ISSN 1302 - 6938 57

GÜNEY

57

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ

temmuz • ağustos • eylül '11
tirmeh • tebax • ilon '11
5 tl • 4 euro

İSLAM'A AİT OLMAYAN UCUBEDİR!

- Çanak, çömlek ve su akarken dolacak testiler!
- `Beyaz zemin üzerine siyah kare` Kazimir Maleviç
- En İyi Patron İflas Etmiş Patrondur...
- "Edebiyat" Deyince Anımsanan(lar)...
- Dinini... ve kitabını... iyi tanı!

tan doğan

kargı

ömrüme saplanan kargının ucu köz
‘ışk’ ateşimin yanında lâl kalır acı

ölm korkum değil *çûn* yok bana ölm
ne denli uzunsa kargı o denli zevku sefâ

en zebella zebânî zulm etse ziyân
aklıma rûhuma zevk ol cehennem

kanayım hep: böyle hükm sürsün bende ‘hayât’
içerim can içre akan mâiyi ben *yâr* diye

pervâneyim ışığına ‘ışk’ın *-daha ne ola*
***-kanadımda kalsın kargı-* yüreğimle uçarım**

kevgire dönsem de sızmaz sırrımdan sıfât
sırf sihrin kalsın gizli kalan ömrümde

derviş ermişe sorsa yok ki cevabı sualin söylesin
sual dediği de ne: kargıyı tutan ‘el’ *-bunu ermiş ne bilsin*

imdi lâf güzâf ise şi’r ne ki
‘ışk’ oduna yanan can içre

severim ben o paslı ne’şeyi
ellerinin emri başım üstüne

Merhaba.

Merhaba, sevgili okurlar.
Yaz sıcaklarının iyiden iyiye kendini hissettirdiği günlerdeyiz. Seçim süreci de geride kaldı, ancak gündem hala sıcak. Bu sıcak günlerde, sıcak gündeme kültür alanından taraf olmaya çalışıyoruz. Dergimizin başyazısını Marmaray projesi ile gün yüzüne çıkan ve Yenikapı Kazılarında ortaya çıkarılan tarihi eserlere, bu eserlere sistemin yaklaşımına ayırdık.
"Beyaz zemin üzerine siyah kare" ile tanınan Kazimir Maleviç'in yaşamını ve sanatını inceleyen yazının ilgi ile okunacağını düşünüyoruz.
"Dinini… ve Kitabını… iyi tanı!" adlı dosyamızın ise 13. dizisini yayınlıyoruz. Bu dosyaya bir okurumuzdan gelen iki ayrı eleştiri yazısını ve bu eleştirilere verilen cevabı da bu sayımızda yayınlıyoruz.
Cezaevlerinde tutsak bulunan okurlarımızdan çok sayıda mektup, karikatür ve çizim alıyoruz. Gelen tüm ürünlere de sayfalarımızda yer vermeye çalışıyoruz. Bu sayımızda da bu ürünlere bolca yer verdik. Özellikle öyle güzel ve emek harcanmış karikatürler ve çizimler geliyor ki bunları yayınlamamak mümkün değil.
Öte yandan okurlarımızdan gelen çok sayıda şiire, öyküye ve denemelere de yer verdik. Bu yaz aylarında tatil yapan okurlarımız tatil boyunca Güney'i zevkle okuyabilirler.
Gelecek sayımızda buluşmak üzere hoşçakalın.

29 Haziran 2011

GÜNEY

GÜNEY Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Aziz Özer
Yayın Koordinatörü: İlyas Emir
Yönetim Yeri ve Adresi: Fatih Mah. Bahçeyolu Cad. Ülbeği İş Merkezi No: 9 Kat: 4 Esenyurt / İstanbul
Tel/Faks: 0212 - 620 67 57

www.guneydergisi.com
e-mail: mail@guneydergisi.com

Yayın Türü: Yerel Süreli
Dizgi & Grafik: Güney Grafik
Baskı:

ZUHAL OFSET
0324. 237 49 00
www.zuhalofset.com
Zuhal Matbaacılık Turizm Reklam Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Çankaya Mah. 4723 Sk. No.6/A MERSİN
Tel/Fax : 0324. 237 49 00 pbx - 231 27 27

Banka Hesap Numaraları:

TL Hesabı İçin:
Garanti Bankası Adana/İnönü Caddesi Şubesi
Hesap No: 715-6629256
IBAN No: TR74 0006 2000 7150 0006 6292 56
AVRO Hesabı İçin:
Garanti Bankası Adana/İnönü Caddesi Şubesi
Hesap No: 715-9091896
IBAN No: TR63 0006 2000 7150 0009 0918 96

Abonelik ve İlan Koşulları:

Abonelik koşulları:
Yurtiçi: Yıllık (4 sayı): 20 TL
Yurtdışı: Yıllık (4 sayı): 20 Avro
(Posta Ücreti Dahil)

Aboneliğin başlatılması için; yıllık abone bedelinin banka hesap numaralarımıza yatırılması, daha sonra da web sitemizde bulunan Talep Formunun doldurulması gerekmektedir.

İlan koşulları:

Ön ve arka kapak içleri (renkli)
Tam sayfa: 2.000.- TL
1/2 sayfa: 1.000.- TL
İç sayfalar: (En fazla yarım sayfa)
1/2 sayfa: 500.- TL
1/4 sayfa: 250.- TL
(Yayınevi ve kitapçılara %30 indirim yapılır.)

Almanya Temsilciliği
Alleestr. 32 42853 Remscheid
Tel.: 02191 / 404 01
02191 / 694 64 80
Faks: 02191 / 694 64 49
Cep: 0177 / 522 40 28

Yurtdışı (Almanya) Banka Hesap Numarası:
Sparkasse Remscheid
Konto Nr: 37325 · BLZ: 340 500 00

GÜNEY dergisinde yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Yazılar mailimize Word dosyası ve ataç olarak gönderilmelidir.
Yayına kapanış süresi: Her sayı için, sayı çıkmadan üç hafta öncedir.

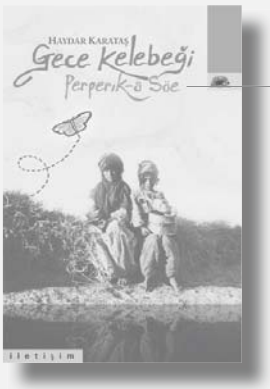

	3	merhaba	GÜNEY
güncel	5	Çanak, çömlek ve su akarken...	GÜNEY
mektup	7	Merhaba sevgili Öykücüğüm	Haydar SÖNMEZ
güncel	9	En İyi Patron İflas Etmiş Patrondur...	Adil OKAY
şiir	13	Orhan Haşim Nazım Akşamı	Erol NACAR
öykü	14	Dikkat: Otomatik Kapı Çarpabilir!	Metin YOKSU
şiir	16	şiir	Hüseyin KARTAL
güncel	17	"Edebiyat" Deyince Anımsanan(lar)...	Temel DEMİRER
röportaj	21	"Hepimiz hikâye biliriz..."	GÜNEY
inceleme	25	Büyük Ermeni Ozan Hovhannes Tumanyan	Sarkis Seropyan
öykü	27	Çatırya Duygular	Murat SÜMBÜL
tanıtım	30	Yazar-Şair Adil Okay tiyatro...	
şiir	31	Totem Benlik Dile Gelirse	A.KARABAĞ
haber	32	Soykırımın 96. yılında: Bir daha asla!	GÜNEY
deneme	34	Misafirlikte…	
deneme	36	En çılgın proje…	
öykü	37	Seslerin Altında	Mustafa ORMAN
şiir	38	Ellerinize ve Yalana Dair	N. HİKMET
şiir	39	Tuzunu Yarama Ban	Ali Rıza Kars
karikatür	40	Karikatür	Mehmet BOĞATEKİN
şiir	40	İşkence Hatırası	Levent UĞUR
araştırma	42	Kazimir Maleviç'in yaşamı ve Sanatı	Gülfer UĞUR
şiir	53	Fîtok - De Rabe	Bilal ÖNEN
şiir	53	Söz Ola	Ercan DOĞAN
eleştiri	54	Mektup 1 - Mektup 2	İstayfo Saven
dosya	57	Dinini... ve kitabını... iyi tanı!	GÜNEY
sinema	76	Sinema Notları	Anuş Pazarcıyan
öykü	91	Yağmur Zamanı	Tuncay KARADENİZ
şiir	93	Süzgün ve Sürgün	Jan ZİRYAN
mektup	94	Sizlerden Güney'e	
karikatür	21	Kariktür	MERAY ÜLGEN

Çanak, çömlek ve su akarken dolacak testiler!

GÜNEY

Seçimler dolayısıyla yalan bombardımanının tavan yaptığı bir ortamda, yazılacak onca şey varken kalkıp tarihsel miras hakkında yazmak için "ucube" bir neden var: Başbakanın "Marmaray gezisi"nde yaptığı "çanak çömlek" benzetmesi.

Evet, Başbakan Erdoğan, Marmaray çalışmalarını seçim malzemesi yapmak için düzenlenen teftiş- boy gösterme gezisinde, boğazın altından geçen Marmaray inşaatında kazılar sırasında çıkan bulgular nedeniyle gecikme yaşadıklarını belirtti. Marmaray projesinin neden geciktiğini anlatırken Başbakan "Çanak, çömlek çıktı diyerek bizi 3,5 yıl oyaladılar" dedi.

Olan nedir? Kısaca hatırlayalım: Olan; Yenikapı-Üsküdar arasında yapılması planlanan Marmaray Projesi hayata geçirilirken kazı yapılan yerlerde çok önemli tarihi bulgulara rastlanmış, bunun üzerine arkeologlar başta olmak üzere zoologlar, jeologlar, botanikçilerden oluşan bilim insanları bölgede yaptıkları araştırmalarda bugüne kadar bilinmeyen ve önemli tarihi eserleri gün ışığına çıkarmışlardı. Şüphesiz yapılan bu araştırmalar nedeniyle Marmaray çalışmasında aksamalar olmuştu ama araştırma sonucunda ortaya konulanlar "Gecikmeye değer!" dedirtecek türdendi.

Neler mi bulunmuştu araştırmalar/kazılar sonucunda?

Neolitik döneme yani M.Ö 8000'lere ait kalıntılar. Arkeologlara göre bu bulgu İstanbul'un tarihini değiştirip, İstanbul için tarihi 10.000 yıl öncesinden başlattı.

36 adet gemi batığı. Yine arkeologlara göre "dünya üzerinde, karada ahşap batık bulmak tam bir mucizeydi" ve ama Yenikapı'da bu mucize gerçekleşti, eski Theodosius limanı ortaya çıktı. Bu gemiler tek tek belgelendi. Yenikapı'da 13. yüzyıldan kalma bir kilise, Üsküdar ayağında 12. yüzyıldan kalma bir yapı bulundu. M.Ö. 4 ve 13. yüzyıl arasında kalıntıların çıktığı "100 Ada" denilen bölge gün yüzüne çıkarıldı. Bu buluntunun "yerinde korunmasına" karar verilerek buraya yapılacak olan istasyonun bir "müze istasyon" olması planlandı. Yani gerçekleşirse binlerce yıllık tarihin içinden geçerek metroya binebileceğiz. Zoologlar, jeologlar, botanikçiler de yaptıkları araştırmalarda hayvan, bitki kalıntısı da dahil olmak muhteşem bir zenginlik ortaya çıkardıklarını ifade ediyorlar.

Bunun yanı sıra sayıları 10 binleri geçen sikke, seramik, heykel, mezar kalıntıları, Başbakan'ın deyimiyle çanak-çömlek bulundu. Tüm bu buluntular 2008'de dünya çapında düzenlenen bilimsel sempozyumla değerlendirildi, konuyla ilgili sergi açıldı, belgeseller çekildi.

İşte tarihe ışık tutan bu bilimsel kazılar, bu ka-

zılarda ortaya çıkarılanlar Başbakana göre "çanak, çömlek"tir. Ona göre, ortaya çıkarılanların Marmaray'ın gecikmesi karşısında kıymeti harbiyesi yoktur. Evet, bu ülkenin Başbakanının tarihe, tarihsel mirasa yaklaşımı "çanak, çömlek" seviyesindedir.

Yakışır!

Eee, "imam böyle derse cemaat ne der"?

Örnekleriyle sabittir:

Allioni'nin sular altında bırakılmasının kararının gerekçelendirilmesi bu cemaat tavrına bir örnektir:

"Allianoi, güya ilim adamı diye geçinenlerin meşhur olmak için uydurdukları bir şeydir. Katiyyen Allianoi diye bir şey yok. Burada basit, her yerde görünen bir kaplıca var." diyerek Allianoi'nin sular altında kalmasını sağlayanlardan birisi; şimdi de aslında sular altında bırakmakla Allianoi'yi koruduklarını açıklayan, bu ülkenin Çevre ve Orman Bakanıdır.

Cemal Reşit Rey'de düzenlenen bir sempozyumda, sempozyumun yapıldığı dönemde orada bulunan İstanbul Sanatevi sergisinin resimlerinin "müstehcenlik" gerekçesi ile apar topar kaldırılıp tabloların vestiyere atılması da bu cemaat tavrının başka bir örneği idi.

"Sanatın içine tükürenler" de vardır bu cemaat içinde. "Bizdeki Yunan eserlerini batı ülkelerine verelim, onlar da bize İslam eserlerini versinler" ya da "Hasankeyf'te kültürel varlığımız yok" diyen, ya da "Allioni olayı fazla abartılıyor" diyenler vs. de imamın arkasında dizilmişlerdir. Mehmet Aksoy'un Kars'ta yaptığı heykelin Başbakan tarafından "ucube" olarak değerlendirmesi ertesinde -estetiği ve anlamı üzerine tartışılabilir olan- heykelin yıkımına başlandı. Allah-ü Ekber nidalarıyla önce kafası kesildi betonarme heykelin. Yıkım sürüyor.

Böyledir bunların tarihe, tarihi eserlere, kültüre, sanata yaklaşımları! Bu tavır son çözümlemede aslında yalnızca İslama ait olanları sadece sanat eseri gören bir tavırdır; "Şehit Ebul Hasan el-Harakani Hazretleri'nin" türbesinin üzerinde başka bir heykel olamaz, yıkılmalıdır! Hasankeyf "bizim kültürel varlığımız değildir", sular altında kalmasında bir sakınca yoktur! Beğenmediğin sanat eserinin "içine tükürmek gerekir", Roma, antik Yunan, Hitit… eserleri "bizim" değildir! Bu yüzden "Bizdeki Yunan eserlerini batı ülkelerine verelim, onlar da bize İslam eserlerini versinler!"

Böyledir bunların yaklaşımları! Ha, bir de -haksızlık etmeyelim- arada sırada kimi politikalarında kendilerine yardımcı olsun diye, şirin görünsünler diye yaptıkları var: Ahmede Hani türbesinin, Ahdamar Kilisesisinin, Ani harabelerindeki bir kilisenin kısmen restorasyonu gibi… "Kendi iktidarları döneminde onarıldığını" söyledikleri beş bin civarında eserin arasındaki göstermelik örneklerdir!

Dönelim tekrar Marmaray'a. Kuşkusuz boğazın iki yakasının boğazın altından geçen bir tünelle bir birine bağlanması mühendislik ve teknik açısından büyük bir projedir. Kuşkusuz boğazın iki yakasının boğazın altından geçen bir tünelle birbirine bağlanması trafiği de geçici olarak biraz rahatlatır. Ancak bu proje egemenler açısından her şeyden önce, diğer bütün büyük projeler gibi bir rant, bir kar, bur vurgun kapısıdır. Hal böyle olduğu için de, bu projenin uygulanmasında ortaya çıkan ve korunması için zaman gereken tarihi eserler vs. projenin hızını kesen rahatsızlık veren, önemsiz "çanak çömlek" ten başka bir şey değildir. Birileri daha kısa zamanda daha fazla kazansın diye projelerin hiç aksamadan sürmesi gerekmektedir; "Vakit nakittir!", "Testini su akarken dolduracaksın!"

Birilerinin testisinin dolması için tarihteki "çanak çömleğin" hiç önemi yoktur! Aynı şekilde Marmaray'da güvencesiz çalışan işçilerin, haklarını elde etmek için grev yapması da bir sabotaj, güya ilerlemeden yana olanların önünün ve hızının kesilmesi vs.dir. Önemli olan kar, daha fazla kar, en kısa sürede en fazla kardır! Bunun önüne engel çıkarılmamalıdır, çıkarsa hükümet gereğini yapmalı, "çanağı, çömleği" bir kenara atmalıdır! Patron, devletinin desteğinde hakkını arayan işçiyi kapıya koymalıdır!

Sanmayın ki, bu durum sadece bu hükümet için geçerli olan bir şeydir! Hayır! Kar üzerine kurulu kapitalist sistemin koruyucusu her hükümet bugüne kadar aynı şeyi yaptı, bundan böyle de yapacaktır! Kar için doğayı, çevreyi, tarihi… talan eden düzendir kapitalist düzen! İnsan, çalışan emekçi insan ise, bu sistem için zaten en başından patronların karının üreticisidir. Eğer bu işlevi yerine getirmiyorsa, zaten bir işlevi yoktur.

Eğer "geçmişi olmayanın geleceği de olmaz!" diyorsanız, eğer "çanağa, çömleğe" değer veriyorsanız, eğer doğayı, çevreyi, tarihi ve emekçi insanı, kendinizi korumak istiyorsanız; o halde doğayı, çevreyi, tarihi de talan eden bu sistemi yıkma mücadelesine katılmalısınız!

1 Haziran 2011

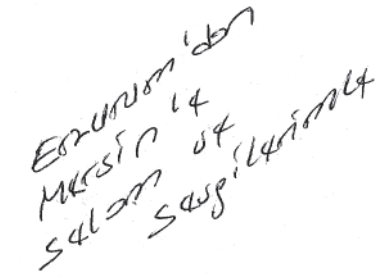

15/05/2011 Pazar
22:30

Haydar SÖNMEZ

MERHABA!
Sevgili Öykücüğüm ☺

Göndermiş olduğun 2 Mayıs 11 tarihli mektubu geçen hafta içinde aldım. Bekletmeden yanıtlıyorum.

Öncelikle uzun zamandır birbirimizden haber alamadığımız için geçen zamanın uzunluğuna paralel birikmiş özlem duyguları ile seni sımsıkı kucaklayıp, güzel yanaklarından öpüyorum. Merak etme öperken ıslatanlardan değilim.. Son halinde gördüm, ne hızlı geçiyor zaman, yoksa sen mi hızlı büyüyorsun. Nerdeyse genç kız olmuşsun diyeceğim. Tamam biraz abarttım ama epey büyüdüğümü kabul etmelisin, büyükler çocuk olmayı ister, küçüklerde çabucak büyük olmayı, bu ne yaman çelişki değil mi? Ama maalesef ki hayatın kedisi…

Şimdi anne ve babanın kanatları altında yavru bir kuş gibisin.Zamanı gelince uçmasını öğrenince yuvayı terk eden kuşlar gibi sende yuvayı terk edecek, hatta kendi yuvanın yapıcısı (mimarı)olacaksın. Bu durumda hayatın doğal seyri istisnalar hariç(bizim gibi) her insanın geçtiği evreler… Bundan dolayı o kanatların kıymetini iyi bilmelisin. Büyüdükçe hayata temasın arttığı gibi hayatın sona temasında çoğalacaktır. Bu daha fazla duygu ve düşünce demektir…Hayatın bu temasları ile üzerimizde bıraktığı etkiler bizleri olgunlaştırır. Deneyimli insan yapar.

Şu anda çocuk kitaplarından tanıdığın dünya çocukların dünyası bir de büyüklerin dünyası var. Ve orada hiçbir şey istediğimiz gibi olmuyor, hayatın kendi seyri ile bizim istek ve beklentilerimiz örtüştüğü oranda mutlu- sevinçli örtüşmediği oranda mutsuz-kederli oluyoruz. Ama yineee yarına dair iyi duygu ve düşünceler oluşturmaktan, yani umut etmekten vazgeçmiyoruz. Biz içerdeki amca,dayı,hala ve teyzelerin işte böyle olmaz iyimserlerden oluşuyor. Tüm olumsuz koşullara rağmen yarının daha iyi ve güzel olacağına ve bunu kendi emek ve çabalarıyla başaracaklarına inanırlar…ve bu güzel yarının yaşayacakları şu anda senin gibi çocuk olanlar veya daha doğmamış olanlardır. İşte bundan dolayı içerideki arkadaşların, düşdaşların bu toplumun en değerli oğulları, kızlarıdır. Daha güzel, iyi ve değerli olanları ise yıldız oldular…Yıldızlarda ki aydınlıkla karanlıkları yenmek için …o yıldızlar güneşin memesinden süt yerine ışık emiyorlar, aydınlanıyor ve o ışığı gece olunca dünyaya, insanlığa yayıyorlar. Toroslar da ki yaylalara hiç gittin mi? Bir gün annen ve baban seni götürürse gece çıkıp gökyüzüne bak. Yıldızlar ne kadar parlak ve güzeller...İşte onların arasında amca, dayı,hala ve teyzelerin var… Onların yaşamı muma benzer, hani elektrikler kesilince aydınlanmak için kullanılan ışık kaynakları var ya onlar işte çevresindeki karanlığı aydınlatmak için kendini tüketirler… Karanlıkta kalanlar mumun değerini,kıymetini iyi bilirler…Işık olmayınca hayatın durduğunu yaşayarak öğrenmişlerdir…bundan dolayı ışığında, ışıklı günlerinde değerini takdir etmeye çalışırlar.

Ben şimdi içerideki düşdaşlarını anlattım ama onlardan dışarıda çokça var… Belki senin varlığından haberdar değiller… Ama senin gibi binlerce öykü-

nün dünyanın ve ülkelerin dört bir yanında var olduğunu iyi bilirler. Onlara daha iyi bir ülke ve dünya armağan etmek için bir mum gibi kendi hayatlarından vazgeçerler.

Baak sana bunlardan birini anlatmaya çalışacağım. Sene 1949 yer Çorum ili Sungurlu ilçesi köy Alaca köy bir bebe gelir dünyaya her bebe gibi ana kuzusu… Köy yaşamı içinde düşe kalka,yoksul büyür… İlkokulu köyü ve çevre köylerde okur. Sonra kazandığı yatılı okuma sınavlarıyla Hasan oğlanda öğrenimine devam eder. Aynı senin güzel bir çocuk

Köyün tüm yardıma muhtaçların ilk yardımcısı, aynı Hızır gibi hemen yapılması gereken işlerin yanı başında hazır ve nazır bulunurmuş. Bundan dolayı yaşından daha olgun ve zeki ve çalışkan bu sarışın çocuğu (çakır gözlü) herkes çok severmiş. Adı İbrahim tüm köylüler ona İbo bizim İbo dermiş. Bu çocuk köyünden uzaklarda okurken bile tatillerde ilk fırsatta köyüne döner tüm köylülerin işini kendi işi kabul eder gibi yapar, yardım edermiş. Yıllar aynı şimdiki gibi hızla akıp geçermiş,İbo da çabucak büyümüş , sınıfının okulunun en çalışkanlarından olmuş. Halay çeker,tiyatro oynar, bağlama çalar türkü söyler, makaleler öyküler yazarmış…Okulu bu zeki İbo'yu İstanbul'a öğretmen okuluna yollamışlar…İstanbul'da daha büyük dünyaların varlığından haberdar olmuş… Köydeki yoksulluğun sebeplerini öğrenmiş. Ve bunlara karşı ne yapılması gerektiğini kavramış…Ve okulundan başlayarak daha iyi ve güzel, adil bir dünya yaratmak için mücadeleye başlamış,sonra bakmış ki büyük bir çarkın küçük bir dişlisinden ibarettir okul küçük dişi bırakıp büyük çarkla uğraşmaya karar vermiş kendisi gibi daha güzel sayısızca arkadaşı, düşdaşı ile Meral, Ali Haydar,Ahmet Muharrem gibi çarkın dışına çıkmış… Taa Dersim'e gitmiş orada ki yoksul köylüleri haklarına sahip çıkmaları için biçimlendirilmiş. Bundan rahatsız olan kötü düzenin sahipleri üzerine asker-polis salmışlar.bir kış günü sabah saatinde (24 ocak 1973)'de gaflet uykusunda yerlerini tespit etmiş, yakalamaya çalışmışlar. Onlarca askere karşı 5-6 kişi direnmişler, Ali Haydar yıldızlaşmış İbo yaralı olarak kaçmış mağaralara sığınmış ama soğuk, açlık dayanılmaz olunca bir köye sığınmış orada onursuz bir köy öğretmeni tarafından ihbar edilip askerlere teslim edilmiş. O güzel İbo'yu iple jiplerinin arkasına bağlayıp şehre getirmişler. Sonra Diyarbakır da hapsetmişler (aynı bizim gibi içeri atmışlar yani) ama orada sırlarını, söyle diye işkence etmişler. İbo'da ben arkadaşlarımı, bana yardım edenleri asla size söyleyemem demiş. 90 gün işkence yapmışlar(yani düşmüş, eziyet etmişler) ama bir tek sırrını öğrenemeyince onu da yıldızların arasına yollamışlar. Ama orada içindeki inanç, kararlılık ve bilinç ile bir güneş olmuş. Gecenin tüm yıldızlarına ışık saçmış. Bizde o yıldızların aydınlığında yürümeye devam ediyoruz. İşte o Çorumlu güzel İbo 18 mayıs 1973'de aramızdan ayrılmış bedenen ama bilinciyle, mücadele azmiyle aramızda yaşamaya devam ediyor. İbo'ları senin gibi dinleyip öğrenecek, unutmayacak, yarın başkalarına anlatacaklar ve unutulmasını önleyecekler. Çünkü onlar bize ve siz(çocuklara) güzel bir dünya armağan edebilmek için kendilerinden vazgeçtiler.

Sevgili Öykü'cüğüm bu mektup eline ulaşana kadar 18 MAYIS geçmiş olur. Ama ben bir amcan olarak o önemli günün anısına İbo'yu anlatmak istedim. Bunun için fazla düşünmedim… karşımda duran fotoğrafına bakıp anlattım. Bazı yerleri anlamayacağını tahmin ediyorum. Ama çok önemli değil. Ben senin yaşındayken bir amca veya dayı bana böyle bir hikaye anlatsaydı, can kulağı ile dinlerdim. Belki çoğunu anlamazdım. Ama yine de dinlerdim senin zamanın çocuğu olduğunu ve benim çocuk halimden daha zeki olduğunu tahmin ediyorum. Bak bu yaşta 1 MAYIS marşını biliyorsun. Güzel resimler çiziyorsun. Çizdiğin resmi aldım, çok güzel olmuş eline sağlık… sende daha ne yetenekler vardır. Annen ve baban eminim en büyük yeteneğini keşfedip sana yol gösterirler. Ve sende başarılı güzel bir insan olursun aynı İbo gibi. O zaman seni de başkaları sonraki kuşaklara anlatır, yaşatırlar…

Kont'un ölmesine üzüldüm. Üzüntünü yürekten paylaşıyorum. Senin duygularını anlıyorum. Benim de küçükken kedi ve köpeklerim ölünce çok üzülmüştüm.

Ben gelince birlikte resim de yaparız, uçurtma da uçururuz. Şimdi biraz da babanla sohbet etmek için iznini istiyorum. Seni özlemle kucaklayıp kocaman öpüyorum!

H- Tipi Hapishanesi C-1
ERZURUM

En İyi Patron İflas Etmiş Patrondur ya da Sanat - Sanatçı ve Sponsorlar

Adil OKAY

"Bir festivalde şiir okurken, türkü, şarkı söylerken, protest müzik yaparken, kafamızın üzerinden ışıktan yazılarla, etkinliğe sponsor olan patronların, şirketlerin adları geçiyor. Panellerin yapıldığı salonlara, toplumsal içerikli sloganlar yerine, sponsor olan firmaların pankartları, afişleri asılıyor. Okuduğumuz şiir de, söylediğimiz marş da, türkü de, yaptığımız etkinlikler de en hafif deyimle mundar oluyor…"

Konuya, Filistin kamplarında tanıştığım, 68 kuşağından sendikacı **Kazım Kırteke**'nin sözüyle giriş yapmak istiyorum: "En iyi patron, ölü patrondur." 15 yıl sürgün yaşantısından sonra Türkiye'ye dönerken elim bir trafik kazasında kaybettiğimiz Kırteke'nin yukarıdaki sözünü; "En iyi patron, iflas etmiş –mülksüzleştirilmiş - patrondur" olarak da yorumlayabiliriz. Son nefesine kadar ilkeli bir sosyalist olarak yaşayan kadim dostum Kazım, büyük olasılıkla **Proudhon**'un "Mülkiyet hırsızlıktır", **Jean Léon Jaurès'**in "Zenginlik suçtur" saptamalarına mizahla gönderme yapıyordu.

Elbette burada 'mülkiyet – zenginlik' derken, üretim araçları üzerindeki haksız özel mülkiyetten söz ediyoruz. Suların, ormanların, fabrikaların, madenlerin, bilişim sektörünün özel mülkiyet haline getirilmesinden. Bir diğer deyişle doğanın ve insanlığın ortak üretiminin, çoğunluktan çalınarak, azınlığın hizmetine sunulmasından. İşte kapitalizm bu anlamda, bitmek –doymakdur durak bilmeyen, denizi, dağları, ormanları ve insanları -tabi sanatı ve sanatçıyı da- kirleten bir suç makinesidir. Kapitalist üretim biçimi, insanı kendine ve ürettiğine yabancılaştırır. Hindistan'da günde bir dolara Nike fabrikasında çalışan çocuk da, jaguar fabrikasında çalışan işçi de ürettiğine yabancıdır. Nike'ın ve jaguar'ın patronları gibi, işçilerini erken ölüme mahkum eden kum taşlama sektörünün, denizleri ve akarsuları kirleten HES'lerin, kanser üreten nükleer santralllerin, GDO'lu ürünlerin, siyanürle altın arayıp kârlarına kâr katan Koza gibi firmaların, milyonlarca ton zehirli atığını denize boca eden Kromsan'ın, 1970›de Güney Afrika›da ırkçı rejimin

hapse attığı siyah mahkumları ayda 7.5 dolara çalıştıran, II. Dünya savaşında Hitler'i destekleyen, sendikacı öldürten Coca Cola'nın, Honda, BMW, Mercedes gibi otomobil sektörünün patronları da Jaurès'in belirttiği gibi suçludur, *Proudhon*'un altını çizdiği gibi hırsızdır. Tabi bu arada yukarıda saydığım 'suçlu - hırsız patronların' işbirlikçilerini de aklamamak gerekir. Örneğin 2004 İstanbul NATO Zirvesine (yani bir savaş örgütüne) sponsor olan TOBB Eczacıbaşı, Aksa, Vakıfbank, Ülker, İş Bankası, Türkcell, Sanko, Petrol Ofisi, Vestel, MNG, Sabancı Müzesi, NUROL, Enterkon, Doğan Yayıncılık da en az onlar kadar suçludur. Bu patronların ellerinde, pazar-paylaşım için çıkartılan savaşlarda öldürülen, yerlerinden yurtlarından göç ettirilen insanların kanı vardır. Küresel sermaye sözcülerinin, 'Küreselleşme iyidir' safsatalarının arkasında, küresel suç ortaklığı yatmaktadır. Artık dünyanın tüm büyük patronları aynı örgüt içinde yer almakta, aynı suç makinesini elbirliği ile çalıştırmaktadır. (Örneğin 22 Kasım 2010'da, Russell Mahkemesi›nin İkinci Oturumunda, dünyanın farklı ülkelerinden uzmanlardan oluşan bir jüri, uluslararası hukuk ihlallerinde şirketlerin suç ortaklığını gösteren delillerin ikna edici olduğuna karar vermiştir.[1])

Doğayı ve insanı kirleten patronlardan Sponsorluk adı altında kim destek alıyor

İşte zurnanın zırt dediği yer de tam burasıdır. Bu suç makinesinin aktörleri bir yandan kendilerini aklamak, halka şirin görünmek diğer yandan sistemin devamlılığına katkıda bulunmak amacıyla dönem dönem sosyal faaliyetlere, sanatsal etkinliklere de sponsor olmaktadırlar. Peki, bu gerçekleri bilen bir sol grubun (veya solcu olduğunu iddia eden sanatçının) yapacağı etkinlik için bu vahşi kapitalistlerin kapılarını çalması, reklam karşılığı yardım istemesi nasıl açıklanabilir. Bu solun tabiatıyla çelişmez mi. Bu durumun istisnası –'ama'sı olmaz. Yaşayanlar anımsayacaktır: 1980 öncesi, 78 kuşağının 'domuzdan kıl kopartmak' teorisi vardı. Ancak o teoride 'domuz' sponsor değil, düşman ilan edilir, para karşılığı reklamı yapılıp yüceltilmez tersine 'suçlu ve hırsız' olarak teşhir edilirdi. Ne değişti. Sözünü ettiğim bu 'patronlar' doğaya ve insana daha yararlı üretime mi geçtiler, yoksa neo-liberalizm döneminde daha mı fütursuz, hayasız oldular? Yanıtı hepimiz biliyoruz.

Bu yazıyı hazırlarken konu hakkında tartışma açtığım ortamlarda: 'Peki sola gönül vermiş küçük – orta sınıftan patronlar, onların gönüllü sunduğu destek ne olacak', sorusu sıklıkla geldi. Sol grupları destekleyen küçük patronların, esnafların sundukları eğer gerçekten 'destek' ise, zaten karşılığını reklam olarak istemezler. Bu dayanışma olarak değerlendirilir. Sponsorluk tanımına girmez. Bu destekler için kocaman afişler - pankartlar, sinevizyon gösterimi ve/veya broşürlerde baş köşeler değil, küçük bir teşekkür ibaresi yetmelidir. Aksi durumda destek sunan da, alan da aynı eleştiriden nasibini alacaktır.

Buraya kadar yazdıklarıma kendine solcuyum - sosyalistim hatta demokratım diyen bir insanın itirazı olmaz. Sorun da burada zaten. Bu söylenenlere, yazılanlara 'doğru' diyoruz ama yine de gidip 'suçlu' patronların kapısını çalıyoruz. Hazırlanılan tanıtım broşürlerinde sponsor olan patronların adları, sanatçıların, bilim insanlarının, panelistlerin adlarından daha büyük yazılıyor. Bir festivalde şiir okurken, türkü, şarkı söylerken, protest müzik yaparken kafamızın üzerinden ışıklı reklamla, etkinliğe sponsor olan şirketlerin adları geçiyor. Panellerin yapıldığı salonlara, konuyla ilgili sloganlar yerine, sponsor olan firmaların pankartları, afişleri asılıyor. Okuduğumuz şiir de, söylediğimiz marş da, türkü de, yaptığımız etkinlikler de en hafif deyimle mundar oluyor**.** Düzen partileri ile sistemden beslenen bazı STK'lar bir yana, varlığının nedenini 'kapitalist sistemi yıkmak' olarak tanımlayan bazı örgütlerin, popüler bir grup ya da sanatçı davet edebilmek için kapitalistlerin reklamını yapmaya razı olması, onların sermayesinden 'ricayla' nemalanması nasıl hoş görülebilir. Peki ya muhalif söylemleri olan, izleyicileri - dinleyicileri solcular olan, yani sol söylemlerle soldan beslenmeye devam eden bazı sanatçıların, ucube reklamların yarattığı görüntü kirliliğine nasıl tahammül edebildiği, o kirlenmeden nasıl rahatsız olmadıkları başka bir soru işaretidir.

"Özel şirketlerin sponsorluğu ve kamu fonlarına bağımlı gerçekleşen sanatsal etkinlikler,

şirketlerin sanata müdahil olması, hatta sanat yapıcı olması sanatçıları kendi kökeninden koparır-kopukturlar. Sanatsal bir etkinlik olarak bienaller, festivaller ve onların sanatçıları, yenidünya düzeninde yeni ekonomik ve politik güçlerinin kültürel düzeyde hegemonyasına hizmet ediyor. Örneğin İstanbul Bienali; Türkiye'yi yöneten ve çekip çevirenlerin AB üyeliğine girmek için gerekli olan seküler ve neo-liberal standartlara uyum sağlandığının bir garantisini sergiliyor, arzuluyor… Ürkütücü olan, sanatın neo-liberalizmin propagandasını yapması değil, neo-liberalizmin inşasında rol ve işlev üstlenmesi. Bu neo-liberal küreselleşme sanat dünyasını şirket enternasyonalizmini benimseyecek şekilde dönüştürmüştür."[2] Kaldı ki bu gelişmenin temelleri Marshall planı ile atılmış, amacı sovyetlere karşı savaş olan "Özgür Avrupa Ülküsü, Kültürel Özgürlük Kongresi, Varfield vakfı" adlı vakıflar kurulmuştu. Marshall planından sonra ABD'nin kültürel alanda uygulaması farklılaştı. "Kültür alanının NATO'su olarak görülen 'Kültürel Özgürlük Kongresi', 35 ülkede açtığı bürolar aracılığıyla yayıncılık faaliyeti ve dağıttığı ödüllerle kayda değer pek çok entelektüeli istihdam etmiştir."[3] Bu gibi vakıflar onyıllar boyunca -kendi seçtikleri ve örgütledikleri sanatsal etkinliklere milyarlarca dolar aktarmıştır. Çalışma kurullarında General Motors başkanı ve Henry Ford gibi işadamları yanısıra CİA ajanları da yer almıştır. Sözünü ettiğim vakıflar bugün deşifre olmuş durumdadır. Ama sanatın ve sanatçının "sponsorlarla" ehlileştirilme süreci yine farklı araçlarla devam etmektedir. Türkiye'de de durum çok farklı değildir.

Olumlu örnekler ve sponsorsuz etkinlikler

İstanbul'da Şizofreni hastalarının yazdığı öykülerden bir tiyatro oyunu ortaya çıkarılacak ve tıp öğrencileri sahneleyecekti. Sponsor olan ilaç şirketi, hekimlere şirket reklamı yapılmasını dayatınca 'Sosyal sorumluluk' projesi çöktü. "Öğrenci-oyuncular onurlu davranıp projeden çekilme nedenlerini şöyle anlattılar: Projeye sponsor olmak için 'Bilim İlaç Firması'nın şartları şuydu: Üzerinde Bilim İlaç logosuyla, içinde Bilim İlaç firmasının tanıtımı yapılan ve oyundan da 'üç dört dakikalık görüntüler' içeren bir CD hazırlanacak ve oyunu izleyemeyen doktorlara gönderilecekti. (…) Bu fikir açık açık sadece firmanın reklamını yapmaktan, daha doğrusu şizofreni hastalarının ötekileştirilmesine karşı çıkan projeyi sömürmekten başka bir şey değildi. Projeye destek vermek amacıyla girdiğini iddia eden Bilim İlaç›n, ötekileştirilen şizofrenler üzerine bir söz söylemek bir yana kalsın, onlar üzerinden rant sağlamayı amaçlayan bu şartı üzerine, hazırlanmış olan oyunumuzu iptal edip projeden ayrılmaya karar verdik.[4]

İşte yazının başından beri eleştirdiğim bu koca koca 'solcu' adamlara - kadınlara, sanatçılara en azından bu çocuklardan örnek alınız diyorum. Salonları – meydanları tanınmış sanatçılar getirerek doldurabilmek için; patronlardan 'destek rica etmek' ve karşılığında onların reklamını yapmak yerine, etkinliği iptal etmek daha onurlu – ilkeli bir tutumdur. Diğer yandan o 'tanınmış - popüler' grupların – sanatçıların adıyla dolan salonlar – meydanlar tez boşalır. O kalabalık bir yanılsamadır. Etkinliği düzenleyen gruplar geçici bir tatmin – zafer duygusu yaşarlar. Ama etkinlik bitip, sanatçılar salonları – meydanları terk edince o amorf kitle de yok olur. Geriye duvarlardaki, broşürlerdeki kapitalist firmaların - patronların adı kalır.

"Coca Cola'nın sponsor olmadığı bir ekoloji projesi, Koç Holdingin finanse etmediği bir sanat etkinliği, ilaç şirketlerinin sponsor olmadığı tıp kongreleri, A veya B bankasının desteğiyle yapılmayan öğrenci şenlikleri, vs. hayata geçirilemez mi?(…) Sanat etkinliğimize, astronomik düzeydeki ücretlerini karşılayamayacağımız sanatçıları getiremeyince sanat mı kaybeder? Tıp kongresine gittiğimizde 5 yıldızlı otellerde jakuzili odalarda kalamazsak tıbbi görüşlerimizi meslektaşlarımızla paylaşamaz mıyız? Biz kendi gücümüze güvenmek yerine; göllerin kurtarılmasını, sanatın gelişmesini, tıbbın ilerlemesini tamamen şirketlerin inisiyatifine mi bırakmalıyız? Aslında hepimiz kurallarını kabul ettiğimiz bir oyunun içindeyiz. Bu "kurallara göre oynanan oyun"da gösterdiğimiz çabanın karşılığında hak ettiğimiz konforu elde etmek ve bu konforu güvenilir bir yere saklamak istiyoruz. Toplumsal projelere

destek verdiklerini iddia eden sponsorlar da bu "oyun"daki sabit ve değişmez gözüyle bakılan yerlerini alıyorlar…"

Sendikalar, yerel yönetimler ve TÜSİAD farkı

Birkaç örnek daha vereyim: Ankara'da geçen yıl düzenlenen ve benim de konuşmacı olarak katıldığım **Hrant Dink**'e adanan uluslararası "Öncesi ve Sonrasıyla 1915 İnkar ve Yüzleş**me**" sempozyumu iki gün sürmüş ve etkinlik boyunca ekranlarda, salonda, girişte hiçbir sponsor adı geçmediği gibi, tanıtım broşürlerinde de hiçbir kapitalist firmanın reklamı yapılmamıştı. Yine İstanbul'da iki gün aksamasız olarak süren, **Hrant Dink**'ten **Sibel Özbudun'**a kadar onlarca yazar- şair ve siyaset- bilim insanın katıldığı **"Aydınlık Sorgular Sempozyumu"**nda da hiçbir patronun reklamı yapılmadı. **'Karaburun Bilim Kongresi'**de her yıl sponsorsuz gerçekleştiriliyor. Coca Cola'nın, İstanbul'da Rock'nCoke adı altında düzenlediği festivale alternatif hazırlanan **Barışa Rock**'da, **Mersin 68'liler Derneğinin** her yıl düzenlediği Denizleri anma etkinlikleri de bu anlamda sayılabilecek olumlu örneklerdendir. Elbette bu etkinlikler için (sol bir partinin, örgütün, derneğin üye aidatları çoğu zaman etkinlik yapmaya yetmediğinden) gönüllülerden, yerel yönetimlerden, sendikalardan destek alınıyor.

Bu örneklerin yanı sıra, daha küçük kent ve kasabalarda da 'görgüsüz sponsorlara' ihtiyaç duyulmadan yapılan etkinlikler saymakla bitmez. Görgüsüz sponsor dedim de elbette muhalif bir sanatçı, hele hele kendine solcuyum diyen kişi veya grup, görgülü de olsa, görgüsüz de olsa kapitalistlerin himmetine sığınmaz. Onların reklamını yapmaz. Örneğin Eczacıbaşı 'görgülü' bir sponsordur. YKY ve İŞ Bankası görünüşe göre çok zarif kitaplar basmaktadır. Ama bu onların, doğayı ve insanı (ve sanatçıyı) kirleten kapitalist sistemin suç ortakları olduğu gerçeğini değiştirmez. Tek tek insanların iyiliği - kötülüğü verilen bağışla ölçülmez. Hacca gitmenin insanı suçlarından arındırmayacağı gibi**. Ayrıca biliyoruz ki firmalar sponsor olduklarında: 1- Bedava reklam yapmaktadırlar. 2- devlete verecekleri vergiden indirim yaptırmaktadırlar. 3- İlk iki madde söz konusu olmasa bile unutmamalı ki onların verdikleri para 'artı-değer' sonucu elde edilmiştir.** Bu anlamda TÜSİAD ve türevlerinden, tekelci medyadan veya taşra burjuvazisinden yardım istemek (ve alınan yardım karşılığı onlara hizmet etmek, yüceltmek) yerine, örneğin yönetimine karşı çıktığımız Türk İş'ten, HAK-İş'ten veya yerel yönetimlerden destek istemek bile daha terbiyeli bir davranıştır. Zira TÜSİAD'lar, MÜSİAD'lar, üyelerinden, yönetimine kadar 'suçlu' patronlardan oluşmaktadır. Hiç olmazsa Türk-İş'in, HAK-İş'in üyeleri işçidir.

Solun parametreleri ve muhalif sanatçı

Bu konu daha çok uzun zaman gündemimizi meşgul edecektir. Dileğim, bu yazıyı okuyan sol grupların, derneklerin, dergi çevrelerinin, sanatçıların sponsor arayışlarında daha ilkeli olmaları, 'bizim çocuklar' diye coşkuyla gittiğimiz festivallerde, etkinliklerde, konserlerde, panellerde veya okuduğumuz dergi sayfaları arasında 'görgülü – görgüsüz patronların' reklamlarıyla karşılaşıp ağzımızın tadının kaçmamasıdır. Solun en önemli parametresi 'amasız- istisnasız' sermaye karşıtı olmak, her durumda emek cephesinde yer almaktır. 'Ortodoks, klasik, radikal, modern veya postmodern' olsun, bu temel ilke değişmez. Sermayeyle uzlaşmayı, sınıflar arası uzlaşıyı savunmak sosyalistlerin değil sosyal demokratların işidir. Kaldı ki AB'yi referans gösteren liberallerin bile, Avrupa'da sanatsal etkinliklerde sponsor olan tekellerin adlarının, sanatçıların, panelistlerin başının üzerinde yer almadığını, bu denli görgüsüz - fütursuz reklam yapılamadığını bilmeleri gerekir. Diğer yandan sanatçıların da her daim özgürlük ve özgünlük peşinde koşması, egemenlerle arasına mesafe koyması gerektiği de değişmez ortak ilkedir. 'Kapitalizm iyileştirilebilir, sol öldü, artık ütopyalarımız yok' diyen sanatçılar zaten konumuz dışıdır. Zira onlar artık dostlar sofrasında değil, halka karşı sermaye cephesinin (dolaylı ve/vaya dolaysız) sofrasında oturmaktadırlar. **Mehmet Fuat'**ın ifadesiyle söyleyecek olursam: "Aç Kalmalı Sanatçı, ölmeli. Aç kalmıyorsa, ölmüyorsa, kendisini istemeyenlerin, kendisine yer göstermeyenlerin çevresinde dönenip sıkışacak bir yer arıyor demektir. Pazarlık ediyor, anlaşıyor demektir. Uşak isteyen politikaların, ölüm

kalım savaşına girişmiş tepeden tırnağa yalana boğulmuş politikaların, erdemsizliği erdem diye öne süren, insanları insanlara, ulusları uluslara düşman eden politikaların arasında... En güzel, en yüce düşüncelerin, ülkülerin ticaretini yapan, kârını bölüşen insanların, insancıkların, insanımsıların arasında... Sanatçı aç kalmalı, ölmeli. Ondan ötesi anlaşmalar, kollamalar, kalleşlikler..."[5]

Sonsöz: Ne yapmalı: Az olmanın, azınlık olmanın haksız olmak anlamına gelmediğini biliyoruz. Az da olsak, 'sol memesinin altındaki cevahir' henüz kararmayan sanatçılarla dayanışma içinde olmalı, onları sponsorların kucağına itmemeliyiz. Bu duruma düşmemek için, karşı çıkmamız, itiraz etmemiz ve örgütlenmemiz gerekir. Karşı çıkışımız tek başına var olan hükümete değil, aynı zamanda kapitalist sisteme de olmalıdır. Karşı çıkışımız sadece Coca Cola'ya, Koç ve Sabancı'ya değil aynı zamanda yaşadığımız kentlerde - kasabalarda bulunan küresel sermayenin taşeronu taşra burjuvazisine, görgülü veya görgüsüz sponsorlara da yönelmelidir. Sermayenin dili-dini-ırkı-milliyeti olmaz. Kuzeyli veya güneyli, ABD'li veya Fransız, Türkiyeli veya Suriye'li, İranlı veya İsrailli, Fethullah veya Koç fark etmez; sermaye sınıfını oluşturan büyük patronlar, dünyanın her yerinde aynı suç şebekesinin dolaylı veya dolaysız üyeleridir. **Feqiye Teyra**'nın sevdiğim sözünü kendimize uyarlarsak: "Biz ise, nerede ve nereli olursak olalım, emekçi halkların, mülksüzlerin, 'sans culottes'ların yanında yer almalıyız. Mirlerin, beylerin değil."

Haziran 2011

(Endnotes)

1 Electronic Intifada'daki İngilizcesinden, 'Filistin İçin İsrail'e Karşı Boykot Girişimi' tarafından çevrilmiştir. Yazının bütününü okumak için: http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=37640

2 İlyaz Bingül, "Sanat(çı)lar, Felsefe(ci)ler Neyle Yaşar?", Birgün, 9 Kasım 2009, s.14.

3 Frances Stonor Saunders, "Parayı Verdi Düdüğü Çaldı: CIA ve Kültürel Soğuk Savaş.

4 Bir sponsorluk sınavı. İlaç Şirketi Neyi Seçer: Kârı mı, Şizofrenlerin Dramasını mı? İTFTT Oyuncuları
İstanbul - BİA Haber Merkezi. 14 Ocak 2010, Perşembe

5 'Sanat ve sanatçı hakkında'ya kenar notları– Sibel Özbudun -Temel Demirer. Sosyalist Mezopotamya, No:28, Haziran 2010

okayadil@hotmail.com

ORHAN HAŞİM NÂZIM AKŞAMI

Erol NACAR

I

Akşam,
Sonunda akşam
Doğdu.

Kimi göllerde sazlık,
Kimi
Rakı şişesinde balık
Oldu.

II

Hazanlı sazın ömrü
Cevri hüzran ile aheste bir saldı.
Rakılı balığın
Kasabın kedisi'nin bıyıklarında
Hafifmeşrep
Tadı kaldı.

III

Akşam,
Sonunda akşamdı.
Mehtabın
Cımbızlı,
Aynalı yüzü
Öpülmekten al aldı;
Ve
Akşamın etekleri
Altın sarısı yapraklarla
Dal daldı

IV

Yine
Biz,
Saçımızın telinden
Ayağımızın tırnağına kadar
Bize kaldık.

Elimizde
Kıçı kırık bir aylık,
Muhallebiciye gitmeye,
Hovardalığa
Mecal mi var
Be babalık!

DİKKAT: OTOMATİK KAPI ÇARPABİLİR!

Metin YOKSU

Hava ayazdı. Soğuk iliklerime kadar işliyordu. Gözlerim, ellerimin üzerinde olan saate doğru gitti. Saat sabahın beşiydi. Otobüsten iner inmez kendime sıcak bir yatak bulmak istedim. Önce otobüs terminalinin ana binasına girdim. Karşımda ki manzara sanki otobüs terminali değil de bir havaalanının terminaline benziyordu. İçeri girdiğimde hemen kendime oturacak bir yer baktım. Sıcak bir yatak düşlerken bulduğum boş sandalyeye hemen oturdum. İçeride hava sıcaklığı gayet normaldi; ama ben üşüyordum. Bütün gece bir şey yememiştim. Gözlerimi tekrar saate götürdüm ve saat beşi beş geçiyordu. Tam on iki saattir bir şey yememiştim. Demek ki ondan böyle üşüyordum.

Şehir merkezine giden servis araçlarına baktım. Karşımda duruyorlardı. Kapıya doğru yanaştım ve görevliye ne zaman kalkacaklarını sordum. Görevli, beş saniye kadar gözleriyle beni süzdü. Halimden yabancı olduğumu anladı. Şehirde okuyan üniversite öğrencilerinden biri zannetti. "Her zaman kalkar" şeklinde alaylı bir cümle kullandı. Kastettiği cinsel organıydı. Halk arasında, özellikle de minibüs şoförleri arasında bu belden aşağı şaka yapılıyordu. Cümleyi kullandıktan sonra önce pis pis sırıttı. "Saatini söyle" dedikten sonra biraz bozuldu. "Yarım saat sonra kalkar…" dedi. Yüzüme alaylı alaylı bakmaya devam ediyordu. Sinirlendiğimi belli etmeden az önce oturduğum yere geri döndüm. Çantamı alıp bu sefer kapıya yakın bir yerde oturdum.

Kibele

Ellerimi ovarak sıcak tutmaya çalıştım. Sonra gözlerim ile sağı solu gözlemeye başladım. Sabahın en tenha zamanı olmasına rağmen ortalık çok kalabalıktı. Bunda Afyon'un kavşak bir noktada olması çok etkiliydi. Tabi bir de üniversite öğrencilerinin sınav sonrası kendilerine verdikleri tatilin son günüydü. Herkes okuluna geri dönüyordu. Kimisi "gene mi geldim bu şehre" der gibiydi. Kimisi de sevgilisine kavuşmanın heyecanı içindeydi. Bazı-

larının yüz ifadelerinde ise bir gariplik vardı. Onlar daha çok gene makarna, yumurta ve kızartma dışında bir şey yiyemeyeceğim düşüncesi hâkimdi… Sadece öğrenciler değildi otobüslerden inenler. Yaşlı kadınlar, gençler, çocuklar ama öğrenci olabilecek kişiler daha çok ilgimi çekiyordu. Bunda ise bu şehirde bir dönem öğrenci olmamın büyük bir etkisi vardı.

İnsanları tek tek süzdükten sonra gözlerim iyice yorulmuştu. Aslında yol boyunca sürekli yatmıştım. Ama gene de üzerimde bir yorgunluk vardı. Yorgunluğuma anlam veremiyordum. Yorgunluğumu unutmak ve biraz uyumak amacıyla gözlerimi bir noktaya sabitledim. Ve birden kendimi bir düş dünyasında buluverdim. Düşümde sorular vardı. Bu şehirde ne işim vardı? Neden buradayım? Bundan sonra ne yapacağım? Nerde uyuyacak nerde kalkacak ve nerelere gideceğim… Düşüm sorular ile başladı. Ve düşümde önce buraya nasıl geldiğimi anlamaya çalıştım.

***

Caddeye çıkmadan önce elimi sol omzunda asılı çantaya götürüp, içinden bir kitap çıkarmak istedim. Elimi çantaya atar atmaz bir şeyin eksik olduğu aklıma geldi. Fotoğraf makinemin objektifini unutmuştum. Hemen eve geri döndüm. Bina girişine gelir gelmez zile bastım. Merdivenleri hızlı hızlı çıktım. Dördüncü kata gelince nefes nefese kaldığımı fark ettim. Dairenin ziline bastım. Kapıyı beni bekleyen yârim açtı, gül güzü gülüyordu. "Unutacağını biliyordum…" dedi. Ben de bir şey söylemek yerine sadece tebessüm ettim. "… Ama hatırlayacağını da biliyordum…" dedi sonra. Yanaştım yârimin tenine doğru, önce tenini kokladım ve sonra nefesine dokundum… Kokusunda kendimi buldum. Yârim, ben kokuyordu. Yârimin gözlerine son kez baktım ve orada da ben vardım. Sonra yavaş yavaş merdivenleri indim.

Otobüs durağına gidip ilk gelen halk otobüsüne bindim. Şoföre ücreti verdikten sonra ortalarda bir yere gidip oturdum. Cam kenarına oturmayı da ihmal etmedim. Metro durağına kadar kitap okudum. Yirmi sayfa okuduktan sonra metroya bir durak kaldığını fark ettim. Kitabımı çantama koyup kapıya yanaştım. Otobüs durağa gelince indim. Sola dönüp karşıma çıkan merdivenleri yürümeye başladım. Merdivenlerin sonunda sağa doğru döndüm. Beş adım yürüdükten sonra sola girdim ve gişeden bir jeton aldım. Turnikelerden giriş yaptım ve alt kata indim. Raylar üzerinde hareket eden ulaşım aracı gelince hemen bindim. Arka tarafa geçip oturdum. Hiçbir amacım olmadan ve bu işlemleri bir robot gibi yapmıştım. Oysa insanın yapmış olduğu eylemde bir amacı olmalıdır. Bu şekilde yapılmayan her eylem insanı robotlaştırır ve insan olmaktan uzaklaştırır. Bu düşünce beni kendime getirdi ve neden yolculuğa çıktığımı, amacımı sorgulamaya başladım.

Gözlerimi bir noktaya sabitledim. Ve düş dünyasında bu sorguların cevabını aramaya başladım. Yıllardır çıktığım her yolculukta sebebini anlamadığım bir duyguya kapılırım. Kendimle baş başa kalırım. Her seferinde de geleceğe yönelik düşler kurardım. Ve gene aynı duygu dört bir yanımı sardı. Kaçacak yerim yok her zaman olduğu gibi ve ben düş dünyasına tekrar giriyordum ama bu sefer farklıydı gelecek yerine geçmişe kısa bir yolculuğum başlıyordu.

Beni geçmişe çağıran düşünce çocukluğumdu. İlk çalıştığım yıllar aklımdaydı. Çocukluğum beni çağırıyordu; ama ben kaçıyordum. Geçmişe bakmadan, ona takılmadan sadece ondan ders alarak ve güçlenerek hep ileriye bakmaya çalışıyordum. Sıyrıldım hemen düşümden ve düşüme yön vermeye başladım. Benim düşüm ileriye bakmalı dedim kendi kendime… Ve sormaya başladım. Nereye gidiyorum. Cevabı basit Anadolu'ya ve oradan ülkeme yani Kürdistan'a gidiyorum. Ama neden gidiyorum. Geçmişim çağırdığı için mi? Hayır, öyleyse neden gidiyorum… Acaba şundan dolayı olabilir mi diye düşünmeye başladım.

Yaşar Kemal gibi bir yazar olmak için belki onun gibi kendime bir kahraman bulurum. Ve hikâyesini yazarım ya da "Bu Diyar Baştan Başa" serisinin beşincisini ben yazarım. Hikâyesi yarım kalmış Koçero'yu bulurum belki de tarih içinde. Onun destanını yazarım. Halkın kahramanını yazarım. Sabahattin Ali gibi kır kent çelişkisinde kalan varsa onları betimlerim. Çukurova'ya uğrarım orda pamuk işçilerini yazarım. Fabrika işçilerinin sorunlarını yazarım. Oradan çıkarım Frigya vadisine uğrarım. Kybele önünde hadım olmuş erkekleri yazarım. Bir de Kybele'ye sorarım Anadolu'nun hikâyesini ondan öğrenirim. Bursa hapishanesinde bulurum Nazım'ı ve Orhan Kemal'e söylediklerini bana da söylemesini isterim, bir şiir yazarım ben de Nazım'a. Oradan Hitit ülkesine giderim bir gözyaşı şişesi bulurum ve o gözyaşlarının sahibi kadının

hikâyesini yazarım. Karadeniz'e çıkarım ve ondan öğrenirim adının hikâyesini ya da bir de ben yazarım Sinop'un Hanı'nı… Kim bilir belki bu sefer eşkıya dünyaya hükümdar olur. Ve Kızıldere'ye sorarım onların hikâyesini… Tarihe tekrar girerim inerim iki ırmak arasında kurulmuş bir ülkeye Kürdistan'a onun hikâyesini bir dengbej'in nefesinden alırım yazıya dökerim. Kim bilir belki yolculuğum ne Kürdistan'da ne de Anadolu'da biter gelirim. Trakya'da günebakanların diyarında son veririm yolculuğuma Sabahattin Ali gibi kim bilir faili belli bir kurban olurum…

Ray üstünde giden aracın "otogarda inecek yolcuların kapı önüne yaklaşınız" uyarısını beni düşümden uyandırdı. Araçtan indim yürüyen merdivenlere doğru gittim. Ve yukarı doğru çıktım. Karşıma çıkan ilk bilet gişesine uğradım ve bir Afyon bileti satın aldım. Arabaya bindim. Ve yolculuğum başlıyordu. Ve düşümde sorular cevap bulmuştu. Gidiyordum. Anadolu'ya ve Kürdistan'a arkamda gözü yaşlı en güzel kadınları bırakarak. Evet, gözü yaşlı bir İstanbul bırakıyordum. Aslında gitmek kolaydır. Kalmak zordur. Peki ya bir de geri dönmek girerse konuya hangisi daha kolay olur. Evet, cevabı çok açık: Gitmek kolay, kalmak zor ama geri dönmek her şeyden zordur. Anadolu'ya Bolu beyini selamlayarak girdim. Köroğlu karşıladı ve kır atını verdi bana, almadım.

***

Düşümden aniden uyandım. Düş içinde düş kurmuşum. Düşlerimin içinde az kalsın kayboluyordum. Dışarı baktığım zaman Afyon'da kar vardı. Martın sonunda ne bu kar dedim. Sonra kapıya baktım ve gördüğüm yazı her şeyi netleştiriyordu. Kapıda şu yazılıydı: otomatik kapı çarpabilir… Evet, aynen böyle yazılıydı. Bu Anadolu'nun kapısıydı şimdi. Ve dışarıdaki manzarayla birleştirildiğinde tüm düşlerimdeki sorulara cevaptı. Kybele yani Anadolu'nun tanrıçası bana aşkını sunuyordu. Beyaz gelinliğini giymiş bir şekilde ama tarihteki erkeklere yaptığı gibi değil. Beni hadım etmeden kabul ediyordu. "Gel, öğren ve tanı beni" diyordu. Ve uyarısını da yapıyordu. Bir şairin dizeleriyle beni uyarıyordu.

"Binlerce yıl sağılmışım,
Korkunç atlılarıyla parçalamışlar
Nazlı, seher-sabah uykularımı
Hükümdarlar, saldırganlar, haydutlar,
Haraç salmışlar üstüme.
Ne İskender takmışım,
Ne şah ne sultan
Göçüp gitmişler, gölgesiz!
Selam etmişim dostuma
Ve dayatmışım...
Görüyor musun?"

Ve ben şairin dizelerinden aldım uyarımı. Tanımak amacıyla Kybele'nin koynuna giriyordum. Tarihte hiçbir erkeğin dokunamadığı bir kadının koynuna giriyordum. Ben saflığımı ve öğrenme isteğimle giriyordum bu bereketli Tanrıçanın koynuna… Kapıdan dışarı çıktım. Derin bir nefes aldım. Şehir merkezine doğru gitmek için arabaya bindim. Gözlerimi cama dayayıp seyre daldım. Güzel ve bereketli kadının topraklarına… ❧

Hüseyin KARTAL

Bırak desem
Tüm şehir susar
Gözbebekleri büyür çocukların
Yaşına ölüm haberleri katar

Bırak desem
Cıgaranın dumanı yıllanır dudaklarımda

Bırak desem
Oğullar büyür
Ekmeksiz sofralarda

Halimiz böyledir bu yıl
Ocağımızın üstü kara bulut
Zamansızdır
Namussuzlar vurur
Vurur da güçleri yetmez yine…

Karanlıklar çöker tez vakit
Kitapların arasında çocuklar
Düşünceleri firara durur
Gözlerinin ucuna
Bir ıslaklık çöker
Avuçlarında kaybolur düşler
Uyanır
gecenin kör vakti
Kan ter içinde…

“EDEBİYAT” DEYİNCE ANIMSANAN(LAR)…

Temel DEMİRER

“İnsan yalnız sözle insandır ve
yalnız sözle bağlanırız birbirimize.”[1]

“Dünya nasıl yazdığınıza değil,
ne yazdığınıza bakar.” [2]

“Edebiyat” deyince; Orhan Veli Kanık’ın, “Zamanla anlıyor insan dünyayı”; John B. Buckstone’un, “Zaman tutsaklar için yaratılmıştır”; Goethe’nin, “Anlayamadığımız şeyler bizim olamaz”; Ferit Edgü’nün, “Önemli olan öğrenmek değil, anlamak”; Dostoyevski’nin, “Çabuk anlaşılan şeyler uzun ömürlü değildir,” sözlerinin altını özenle çizmek gerekiyor…

Çünkü “Edebiyat, kalıcı izler bırakır!

İnsanın içine işleyerek, onda adeta yeni bir insanın oluşumuna yol açar… umudu, haysiyeti ve vicdanı kurtarır adeta…

Yazar denen kişi, kalemiyle hepimizin adına, hatta dünyada yaşayan bütün insanlar adına vicdan muhasebesi yapan kişidir… her şeye rağmen umudun yazısıdır.”[3]

Başka türlü olabilir mi, mümkün mü?

* * * * *

“Edebiyatın görevi”, William Faulkner’ın 1950’de Stockholm’deki Nobel konuşmasında altını çizdikleridir:

“Bizim bu günkü trajedimiz korkudur. Çok uzun zamandır bu korkuyla yaşadığımızdan ona katlanabiliyoruz. Artık ruhun sorunları diye bir şey yok. Yalnızca şu soru var: Ne zaman patlayıp havaya uçacağım? Böyle olduğu içindir ki, zamanımızın genç erkek ve kadın yazarları kendileriyle çatışma içinde bulunan insancıl kalplerinin sorunlarını unuttular.

Genç yazar, en adi şeyin korku olduğunu öğrenmelidir. Bunu kendisine öğretirken, onun, korkuyu tümüyle unutması; çalışma odasında kalbin aşk ve onur, şefkat ve gurur, acıma duygusu ve özveri gibi eski gerçek doğruluklarından başka bir şeye yer bırakmaması gerekir. Çünkü bu evrensel gerçeklerden yoksun bir hikâye gelip geçici olmaya ve unutulmaya mahkûmdur. Bunu yapmadıkça yalnızca bir lanetin etkisi altında çalışır, o zaman aşktan değil şehvetten, hiç kimsenin değerli bir şeyini kaybetmediği yenilgilerden, umut yaratmayan zaferlerden söz eder.

En kötüsü ise eserini şefkat ve acıma duygusu nedir bilmeden yazar.

Ben insanlığın, öbür yaratıklar arasında yalnızca onun tükenmeyen bir sese sahip olduğu için değil; acıma duygusu, özveri ve dayanma gücünün ne olduğunu bilen bir ruhu, bir maneviyatı bulunduğu için de ölümsüzlüğüne inanıyorum.

Şu iyi bilinmelidir ki, insanların kalplerini yücelterek mazinin ihtişamı olan cesaret ve onuru, umut ve gururu, şefkat, acıma duygusu ve özveriyi beyinlere sokarak toplumu bu duygularla beslemek ayrıcalığı yalnızca şair ve yazara bağışlanmıştır.

Faulkner’ın bu sözleri; düşüncesini onun bunun çanağını yalayacak kadar soysuzlaştıranlarla, gerçeği göz önüne serme cesaretini gösteren yazarlar arasında nasıl bir erdem düzeyi olduğunu göster-

meye yetecektir!"

Başka türlü olabilir mi, mümkün mü?

* * * * *

Evet, edebiyat yabancılaş(tır)maya karşı dövüşür…

Bilindiği üzere yabancılaşma Karl Marx'a göre insanların özündeki insansal yanlarını yadsıyarak ezen toplumsal yapıların bir sonucudur, kapitalizmin toplumsal ve iktisadi düzenlemelerine içkin olan nesnel bir durumdur.

Var olan üretim sistemi içerisinde, ödül ve cezaya dayanan işleyişin bir parçası olan birey, etki, karar verme ve sürece dahil olma niteliklerini yitirdiğinden sadece bir aracı konumuna düşmektedir (araçsallaşmaktadır). Modern kentin özellikle çalışma (iş) ve günlük sosyal yaşam ritminde, içinde büyüdüğü küçük topluluğun değerler sistemine ait bir benzerlik bulmakta zorlanan birey var olan sisteme tutunamayarak itilmekte ve yabancılaşmaktadır.

Kapitalist Endüstriyel Üretim Sisteminde yaşam monoton ve standarttır bu durum, "ortamın aynılaşması" sonucunu doğurur. Üretim ilişkileri sonucunda araçsallaşan ve değer sistemine yabancılaşan sınıflar; işçiler, memurlar, çiftçiler, öğrenciler ve küçük burjuvalar olarak adlandırılabilir.

Dünya edebiyatında da bireyin içine düştüğü yabancılaşma, tutunamama ve araçsallaşma ve yaşamın anlamsızlaşması örneklerine sık sık rastlanır.

Gustave Flaubert'in, 'Madame Bovary'si, özendiği burjuva yaşantısının içinde hiçbir zaman yer edinemeyeceğini anladığı an, içine düştüğü çıkmazdan intihar ederek kurtulmayı seçer.

Fyodor M. Dostoyevski'nin 'Suç ve Ceza'sında, Raskolnikov'un öldürme eylemi; "Napolyon gibi bir yükseliş mümkün müdür?" sorusu yerine yabancılaşan, yaşamının anlamını kaybeden, umutsuzluğa düşen insan "Var olan sistem içerisinde, yükselebilmek için bir insanı öldürmek de dahil neleri göze alır?" sorusuna cevap bulma girişimi olarak değerlendirilebilir.

Kafka'nın 'Değişim'indeki Gregor Samsa'sı da bürokratik çarkın memurlarından birisidir. Kendisini araçsallaştıran kapitalist toplum düzeni ve çıkar ilişkileri içinde yaşadığı açmazlar sonucu bir böceğe dönüşürken ya da dönüştüğünü hissederken (yabancılaşırken), artık işe yaramaz hâle geldiği için (üretim-tüketim sisteminin dışında kaldığından) ailesi tarafından bile ölüme terk edilmektedir. Sistem kendisine uyum sağlayamayan bireyin yerini hemen yenileri ile doldurmaktadır.

Gregor Samsa'nın bir böcek olarak uyandığında düşündüğü tek şey, bir memur olarak sadece bürokratik düzenin ona öngördüğü görevini yerine getirmektir ve o, bunu yapamadığı için suçluluk hissetmektedir.

Karl Marx, araçsallaşmış ve dolayısıyla yabancılaşmış insanların, içine düştüğü bu durumu, ekonomi ve ahlâkın birbirinden ayrılması ya da kopması olarak nitelendirirken;[4] edebiyatın görevi insan(lık)ı hiçleştiren/ yok eden vahşete karşı çıkmaktır!

Başka türlü olabilir mi, mümkün mü?

* * * * *

"Edebiyatın gücü" tam da burada yani insan(lık)ı hiçleştiren/ yok eden vahşete karşı çıkmaktadır; bu böyle olursa, edebiyat "edebiyat"tır…

Ancak bunun böyle olamadığı kesit(ler) de olabiliyor; ancak bu, "Kabul edelim, artık 'söz', azgın bir çağın ve derisi kalınlaşmış insan türünün vicdanına işleyemiyor. Bugünün insanı, edebiyata karşı açıktan hıyanet değilse bile münafıkça bir tavır içinde," diyen Ali Çolak gibi "edebiyatın gücü"nden umut kesmeyi gerektirmez…

Evet edebiyat, günbegün kirlenen, saflıktan uzaklaşan bir dünyada temiz ve uyanık kalmanın, vicdani ve ahlâki çürümeye karşı durmanın güçlü mevzilerinden birisidir.

Yani Mario Vargas Llosa'nın, Nobel Edebiyat Ödülü töreni konuşmasında işaret ettiği gibi: "Okuduğumuz bütün o iyi kitaplar olmasaydı, şimdikinden daha uzlaşmacı, daha itaatkâr olurduk, eleştirel ruhun esamesi okunmazdı…

"Bağnazlığın caniliğine karşı çıkarak, hayal etme ve hayallerimizi gerçek kılma hakkımızı savunmalıyız…"

Bu nedenle edebiyatı savunmak, yaşanabilir bir dünyayı savunmak demektir.

Başka türlü olabilir mi, mümkün mü?

* * * * *

Yazar iktidar karşısında dik duran, iktidara karşı diklenendir…

Yazar olmak, bu duruşun ve soldaki konumun dışındaki hiçbir pozisyona cevaz vermez!

Örneğin, 1984-1994 yılları arasında Almanya'nın altıncı cumhurbaşkanı olan Richard von Weizsaecker'in deyişiyle, "İktidar, düzeni koruyan bir güçtür, böyle olmak durumundadır. Yazar ve aydın kaosu arar. Bu ikisi birbirini hep ite gelmiştir burada. Oysa, yazar ve aydının kaosu aramasının nedeni, en mükemmeli, en güzeli aramasından

kaynaklanmaktadır. Bunun için, ödün vermez," der…

Ayrıca Doğan Hızlan'ın, "Türk edebiyatı ve sanatının önemli adları solda. Ancak solda ya da sağda olduğunu söyleyemeyeceğimiz birtakım ustaları da çekip alırsak Türk edebiyatı kalmaz," ifadesinde dengelemeye çalıştığı gerçek şudur ki, edebiyat soldadır…

Başka türlü olabilir mi, mümkün mü?

* * * * *

Hayır ne edebiyat ne de yazarlık "çok satmak"la nitelenemez…[5]

Semih Gümüş'ün, "Çok-satan kitapların okur sayısının artışına herhangi bir katkısının olmadığını yaşadığımız deneylerden gördük. Kitabı ayağa düşüren postmodern kültür, sonunda büyük çoğunlukta kitapların yok pahasına edinilebileceği beklentisini yaratacak," uyarısına Goethe'nin şu saptamaları da eklenmelidir:

"Yazarlığımın, çorbamın yağına katkısı olmamıştır, olmayacaktır, olmamalıdır da…

"Her yazar, eserlerinde bir dereceye kadar kendini anlatır, istemese de…

"Olmayacak şey istiyorsun: Hissetmiyorken yazmalıymışım. Doğurmadan emzirilir mi?"[6]

Başka türlü olabilir mi, mümkün mü?

* * * * *

Nihayet Ferit Edgü'nün, "Bir elinde kalem, öbür elinde silgi. İşte böyle yazılır," deyişindeki üzere yüreği ve aklıyla kalemine sarılan yazar için "Doğal bir üslûpla karşılaştığımız zaman şaşırır ve seviniriz, çünkü bir yazar beklerken bir insan bulmuşuzdur," der Blaise Pascal…

Hani Marguerite Duras'nın, "Kitap yazan birinin, çevresindeki öteki insanlarla arasına her zaman bir mesafe koyması gerekir. Yalnızlıktır bu. Yazarın, yazılı şeyin yalnızlığıdır,"[7] saptamasına; "Varım, demek ki çevremi sarsan dünyanın, açılan bedenimin, onu şiirselleştiren ve yürürken onu egemenliği altına alan zihnimin farkına varıyorum. Düşlerimin, arzularımın, aynı zamanda sıradan, kimi zaman zorlama etkinliklerimin alanını arşınlayarak var oluyorum. Yer değiştirerek kendime ve başkalarına ilişkin bir şeyler öğreniyorum," sözlerindeki Thierry Paquot'nun insanî coşkusuyla…

Başka türlü olabilir mi, mümkün mü?

* * * * *

Bu nedenle "Edebiyat" deyince…

"İçtendi, mesafeliydi. Samimiyet ile lâubaliliği ne güzel ayırt ederdi… Yeniden okuyun, her okuyuşta ayrı bir edebi lezzet keşfedeceksiniz,"[8] diye betimlenen Bilge Karasu'yu anımsayacaksınız…

* * * * *

"Benim kanaatimce sanat insana insanı, hayatı ve bunların manasını öğretmekle muvazzaftır. Ancak bu takdirde geniş arzuları belirir…

"İnsan başkalarına yardım ettiği, başkalarını sevdiği kadar yükselir…

"Çalmadan, çırpmadan, bize ekmeğimizi verenleri aç, biz giydirenleri donsuz bırakmadan yaşamak istemek bu kadar güç, bu kadar mihnetli, bu kadar da tehlikeli mi olmalıydı?" diye haykıran Sabahattin Ali hakkında "Nurullah Ataç, bir akşam yemeğinden sonra Sabahattin Ali'nin annesine bakın ne demiş?

'Oğlunuzun nâmütenahi bir zekâsı var.' Ancak zeki birinin bir başka zeki insanı anlamasına örnek gösterilebilir. Başına ne geldiyse, zekâsı yüzünden geldi."[9]

Gerçekten de bir "faili (belli) meçhul"e kurban edilen onun politik görüşlerini[10] ve 'Değirmen' öyküsündeki betimlemesini nasıl anımsamazsınız: "Sen aşkın ne olduğunu bilir misin adaşım, sen hiç sevdin mi?.. Siz sevemezsiniz adaşım, siz şehirde yaşayanlar ve köyde yaşayanlar; siz birisine itaat eden ve birisine emredenler; siz birisinden korkan ve birisini tehdit edenler... Siz sevemezsiniz. Sevmeyi yalnız bizler biliriz... Bizler; Batı rüzgârı kadar serbest dolaşan ve kendimizden başka Allah tanımayan biz Çingeneler. Dinle adaşım sana bir Çingene'nin aşkını anlatayım…"

* * * * *

"Tek suçunuz hür insanlar gibi konuşmak/ Kitaplar suç ortağınız," diyen Rıfat Ilgaz hayatı hep mücadelelerle geçmiş bir yazar.

Yaşamı boyunca Türkiye'nin hemen her dönemine; karanlığa ve umuda tanıklık etmiş bir isim. Eserleri de yaptıkları da bunlardan derin izler taşır…

Örneğin 1944'ün Ocak ayında yayımlanan 'Sınıf'ı, 25 gün satışta kalabilecek, sonrasında ise sıkıyönetim kararıyla ve mahkemenin şu "bilirkişi raporu"yla toplatılacaktır:

"Sınıf adlı kitabın yazarının hasta ruhlu olduğu ve kitabında edebi açıdan hiçbir değeri yok; yazar kitapta bir fakir talebenin perişan hâlini tasvir ediyor 'ne var bunda sıkılacak, utanmak bize düşer' demek suretiyle cemiyetimize dil uzatıyor, çocuk dersini bilmiyor, fakat her şeyin piyasasını ve kara-

borsayı bilip bunun kendisine yeter olduğunu söylüyor, 'bilmediğin şahıs zamirleri olsun' demekle cemiyetimizin iç yüzüne tarizde bulunuyor."[11]

Mahkeme heyeti, Sınıf kitabının sıkıyönetim kararıyla toplatmasıyla yetinmez, genç öğretmenin altı ay hüküm giymesine karar verir.

O her şeye karşın olduğundan farklı olmaz, eğilmez, hep dik durur; 'Aydın mısın?' şiirindeki seslenişiyle: 'Kilim gibi dokumada mutsuzluğu/ gidip gelen kara kuşlar havada/ saflar tutulmuş top sesleri gerilerden/ tabanında depremi kara güllelerin/ duyuyor musun// kaldır başını kan uykulardan/ böyle yürek böyle atardamar/ atmaz olsun/ ses ol ışık ol yumruk ol/ karayeller başına indirmeden çatını/ sel suları bastığın toprağı dönüm dönüm/ alıp götürmeden büyük denizlere/ çabuk ol// tam çağı işe başlamanın doğan günle/ bul içine tükürdüğün kitapları yeniden/ her satırda buram buram alınteri/ her sayfası günlük güneşlik/ utanma suçun tümü senin değil/ yırt otuzunda aldığın diplomayı/ alfabelik çocuk ol// yollar kesilmiş alanlar sarılmış/ tel örgüler çevirmiş yöreni/ fırıl fırıl alıcı kuşlar tepende/ benden geçti mi demek istiyorsun/ aç iki kolunu iki yanına/ korkuluk ol."[12]

Nihayet 1911 doğumlu Rıfat Ilgaz, 19 Kasım 1991'de son şiirini yazmıştı: "Elim birine değsin/ Isıtayım üşüdüyse/ Boşa gitmesin son sıcaklığım…"

O sıcaklığı hâlâ paylaştığımızı, anımsayacaksınız…

* * * * *

Pakize Barışta'nın, "Türkiye'nin, bu coğrafya edebiyatının umut yolunu açan en önemli yazarlarından biridir," diye tanımladığı Orhan Kemal'in Çukurova üzerine kaleme aldığı eserlerinde, kapitalistleşmesinin belli bir sürecinde beliren, bölgesel olmasına rağmen, Türkiye'nin hemen hemen her yerinden insanları çalışmak ve yatırım yapmak için sermayeyi çeken bölgedeki kapitalistleşmenin ülkenin her yerindeki toplumsal ve ekonomik yapıları az veya çok dönüştürdüğünü, bölgenin aynı zamanda, Türkiye'nin aynası hâline geldiğini/ getirildiğini anımsayacaksınız…

* * * * *

Edebiyat sevgisini, dil tutkusunu toplumsal duyarlılığı ile birleştirmiş, yaşadığı çağa tanıklık ederken insanca ve onurlu bir duruş sergileyerek, henüz yirmili yaşlarındayken, "İnsanın, insan kavramının bu kadar unutulduğu, ölümün bu kadar başat ve korkulu olduğu bir namussuz çağda yine de başkaldırmamız gerektiğini biraz olsun duyabilmemiz, yine de karanlık ve sonsuz büyük bir odada, el yordamıyla da olsa aralık bir kapı aramamız şaşırtıyor bizi" diyen Erdal Öz'ü anımsayacaksınız…

* * * * *

"Yüzlerce yıllık edebiyat tarihinin destansı sözlü anlatısıyla çağdaş edebiyat arasındaki en güçlü köprülerden biri"[13] olan Yaşar Kemal, "Romanlarıyla, öyküleriyle, röportajlarıyla, Türkçenin en büyük şairlerindendir...

Hatta denebilir ki onu büyük romancı yapan, konulardaki özgünlük ve kompozisyon başarısı kadar, bu şairlik yeteneğidir."[14]

Nasıl anımsamazsınız?

* * * * *

Edebiyata felsefeden bakma ayrıcalığıyla eleştirel deneme yazarı Füsun Akatlı'lıyı anımsayacaksınız…

* * * * *

'Önce Ekmekler Bozuldu', 'Suçumuz İnsan Olmak', 'Hiroşimalar Olmasın', 'Bizans Definesi'yle yeniden düşünmemizin, anlamamızın önünü açan Oktay Akbal'ı anımsayacaksınız…

* * * * *

Nihayet 12 Mart darbesiyle tutuklanıp 8 ay hapis yattığı sürede 'Yenişehir'de Bir Öğle Vakti'ni, daha sonra da gönderildiği Adana sürgününe 'Şafak'ı kaleme alan ve 22 Kasım 1976'da, 40 yaşında yitirdiğimiz Sevgi Soysal'ı…

13 Mayıs 2011 13:18:31, Ankara.

NOTLAR

[1] Montaigne.

[2] George Henry Lewis.

[3] Pakize Barışta, "Orhan Kemal'in Kayıp Romanı: 'Yüz Karası'…", Taraf, 24 Nisan 2011, s.16.

[4] Ürün Anıl Özdemir, "Tek Boyutlu İnsandan Duyulmayan Anlam Çığlığı: Yabancılaşma (1)", Cumhuriyet Teknoloji, No:1256, 13 Nisan 2011, s.14.

[5] Burada bir Orhan Pamuk parantezi açmak gerek. Bir haberde, "Kitapları ABD'den Çin'e İran'dan Hindistan'a dünyanın dört bir yanında 50'ye yakın dile çevrilse de Orhan Pamuk, hâlâ en çok Türkiye'de satıyor," denilen O'na Vedat Türkali, Londra'daki söyleşisinde sert eleştiriler yöneltip, "Masumiyet Müzesi'ni Mağlubiyet Müzesi olarak görüyorum," diyor. ("Masumiyet Müzesi Değil Mağlubiyet Müzesi", Birgün, 14 Nisan 2011.)

[6] W. Goethe, Goethe Der ki, çev: Gürsel Aytaç, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 534, 2'inci baskı, 1986, s. 549-550-551.

[7] Marguerite Duras, Yazmak, Can Yay., Çev: Aykut Derman, 2. basım 1999, s.16.

[8] Doğan Hızlan, "Anılarımdaki Bilge", Hürriyet, 17 Aralık 2010, s.24.

[9] Doğan Hızlan, "Sabahattin Ali'nin Çağrıştırdıkları", Hürriyet, 11 Şubat 2011, s.20.

[10] "Nâzım Hikmet gibi, Sabahattin Ali de politik düşüncelerinden ayrı olarak anılmaya, sadece öykücü yanıyla anılmaya çalışılıyor. Üstüne üstlük tüm eserlerinin yayın hakkının bir banka tarafından alınması, ona yapılmış büyük bir hakarettir; bu onu bir kez daha öldürmektir." (Mete Yılmazer, "Susturulamayan Usta Kalem: Sabahattin Ali", Tavır Dergisi, No:102, 2010/11, s.17-18.)

[11] Aydın Ilgaz, Sınıf'ın Efsanesi, Çınar Yay., İkinci Baskı Şubat 2010, s.12-13.

[12] Rıfat Ilgaz, Bütün Şiirleri, Çınar Yayınları, Üçüncü Baskı Ocak 2010, s.210.

[13] Asuman Kafaoğlu-Büke, "Söz Ustasından Söyleşiler", Radikal Kitap, Yıl:10, No:529, 6 Mayıs 2011, s.10.

[14] Ataol Behramoğlu, "Şair Yaşar Kemal...", Cumhuriyet Dergi, No:1288, 28 Kasım 2010, s.4.

“Hepimiz hikâye biliriz, mesele onu anlatacak bir dil bulmakta”

Gece Kelebeği (Perperik-a Söe) yazarı Haydar Karataş ile söyleşi

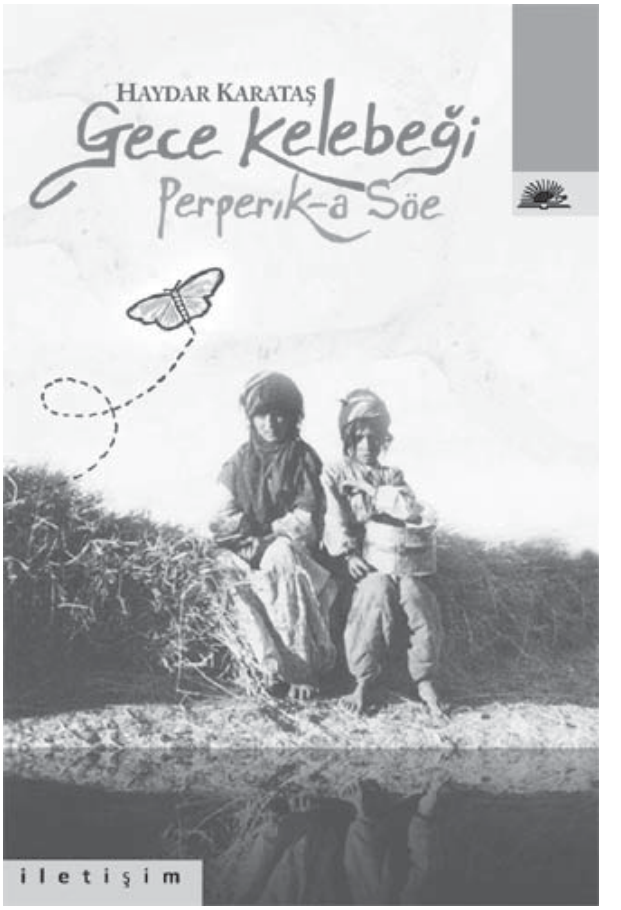

GÜNEY

Güney: Size defalarca sorulmuştur. Sizden ricam bir kez daha cevaplamınızdır. Haydar Karataş Kimdir? Köyünüz Ermeni köyüymüş. Ermeniler ile anılarınız var mı?

Haydar Karataş: İç Dersim’e düşen Xaçeli köyünde doğmuşum. Xaçeli Ermenice’de sevimli, şirin, küçük yer anlamına gelir. Üç su değirmeni, üç derenin aktığı ve üç tepe ziyareti olan bir köymüş eskiden. Merkezi kilisesi olan ve öncesi bir pagan tapınağının bulunduğu da dilden dile anlatılır. Çocukken hatırlarım, sözüm ona bir yer altı kilisesi de varmış. Yerin üstü böylesine bilinmez bir hal almışken, yerin altında nelerin bulunduğunu hiç göremedik, ama karasaban demirine, kazılan ev temellerinde sürekli eski zamanlara ait eserler bulunurdu. Hatta Hıristiyan inancının belli dönemlerinde tekrarlanan kutsal haç merasiminin bu köyde, suya atıldığı da iddia edilir.

Benim Ermenilere dair anılarım çok sınırlıdır, söylence hep olmuştur da, o tanışıklık olmamıştır. Nenemin Ermenice dilini bildiğini ölmesine yakın bir tarihte, define bulmak için köye getirilen, zar zor ayakta duran yaşlı bir Ermeni ile konuşunca öğrendim. Çok duygusal bir buluşmaydı. Ermenilik bir tabuydu, Fezlıkanlar komşumuzdu, Yusuf Ali adında çokca yoksul bir adam vardı, bir oğlu da yaşatımdı, çocuklarına küfür ederken, “Ermeni oğlu Ermeni, Ermeni cinsi,” derdi. Fezlıkanlar sonradan sünnet

edilmiş Ermenilerdi, ama alevileşmişlerdi, bu küfürleri saymazsak hiç bir Ermeni ritüeline denk gelmedim.

Köyümüzün, ceviz, armut, söğüt ağaçları Ermeniler tarafından ekilmiştir, iki derenin birleştiği çatakta eski Ermeni mahallesi vardı, yıkılmıştı, yılanlar çiyanlar dolaşırdı taşların arasında. Mezarlarımız aynı tepede yer alırdı, peş peşe gömülmüşler, kızılbaş mezarları bakımsızdır, beton mezar filan çok azdır, ama Ermeni mezarları talan edilmiştir define için. Bu mezar kazmalarıyla ilgili çokca anım vardır, anlatmaya dil varmaz, yaşlılar kavga ederdi, aman kazmayın diye, günahtır… Kim dinler! Bir dağın başında gece kazılıp, kemikleri ortada bırakılmış bir mezarı babamın elleriyle toprağı eşeleyip yeniden gömdüğünü bilirim. İç içe geçmiş bu hikâyelerle büyüdüm, bu harabelerin arasında büyüdüm. Bu küçük şirin köyde doğup, yatılı okullar, sonra büyük şehirlerin yolunu tutmuş, yetmemiş devletin demir pençesi kapıp, hapisler yatırmış, sonrasında sürgüne çıkmış biriyim.

İşin aslı, hepimizin adı, hikâyesi tanıdık gibi, Anadolu sanki katman katman, üstünde bugün bizler varız, bir metre kazın, Ermeni, Rum, bir metre daha kazın Bizans, daha derine gidin, Pagan halkları vs… gider, gelen kendisinden öncekini yok etmiş, acıya acı eklemiş. Sanki yeniden o yok olmayı yaşıyoruz gibi…

Güney: Hayat hikâyenizde kısa bir militanlık dönemi olduğu söyleniyor. Bu yüzden cezaevlerinde yattınız. Bu konuyla alakalı biraz bilgi verebilirmisiniz?

Haydar Karataş: Ülkemizde solcuların mücadele hayatı zaten kısadır. Kısa süre mücadele yürütüp, uzun süre hapis yatarlar ve o yetmez üstüne bir de sürgüne çıkarlar. O kaderi bende paylaştım ne diyeyim, acı ve gözyaşı gördüm, büyük bir kıyımdı hapishaneler… Serbestken görmediğim Anadolu'nun pek çok ilini, sağolsun devlet beni ringlere koyarak gezdirdi. Hapishanesi olan her ilde misafir edilmiş, "hoş geldin," karşılamısıyla ringden indirilmişim.

Güney: Edebiyata olan ilginiz ne zaman başladı? Başyazarlarınız kimlerdir? Ne zamandan bu yana edebiyata, sadece okuyucu olarak değil de bir edebiyatçı gözüyle bakmaya başladınız?

Haydar Karataş: Edebiyata ilgim Ortaokul yıllarında okuduğum yatılı okulda başlamıştı, ancak farkında olduğum söylenemezdi, yatılı okulun kütüphanesi vardı oraya gider, ders çalışmak yerine roman okurdum, ama sanırım benim başyazarım çocukluk yıllarında bitmek bilmeyen uzun masallar anlatan babamdı. Çok masal bilirdi ve uzun kış geceleri yere serili yün yatağın üzerine yayılır, onun piposunu içerek bizlere masal anlatmasını dinlerdik. Yazar Tolstoy'un hayatını okuyunca, aha babam dedim ve sanırım bu benzerliği fark etmeseydim, edebiyatçı yanımı da görmeyecektim belki. Tolstoy'la aralarında pek çok benzer yan vardı, tabii sınıfsal farkı saymazsak. Tolstoy bir konttu, babam ise fakir bir adamdı. Ama çocukları ve karısıyla ilişkileri Tolstoylara benzerdi, anneyle çok aşk kavgaları eder, ama çocuklarıyla arkadaş gibiydi.

Yaşar Kemal, Gogol ve Dostoyeski benim vaz geçilmezlerimdir. Döner döner okurum, her okuduğumda şaşarım yaptıkları betimlemelere, kahramanlarını anlatırlarken yaratma biçimleri her defasında beni çarpar. Gogol'ü dünyanın en yaratıcı yazarı bulurum, muazzam bir hikâye yaratıcısıdır.

Güney: Bir roportajınızda edebiyatı farklı bir dil kullanmak için seçtiğinizi söylemişsiniz? Bu farklı dilin tanımlamasını yapabilirmisiniz?

Haydar Karataş: Politika hep söyler, komutlar verir, söyleyerek topluma yeni bir tanımlama getirir, bu tanımlamaya da insanları inandırır. Söylemek, itham etmek, yargılamak, toplumu empati kurmaya götürmez, aksine yaşam kaynağını çatışmaya dayandırır, politikaya karışmam benim için büyük bir hataydı, evet çocuk yaştaydım ve ülkem yanıyordu, Kürt sorunu, hapishaneler, 12 Eylül'ün bütün baskıcı rejimi hüküm sürüyordu toplum üzerinde. Sarımın tercih şansım yoktu, öfkeliydim de, sonra benim insan ruhuma edebiyatın daha uygun olduğunu fark ettim, insanı anlatmak gerekiyor, insanın çelişkisini, çatışkısını, mutluğunun sırrını ancak edebiyatta romanın ortaya koyacağına inandım. Roman hayatın bütün alanını da kapsar, bazen bir ülkenin bütün insan topluluğunu toplar, belli karekterler üzerinden verirsiniz. Bin teorik kitap okuyun Çukurova üzerine, Yaşar Kemal'in "Akçasazın Ağaları" romanında anlattığı toprak çelişkisini, insanın çelişkileriyle kendini üretme biçimini anlayamazsınız. Toplumun sorunlarını politikanın dilinden anlatılması sanki büyük belalar getirecekmiş inancı gelişti bende. Belki dünyamız kötü politikacılar tarafından yönetildiği için, ama ben o kırgınlığı yaşadım, onun arkadaşlarımı nasıl öğüttüğünü de gördüm. Politikanın yok ettiğini roman var eder… Benim kaçışım budur, politikadan uzaklara gitmeliyim ki, onun

yok ettiği insanı bulabilmeliyim, ama siz bakmayın böyle dediğime, insan iktidar endeksli politikayı fark ettikçe onun, 'daha neler yapabileceğini' daha çok takip eder oluyor… O da ayrı bir çelişki.

Güney: Gece Kelebeği sanırım sizin ilk kitabınız değil. Diğer çalışmalarınızdan bahseder misiniz? Bir de Gece Kelebeği 3 ciltten oluşuyor sanırım. Siz ilk olarak neden 2. cildinden başladınız? Ciltler farklı farklı mı, yani tek tek okunabilecek kitaplar mı?

Haydar Karataş: Ben ikinci cildi yayınlamayı uygun buldum, çünkü hikâyenin arka planında yer alan annem, çok acılar çekti, yapayalnız yaşar bir evin altında, istedim ki ölmeden hikâyesinin yazıldığını bilmiş olsun. Onun için hiç birşey yapamadım, bir çiçek dahi alamadım kendisine, bir yerde oturup beraber yemek yeme fırsatımız da olmadı. Daha çocuk yaştayken okumak için İstanbul'a geldim, aramıza uzun bir ayrılık girdi, o sürüldüğünde köyünden, bu sefer ben hapse atıldım. Onun hikâyesine öncelik verdim, birinci cilt 1924-36 yıllarını alır, Dersim'deki asıl çatışmalar bu dönemde yaşanır, her kitap kendi başına okunabilir, ama sanki yayınlanacak birinci cilt Gece Kelebeği'ni daha anlaşılır bir hale getirecek. Gece Kelebeği savaş sonrasını anlatıyor, diğeri savaş öncesini, yani var olanın yok olması, yok olanın yeniden hayata tutunması. Savaşın yıkıcılığını anlatmaya çalışıyorum, üç ciltte birbirinden ayrı olarak anlaşılır, süreçler farklı olunca, haliyle dil ve kaygılar, sosyal reaksiyonlar da farklı oluyor.

Bunun dışında daha önce yazdığım romanlar var, sanırım onları daha sonra yayınevlerine göndereceğim. Açıkcası biraz korktum da, insanlar üstüme çok gelmeye başladı Gece Kelebeği ile birlikte. Galiba yazarlar da yılanlar gibi zehirlerini biriktirmek için sessizliği seviyorlar.

Güney: İlk kitabınızın bu şekilde ilgi görmesi sebebi nedir sizce? Eğer kitap Dersim'i konu edindiğinden bu derece öne çıktıysa, konunun edebiyatın önüne geçmiş olabileceği kaygısı var mı?

Haydar Karataş: Elbette, hep o kuşkuyla bakmaya çalışıyorum, bu sebeple hazır olan birinci cildi yayınevine göndermede ağır davranıyorum, roman okuru fazlasıyla hassas bir okur. Mesala ben, basında reklamı verilen, lobi kokusu uyandıran kitapları alıp okumam. Evet, okurun büyük bir kesimini bu tür oluşumlar belirliyor, Gece Kelebeği'nin bu noktaya gelmemesi için, gelen tv tekliflerine, bilmem politikacılarında bulunduğu oturumlardan kendimi uzak tutarak korumaya çalıştım. Bu romanı okur okura öneriyorsa bu iyidir ve bu demektir ki, onda edebi bir haz alıyor okuyanlar. Tabii bazen kitap edebi olabilir ancak, tarihsel süreç onu politik ortama kurban eder. Gece Kelebeği'nin böyle bir riski konu Dersim olduğu için var, sanırım orada şans Dersimli okurun daha çok edebiyat dışı, politik yazılara eğilim duymasıdır. Büyük zulüm görmüş toplumlar, sanattan çok politik dile yakın duruyorlar, bunun pek çok nedeni var, bir Yahudi toplumu politik dil yerine, sanat üzerinden yaşadıklarını anlatma eğilimi gösterdi. Neredeyse Nazi Almanya'sındaki her hikâyeyi, romanlaştırıp, sinemaya aktardılar.

Güney: Beni Çağıran Rüya-Ölü Kuşlar, biten diğer kitaplarınızın kısaca konularından bahsedebilirmisiniz? Bunları ne zaman yayınlatmayı düşünüyorsunuz?

Haydar Karataş: Beni Çağıran Rüya, kısa bölümlerden oluşan bir roman, genç bir militanı yollara çıkarıyorum, bir çöle sürükler hayat onu, çölü geçer geçmesine de, çölü arkasında bıraktığı anda, o dikbaşlı, burnunun dikine giden adamdan yaşayan bir ölü kalır.

Başkaldıran, isyan eden insanı anlatıyorum. İsyancıyı anlatmak zordur, onu kanında dolaşan coşku gerçeği görmeyecek kadar delidir. Genede konusuna pek girmeyeyim, bir rüya onu çağırmıştır…

Ölü Kuşlar ise 1876 Rus Osmanlı harbi arifesini konu alır, bu esnada Cenevre'de kurulan Osmanlı tebasının ilk işçi partisi o dönemin arka planını konu alır. Dönemin fikir hareketleri, bunun Osmanlı topraklarına yansıması ve o büyük azınlık kıyımının yaşanması… Osmanlı romanı genelde, üst yapı üzerinden anlatılmıştır, alt sınıfları, azınlıkları, dünyadaki fikir harektelerinin yansıması eksik bırakılmıştır. Dönemin devrimcilerinin ta gidip Paris Komün'üne katıldıklarını pek azımız bilir. Oysa sanıldığından da güçlü bir Marksist damarı vardır Türkiye'nin, Kapital İngilizce yanınlandıktan sonra, üçüncü dil olarak İstanbul'da Ermenice'ye çevrilir ve basılır. Sonra Osmanlıcaya çevirirler. Bir tarih izi sürüyorum.

Güney: Gece Kelebeği kitabını yazarken başka kaynaklardan yararlandınız mı? Eğer yararlandıysanız ilginç bir durumla karşılaştınız mı? Ve bu durumu bizimle paylaşabilir misiniz?

Haydar Karataş: Tarihi roman yazmak, iyi bir arka plan bilgisi gerektirir. O esnada dünyada neler ol-

muş, neler bitmiş iyi bilmelisiniz ki, karakterler konuştuğunda tarihsel dönemin çelişki ve çatışkılarını dile getirebilsinler. Binlerce Dersim belgesi inceledim, sadece Dersim değil, komşu illerde eş zamanlı gelişen olayları, yapılan yazışmaları vs… 1928 tarihi anahtar bir yılı ifade ediyor, bölgenin köy isimleri, hatta Türkiye'nin sanki bu yıllarda farklı bir yöne gittiğine tanık oldum. İncelediğim, beni çarpan pek çok metin 1925'ler sonrasına denk gelmesi hala beni şaşırtmakta. Dersim'deki pek çok kilit olay da sanıldığının aksine 1928 sonrası gerçekleşiyor. Örneğin, Dersim bu yıllarda çepe çevre Muhacır göçleriyle sarılır, boşalan Ermeni köyleri bu yıllar içerisinde getirilen Muhacırlara tahsis edilir, büyük nüfus hareketleri de var…

Güney: Kitabınızın kapak resmi çok ilginç? Seçimi siz nasıl buldunuz?

Haydar Karataş: Ben bu kapak resmini istemedim, yayıneviyle bir tartışmamız da oldu. Benim tercihim üst üste konmuş landart taşlarıydı. Basit göze batmayan, bir tercih. O zaman yayınevine yazdığım itiraz eleştirimde, romanın içeriğini bir kez daha, konacak resimle çizmenin bir anlamı yok, edebiyat okuru içerikle ilgilidir… ikinci itiraz noktan, kapak resmi batının doğuya bakışını yansıtması, nasıl Avrupalılar Türkiye'yi hala fesli Osmanlı olarak tarif etmekte, batı Türkiye de doğu'yu, Kürt illerini vs.. yoksulluğu ifade eden fotograflarla hatırlamaktadır… Ama bu tercih edildi ve sonradan onların kapak önerilerine daha çok ısındım, büyük bir mağduriyeti dile getiriyor…

Güney: Kitapta sürekli masallardan ve hikâyelerden bahsediliyor. Ama çoğu yarım. Bunun sebebini açıklarmısınız?

Haydar Karataş: Masalların hiç biri anlatılmaz, konu çok dramdı, masalsız haliyle, bazı okurları depresyona sokabilirdi, masallarla hafifletme, okur bir masal okuyormuş hissi yaratmaya çalıştım. Çok az okur masalların bitmediğini fark eder, sanır ki masallar anlatılmıştır. Üç masal konusu vardır, dördüncü masal fazlalık oluşturuyor diye sonradan çıkardım.

Güney: Kitabın en önemli gördüğüm yanlarından biri, sürekli bilgi vermesi. Ama bir de bazen olağanüstü bir anlatım sezilmesi var. Bunun sebebini biraz açıklar mısınız?

Haydar Karataş: Ben sadece hikâyenin anlatıldığına inanırdım. Bana öyle geliyor ki, bu yanılsama, Türkiye'deki edebiyat okurun, yanı başındaki meselelere yabancı kalmasından kaynaklı. J. Steinbeck'in Fareler ve İnsanlar romanındaki George ve Leon'un ismine aşine olan okur, Rayber-e Sed Ağay ya da Gece Kelebeği'nin en önemli karekterlerinden biri olan Hüseyin-e Çöyder ismine yabancı olmasından olabilir. Yabancısı olduğumuz bir konu bize bilgi veriyormuş hissine kapılıyor olabilir miyiz? Sözkonusu hikâyeyse ve o hikâye tarihi bir dönemi anlattığı için, sadece bir hatırlatma yapar, inancındayım ben. Her roman anltısının bir dili vardır, romancı romanını yazmadan önce, onun dilini bulur. Yoksa hepimiz hikâye biliriz, mesele onu anlatacak bir dil bulmakta.

Güney: "Tanrı büyüktür derler, yalan, öfke Tanrı'yı dahi yakacak kudrete sahiptir." Bu söz çok hoşuma gitti. Din öğesi ve mistik yanı bu kitapta fazlaca sezdim. Aslında bu durumu nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Ama sözün güzel olduğunu ve beğendiğimi söylemeliyim.

Haydar Karataş: Evet, öfke sadece iktidarları yıkmakla kalmaz, insanın öfkesi kendi kutsaliyetini dahi yıkacak bir tılsıma sahiptir. İktidarlar, hükümetler, dünyanın zalimleri bunu görmeycek kadar körler. Gece Kelebeği'nin kahramları bunu hep dillendirir…

Güney: Bu arada unuttuğum bir soru var. Yazı yazmak için zaman ve para meselesi sorunu var. Çalışıp aynı zamanda yazma konusunda görüşlerinizi öğrenmek istiyorum.

Haydar Karataş: Günümüzde yazma işi sadece akedemisyenlere bırakıldı. Üniversitenin maaşlı insanları dışında, günümüz hayat standartları, belki de ona zorluk demek gerek, kimseye yazma gibi bir uğraşa zaman ayırmaya izin vermemekte. Bence, büyük yığınları hafızasız bırakmak istiyorsanız, onların aktarım araçlarını elinden almaktır. İsviçre'ye geldiğimde en çok bunu fark ettim, akademisyenler dışında yazma çizmeyle ve tabii ki okumayla uğraşan kimse kalmamış. Şirketler, bazı konularla ilgili araştırma yazıları istiyor ve adeta büyük şirketlerin yan kolu haline gelen akademisyenler onlara yazılar vermekte. Hem fakir halk yazsa onların yazdıklarına destekleyici kim olacak, kim yayınlayacak? İnsanlık büyük bir sorunla yüzyüze. Çalışan insanların kütüphanelere gidip araştırma yapma zamanları elinden alındı, onlara tv'ler verilmiş, dizi izleyen, ertesi gün unutulan bir hayat… ❧

Mayıs 2011

Büyük Ermeni Ozan Hovhannes Tumanyan
1869-1923

Sarkis Seropyan [1]

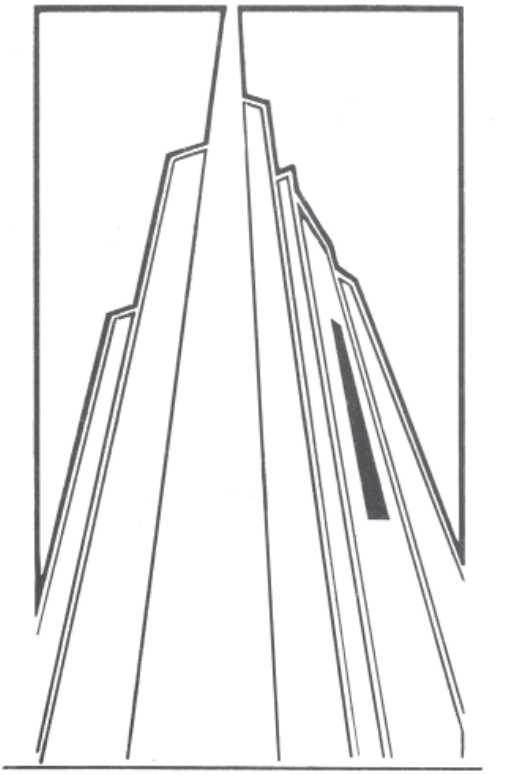

«ANUŞ»_İG

Tumanyan 1869 yılı Şubatında Lori'nin Tseğ köyünde doğmuş. Eskilerde adı Gugark'ken, şimdilerde Tumanyan denilen Lori bir efsaneler diyarı adeta. Öylesine ki her taşın altı masal üstü yiğitlik öyküsü. İşte bu hayal dünyasında yetişen Tumanyan'ın tüm yapıtlarında çevrenin etkisi burcu burcu kokmakta ve yaşamakta. Lori gerçekten korkunç. Sanki devler bir büyük savaşa tutuşmuşlar, hasımlarından korunmak amacıyla dağları devirip üst üste yığmışlar, kayaları da gelişi güzel öyle bir fırlatmışlar ki gümbür gümbür gümbürdeyip vadiye doluşacaklar sanırsın. Doluşacaklar da ola ki çağıl çağıl çağlayıp, köpük köpük savrulan deli Tevpet'in yolunu kesecekler. Tepelerden aşağı baktığında gözlerin kararır, Lori'li Sako'nun yüreğini çatlatan korku yüreğini doldurur da, çılgın çoban parçalanmış vücudunu kayaların üzerinde görür gibi olursun. Hemen yanı başında bahtsız Maro'nun kırmızı elbiseli cesedini fark edersin, nehrin kıyısında ise çoban Saro'nun mezarına takılır gözlerin, takılır da kulakların biçare anacığının "Saro can" ezgisiyle inler ve de yüreğin tutuşur yanar ateş misali. Böylece tüm vadi Tumanyan'ın kahramanlarıyla dolar da o korkunç o vahşi doğa hatıralar, hüzün ve töre saygısına dönüşüverir. Vadi Tumanyan'ın kitabıdır, yüreğidir. Orada adım başına O'na rastlanır. En yüksek kayalığın tepesindeki devrik çınarın gövdesine oturmuş, karşı dağda insan misali dikilen mezar taşını seyrederken o her yerde gibidir.

Tumanyan ilk öğrenimini Lori'de görür, sonra Tiflis'deki Nersesyan okuluna gider ama yarım bırakır ve tüm yaşamını Tiflis'te sürdürür. Daha 1880'lerde on-onbir yaşlarındayken sıra arkadaşı küçük bir kız için yazdığı dizeler onun çizgi ve yorumunu belirtmek açısından yeterlidir.

Tumanyan'ın tüm yapıtlarında bir sadelik ve duruluk göze çarpar. Deyişlerindeki her sözcük, her

düşünce yalındır ama öylesine yerinde öylesine güçlüdür ki hiçbir süslemeye gerek duyulmaz. Neyi niçin yazdığını bilen ozanlara bu hep böyle değimlidir zaten?

Tumanyan'ın dili halkın kullandığı dil ve bu dille çizdiği resimler halkın yaşamıdır. Bu yaşama kendi kısa ömründe fazlaca yer ayırdığından pek sevdiği çalışma odasında pek az kalabilmiştir.

"Otuz yılım dolmakta… ben hala hazan yaprağı misali benim olmayan yerlere savrulmaktan kendi yerimi bulamamaktayım. Otuz yıl… ve de hala asıl işim olan edebiyatla uğraşamamaktayım."

Ozanın yaratıcı gücü en bereketli süresi yirminci yüzyılın iki, üç yılıdır. Anuş, Sasun'lu Tavit, Parvana, Ior'lu Sako bu zaman diliminin eserleridir.

Tumanyan'ın son yıllarında dörtlüklerine rastlanır. Dünya görüşünü dile getirmeleri nedeniyle önemlidir bu dışı küçük içi büyük yapıtlar.

Hovhannes Tumanyan Tiflis'deki Panteon'da Raffi ve Suntukyan'ın yanı başında ve yorucu yaşamının dinlencesindedir şimdi.

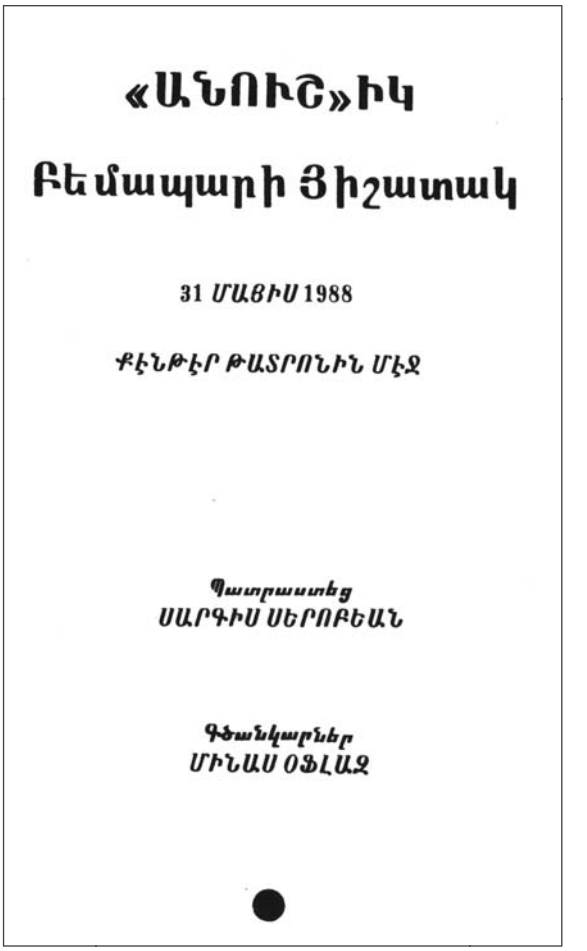
«ԱՆՈՒՇ»ԻԿ

Բեմապարի Յիշատակ

31 ՄԱՅԻՍ 1988

ՔԻՆԹԻՐ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Պատրաստեց
ՍԱՐԳԻՍ ՍԵՐՈԲԵԱՆ

Գծանկարները
ՄԻՆԱՍ ՕՖԼԱԶ

Tumanyan'ın yazdığı, Armen Dikranyan'ın bestelediği Anuş operasından bazı bölümler:

Ve gözleri, yürekleri
Yaşlarla dolarak
O gece dağ içekleri
İnlediler ağlayarak
…
Hey bacılar, yücelerin
Gül çehreli güzelleri.
Ve sabaha dek perilerin
Sürdü hüzünlü türküleri

O eşşiz ezgiler,
O büyülü havalar
Güneşin ilk ışıkları
Görünene dek duyuldular.

Ve pınarın sularında,
Çınarın gövdesinde,
Coşkun derenin dalgalarında
Eriyip kayboldular.
…
Ay kız yarin gelip geçti
Sevdanla yanıp tutuşmuş
Ciğeri delik geçti
Gel gör serinliği unutmuş
…
Bu niyet çarkıdır hep böyle döner
Kızlar, başlarında çiçekten taçlar
Genç yüreklerde –can gülüm- başlar,
Yeşil dağlar da birlikte söyler.
…
Türküler şakır, yürek şenlenir
Çepçevre olunur niyet çekilir.
Kiminin rüyası ve aşkı çıkar
Kimi muradının ardından bakar.
…
Bahar oldu dönüyor kuşlar
Dağ taş, bayırlar yeşile sardı
Su kıyısına başı boş gezip
Çiçek toplayan bir genç kız geldi.
Şarkı söylüyor dalgın perişan
Ağlıyor sessiz gülerek bazen.

[1]*Bu yazı Sarkis Seropyan'ın 1988 yılında Ermenice-Türkçe hazırladığı Anuş-İg kitabından alındı. Sarkis Seropyan'a Tumanyan'ı tanıtım yazısını Güney'in bu sayısında yayınlama isteğimizi kırmadığı için teşekkür ediyoruz. Güney Ermeni kültür, sanat, edebiyat ürünlerinin tanıtımına devam edecektir.* ❧

29 Mayıs 2011

ÇATIRYA DUYGULAR

Murat SÜMBÜL

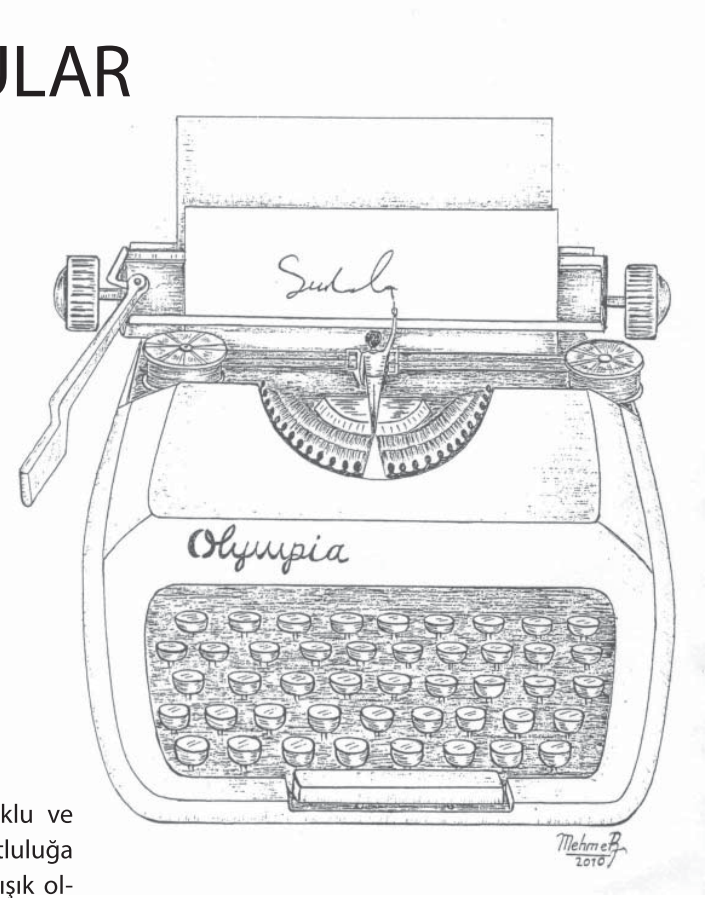

Karikatür: Mehmet BOĞATEKİN

Adına yaşam denilen şu uzun soluklu ve sürprizlerle dolu macerada; mutluluğa açılan kapının, mütevazılık ve kendinle barışık olmaktan geçtiğini keşfettiğimde; insan ömrünü mevsimlere benzeten şaire göre: son baharın tam ortasındaydım..

Geç ve güç olmuştu ama başarmıştım işte.. Kendime uzattığım zeytin dalından sonra, gülümseyen yüzünden yakaladığım mutluluğu bırakmaya da hiç niyetim yoktu doğrusu.. Hem zararın neresinden dönersen dön kâr değil miydi?. Yaşam elbette haz üzerine kurulmuştu fakat! Nelerden haz alacağımızı seçmekte kendi elimizdeydi. Öyle değil mi?.

Hep yaşamın anlamsızlığını sorgulamakla geçen ve eğri bildiğim doğrularla, doğru bildiğim eğrilerin sık sık yer değiştirdiği pişmanlık harmanlı kırılgan ve bedbaht günlerin ardından yaşamda; dizginleri güçlükle de olsa ele almıştım.

Kendimle barışmanın keyfini sürdüğüm yaşantımda; hiç olmadığım kadar mutluydum. Yıllardır ötelediğim hobilerime tekrardan sarılıp, boşa giden yılların acısını çıkarmaya çalışırken, kendime bir iyilik yapmış, stresten uzak, dingin, sade bir düzen kurmuştum.

Oldukça fazla olan boş vakitlerimin çoğunu, yaşamda 'Tek kalmış dostum' Cihan' ın çalıştığı taksi durağında geçiriyordum. Orada onunla; edebiyat sohbetleri, dünyayı kapitalizmin elinden kurtarma planları, kuşlara yem atma, çay faslı.. derken akşamı ederdik.. Sonra uzun bir yürüyüşün ardından dön eve. O günkü yaşadıklarını ve hissettiklerini kalemden geçir.. Ardından aç bir kitap gerine gerine oku.. oh! Ne âla yaşamdı. Sonunda kara bulutları dağıtmış, dert öğütmekle geçen günlerimi, hiç bitmeyen bayramlara döndürmüştüm..

Neydi o eski günler öyle?. Akşama kadar ona kafa yor, buna kafa patlat! Kimseyi bulamayınca da kendi kendimle kavga et! Çekilir bir dert değildi. Şimdi öylemiydi ya! Eskiden olsa beni öfkeden deliye döndürecek şeylere gülüp geçebiliyordum bugün.. moral seviyemi; tuttuğum futbol takımının aldığı sonuçlar belirlemiyordu mesela.. isyanlarıma gem vurabiliyor, öfkemi kontrol edebiliyordum kolayca. Kime neye niçin saygı duyacağımı öğrenmiş, gücümün (güçsüzlüğümün) farkına varmıştım artık.. en önemlisi de sağlıklı ve mutluydum.. kavanoz dipli şu dünyada daha ne isteyebilirdim yaşamdan? Törpülenmiş hayallerimle baş başa kaldığım ve pek çok şeyin değiştiği hayatımda; herşey yolundaydı, iyiydi.. hoştu ama, son günlerde bir gölge

düşmüştü mutluluğuma.. benim için, iyimi kötümü olduğunu dahi kestiremediğim garip olaylar yaşamaya başlamıştım.

Ortalama bir insanın, tüm ömründe; bir veya birkaç kez yaşayacağı; hani şu Fransızların "deja vu" dedikleri; "yaşanan anı daha önce de yaşadığını sanma" duyguları sık sık başıma gelmeye başlamıştı. Önceleri neşeli bir oyun gibi gördüğüm, ve sadece keyfini çıkarmaya çalıştığım bu "çatırya duygular" o kadar sık oluyordu ki; artık sağlığımı tehdit etmeye başlamıştı. Bütün gün; dejavuları daha önce nerede yaşamış olabileceğimi düşünmekten bitap düşüyordum. Uyku düzenim bozulmuş, gecem gündüzüme karışmıştı. Nerede ve ne zaman yakalayacağı hiç belli olmayan bu illet yüzünden yılgın horozlara dönmüştüm.

Tüm bunlar yetmezmiş gibi; bazen de; aşağıdaki öykülendirilmiş bir gündeki gibi, gerçekleşmesi pek mümkün görünmeyen "muzip hayaller" kurup; dilekler tutuyordum kötülükler üzerine… dileklerim kabul görüp, her şey düşündüğüm gibi gerçekleşince de boşu boşuna üzülüp hayıflanıyordum. "keşke daha iyi şeyler dileseydim" diye. Öylesine inanılmaz dileklerim gerçekleşiyordu ki; kendimi neredeyse peygamber ilan… (töbe töbe) Kafayı üşütmeden geçelim öykümüze:

Aylardır uğraşmama rağmen; bir türlü bitiremediğin son öykümü tamamlayıp, temize çektiğinde; vakit gece yarısını çoktan geçmiş, horozlar ötmeye başlamıştı. Yorulmuştum ama değmişti doğrusu! Huzurlu bir şekilde yatak odama yönelirken; güzel bir uykuyu hak ettiğimi düşünüyordum. Sabah uyandığımda ilk işim; öykünün bitmesini dört gözle bekleyen Cihan'ın çalıştığı taksi durağına gidip; ona sürpriz yapmak olacaktı. Onun öyküyü bir solukta okuyup; ölçülü ve naif bir övgüyle: "hımm… güzel … ama daha iyi olabilirdi" Dediğini şimdiden duyar gibiydim.

Çukurova'ya bir türlü gelmek bilmeyen kışa inat; insana yaşama sevinci aşılayan sıcacık bir aralık günüydü. Kuşluk vakti; burnunda ince bir tütün kokusu… kulaklarımda; sabah radyoda duyduğumdan beri gitmeyen o komik şarkı "şakşuka…. Şakşuka… şaka da şuka"

İlk kez sınava girecek bir ilkokul talebesi heyecanıyla, yine düşmüştüm Adana'nın taştan yollarına. Ne güzel ve de ne kolaydı bu şehirde yaşam! İnsanlar sıcakkanlı, güneş istemediğin kadar… hava beleş, su beleş (pardon su pahalı) Macera dersen gırla…. Boşuna mı gazetelerin üçüncü sayfa şampiyonuyduk!

"Bir de şu trafiğe çözüm bulunsaydı!" diye kara kara düşünürken; önümde kördüğüm olup tıkanan trafikten faydalanıp; kolayca karşıya geçmenin sevinci ile dörtyol ağzına gelmiştim. Her metrekaresine ayak izlerim olan, kebap kokularına turunç kokularının karıştığı caddelerde tüm öykü kahramanlarım , her zamanki gibi yerli yerindeydi.

Devasa elektronik mağazasının önünde; hep Yılmaz Güney, Ahmet Kaya, Nazım Hikmet posterleri satan kızıl sakallı adam bugün ne de dertli görünüyordu öyle? Bir yakınını mı kaybetmişti yoksa? Az ötesinde, kör dilenci yine kapmıştı köşe başını. İşleri iyiydi. Her gördüğünde heyecanlandığım Greta Garbo bakışlı şu çiçeçi kıza ne demeliydi? Yine takmış takıştırmıştı. Sekiz köşe şapkasıyla gülücükler dağıtan bici biçici Mehmet Emmi…. Herkese ama herkese helallinden bir "Turist Ömer" selamı vermek geçiyor içimden. Kalabalığa karışıp, derin yalnızlığıma dalarken; mutluluk diyordum: böyle bir şey olsa gerek.

Seyyar satıcı istilasına uğramış caddelerden geçip; birilerine çarpmadan yürümenin mümkün olmadığı kalabalıkla birlikte; ağzı düdüklü iki trafik polisinin güçlükle zaptettiği büyük bulvara gelmiştim.

"Ne güzel… Şu saat oldu hala bir dejavu yaşamadım" diye sevinirken; ılık bir güz yeli esti güneyden… Beni alıp başka diyarlara götüren havaya, mis gibi bir ayva kokusu karışmıştı usuldan…. Sarı, sert, sulu bir ayvaya kim hayır diyebilirdi ki? Soruma cevap ararken Cihan geldi aklıma. Canım ciğerim severdi ayvayı. Hem o yedikten sonra "ayvayı yediin" esprisi yapmak vardı işin içinde. Bu parlak! fikrimi çok beğenmiştim. Acele ayva almalıydım.

Polislerin geç işareti için bekleşen kalabalıktan ayrılıp; gerisin geriye dönerek; ayva kokusunun geldiği manava girdim. Gözlük camları şişe dibi gibi kalın. Dükkan sahibini gözüm bir yerlerden ısırıyordu. Altıncı hissim, dejavunun yaklaştığını söylüyordu. Biliyordum. Hatta emindim. Şimdi ben bu adamdan bir kilo ayva isteyecektim. O da iki ayvayı tartıp: "iki lira efendim" diyecekti. Ben; bir beşlik uzatacaktım. O para üstü olan üç lirayı elime isabet ettiremeyipte yere düşürecekti. Bu kadarına da pes denilirdi yani! Her şeyi aynıydı. Yaşadığım gelgitlerden sarhoş gibi olmuştum. Adamın paraları yerden toplayıp; defalarca özür dilemesi bile aynıydı. Bir

elimde öyküm, diğerinde ayva poşeti kafamda cevap arayan binbir soruyla; adama bir "eyvallah" bile demeden acele ile çıkmıştım dükkândan.

Bu anı daha önce nerede yaşadığımı bulamamanın öfkesiyle adımlarımı sıklaştırıp; camında kocaman harflerle "kaliteli bayat ekmek bulunur" yazan fırının köşesinden döndüğümde; dolmuş durağına varmıştım bile. Sıradaki minibüse acele ile bindim.

Gözleri dört dönen, çengel bıyıklı şoföre ücreti ödeyip; dolmuşta tek boş yer olan, arkadaki dörtlü koltuğa yöneldim. İkili koltukların sonundaki bembeyaz elbiseli, çıtıpıtı kadının yanından geçip; baş tarafında "at kuyruğu" saçıyla, üniversiteli bir gencin oturduğu dörtlünün dibine yerleştim. Kalkışa hazırlanan minibüse, son yolcu olarak; elindeki yağlı ve salçalı adana dürümüne ısırıklar atan gamzeli, tombul, güzelce bir kadın binip; at kuyruklu genç ile benim arama oturduğunda; hem yayalar hem de şoförler için tehlikelerle dolu adana trafiğindeki sıradışı yolculuğumuz başlamıştı bile.

Bunaltıcı sıcakta, camda yansıyıp, etkisini daha da arttıran güneşten korunmak için sol kolumu cama dayanıp başımı yasladım. Hayal ve rüya arası bir yerlerde "olmadık" şeyler düşlüyorum. Güya; Kenan Evren ve yandaşları yargılanmış ve mahkum edilmiş. Ülkem ve dünyada zam, zulüm, işkenceler bitmiş… Her yer güllük gülistanlık… Para, pasaport gibi kağıt parçaları geçerlliliğini yitirmiş… Sınırlar kalkmış isteyen istediği yere özgürce gidebiliyor.

Bir ara içim geçmiş olmalı ki; dalmışım. Gözlerimi açtığımda; önümdeki beyaz elbiseli çıtıpıtı kadın; yanımdaki yaşlı kadına kasıla kasıla bir şeyler anlatıyordu. Kendini beğenmiş burnu büyük insanlardan oldu bitti haz almam. Sanırım o nedenle olsa gerek; aniden, öylesine… aslında geçerli hiçbir nedenim yokken kötülük damarım tut muş; kadının bembeyaz elbisesinin kirlenmesini istemiştim oracıkta. Yan tarafımdaki kadına çevirdim başımı. Hala yağlı dürümü yemekle meşguldü. İçimdeki yaramaz çocuk harekete geçmişti bir kere.

Şimdi bizim şoför ani bir fren yapmalıydı ve dürümünü yiyen şu kadın; çıtıpıtı kadının üstüne olanca hızıyla düşüp; beyaz elbiseyi kirletmeliydi. Ne olurdu ki o zaman? Cevabı fazla beklememiştim.

Başımı tekrar cama çevirip; trafiği izlemeye koyulmuştum. Cam yüklü bir kamyonet, bizim minibüsü sollarken; arkamızdan canhıraş bir siren sesi duyuldu. Sinir bozucu ses, hızla yaklaşıyordu. Ambulansa, bir an önce yol vermek için önümüzde, seyir halindeki at arabasını tam olarak geçmeden sağa kıran kamyonetin sürücüsü: atın ürkmesine ve şaha kalkmasına neden olmuştu. Kaldırımdaki mini etekli kıza bakmakla meşgul olan bizim uyanık! Şoför, frene basmakta geç kalmıştı. Gürültüyle at arabasına arkadan bindirdiğimizde olanlar olmuştu.

Kimseye aldırış etmeden iştahla dürümünü yiyen kadın tam da düşündüğüm gibi; olanca ağırlığıyla beyazlı kadının üstüne düşmüştü. Zavallı! kadın üstündeki ağırlığı güçlükle kaldırmıştı ama beyaz elbisenin her tarafı salça ve yağdan berbat olmuştu. Az önce elbisenin kirlenmesini isteyen ben değilmişim gibi acımıştım kadına. Çaresizlik içerisindeki kadın: "ne yaptın be kadın!" diyebilmişti ancak. Ötekisi mahcup bir edayla: "kusura bakma bacım." dedi. Öfkesi geçmeyen beyazlı kadın, kendine arka arıyordu. Bana dönerek: "siz söyleyin kardeşim, hiç minibüste dürüm yenir mi?" dedi. Elbisenin kirlenmesini istediğimin anlaşılması korkusuyla kekelemiştim. "haklısınız elbet! Ama oldu bir kere".

Bu arada olan bizim ayvalara olmuştu. Çarpışmanın etkisiyle ayvalar koltukların altına düşüp; gözden kaybolmuştu. Bu curcunada onları aramak; yapılacak en son işti herhalde.

Minibüste tüm bunlar yaşanırken; aşağıda durum daha da vahimdi. Çarpışmanın etkisiyle, at arabasının bir tahtası kırılan esmer adam, kıyameti koparıyordu. Kısa bir itiş kakışın ardından; feryat figan bağıran at arabacısının cebine bir yirmilik sokan çengel bıyıklı şoför; yakayı güçlükle kurtarmıştı. Minibüse binip; gaza bastığında, Cihan'ın çalıştığı durak da uzaktan görünmüştü.

Köşeye vardığımızda önce elbisesi kirlenen kadın; ardından da hafif bir suçluluk duygusuyla ben inmiştim. Hala kazanın şokundaki kadına geçmiş olsun dileklerimi yinelerken; kendi kendime "keşke daha iyi şeyler dileseydim." dedim. Yolun karşı istikametine geçip; tekrar dolmuş beklemeye koyulan kadın, sanırım kıyafetini değiştirmeye gidiyordu. Onun adına üzgündüm.

Kadınla konuştuğumuzu uzaktan izleyen Cihan, gülerek yanıma gelip: "hayırdır! Bir şey mi oldu?" dediğinde "sana ayva yedirecektim ama o kadın senden önce davrandı. Şansına küs" dedim.

Cihan, şaşkın gözlerle olup biteni anlamaya çalışırken; koluna girip; öyküyü uzattım.

Sen onu boşver! Önce hele şu öyküyü bir oku. Olanları sonra anlatırım.

Yazar-Şair Adil Okay tiyatro kitaplarını imzaladı…

Adil Okay şiir, öykü ve deneme kitaplarının arasına iki tiyatro oyunu kitabı ekledi. "Tekel İşçisi Bir Kadının Uyanışı" ve "Haykırış – Kadın Gibi Kadın" isimli oyun kitapları Gerçek Sanat Yayınlarından çıktı.

Bu iki kitabın imza günü 11 Haziran'da Mersin'de bulunan Ütopya Kitabevi'nde gerçekleştirildi. İmza gününe çok sayıda okurun yanısıra tiyatro ve edebiyat çevresinden insanlar katıldı. İmza günü etkinliğinde açılış konuşmasında Adil Okay'ın kısa özgeçmişi okundu ve ardından Hayat TV tarafından hazırlanan belgesel gösterildi. Belgeselde Adil Okay Haykırış – Kadın Gibi Kadın adlı oyununu ve kadın sorununa ilişkin düşüncelerini anlatıyordu. Ayrıca belgeselde Haykırış oyunundan bölümler gösterildi.

Belgeselin ardından Adil Okay kitaplarına, tiyatroya ve sanata ilişkin bir konuşma yaptı. Okay konuşmasında bir tiyatro metninin sahnelenmediği zaman eksik kalacağını, bu yüzden oyunları yazdıktan sonra sahnelenmesi içinde çaba harcadığını belirtti. Ayrıca oyunların yazılmasında da emeği geçen ve "Tekel İşçisi Bir Kadının Uyanışı" adlı oyunu sahneleyen Adana Üretiyorum Tiyatro Grubu ile Haykırış – Kadın Gibi Kadın adlı oyunu sahneleyen Güney Sanat Topluluğu'na teşekkür etti.

Daha sonra sözü Merhaba Sanat Tiyatrosu yönetmeni ve kurucusu Ramazan Velieceoğlu aldı. Adil Okay'ın ilk oyunu olan Karanlığın İçinde Aydınlık Yüzler Merhaba Sanat Tiyatrosu tarafından onlarca ilde sahnelenmişti. Ramazan Velieceoğlu konuşmasında sanata ve tiyatroya ilişkin görüşlerini anlattı.

Güney Sanat Topluluğu adına da Güney Yılmaz söz aldı. Güney Yılmaz'da politik tiyatro metinlerinin az olduğunu, devrimci-sosyalist yapıların sanata yeteri kadar önem vermediklerini, oysa sanatın ne kadar güçlü olduğunun komünist sanatçılar Nazım Hikmet ve Yılmaz Güney şahsında görüldüğünü anlattı. Bunun yanında toplumcu gerçekçi sanat akımının belirli kalıplara sokulduğunu oysa toplumcu gerçekçi sanatın slogancı olmadığını şiirde Nazım'ın yeterince gösterdiğini, bu akımın en iyi temsilcileri ile değerlendirilmesi gerektiğini ve aşkında bu akım ile ne kadar güzel anlatılabileceğinin sayısız örnekleri olduğunu belirtti. Sonrasında da Üretiyorum Kolektifi adına Aysel Argın söz aldı. Argın konuşmasında Tekel İşçisi Bir Kadının Uyanışı adlı oyunun sahnelenmesi sürecini anlattı ve Adil Okay'a teşekkür etti.

Etkinlik daha birçok kişinin söz alıp konuşmasıyla devam etti.

13.06.2011

TOTEM BENLİK DİLE GELİRSE

A. KARABAĞ

Oturmak...
düşün zümrüt taşından hükmüne oturmak
Kraliçeler gibi demiyorum
çünkü kraliçelikte aynı taç paylaşılmaz
başkasıyla.

Bir yeniçağ ressamına ısmarlandığını
sanmıyorum
Başının iki yanından öne sarkan saçların
örgülerine ilişmemiştir düş dışı oturanların
çilesi
Belli ki, ıraksayan bakıştandır adaletin gözleri
Göz kapaklarıyla, suskun görmezlikleri
dışlayarak.

Kurulmak...
düşün kan taşından hükmüne keyfince
kurulmak
Tahtın vârisine iki canlı bir kadın gibi
demiyorum
çünkü her kraliçenin baş eğdiren bir kralı vardır
Evdeki krallığın boyun kırdıran tacını giydirir
Ve ol sebeptendir ki, öylece bakmayı erdemlik
sayar
Önce kendisi gibi... kendinden olana, sonra her
şeye.

Düşlü sarayın elmas tahtına oturmak gibi
rahat değil
Dönerken dönüşünü hissettirmeyen
bir dünyanın ağırlığında, kadınca yer
alabilmek
Ne güzelliği, ne de doğurgan dişiliği beş para
eder
çünkü her metre karesinden bir kâhin başı
yükselir
Ol sebeptendir ki, her tacın birçok tapınağı
vardır.

İşlenmek...
uygarlığın başlangıcından bu yana
toplumsal sümer beyni gibi,
efsanenin zihin levhalarına harfi harfine
işlenmek
Tanrı katında bir Enki ve İnanna
kral ve kraliçe kim olacak... yargılarıyla yarılacak
beslerken kendini cömertçe sunan
Ve dönerken altını, kan ve şarabı çarkına alan
dünya
Ol sebeptendir ki, her hükmün nice başağrısı
vardır!

(İkonalar Yüzleşebilir)

Soykırımın 96. yılında: Bir daha asla!

GÜNEY

24 Nisan Pazar günü Güney Kültür Merkezi'nde, "1915'te ne oldu? Soykırımın nedenleri ve sonuçları" konulu bir panel yapıldı. Panelin konuşmacısı, Agos Gazetesi çalışanı/yazarı Pakrat Estukyan'dı.

Soykırımın 96. yıldönümünde yapılan panel, Ermeni halkının acılarını paylaşmak, 1915'te katledilen Ermenileri anmak için 1 dakikalık saygı duruşu ile başladı.

Pakrat Estukyan yaptığı konuşmada, şu noktalara değindi:

"Son birkaç yıldır bu konuda gelişen bir duyarlılık söz konusu.

Diaspora'da, Ermenistan'da bu duyarlılık devletin işi olarak görülüyor. Bu duyarlılığın önemi kavranmıyor.

Bu ülkede bir öğretilen/ezberletilen tarih, bir de gerçek tarih var.

1915'de yapılanlar ihtiyaç duyulduğunda yeniden tekrarlanıyor.

Bugün Doğu Anadolu olarak adlandırılan Ermeni Platosu'nda yaşayan Ermeniler başka yerden gelmediler. Bu topraklarda yaşıyorlardı.

Osmanlı İmparatorluğu bu toplumdan yararlandı. Ermenilere vergi, işgücü, zanaatkar olarak baktı. Uluslaşma sürecine kadar, yok etmeye yönelik çaba içinde olmadı. Osmanlı için önemli olan vergi idi. Vergi geldiği sürece sorun yoktu.

Uluslaşma sürecinde çözülme başladı. Milli unsur fark edildi. Milliyetçilik, milli devlet algısı gelişti. Milli unsuru fark eden sadece Ermeniler değildi. Jön Türkler de fark etti. Ermenilerde milli unsurun gelişmesine tahammül edemediler.

Osmanlı İmparatorluğu'nda Türk algısı aşağılama ifadesi olarak kullanılıyordu. Osmanlı olmak, Osmanlı hanedanından olmak önde geliyordu.

Ulus devletin hazırlık aşamasında, Müslüman olmayanların yok edilmesi gündeme getirildi.

Müslüman olanlar ve olmayanlar ayrımı yapıldı. Müslüman olan halkların asimile yoluyla Türkleştirileceği düşünüldü. Müslüman olmayan halklara da soykırım uygulandı. Ermeniler yanında, Süryaniler, Ezidiler, Pontus Rumları soykırıma uğratıldı.

Müslüman olan halkları Türkleştirme politikası süreç içinde başarıya ulaştı. Kürtlerin de öyle olması bekleniyordu. Kürtler bu tertibi bozdu. Kürtler de bu politika başarıya ulaşmadı.

Tarihsel Ermenistan'da bu tür travmalar yer yer yaşanmıştır. İşgaller, seferler, yıkımlar olmuştur. Fakat Ermeniler ilk defa 1915'te vatan kaybettiler. Bu travma bugüne kadar onarılamadı.

Ermenilerde geriye bakış, yurt özlemi, yurt sevgisi, yurda bağlılık müthiştir. Bu özlem kuşaktan kuşağa geçiyor. Soykırımdan kurtulan bir kişinin torunu, dedesinin oturduğu evi, mahallesini, yerleşim alanını hiç görmediği halde, hiç gitmediği halde detaylı tarif edebiliyor.

Diaspora'da yaşayan Ermeniler, yaşadıkları ülkeleri bırakıp belki atalarının yaşadığı topraklarda yaşamak istemeyecektir. Devlet bu insanlara dedesinin, ninesinin doğduğu/yaşadığı şehrin isminin yer aldığı bir kimlik verse, bu kimliği taşıyanlardan vize istemese, bu insanlara istedikleri kadar gezme, kalma imkanı tanısa, bu belki yaşanılan travmayı

giderecek, hafifletecektir.

Ermenilerin çok zengin olduğu efsanesi yaratıldı. Ötekileştirme bu efsane üzerine kuruldu. Ermeniler içinde zengin insanlar vardı. Fakat çoğu yoksuldu. Soykırım yoksul Ermenileri katletti. Aynı efsaneyi Nazilerde kullandı. Kürtleri de, Müslüman halkları da soykırımın suç ortağı yaptılar.

Ergenekon ile 1915 arasında hiçbir farklılık yok. Talat Paşa ne ise, Veli Küçük'te odur. Karadeniz'de Rumları vahşice katleden Topal Osman milli kahraman ilan edildi. Giresun'a heykeli dikildi.

1915'i yapan damar ve potansiyel güncelliğini muhafaza ediyor. Madımak'ta 1915 aklıma geliyor. Manisa Selendi'de 1915 aklıma geliyor.

Fazla umutlanma lüksümüz yok. Kolay sevinemiyorum. Yarın ne olacak kaygısı üzerimizde hep var."

Tartışma bölümünde dinleyiciler Pakrat Estukyan'a çeşitli sorular sordular. Konu hakkında düşüncelerini ifade ettiler.

Pakrat Estukyan'a: Ermeni Platosu, tarihsel Ermenistan nerelerden oluşuyor? Soykırımda katledilenlerin gömüldüğü toplu mezarlar var mı? Müslüman olan halkların soykırımda sorumluluğu var mı? Osmanlı İmparatorluğunda Ermenilerin durumu nasıldı? Diaspora'da yaşayan Ermenilerin talepleri var mı? vb. çeşitli sorular soruldu. Bu sorulara Pakrat Estukyan cevap verdi.

Tartışma bölümünde üzerinde yoğun olarak tartışılan bir nokta, Kürtlerin soykırımdan sorumlulukları olup olmadığı noktası idi.

Konuşan dinleyicilerin önemli bir bölümü şu düşünceyi savundu: soykırımın esas sorumluları/suçluları İttihat ve Terakki, Osmanlı devleti, Alman emperyalizmi, Osmanlı devletinin sürdürücüsü Kemalistler olsa da, Kürtlerin de –diğer Müslüman olan halkların da- Ermenilere uygulanan soykırımda sorumlulukları vardır. Ermenilerin geride bıraktığı malları yağmalanmış, kafilelere saldırılmış kadınlara tecavüz edilmiş, kız çocuklarına el konulmuştur. Osmanlı devleti tarafından örgütlenen Hamidiye Alayları soykırımda önemli bir rol üstlenmiştir. Bu alayların dışında çeşitli yerleşim alanlarında sivil halkta soykırıma katılmıştır. Bu olgu görülmeli, kabul edilmelidir. Soykırıma katılmayan, Ermenileri koruyan, yardım eden, saklayan insanlarda olmuş, yer yer çok olumlu örnekler de yaşanmıştır. Bu olumlu örnekler, olumsuz örnekler de yaşandığını, Kürt halkının bir bölümünün katliama katıldığı gerçeğini ortadan kaldırmamalıdır. Kendisi de katliamlara uğramış olan Kürt halkının, bu sorumluluğu kabul edilerek, Ermenilerden özür dilenmelidir.

Az sayıda dinleyici de şu düşünceyi savundu: Kürtlerin soykırımda kullanılması, onların da sorumlu oldukları anlamına gelmez. Esas sorumlu devlettir. Kürtlerin Ermenilerle bir sorunu yoktur. Hamidiye Alayları Kürtler ile eşitlenemez. Soykırımdan bir halkı sorumlu tutmak, Kürtlere mal etmek doğru değildir.

Konu hakkında çeşitli noktalarda tartışma yürütüldü. Fikirler dile getirildi.

Soykırımım tarihsel haksızlık olduğu, bu tarihi haksızlığın toplumsal gelişmeyi, sınıf mücadelesini etkilediği, tarihi haksızlığın düzeltilmesi için tavır geliştirmek gerektiği, Ermenilerin Batı Ermenistan'a dönme, yerleşme ve ayrılma hakkının savunulması gerektiği, yaşanılan travmanın ancak bu şekilde dindirilebileceği/giderilebileceği ortaya konuldu.

Halkların kendi tarihleri ile yüzleşmesi gerektiği, bu yüzleşme sağlanmadan halkların kardeşliğini gerçek anlamda sağlamanın mümkün olmayacağı ortaya konuldu.

Pakrat Estukyan panelin kapanış bölümünde yaptığı konuşmada, Güney Kültür Merkezi'nde panele katılan topluluk arasında kendisini yabancı hissetmediğini, tartışma içinde ortaya konulan, savunulan düşüncelerden; soykırımdan bahsedilmesini, Ermenilerden özür dilenmesinden etkilendiğini, sevindiğini açıklayarak, kendisini davet eden Güney Kültür Merkezi'ne teşekkür etti.

Güney Kültür Merkezi adına yapılan kapanış konuşmasında, GKM'nin her yıl 24 Nisan'da etkinlik yaptığı, soykırımı lanetlediği, bunun yanında GKM'nin yürüttüğü sanatsal, kültürel, siyasi çalışma içinde soykırımın da anlatıldığı, sadece yılda bir gün soykırımın üzerinde durulmadığı anlatılarak, bu acılı günde zaman ayırıp etkinliğe katılan Pakrat Estukyan'a teşekkür edildi.

Ara verilmeden 3 saat süren, yer yer duygusallaşan ortamda yapılan panelde, canlı ve verimli bir tartışma yürütüldü. Bir kez daha soykırım bilinçlere kazındı. Bir kez daha Ermeni halkının yaşadığı travmaya şahit olundu. Bir kez daha soykırımın sonuçlarının ne olduğu görüldü.

Ülkelerimizde bir daha asla bu tür acıların yaşanmaması, gerçek anlamda halklar arasında dostluk ve kardeşlik sağlanması için iş başına!

25 Nisan 2011

Misafirlikte…

- Ooooo, Hüsamettin'ciğim, hoşgeldiniz!
- Hoşbulduk Sait'ciğim… Epeydir görüşemiyorduk. Bi rahatsız edelim dedik!
- Ne rahatsızlığı canım, geçin şöyle lütfen, geçin geçin. Biz de sizi bekliyorduk. Çocuklar da epeydir birbirlerini görmüyorlardı, iyi oldu…
- Hey çekil kenara… Spora bakıyorum…
- Terbiyesiz kalk misafir geldi! Kusura bakma Hüsamettin'ciğim…
- Yoo, ne kusuru; bırak rahatsız olmasın genç… (Evet haklısınız, terbiyesiz…. Demeyim ama!)
- E, Hülyacığım, nasılsın canım? Muhteşem Hürrem bakacaktık biz de…
- Bakalım tabiii Ayten. Ayyy, en heyecanlı yerinde kestilerdi geçen hafta! Ressam Leo Hürrem'in eski aşkıymış! Ben tahmin etmiştim zaten!
- Bakalım, bakalım, ben de merak ediyorum, Osmanlı tarihini öğreniyoruz hiç olmazsa! Bize okulda bunları öğretmemişlerdi, di'mi Hüsamettin?…
- (Hıyar! Şimdiye kadar öğrenmemişsin, televizyon dizisinden mi öğreneceksin a benim kalın kafalı dostum?!) Eee, siz nasıl isterseniz, belki haber filan baksaydık daha mı bir aktüel takılmış olurduk ne? Hem önemli gelişmeler vardı bugün…
- Hüsamettiiin, misafirlikteyiz, milletin ne seyretmek istediğine ne karışıyorsun? Hem ben de Hürrem'e bakmak istiyorum… Haber, haber, haber… Yeter!
- İyi tamam, sesimi kestim hanım… Ne istiyorsanız bakın!
- Süleyman ne diyor bu işe?
- Demirel bir şeyler söylemiş… Adam kaç yaşında, hala siyasetin içinde!
- Yok onu demiyorum baba, Hürrem'in Süleyman'ı!
- Seçime de katılıyor muymuş?
- Kim Süleyman mı? Yok o seçiyor baba! Hürrem'i seçti, Mahi Devran devre dışı anlayacağın… Zaten o babadan atanmış olduğu için seçim meçim yok ona!
- Padişahlık onun kaderi yani, diyosunnn babiş… Siz de padişah olsaydınız ya kıh kıh kıh!!!

- Pelin haklı şekerim… Biz yanlış adamlar seçmişiz… Hadi padişah olamadınız bari bir Pargalı gibi vezir filan olsaydınız bari hah hah ha… İkiniz de işsizsiniz!

- (İşsizliği ben istedim sanki!) Hayriye hanım işsiz kalmadık, işsiz bırakıldık!

- Babamız padişah olsaydı, yaşama şansımız fifty fifty bile diiildi lan kanka! Hele bizim gibi erkeğin çok olduğu ailelerde!

- Yahu erkek dedi de, Öyle Bir Geçer Zamanki'ye bakıyor musunuz sahi? Herif manyak yahu! Ali Kaptan…

- Ayyy, bana o adamdan bahsetme bana…. Ali Kaptan'ın tecavüzü sonrasında hamile kaldı ya, çocuğu doğuracak mı, düşürecek mi? Asıl mevzu şimdi bu!

- Valla öyle bir üzülüyorum ki Cemile'ye… Allah kimsenin başına vermesin valla!

- (Veriyor ama Ayten Hanım! Bu ülkede her 4 saatte bir tecavüz veya tecavüze yeltenme suçu işleniyor be! Gerçeğine baksanıza!!!)

- Zapla zapla… Spora geç bi, yuh ulan Mustafa'yı Beşiktaş kapmış! Kaçırdık futbolcunun iyisini kanka! Neyse ki Drogba gelecek…

- Yok Mustafa babasıyla ava gidiyoo aebiiii. Hürrem de yanında! Yoksa boğduracak mı? Daha çok küçük ama ooo…

- (Ulan bu memlekette çocukların üzerine gaz sıkılıyor, tutuklanıyorlar, işkence görüyorlar; onların durumunu izlemiyor millet, kalkmış Şehzade Mustafa'nın durumunu merak ediyor, o şehzade, diğer çocuklar şeyzade sanki… Pes…) Eeee, madem televizyon bakmak istiyorsunuz, bari haber filan baksaydık, önemli gelişmeler vardı!

- Bak hala konuşuyorsun Hüsamettin! Hülya, Ali Kaptan aslında karısını seviyo galiba, yoksa niye yapsın bunca pisliği?!

- Bence Ali Kaptan manyağın teki!!!

- Manyaksa Kaptan yapmazlar onu… Ona gelene kadar daha iyi futbolcular var!

- Ne diyorsun sen oğlummm, Ali Kaptandan bahsediyoruz, Ali Kaptan… Dizideki!

- Valla ben Behzat Ç. ile "Karakol" bakıyorum…

- Behzat Ç. ne değişik bir polis, baktın mı Tuba kız?…

- Ay çok sempatik kızzzz… Son bölümde koptummm yani…

- (Ulan bu memleketin karakollarını da şirin gösteriyorlar ya!!!... Polislerin attığı gaz bombasıyla ağır yaralanan 3 ile 15 yaşları arasındaki 3 çocuk hastanede yaşam savaşı veriyordu dün… Geçen gün de polis saldırısında birisinin kolu koptu! Şimdi söylenmez ki! Söylesem de dinlemezler ki!!!)

- Karakoldaki oğlan "Elveda Rumeli"deyken daha bir yakışıklıydı!

- Ay Ayten öyle deme burada da çok yakışıklı… Tam erkek! Her pislik var!

- (Ha bizde her pislik yok, biz erkekten sayılmayız demek!!!) Yahu bu Fatmagül'ün suçu ne?

- Çok komiksin Hüsamettiiiin… Bakmazsın etmezsin, dalganı geçersin!

- Reklama girdi, zapla kanka zapla… Bak Drogba da cimboma geliyormuş!

- Çabuk Hürrem'e geçin çocuklar… Pargalı Mısır'a sefer düzenliyordu, bakalım n'olacak?!

- (Mısır hala karışık Ayten Hanım! Kuzey Afrika çalkalanıyor, ABD de Libya'ya seferde haberiniz var mı? Desem mi acaba?!!)

- Survivor'a baktım kanka, Nihat denen adama gıcık oldum ama şimdi yalnız kaldı…

- Ulan kaç aydır aç bilaç adada mahvoldular denyolar!

- (Bu ülkede yoksullar yıllardır açlar, denyolar sizi, biliyor musunuz? Nereden bileceksiniz?!) Yav haber baksaydık! Önemli gelişmeler vardı!

- Haber, haber, haber… Açın çocuklar, açın… Baksın Hüsamettin Efendi!!!

- Tabii Hüsamettin'ciğimi kırmayalım, onun da dediği olsun… Dizi zaten reklama girdi…

- "…özetler: Başbakan Erdoğan, muhalefeti çok sert sözlerle eleştirdi. Başbakan; "Rahmetli babası bugün hayatta olsa Bay Kemal'e ne derdi? Başbakan'a kalpazan diye oğluna dönüp eline, beline sahip ol demez miydi? Evladım sen CHP Genel Başkanı olmuşsun amma...." diyerek anamuhalefet liderine yüklendi … CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, "Recep Tayyip Erdoğan'ın karşıma çıkması için mangal gibi yürek olması lazım. Var mı yürek onda? Meydan okuyorum. … Benim adımı yolsuzlukla anarsan, ana... gerisini söylemeyeyim." dedi. MHP genel başkan yardımcılığı görevinden istifa eden Mehmet Ekici kasetteki mağdurenin imam nikahlı eşi olduğunu söyledi… Ajda Pekkan, verdiği konserde Devlet Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış için "Sizin için canımızı vermeye hazırız. Allah sizi başımızdan eksik etmesin" dedi. MHP mitinginde, püskevit dağıtıldı…"

En çılgın proje…

Başbakan Erdoğan "çılgın proje" olarak nitelendirilen projesini açıkladı. Projeye göre Karadeniz Marmara denizine (bir kez daha) bağlanacakmış!

Şimdi bu "çılgın" bir proje mi? Elbette hayır! Buna "çılgın proje" denmez, dense dense biraz büyükçe bir kanalizasyon işi denilir… Çok da "çılgın" değil… Biraz büyük ölçekli bir kanal inşaatı sonuçta! Ama öyle yapılmıyor, proje allanıyor, pullanıyor, "çılgın" olarak pazara çıkarılıyor.

Hayır bu çılgın bir proje değildir. Dünyanın (ve Kuzey Kürdistan-Türkiye'nin) en çılgın projesi devrimdir! Bu projeyi gerçekleştirecek olanlar da sensin, benim, biziz; işçiler, köylüler, emekçilerdir! Bu proje gerçekleşemez bir proje değildir, hayır biz istersek, bunun için örgütlenirsek, bunun için savaşırsak gerçekleştirebiliriz. Böyle bir "çılgınlık" bize; baskının, zulmün, sömürünün olmadığı, insanın insana kulluğunun ortadan kaldırıldığı, halkların kardeşçe birarada yaşadığı bir dünya (ve ülkeler) verecek! Kısacası bu çılgınlık yapmaya, gerçekleştirmeye değer bir çılgınlık! Gerekli, zorunlu bir "çılgınlık"!

Var mısınız bu "çılgın" projeye katılmaya?!

E, haydi o zaman!!!

Seçimin mizahı, mizahın seçimi!

İnternet denilen şey çıktıktan sonra yaratıcı insanların ürünlerine daha kolay erişim olanağı doğdu. Artık yaratan insan ürününü çok daha geniş bir çevreye yayabiliyor. Mizah alanında da böyle.

Malum seçim döneminden geçiyoruz. Liderlerde palavranın bini bir para. Aslında onları buraya "seçmece" diye de aktarabilirdik. Ama mizah biraz da abartı demek olduğu için bir adım ötesine geçelim dedik ve aşağıdaki "seçim geyiğini" sizler için seçtik… Vatandaşın birisi yememiş, içmemiş, "boş oturmaktansa boş çalışmak yeğdir" demiş, politikacı ağzıyla bir vaad listesi çıkarmış. Seçmen yer mi, yer… Bu seçmene neler yedirilmedi ki bugüne kadar! Lafı uzatmayalım, seçtiğimizi sizinle paylaşalım:

''Kellere saç hastaya ilaç,

-züğürde para sıvacıya mala,

-Fener'e Türkiye Kupasını

-Galatasaray'a feneri yenme garantisi vereceğiz.

-Üstüne işsize iş, dişsize diş, olmayana çocuk

-üşüyene gocuk, kahvaltıya sucuk, çaya şeker,

-Behlüle Bihter, yemeğe tuz, kolaya buz,

-nazar değmişe hoca evde kalmışa koca vereceğiz!

Hamilelik 3 aya inecek!

Sigara kanser yapmayacak!

Düğünlerde halaya kalkmak zoru...nlu olmayacak!

Pi sayısı bundan sonra 3 olacak, kalan 0,14 fakir fukaraya dağıtılacak!

Hafta sonu tatili 5 gün olacak!

Teneffüsler 40 dk, dersler 10 dk olacak!

Okeye dördüncü aranmayacak, kahvehaneler sigortalı dördüncü oyuncu çalıştıracak!"

(Kaynak: haberegir.com/secim-geyikleri.html)

E, artık bunları yapacak partiye de oy verirsiniz artık!

Seslerin Altında

Mustafa ORMAN

Bu yolun ortasında değilim!

Yola çıktığımda ay çoktan gökyüzünün alnını sıvazlamış, kerpiç evlerin üstüne gülümsüyordu. Köpek sesleri arasında esen rüzgâr, ağaçların yapraklarını fısır fısır konuşturuyor, ağaç dallarını çıtırdatıyordu. Eve girdiğimde annemler hazır vaziyette bekliyorlardı. Babam yine bana kızacak, dedim. Kızmadı. Nedense bu sefer ben kızmak istedim. Büyümüştüm, sakallarım tel tel olmuş, ayakkabı numaram büyümüş, ense köküm kalınlaşmış, sesim olgunluğun tonuna yükselmişti.

Ayaktasınız, ne oldu? Dedim.

Gelecekler, dedi annem.

Kim? Dedim.

Görürsün, dedi.

Sonra sesler duydum.

Önce elbiseleri geniş, botları olmayan, silahları daha irice duran, tedirgin, güler yüzlü, sakalları uzun, elleri-yüzleri siyah, kupkuru adamlar geldiler. Oturdular. Çay içtiler. Lavaş ekmeklerinin arasına peynir koyup, sarıp sarıp yediler. Su bardaklarına doluşan çayın şırıltısını, çay kaşıklarının vuruşlarını, büyücek şekerin hırıltısını, bardakların çay tabaklarına değen takırtılarını duyurdular. Rüzgârın, yağmurun, köpeklerin, kazların, horozların, kargaların, hindilerin, ineklerin, koyunların sessiz ürpertilerinden doğan seslerle sofranın üzerinden kalkıp minderlere oturdular. Birkaçı minderden kalkıp dışarı çıktı; birkaçı dışarıdan gelip sofraya oturdular.

Gözlerim mayışmış, yorgunluk vücudumu uyuşturmuş, midemi bulandırmıştı. Uyumak istiyordum. Gitmeliydim, diyordum. Sonra susup susup uyukluyordum.

Kalktılar, gittiler, yürüdüler, kayboldular. Komşular gördüler, duydular, duyurdular. Çok sonra değil, sabaha doğru: Demir kapıya hürya doluştular. Elbiseleri dar, desenli, botları uzun, silahları narin, rahat, sert bakışlı, kiminin elleri beyaz, kiminin kavruk kırmızı, yüzleri sinek kaydı, kafalarında şapkalar keyifleri yerinde adamlar geldiler. Demirkapı, tak tak, siyah paltonun sahibi pat küt, pat küt, mealen anlaşılmayan dilde konuşan anne, silah dipçiği…

Uyandığımda, okula geç kaldığımı anımsıyordum. Annemin canlı yüzünde, sol yanağının ortasındaki gamze gözümün önündeydi. Şu anda toprağın altında ne haldeydi bilmiyorum. Sonra babamın siyah paltosundan çıkarıp bana verdiği demir paralarla, çikolatalar aklımın bir yerinde dank edip duruyordu. Paltonun halamda olduğuna dair konuşmalar olmuştu. Keşke babamı paltoya sarıp gömselerdi.

Bu şehirde, bu anlamsız yerde benim ne işim vardı diye kendi kendime büyüttüğüm sorular aklımda uzuyor, bir tren vagonu gibi her yerde dolaşıyordu.

Gitmeliydim. En yükseğe, en doruğa.

Ellerinize ve Yalana Dair

Desenler: Abidin Dino

Bütün taşlar gibi vekarlı,
hapiste söylenen bütün türküler gibi kederli,
bütün yük hayvanları gibi battal, ağır
ve aç çocukların dargın yüzlerine benziyen
elleriniz.
Arılar gibi hünerli, hafif,
sütlü memeler gibi yüklü,
tabiat gibi cesur
ve dost yumuşaklıklarını haşin derilerinin
altında gizleyen elleriniz.
Bu dünya öküzün boynuzunda değil,

bu dünya ellerinizin üstünde duruyor.
Ve insanlar, ah, benim insanlarım,
yalanla besliyorlar sizi,
halbuki açsınız,
etle, ekmekle beslenmeye muhtaçsınız.
Ve beyaz sofrada bir kere bile yemek yemeden
doyasıya,
göçüp gidersiniz bu her dalı yemiş dolu
dünyadan.
insanlar, ah, benim insanlarım,
hele Asyadakiler, Afrikadakiler,
Yakın Doğu, orta Doğu, Pasifik adaları
ve benim memleketlilerim,
yani bütün insanların yüzde yetmişinden
çoğu,
elleriniz gibi ihtiyar ve dalgınsınız,
elleriniz gibi meraklı, hayran ve gençsiniz.
İnsanlarım, ah, benim insanlarım,
Avrupalım, Amerikalım benim,
uyanık, atak ve unutkansın ellerin gibi,
ellerin gibi tez kandırılır,
kolay atlatılırsın...
İnsanlarım, ah, benim insanlarım,
antenler yalan söylüyorsa,
yalan söylüyorsa rotatifler,
kitaplar yalan söylüyorsa,
beyaz perdede yalan söylüyorsa çıplak
baldırları kızların,
dua yalan söylüyorsa,
ninni yalan söylüyorsa,
rüya yalan söylüyorsa,
meyhanede keman çalan yalan söylüyorsa,
yalan söylüyorsa umutsuz günlerin
gecelerinde ayışığı,
söz yalan söylüyorsa,
ses yalan söylüyorsa,
ellerinizden geçinen
ve ellerinizden başka her şey
herkes yalan söylüyorsa,
elleriniz balçık gibi itaatli,
elleriniz karanlık gibi kör,
elleriniz çoban köpekleri gibi aptal olsun,
elleriniz isyan etmesin diyedir.
Ve zaten bu kadar az misafir kaldığımız
bu ölümlü, bu yaşanası dünyada
bu bezirgan saltanatı, bu zulüm bitmesin
diyedir.

N. HİKMET -1949

Tuzunu Yarama Ban

Ali Rıza Kars

Dan dan dan
bedenim
kurşun cenneti
kalbim
atışına alan

Tuz, ekmek, nehir
sana kanayan. Sana
kesik
kızıl gülden
akan. Tuza ekmek
gözleri kapalı tan

Aşkımın umarsız kenti
düşünce düşüğü bodurların
ürettiği gölgeler
politik paranoyaya yolcu
sosyal şizofreni
tuzum, ekmeğim, kesik bileğim
gel
tuzunu yarama ban

Karikatürler: Mehmet BOĞATEKİN

İŞKENCE HATIRASI

Levent UĞUR

işkence konulu etkinlikten çıkmıştı adam,
nemi az hissedildiği için
terletmeyen bir hava vardı,
ama terliyordu adam,
işkence,
kirli bir karşılık olan bu cezanın
daha kaç çeşit söyleniş biçimi vardı,
başka dillerde
başka yerlerde diye düşünmedi adam,

derin bir cümle yaratabilecek o kelimeyi bir
kenara bırakıp,
kırmızı ışıkta geçesi geliyor adamın,
kırmızı ışıkta geçmiyor adam,
işkence nasıl anlatılır? sorusu,
okul kitaplarında ders olsa,
o dersten kaç kişi sınıf geçer diye düşündü adam,
ve hangi ölçü birimi o puanlamada söz sahibi
olacaktı,

birazda ürkek bir saklanıştır beklemek deyip,
yeşilde geçiyor adam,
yürüyerek geçiyor,
yürüyerek geçtiği caddenin mesafesi kadarda,
18 yaş civarlarındayken öğrendiği,
ısınılmaz ateşin uzağında, türküsünü okuyarak,
karıştığı siyasi olaylardan dolayı,
sorgulandığı iki katlı bir karakolda,
zemini ıslatılmış bir betonda,
sırtına binilmiş bir polisle de yürümüştü,
falaka sopası yemiş ayakaltları şişmesin diye
yapılması hadi neyse de,
diğer sefer ben binecem diyen polis,
işkence anlatıcısı olabilir mi diye düşündü adam,
işkenceyi yapanlar mı iyi,
yapılanlar mı daha iyi anlatır diye de düşündü

adam,
yamalanmış bir gerçek olmuştu zaman,
eğri kırıldıkça doğru oluyordu,

terletmeyen havada terliyordu adam,
kandırılmış bir utanma gibi kaldırımda duran
muz kabuğuna,
basası geliyor adamın,
mevsimi olmadığı halde,
atılmış muz kabuğuna bilerek basıyor adam,
kaymıyor ama
sırtında polisle gözleri bağlı,
ıslatılmış beton üzerinde yürürken de
kaymamıştı,
kaydırmayan neydi diye düşünmedi adam,

18 yaş civarlarındayken,
şaşırtan gölgelerin görüldüğü tutsaklığında,
her gün işkencenin yarattığı acı ve korkunç izleri,
ertesi günde öbür günde daha öbür günlerde de,
devam edeceğini bilmek ne kadar zordu,
ya da bunları anlatmak ne kadar kolaydı,
kolay ve zor kelimeleri,
ifade edebilir miydiler o anlatılmazlığı,
hele hele de,
defalarca tekrarlanan – daha çok buradasınız –
cümlesinin ardından,
ne kadar inandırıcı olurdu,

koridordaki merdiven boşluğunun altında duran,
tabut geliyor aklına adamın,
büyük tabutlardan daha küçük bir tabut,
şaşırtan gölgelerden hemen sonra o görünürdü
adama,
şu anda bile o tabutun,
eni boyu rengi her şeyiyle gözünün önüne
gelişine,
gülümsüyor adam,
o yaşlarda
o işkence günlerinin birinde,
kurtulmak adına işkenceden,
tabuta saklanmayı bile göze almıştı,
gönlü razı değildi bencilleşen bir sevgiye,
işkence tabut ve çocuk,
bu üçlünün arkadaşlık yaptığı dönemde,
bir kurtuluşa hazırlanmanın dürüstlüğünü
bozmadığı için,
kendi kendini de kutlamıştı adam,

düşkün çıkarcılar gibi bahara hazırlanıyor şehir,
kaldırım kenarındaki çimenlerin üzerine,
sigara fırlatası geliyor adamın,
bitecek olan sigarasını,
kaldırım kenarındaki çimenlerin üzerine fırlatıyor
adam,

"çiçekleri koparmayınız" yazılı levhaya çarpıyor
sigara,
saçlarından tutup,
kafasını duvarlara çarpan polis geliyor aklına,
ve bir an,
gözlerindeki siyah bandı çekip,
üzerinde üniformalı bir resim olan parayı
göstererek,
—devlet bunu bana senin gibi orospu
çocuklarını konuşturmam için veriyor, diyen
polisin
terlemiş ellerini görüyor adam,
o zaman anlamıştı,
veresiye alınmış bir cesaret taşıyordu polis,
veresiye alınmış cesaret taşıyan binlerce polis,
on binlerce insana,
işkenceler yapmışlardı,
iş ken ce,

çöp tenekesinin yanında,
irice bir kedi
daha az irice bir kediyi sıkıştırıyor,
onların üç adım ötesinde,
bir adam bir adama,
—özgürlük mahallesi biraz daha ilerde diyor,
kedilerle diğer adamların yanından geçip,
mecburen girdiği merdivenli yoldan,
hızlanarak gidiyor adam,

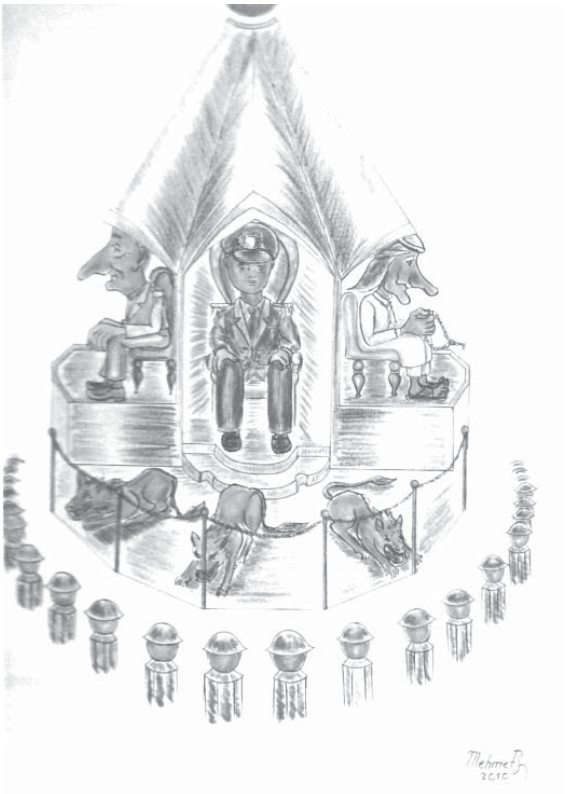

`Beyaz zemin üzerine siyah kare` Kazimir Maleviç

Kazimir Maleviç'in yaşamı ve Sanatı

Gülfer UĞUR

Maleviç, "Otoportre", 1933, Petersburg, Rusya Devlet Müzesi

Kökeni

Kazimir Maleviç 1878'de Kiew'de (Ukrayna) doğdu. Annesi Rus ve babası aslen Polonyalı olan Kazimir'in çocukluğu köylerde geçti. Şeker pancarı fabrikalarında teknik eleman olarak çalışan babasının işi nedeniyle aile sık sık yer değiştirdiğinden, Maleviç ilk öğreniminin yetersiz ve bölük pörçük olduğunu söylüyordu. Diğer taraftan ama, çocukluk ve gençlik döneminin kırsal alanda geçmesinden dolayı köylülük ve onun geleneklerinin üzerinde kalıcı bir etkisi olduğunu ve sanatının ilk kaynak olarak burdan beslendiğini düşünüyordu:

"İşçiler ile köylüler arasındaki en önemli ayrım kriterim resimdi. Birinciler resim yapmıyorlar; onlar ne evlerini süsleyecek ne de sanatla uğraşacak durumdalar. Köylüler ama bu olanaklara sahipler... Köyde sanatla ilgilenilir (ki, o zaman ben bu kelimeyi tanımıyordum). Daha doğrusu şöyle söylemek gerekir: orda benim çok hoşuma giden nesneler yapılıyordu. Tam da bu nesnelerdir bende köylülere sempati uyandıran... Köylüler güzel veya tuhaf horoz, küçük at ve çiçek resimleri yapıyorlar..." (Gilles Neret, Maleviç, s. 10)

Paskalya döneminde "pyssanki" olarak adlandırılan renkli ve geometrik şekillerle süslü yumurtalar, Ortodoks yaşam tarzının ayrılmaz parçası olan dini ikonlar da Ukrayna geleneklerindendi. Diğer taraftan uçsuz bucaksız doğa algılamasının da kendisi üzerinde büyük etki yarattığını, köylü motifleri ve nesnesiz soyutlamanın sanatında hep yeniden rol oynadığını iki bitmemiş otobiyografi denemesinde dile getirmişti Maleviç.

Öğrenimi ve ilk eserleri

Maleviç'in öğrenimi hakkında birbiriyle çelişen farklı bilgiler var. Bunlardan en sık tekrarlananlar şunlar: Babasının isteği doğrultusunda ilkokul ertesinde beş yıllık ziraat okuluna devam ediyor ve 13 yaşında doğa resimleri yapmaya başlıyor. 1896'da babası Kursk-Moskova'da demiryolları kurumunda yönetici olarak işe başlıyor ve aynı kurumda oğluna da teknik çizer olarak iş buluyor. Bu arada Maleviç kendisi gibi otodidakt ressamlardan bir çevreyle ilişki kuruyor ve çeşitli sergilere, kurslara vs. yönelerek kendini geliştirmeye çalışıyor. Babasının bütün engellemelerine karşın, yeterince para biriktirdiğinde 1904'te, Moskova Resim, Heykel ve Mimarlık okuluna başvuruyor ve 1 yıllık eğitimini tamamlıyor.

Bu dönemde Monet'nin "Rouen Katedrali" resmindeki küçük boya lekelerinden etkilenerek empresyonist (1) oluyor: "İlk kez mavi göğün ışıkla dolu refleksiyonlarını görüyordum, saf, transparan renk tonlarını. O andan itibaren açık, güneş ve neşe dolu renklerle boyamaya başladım." (Gilles Neret, Maleviç, s.13)

1907 yılında Maleviç ilk kez eserlerini sergileme olanağını buluyor. Moskova Sanatçılar Birliği'nin 14. sanat sergisinde kendisi gibi henüz pek tanınmamış, ama daha sonra Rus Avangardistleri olarak ünlenecek ressamların -Wassily Kandinsky, Michail Fjodorowitsch, Natalija Sergejewna Gonçarova'nın eserleriyle birlikte Maleviç'in 12 resmi de yeralıyor. "Karo Vale" grubu üyesi olan Gontscharowa ve Larionow, daha sonraları -fazlaca batılaştığı gerekçesiye- bu gruptan ayrılarak "Eşeğin Kuyruğu" grubunu kurduğunda (1912), Kazimir Maleviç de bu gruba katılıyor, ancak zamanla Larionow'la aralarında grubun önderliği ve sanatsal yönelimi konusunda anlaşmazlık çıkıyor. Maleviç yeni bir stile, kubofütürizme yöneliyor. Kubofütürizm denilen sanat akımından, (geçmişin estetik kalıplarını kırarak dönemin anahtar kavramları olan "dinamizm ve makinalaşma ve hız"ın benimsenmesine dayanan Fransız ve İtalyan futürizminden -Gelecekçilik) giderek soyutlaşan Maleviç, bu stilde resim çalışmalarını 1913 yılına kadar sürdürüyor. Çalışmalarında Rus halk sanatının motiflerini yeniden keşfederek bunları yeni biçimde işliyor ve köylülüğün değişen çalışma koşullarına uyarlıyor. Bunun tipik örneklerinden biri daire, silindir ve mekanik efektlerle oynayarak boyadığı "Oduncu"dur.

Sürekli yeninin ve kendini yenilemenin peşinde olan Maleviç, salt resimle uğraşmıyor, diğer sanat alanlarıyla da yakından ilgileniyor. Ve bunun yanısıra yazıyor ve öncelikle de favorize ettiği sanat akımının çehresini ortaya çıkarmak için metinler hazırlıyor. 1913 yazında, Maleviç, ressam ve besteci Matyuşin ve yazar Kruçenic Finlandiya'da biraraya gelerek Birinci Tüm-Rusya Fütürist Kongresini ilan etmiş ve hazırladıkları manifestoyla şiir ve güzel sanat güçlerine "Korkaklığa ve Hareketsizliğe" ve "sanatsal cesaretsizliğe" karşı çağrıda bulunmuşlardı.

‚Güneşe Karşı Zafer' Operası ve Maleviç'in Süprematizmi

Kubofütürist sanatçılar aynı yılın yazında "Güneşe karşı zafer" operası çalışmalarına başladılar. Aralık 1913'de Petersburg'da sahnelenen Opera izleyicilerin tepkisine ve sanat çevrelerinde skandala yolaçmıştı. İçerikte ve biçimde alışagelmişin tamamen dışında bir yapıt sergileyerek "kamuoyunun sıradan beğenisine ve sağduyuya şamar" indirmekti arzuları. Modern çağın ruhuna uygun olan fütürist yapıt, içerikte teknolojinin doğa üzerindeki zaferini anlatıyor, doğayı alteden teknolojiyi göklere çıkarıyordu.

Farklı sanat kollarının kolektivist ürünü olarak da gündeme gelen "Güneşe Karşı Zafer" Operasının giriş bölümünü Velimir Hlebniko, libertosunu ise Aleksey Kruçenih yazmıştı. Müziği Mihail Matiuşin bestelemişti. Kostüm ve sahne tasarımları ise Maleviç'in eseriydi.

Ortaya çıkan iki perdelik opera içerikte rasyo-

nelliğin ve eski düzenin simgesi olan "ucuz ve gösterişçi" güneşin, "Gelecek Ülkeliler" tarafından zaptedilmesini ve sonunda "Güçlü Adamlar İmparatorluğu"nun kurulmasını anlatıyordu. Şöyle şarkı söylüyordu Operanın karakterlerinden biri olan Güçlü Adam: "Güneş,/ tutkuların babasıydın / ve yakıcı ışınlarınla kavuruyordun her şeyi / Bir toz tabakasıyla örteceğiz, / betondan bir eve kilitleyeceğiz seni."

Operanın sonunda kelimenin gerçek anlamında karartılarak, güneş gerçekten de zaptediliyor ve ışığı kendi içinde olan "fütürist bir gelecek" kuruluyor.

Kruçenih'in kelimelerin parçalanarak hece ve harf seslerine bölünmüş aykırı dili, Matuişin gürültü ve çığlıklardan oluşan müziğiyle birleşmişti. Maleviç ise geometrik desenli kostümler ve sahne dekorları tasarlamıştı bu opera için. Kostümler, Maleviç'in daha önce yaptığı Kubo-fütürist resimleri andırıyordu. Sahne dekorlarında ise duvarlar ve zeminde genellikle tek renk -yeşil, siyah ya da beyaz- hakimiyetine önem veriyordu.

Diğer taraftan operada rol alan aktörler de alışagelmişin ötesindeydi. Aktörlere "Atlet", "Yeni Adam", "Kötü Niyetli" ya da "Çok ve Bir" gibi adlar verilmişti. Kartondan ve telden yapılan kostümler, normal hareket rahatlığına izin vermiyordu. Aktörler bu kostümlerin içinde kaskatı ve robotvari şekilde hareket ediyorlar, daha çok karneval figürlerini ya da zırhlı şövalyeleri andırıyorlardı. Maleviç kostümlerinde parlak renk tonlarını, temel renkleri, siyah ve beyazı kullanmıştı. Operanın sahneleniş biçimi de tamamen farklıydı. O zamana kadar görülmemiş biçimde seyircinin arasında yeralan aktörler çığlık ve bağırtılarıyla doğrudan seyirciyi hedef alacak kadar ileriye gitmiş, bununla seyircinin tepkisini toplamış ve hatta seyirciyle aktörler arasında tartaklama gibi olaylar bile yaşanmıştı.

Sahne tasarımı, karakteristik olarak parçalı kubist mekanları temsil ediyordu. Beşinci sahnede Maleviç sahne alanını tamamen küçülterek, arka planı köşegenle bölünmüş bir dikdörtgen haline getirdi. Henüz bu aşamada tam olarak formüle edilmese de sanattaki öncü yeniliğin, yani siyah karenin bir habercisiydi bu sahne:

"'Zaferin gerçekleştiği perde için yaptığım resim... Bu resim, resim sanatında büyük bir önem kazanacak. Burda bilinçsizce ortaya çıkan şey, daha şimdiden alışılmamış türden meyveler taşıyor...' Maleviç gerçekten de perdeye ilk kara karesini çizmişti. Bu nedenle de Maleviç Süprematizmin ortaya çıkış tarihi olarak 1913'ü sayar, yoksa bu stilde ana yapıtlarını vermeye başladığı 1915'i değil." (Gilles Neret, Maleviç, s. 47)

1911- 1915 yılları arasında, yani nesnesiz soyutlamaya geçtiği dört yıldan az bir dönemde Maleviç en az sekiz farklı resim stili geliştirmişti.

Maleviç'in Süprematizmi

1915 yılında Maleviç, "Süprematizm" kavramını ortaya atar. Süprematizm kavramını ortaya atarken nerden esinlendiği, neden bu kavramı seçtiği sanatçının kendi sırrı olarak kalır. Süprematizmin içeriğini ise Maleviç'in açıklamalarına dayanarak "nesnesiz totalizm" veya "yeni resimsel realizm" olarak doldurmak mümkündür.

Maleviç, Petersburg'daki "0/10" adlı fütürist sergisinde ilk defa süprematist eseri "Beyaz Zemin Üzerinde Siyah Kare"sini sergiler. Maleviç Karesini Rus ikonlarını çağrıştıran bir şekilde sergi salonunun tavanına yakın bir yere astırır ve Karenin geçmişin tanrısal üçgeninin yerini alacağını açıklar: "Modern zaman artık antik devrin üçgeniyle yetinemez, çünkü onun andaki yaşamı karedir."

"Maleviç 'Kare'sini cetvelle ya da tüm zemini kaplayan renkle değil, küçük empresyonist fırça darbeleriyle boyamıştı. Karenin kenarları tırtıklıydı." (Gilles Neret, Maleviç, s. 61) Yine aynı yıl Maleviç, "Kırmızı Kare"sini, diğer adıyla "Güzel Kare"sini boyamıştı –Rusça'da kırmızı kelimesi ile güzel kelimesi aynıdır. Daha sonraki yıllarda "Beyaz Üzerinde Sarı Paralelogram"ı ve beyaz zemin üzerinde beyaz olan "Beyaz kare"yi boyayarak, Kare serisini tamamlıyordu.

Maleviç, sergiyle eş dönemde yayınladığı "Kubizm ve Futürizmden Süprematizme" başlıklı manifestosunda, sanat ile doğa arasındaki her türden bağı reddediyor ve bununla döneminin diğer Avangardistlerinden de radikalliğiyle ayrılıyordu. Ona göre Siyah Kare bir özgürlük sembolü olma-

nın ötesinde yeni bir yaşam biçiminin ikonuydu:

"Bilgelik düğümünü parçaladım ve renk bilincini özgürleştirdim... Olanaksız olanı aştım ve uçurumlardan nefes aldım. Siz ise hala ufkun ağına yakalanmış balık gibi çırpınıp duruyorsunuz! Biz Süprematistler sizlerin yolunu açıyoruz. Acele edin! Çünkü yarın bizi yeniden tanıyamayacaksınız." (Hans-Peter Riese: Kasimir Malewitsch, s.62 ve devamı)

Maleviç geleneksel açık-reprodüktif (görülen ve algılanan gerçekliğin resmedilmesi) resim sanatıyla karşılaştırma içinde süprematizmi "nesnesiz dünya" olarak karakterize ediyordu. "Beyaz üzerine siyah kare nesnesiz duygu (soyutlamasının) ilk ifade biçimiydi: Kare=duygu, beyaz kare=bu duygunun ötesindeki hiç, siyah ekonominin işareti, kırmızı devrim sinyali ve beyaz da saf hareketin işareti."

Maleviç "Kare"siyle eleştirmenlerince küçümsenmiş ve alay konusu olmuştu. Ona "ölüm kare"si, "boşluk" veya "kişileşmiş hiç" (A. Larissa ve Shadowa) gibi tanımlar atfedildi. Bütün bunlara rağmen "0/10" sergisi nesnesiz, soyut sanatta tüm biçimsel geleneklerin/kuralların parçalanaşıyla çığır açıcı oldu. Döneminde Avrupa'da yankı bulmamasının nedeni, Birinci Dünya Savaşının yaşanıyor olmasındandı. 1916 yılında Maleviç Çarlık Ordusuna alındı ve savaşın sonuna kadar yazım işlerinde görevlendirildi. Orada Maleviç kendi eserleri ve teorik yazıları üzerinde çalışmaya devam etti ve Matyuşin ile mektuplaşmasını sürdürdü. En ağır savaş koşullarında dahi Maleviç önderliğinde Süprematist Rus Avangardist grupları ve Tatlin önderliğindeki Konstrüktivistler –farklı teoriler savunmalarına karşın- ortak resim sergileri düzenlemekten vazgeçmediler.

Maleviç'in soyuta yaklaşımı

1910 – 1912 yılları arasında Maleviç en temel özelliği basitleştirilmiş geometrik biçimler ve güçlü renklerin kullanımı olan kendine özgü stilini geliştirdi. Bu resimlerdeki figürler sıkça siyah dalgalı hatlarla şekillendirilmekte ve yüz hatları ise sadece ima edilmekte ve her türden kişisel ifadelendirmeden kaçınılmaktadır. Egemen olan kırmızı, mavi, sarı ve toprak sarı ve gri-mavi

"Yıkanan adam" (1911)

gibi güçlü renklerdir. Bu resimlerde Cezanne'ın, Fauves'in ve empresyonistlerin etkileri hissedilmektedir. Döneme ait resimlerin bir başka özelliği de figür ve nesnelerin şekillendirilmesinde alışılmış mekansal perspektif ve vücut ölçü oranlarından kopuşun gerçekleştirilmiş olmasıdır. Resimlerde işlenen temalar ise, son derece günlük sıradan olaylardır, örneğin "Yıkanan adam" (1911), "Bahçıvan" (1911), "Pedikür" (1911).

1912 ve 1913 yılları arasında Moskova'da devrim dalgasının yeniden yükselmeye başladığı dönemdir. Rus Avangardistleri de –Fauvist, Kubist, Futürist olsun, "Köprü" ya da "Mavi Süvari" grubundan olsun- hemen hepsi bu dalgadan etkilenmiş ve ayağa kalkmıştı. Maleviç de bunların arasındaydı şüphesiz, ancak herkesin Avrupa'ya yöneldiği bu dönemde, o yüzünü Asya'ya dönerek bir kere daha aykırılığını ortaya koyuyordu. Amacı evrensel sanat yapmaktı, ancak bunun içinde de Rus "yerelliği"ne, Rusya'ya özgü olana sadık kalmaktı. Nitekim, bunu izleyen Kubo-futürist dönemde de Fransız ve İtalyan futürizmini Rusya'ya özgü olanla

harmanlayarak yeni stil yaratmaya yönelmiş ve Rus halk kültürünün geleneksel motiflerinin yeni tarzda ele alındığı eserler yaratmıştı. Ancak, yenilik sadece stile/biçime ilişkin değildi. Resme konu olan kişi ve edimlerinde de farklılıklar sözkonusuydu. Maleviç köylülerin yeni çalışma koşullarına bağlı olan değişiklikleriyle onları resmetmeye başlamıştı. Örneğin 1912'ye ait "Ekin biçen kadın" tablosu ya da Petersburg'da sergilediği "Gençlik Birliği" tablosunda olduğu gibi.

Giderek Maleviç'in eserleri giderek daha da soyutlaşır. Eserlerindeki insan figürleri boru/silindir/koni gibi geometrik şekillerin kompozisyonu biçimindedir ve aslına bakılacak olursa sanayileşme dönemi olan zamanın ruhunu yansıtmaktadır. Örneğin tümüyle daire ve silindirlerle şekillendirdiği ünlü tablolarından „Oduncu" da bu tarzla mekanik bir efekt sağlamıştır. Ellerinde kovalarla tarlada çalışan köylü kadınlar tablosunda benzer, hatta daha dinamik bir kübofütürizmle karşılaşırız. Maleviç, 1915'te kübofütürizm için şunları yazıyordu: „...Kübofütürizmde şeylerin tümlüğü parçalanmıştır, o kırılmış ve parçalarına bölünmüştür. ..."

Sürekli stil yenilikliği peşinde koşan Maleviç'in 1913-15 yılları arasında „Alogizm" dönemi olmuştur. Burada geleneksel resim içerikleri rakamların, harflerin ve kelime fragmanlarının karşı karşıya konulmasıyla kırılıyordu. Alogist döneminin ortasında Maleviç Alman işgaline karşı resim ve yazıyla propaganda çalışması yapmaya çağrılıyordu. Maleviç'in bu amaçla seçtiği resim kahramanları işgalci Alman subaylarını örneğin dirgenle şişleyen Rus köylüleriydi.

Maleviç, 1911 - 1915 yılları arasında, yani dört yıldan az bir sürede, soyutlamaya ilk adımı atmasıyla başlayan ve süprematist karesinde zirvesine ulaşan en az sekiz farklı resimsel ifade tarzı yaratmıştır. Işte yeni tarz arayışı hırsıyla kamçılanmış bu büyük üretkenlik, yaratıcılıktır --Maleviç'i Maleviç yapan en büyük özellik işte budur!

Ekim Devrimi ve Maleviç

Büyük Sosyalist Ekim Devriminin muazzam çekim gücü zamanın bütün ilerici-demokrat-yurtsever edebiyat ve sanatçılarının da üzerinde etkili oluyor, onları tüm sanatsal coşkularıyla üretimlerini yeni toplumun hizmetine sunmaya itiyordu. Anarşist kökenli Rus Avangardistlerinin önde gelen isimleri de –Aseyev, Mayakovski, Pasternak, Tatlin, Maleviç vb. – bu dönemde "herşey devrim için!" "herşey yeni toplumun yaratılması için!" diyen sanatçılardandı.

Sanat Halk Komiseri Anatoli Vasilyeviç Lunaçarski'nin teşvik ve desteğiyle „yeni sanat" araştırma ve denemeleriyle özgürce gelişebilme olanağına sahip olmuş ve çeşitli sanat grupları arasında coşkulu bir yarış ve tartışma alevlenmişti. Süprematist-Kubist-Konstruktuvist eserler yeni Sovyet Devletinin ve Partinin propanda afişlerinde kullanılıyor, ve hatta binaların duvarlarını süslüyordu.

1917 Ekim devriminin ertesinde Maleviç Kreml sanat eserlerini korumayla görevlendirildi. Ayrıca Moskova şehir sovyetinin sanat kolunda başkanlığa getirildi, ikinci „hür sanat atölyeleri" (SWOMAS)ne hoca seçildi ve Petrograd „hür devlet sanat atölyeleri"ne profesör oldu. Onun resim tarzı sanat çevrelerinde tartışılıyor ve hatta Yeni Sanat olarak örnek alınıyordu. Maleviç 1918 sonbaharında sanatçı arkadaşı Matjushin ile birlikte, kışlık sarayda bir kongre için köy yoksulluğu üzerine bir dekorasyon hazırlama görevini aldı.

UNOWIS dönemi

1919 yılında yenilikçi, farklı bir tarzıyla ünlü bir diğer sanatçı olan Marc Chagall'ın Sanat Halk Okulu'nda birlikte çalışma önerisi üzerine Vitebsk'e giden Maleviç, 1920'de UNOWIS (Yeni Sanatı Onaylayanlar) grubunu kurdu ve kısa zamanda etrafında birçok taraftar topladı. Bu tarihsel dönemde Maleviç'in önderliğinde sadece okul ve eğitim sistemi değil, bilakis Vitebsk şehrindeki sanatsal yaşam da değişti ve en önemlisi, dünya sanatı üzerinde kalıcı bir etkide bulunan ve ona yön veren bir gelişim doğdu. Öyle ki, bu dönem Vitebsk'e sanatsal yaşamdaki önemine atfen ikinci Paris deniliyor ve yenilikçi sanatçılar için çekim merkezi oluşturuyordu. Marc Chagall'ın „Modern Sanat Müzesi" açma fikri burda doğdu ve Maleviç'in Süprematizmi teorik ve konseptsiyonel olarak burada tamamlandı.

UNOWIS'in propaganda şiarları şöyleydi: „Uzaydaki alanlarda kaotik olan ne varsa, hepsini temizleyin." „Biz yeni şehirler getiriyoruz. Dünyaya

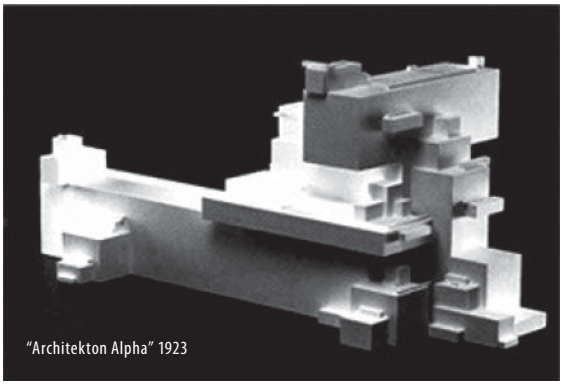

"Architekton Alpha" 1923

yeni biçimde adlandıracağımız yeni şeyler getiriyoruz." (Larissa A. Shadowa, „Arayış ve deneme. 1910 ve 1930 Rus ve Sovyet Sanatı'ndan, s. 85)

Genç Sovyet devleti bir yandan bu „sol" sanatçıları devrim için hizmet yönünde teşvik ederken, diğer taraftan bunların aşırılıklarına, öncelikle de „yenilikçilik"i öne çıkarırken, geçmişin mirasına bütünüyle sırt çevirmelerine karşı tavırlar geliştiriyordu. Bu eleştiri ve tartışmalar aynı zamanda yeni ve genç Sovyet Devletinin sanat politikasının çehresini ortaya koyma çabalarıydı. Bu tartışma ve eleştiriler Maleviç ve grubunu, dolayısıyla yakın çalışma arkadaşlarını da hedefliyordu.

Şiddetlenen tartışmalar ve anlaşmazlıklar nedeniyle 1922 Nisan'ında Maleviç ve bir bölüm öğrencisi Vibersk'i terkedip Leningrad'a (şimdiki Petersburg -BN) yöneldiler. UNOWIS olarak Petersburg'da daha iyi çalışma koşulları bulmayı ümit ediyorlardı. Devrimci yenilikçilik rüzgarlarının estiği bu dönemde Sovyet hükümeti, kent konut ve yapı sektöründe yön verici önlemler alıyor ve örnek „işçi evleri", emekçiler için sosyal ve kültürel binalar, „Komintern Kulesi" gibi anıt ve heykeller için ödüllü yarışmalar düzenliyordu. Bu ortam kendini sanatını devrimin hizmetine sunmak isteyen bütün sanatçılara büyük fırsatlar sağlıyordu. Rus Avangardistlerinin katkısı olarak öne çıkan bir başka şey de, o zamana kadar alışılmadık olarak mimarideki yenilikçiliğin, yeni biçim arayış ve denemelerinin mimarlardan çok ressamlar tarafından tetiklenmesiydi. 1918 yılında Maleviç „Biz ressamlar, yeni binaların savunusunu yapmalıyız." diye yazıyordu. (Larissa A. Shadowa, age, s. 89) Maleviç, bunun için mimari özel bilgilerin gerekliliğinin bilincinde olduğundan mimar El Lissitzky'yi „Süprematizmi yapılanması"yla görevlendirdi ve 1923'ten itibaren de bizzat kendisi mimariye yoğunlaştı ve yine kendisine özgü olan „Architektone ve „Planit"ler için planlar çizdi, alçıdan modeller yarattı. Architekton, çeşitli büyüklüklerdeki kare ve küplerden oluşan ve farklı biçimlerde üstüste bindirilerek şekillendirilen alçıdan yapı modelleriydi. Bu yapı modellerinin kapı ve pencereleri yoktu ve dolayısıyla da işlevsizdi. Bunlar esasen yeni mimari arayış içinde statik ve dinamiğe, ağırlık ve yoğunluğa ilişkin sorulara yanıt arayan deneme çalışmalarıydı. Planit kavramı da Maleviç'in kendine ait bir buluştur ve „planimetri" = düzlem geometri kavramından türetilmiştir. Maleviç'in Planit tasarımları isimlerinden de anlaşılacağı üzere ütopik gelecek modelleri oluşturuyordu: „Future Planits for Earth's Dwellers" (Dünyalılar için gelecekteki Planitler) veya „Future Planits for Leningrad" (Leningrad şehri için planit tasarımı), „The Pilot's House" (Pilot evi) vs.

"Architekton Gota", 1923, Rusya Devlet Müzesi

Maleviç'in Architekton ve Planit tasarımları dönemin diğer önde gelen yenilikçileri tarafından

da -örneğin Almanya'da Bauhaus-Mimarları ve Petersburg'da Tatlin ve grubu tarafından pek rağbet görmüyordu. Ancak herşeye rağmen onun eserleri es geçilemiyor, tam tersine dikkat çekiyor, sanat çevrelerinde tartışmalara ve dolayısıyla etkilenmelere yolaçıyordu.

Maleviç, 1923-1926 yılları arasında „Leningrad Sanat Akademisi"nin yöneticiliğini yaptı. Ancak sanatta „formalistlik"e ve „burjuva dekadanlık"a yönelik eleştirilerin dozajı giderek artıyor ve doğrudan Maleviç ve onun yönettiği enstitüyü hedef alıyordu. Haziran 1926'da Leningrad Sanat Akademisinin düzenlediği bir sergi hakkında Pravda'da şöyle yazılıyordu: „Devletin enstitüsüne çeşitli delilerden oluşan bir grup yuvalanmış. Bu insanlar Sovyet eğitim araçlarını rezil etmişler. Bunlar, belki bilinçsizce, karşı-devrimci bilinç yayıyorlar." (aktaran: Larissa A. Shadowa, age, s. 84) 1926 yılının sonunda Sanat Akademisi tasfiye edildi ve bunun ardından Maleviç „düşman dış güçlere ajanlık" şüphesiyle birkaç aylığına gözaltına alındı, ancak daha sonra serbest bırakıldı.

1927 baharında Maleviç uzun uğraşlarla yurtdışına çıkma izni aldı ve Polonya ve Almanya gezisine çıktı. Bu gezinin amacı Varşova ve Berlin'de sergiler düzenlemekti. Sergiler oldukça ilgi çekmiş ve „Büyük Berlin Sanat Sergisi" çerçevesinde van Diemen Galerisinde Maleviç'in 70 resim, Architekton'u ve mimari tasarımlarının alçı modelleri sergilenmişti. Maleviç, Dessau'da Bauhaus'u (2) ziyaret etti ve „Nesnesiz Dünya" adlı yazısının bir eleştirel önsözle birlikte 11. Defter olarak Bauhaus kitaplığında yayınlanmasını sağladı. Bauhaus okulu Maleviç'i Rus Avangardistlerinin önemli bir kişiliği kabul etmesine karşın, Süprematizmden çok, Konstruktüvistleri kendine daha yakın buluyor, Maleviç'in dünya felsefesinin aşılmış olduğunu düşünüyordu. Dessau'da sanatsal dünyanın ifade biçimi olarak yeni bir yol arayışı vardı ve daha çok geçmişte Maleviç'in Süprematizminden etkilenmiş olan Hollandalı Piet Mondrian'ın yarattığı Neoplastizm gündemdeydi.

Maleviç'in Almanya gezisi esnasında Rusya'da Halk Komiseri Lunaçarski „Ogonjok" (Alevcik) adlı dergide Maleviç hakkında yazdığı bir yazıyla onun önemli sanatsal kişiliğine dikkat çekiyor ve son bir kez daha Maleviç'e ve diğer bazı sanatçılara karşı yönelen rüzgarları geri çevirme çabası sarfediyordu. Lunaçarski, bir yandan Maleviç'in eserleri ve çeşitli sanatsal evrelerini övgüyle tanıtırken, diğer yandan da onun felsefi pozisyonlarını da eleştirmekten geri durmuyordu: „Süprematist önderin tumturaklı ve karışık teorisini okumaya çalışıyorum. Maleviç amaç ve yolunu herhangi bir şekilde hem devrimle ve hem de tanrı ile bağdaştırmaya çalışmış. Ve böylece de çıkmaza girmiş." (aktaran: Gilles Neret, age. s. 85)

Maleviç'in en önemli yazıları

1915 yılında Maleviç „Kubizm ve Futurizmden Süprematizme" adlı manifestosunu kaleme alır. Süprematist manifesto olarak da adlandırılan bu yazıyı dört bölümde ele almak mümkündür. Birinci bölümde öne çıkan ressamlar ve onların okulları temelinde resim tarihi eleştirilir. İkinci bölümde Futurizmin teknikleri incelenir ve nesnel sanattan soyutlama ya geçiş yolunda kazanımları ve eksiklikleri dile getirilir. Üçüncü bölümde Kubizm tartışılır ve son bölümde bütün bu eleştiri ve tahliller ışığında sanatçının Süprematizmi açıklanır.

1927 yılında Bauhaus Yayınlarında yayınlanan kitabında soyut sanat ve Süprematizm üzerine görüşlerini daha da derli-toplu biçimde özetler. Süprematizmden ne anladığını örneğin şöyle tanımlar: „Süprematizmden anladığım şey, sanatta saf duyumun Süprematisidir. Süprematizm çıkış noktası alındığında nesnel doğanın görüntüleri esasen anlamsızdır; esas olan -özde onu ortaya çıkaran ortamdan bağımsız olarak- duyumdur." (Gilles Neret, Maleviç, s.76-80 ve devamı)

Sanat tarihine ilişkin bir dizi yazısının yanısıra Maleviç 1925-1929 yılları arasında Sinema sanatı üzerine de yazılar ve bir de senaryo yazar. Sinema yazılarının hemen hepsi sinema ile sanatın buluşmasının kaçırılan fırsatları üzerinedir. Maleviç'e göre sinema natüralizmin mükemmelleştirilmesi olarak anlaşılmamalı, bilakis resim sanatının dinamizmi ve nesnel soyutlanmasıyla taçlandırılmalıdır.

Yaşamının son dönemi

1927 Haziranında Maleviç Leningrad'a geri dönerken, eserlerinin birçoğunu ve özellikle de

yazılarını misafir olarak kaldığı Gustav von Riesen ve mimar Hugo Häring'in yanında bırakır, niyeti yeniden yurtdışına çıkmaktır, ancak bu mümkün olmaz.

Maleviç, 1927-1929 yılları arasında Kiev Sanat Enstitüsü'nde, 1930'da ise Leningrad Sanat Evi'nde öğretmenlik yapar.

Bu dönemde „Formalizm" olarak adlandırılan çeşitli sanat akımlarına karşı mücadele daha da şiddetlenmiş ve bunların karşısına konulan „sosyalist gerçekçilik" Sovyet devletinin yegane sanat görüşü olarak tanımlanmış ve herşeye egemen olagelmişti. Maleviç de bu gelişmeden payını alıyordu. Nitekim 1929'da Devlet Sanat Tarihi Enstütüsü'ndeki işinden atılır ve aradan fazla geçmeden de bu enstütü tümüyle kapatılır. Bundan sonraki dönemde Maleviç, ayda iki hafta Kiev'deki sanat enstitüsünde öğretmenlik yapar ve yine 1929 yılında Moskova'da, Tretjakov galerisinde bazı çalışmalarını sergileme imkanına sahip olur, fakat ağırlıklı olarak olumsuz eleştiri alır. Aynı sergi Kiev'de de açılır ancak birkaç gün içinde kapatılır. 1930 yılında tutuklanır ve iki hafta sorgulandıktan sonra serbest bırakılır. 1932 yılında Leningrad müzesinin araştırma labortuvarında iş bulan Maleviç ölümüne kadar burada çalışır. 1932 yılında Moskova'da „Sovyet Sanatında 15 yıl" şiarlı sergide Maleviç'in de resimleri sergilenir, ancak onun resimleri başka ressam arkadaşlarının eserleriyle birlikte „olumsuz örnekler salonu"nda yeralmaktadır.

Bütün baskılara karşın kendi çizgisinden ve resimde yeni arayışlarından vazgeçmeyen ressam yaşamının son yıllarında, esasen 1933 yılından sonra resim yapmayı bırakmış olmalı. Kanser hastalığına yakalanan Maleviç, 15 Mayıs 1935'de Leningrad'da ölür. Nemçinovkaya'daki yazlık evinin yakınındaki mezarlığa gömülen sanatçının mezar taşına siyah bir kare içeren beyaz bir küp konulur.

Maleviç'in sanat tarihindeki yeri

Maleviç biyografisinin yazarı Gill Neret, sanatçıyı 20. yüzyıl modern sanatının en önemli kişiliği olarak adlandırıyor ve bunu şu satırlarla dile getiriyor: "Modernizm nedir?" Buna yanıt verebilmek için biraz zamanın geçmesi ve 20. yüzyıl sanatının 4 sütununun dikilmesi zorundaydı: Biçimi (Formları) atomize eden Picasso, renkleri özgürleştiren Matisse, sanat eserlerinin yıkıcılığına "objet trouve" (buluntu obje) ya da "ready-mades"i (kastedilen, buluntu bir objeyi -örneğin çöpe atılmış bir lavobayı- değiştirmeden sanat eserinin bir parçası olarak kullanmaktır-BN) ekleyen Duchamp ve kara karesini -haç gibi- ikonlaştırarak dünyaya maleden Maleviç." (Gill Neret, age s. 87)

Ancak bunun karşısında Futurizm, Kübofütürizm, Konstruktuvizm vb. gibi modern sanat akımlarını „burjuva dekadanlık", „formalizm"le suçlayıp yeren eleştirmenler de vardı. Örneğin, Kübofütürizmin en acımasız ezeli eleştirmeni Petersburglu sanat teorisyeni Alexander Benoi bir makalesinde onu yerle bir ediyor ve siyah kareyi "en yeni sanat panayırının en hilekar hokkabazlığı" olarak tanımlıyordu. (Larissa A., Shadowa, "Arayış ve deneme. 1910 – 1930 arası Rus ve Sovyet Sanatının Tarihi", s. 43)

Kuşkusuz daha önceki sanat akımlarının yerine başkalarının geçmesi gibi, eleştirel olarak "formalizm" adı altında toplanan ve buna Maleviç ve sanat arkadaşlarının fütürizm, kubofütürizm, süprematizm vs. nin de sayılabileceği sanat akımları da zamanı geldiğinde terkedilerek başka sanat akımlarına yerini bırakacaktı –diyalektik denilen bir şey var! Ancak, ne oldu? Sovyetler Birliği'nde yeni Sovyet devletinin sanat bakış açısını ve siyasetini yaratma haklı çabasında topuzun ucu kaçırıldı. Bu bağlamda Maleviç, Tatlin vs. nin sanat eserlerinin anlaşılmaz, vb. gibi değerlendirilmesi bir yana, bunlar yer yer „devrim düşmanı" olarak değerlendirilip mahkum edildi. Bu sanat eserlerinin „kitleler tarafından anlaşılmadı" ğı gerekçesine gelince: Bu elbette ki, mümkündür. Ancak, bu bağlamda sanatın tek amacının herkes tarafından anlaşılır olması, herkesin beğenisini toplaması olamaz. Bu şekilde bir yaklaşım son derece daraltır sanatın işlevini. Sanatın bir işlevi de alışılmışın dışına çıkarak tartışma olanağı sunmasıdır. Kaldı ki, böylesi toptancı bir „anlaşılmaz" değerlendirilmesi de tartışma götürür.

Diğer taraftan, Maleviç'in teorik yazılarında

Maleviç "Oduncu" 1912-1913, Amsterdam, Stedelijk Müzesi, "Kubofuturizmde nesnelerin tümlüğü yokedilmiştir; o kırılmış, parçalanmıştır;..." (Maleviç)

"Beyaz üzerine siyah kare nesnesiz duygu (soyutlamasının) ilk ifade biçimiydi: Kare=duygu, beyaz kare=bu duygunun ötesindeki hiç, siyah ekonominin işareti, kırmızı devrim sinyali ve beyaz da saf hareketin işareti." (Maleviç)

"Siyah Kare", 1915, Moskova Tretjakow Galerisi

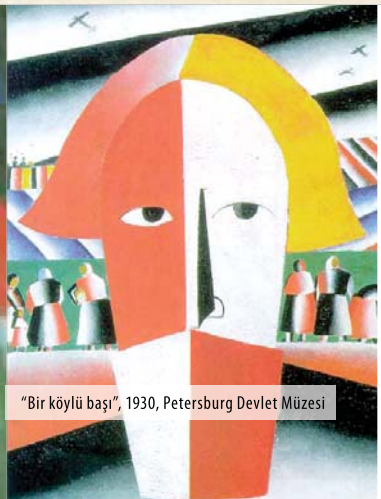

"Bir köylü başı", 1930, Petersburg Devlet Müzesi

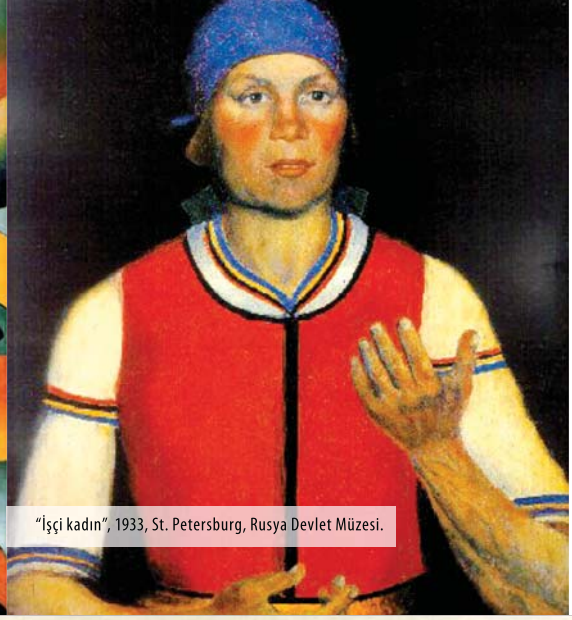

"İşçi kadın", 1933, St. Petersburg, Rusya Devlet Müzesi.

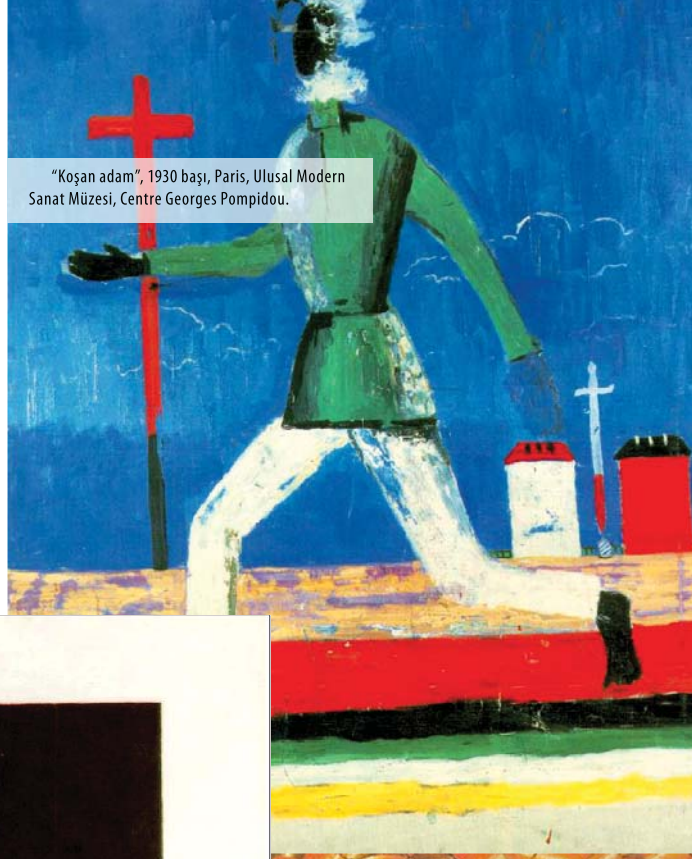

"Koşan adam", 1930 başı, Paris, Ulusal Modern Sanat Müzesi, Centre Georges Pompidou.

"Modern zaman artık antik devrin üçgeniyle yetinemez, çünkü onun andaki yaşamı karedir." (Maleviç)

"Kızıl Kare": "Bir köylü kadının iki boyutlu resimsel ifadesi, 1915, Petersburg, Rusya Devlet Müzesi.

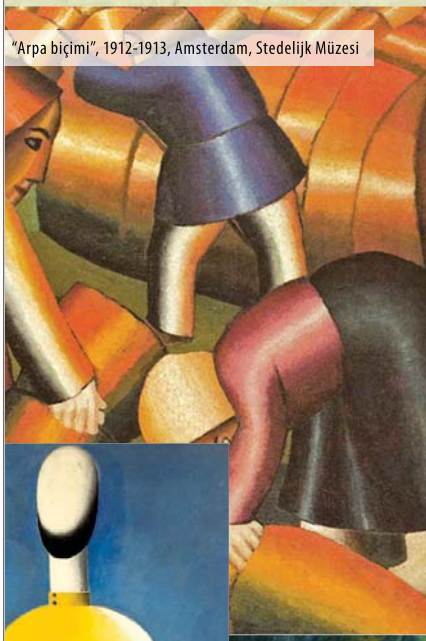

"Arpa biçimi", 1912-1913, Amsterdam, Stedelijk Müzesi

"Sarı gömlekli heykel", 1928-1932

"Süprematist tablo", 1927 öncesi

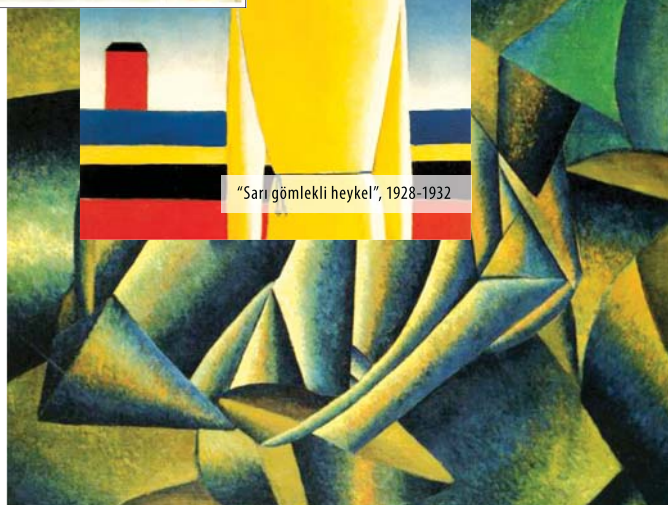

dile gelen dünya görüşünü, onun idealizmini eleştirmek elbette mümkün ve doğrudur. Ve Lunaçarski kanımızca bunu ciddi bir biçimde yapmıştır. Fakat, Maleviç, Tatlin ve onun gibi Rus Avangardistlerinin eserlerinin kitleler tarafından "devrim düşmanı şeyler olarak algılandılar" saptaması kabul edilemezdir ve bu sanat akımlarını "darbeyle sonlandırma siyaseti"ne zemin hazırlama çabası olarak değerlendirilebilinir. Nitekim SSCB Ansiklopedisinin ilgili bölümünde emel şu şekilde açığa vurulmaktadır: "Sovyet sanatında formalistlerin faaliyetinin üzücü sonuçları etkisini uzun süre gösterse de, partinin ve bizzat devrimci gerçekliğin formalizme indirdiği darbe, Sovyet sanatının ilerki gelişmesi için faaliyet alanını açtı. Formalizm yolu üzerinden sanatın yozlaştırılması durduruldu." (SSCB Ansiklopedisi Edebiyat ve Sanat, sf. 75-76, Güney Kitaplığı Sanat)

Bu tartışmanın doğruluğu/haklılığı hakkında sonuçta hangi yargıya varırsanız varın Maleviç'in sanat tarihi içerisindeki gözardı edilenemez yeri bellidir. Maleviç'i Maleviç yapan şey, herşeyden önce, onun kendisini çok geliştiren bir sanatçı olması, sürekli yenilik peşinde koşmasıdır. Süprematizm Maleviç'in sanat tarihine yapmış olduğu bir katkı, soyutlamanın o dönemdeki doruğu olarak sanatta önemli bir kilometre taşıdır.

Maleviç'in ideolojik olarak idealizmden hiçbir zaman kurtulamadığını söylemek mümkündür. Onun idealizminin kökleri tanrıyapıcılara kadar uzanmaktadır. Devrimin fırtınası onu genç Sovyet Devletine yaklaştırır ve sanatını kitlelerin hizmetine sunma coşkusuna kapılır. Maleviç'in diğer sanat arkadaşlarıyla birlikte sanatlarını devrimin hizmetine sunması konusundaki verimlilikleri ve yaratıcılıkları tartışma götürmez bir gerçekliktir. (ki bu, SSCB Ansiklopedisinde de kabul edilmektedir.) Bunda esas itibariyle bu dönemde sanattan sorumlu Halk Komiseri Lunaçarski'nin yenilikçi sanat akımlarına ve Maleviç, Mayakovski vs. gibi sanatçılara kol-kanat germesinin çok önemli bir rolü olmuştur. Daha sonraki yıllarda sanatta "Sosyalist Gerçekçilik" in geliştirilmesi adına Sosyalist Devletin sanat anlayışı ve politikasını son derece daraltan (böyle olduğu için de biçimciliğe karşı çıkma adına bir başka biçimciliğe, "sosyalist sanat ancak böyle olur!" dar kalıpçılığına düşen) anlayış egemen olmuş ve dolayısıyla da Maleviç, Tatlin vs. gibi sanatçılar eski konumlarından uzaklaştırılmışlardır.

Ömrünün son yıllarında figürlü resimlere geri dönen Maleviç, kendisine özgü bu yeni natüralizmini süpranatüralizm olarak adlandırıyordu. Resimlerinde kırsal hayat ve köylüler temasına yoğunlaşırken, "açık hava sporcusu" , „çiçekçi kadın", „işçi kadın" resimlerinde olduğu gibi şehir yaşamına ilişkin konular da işleniyordu.

Bu dönem eserlerinin bir örneği de 1933 yılında yaptığı kendi resmidir. Bu resimde Rönesans dönemi ressamlarına özgü kıyafet içinde bir Maleviç görüyoruz, eliyle görülmeyen bir kare çiziyor. İmza yerine de kara kareyi kullanıyor. Böylelikle Maleviç bir insanın yaşamını bir jeste indirgemenin de mümkün olduğunu ifadelendiriyor ve bir yerde kendi sanat tarihini özetlemiş oluyor: Rönesanstan süprematist kareye Maleviç!

Maleviç şüphesiz çağının devrimci bir sanatçısıydı. Ve devrimci cüretkarlığıyla sanat tarihinde yerini almıştı. Bugünün devrimci sanatçılarının ondan öğreneceği belki de öncelikle onun kendine olan güveni ve kendisini yenileme konusundaki hırsı ve cüretkarlığıdır.

Nerden bakılırsa bakılsın, Maleviç'in öncülüğüyle sanata kazandırılan yenilikler sonunda genelin malı haline gelmiş, sanatsal alanda defalarca yinelenen ve yenilenen bir miras olarak yerini bulmuştur.

Dipnotlar:

(1) Empresyonizm veya izlenimcilik: 19. yüzyılda Fransa'da ortaya çıkan ve bütün sanat dallarını etkileyen akım.

(2) Bauhaus; 20. yüzyılda mimari, tasarım, sanat alanlarında yeni akımlar yaratmış bir okuldur. Kurulduğu zaman dünyanın en seçkin ve çağdaş mimarlarını, sanatçılarını, biraraya getirerek, yalnızca bir eğitim kurumu yaratmamış, aynı zamanda bir üretim merkezi ve tüm bunların konuşulup tartışıldığı bir yer haline gelmiştir. -Vikipedi)

Kaynaklar:

Brockhaus Ansiklopedisi, Almanca, cilt 24, 1991 Brockhaus

SSCB Ansiklopedisi, Türkçe, Edebiyat ve Sanat, Güney Kitaplığı Sanat

K.Ö.: "Kasimir Malewitsch'in Yaşamı ve Sanatı", diploma tezi

Gilles Neret: "Malewitsch" Taschen, Köln, 2003

Larissa A. Shadowa: "Arayış ve Deneme – 1910 ve 1930 Rus ve Sovyet Sanat Tarihinden", Almanca, Dresden 1978, VEB Verlag der Kunst

Christiane Baumeister: "Güneş üzerinde Zafer: 20. yy başlangıcında Rus sanatının bakış açısı", Almanca, 1983

Hans-Peter Riese: "Kasimir Malewitsch", rororo Taschenbuch

Norbert Lynton: "Modern Sanatın Öyküsü", Türkçe, 1991, Istanbul, Remzi Kitabevi

Antonio del Guercio: "Russiche Avantgarde von Marc Chagall bis Kasimir Malewitsch", Almanca, 1991

http://de.wikipedia.org/wiki/Kasimir_Malewitsch

http://tr.wikipedia.org/wiki/Kazimir_Maleviç

Karikatürler: Mehmet BOĞATEKİN

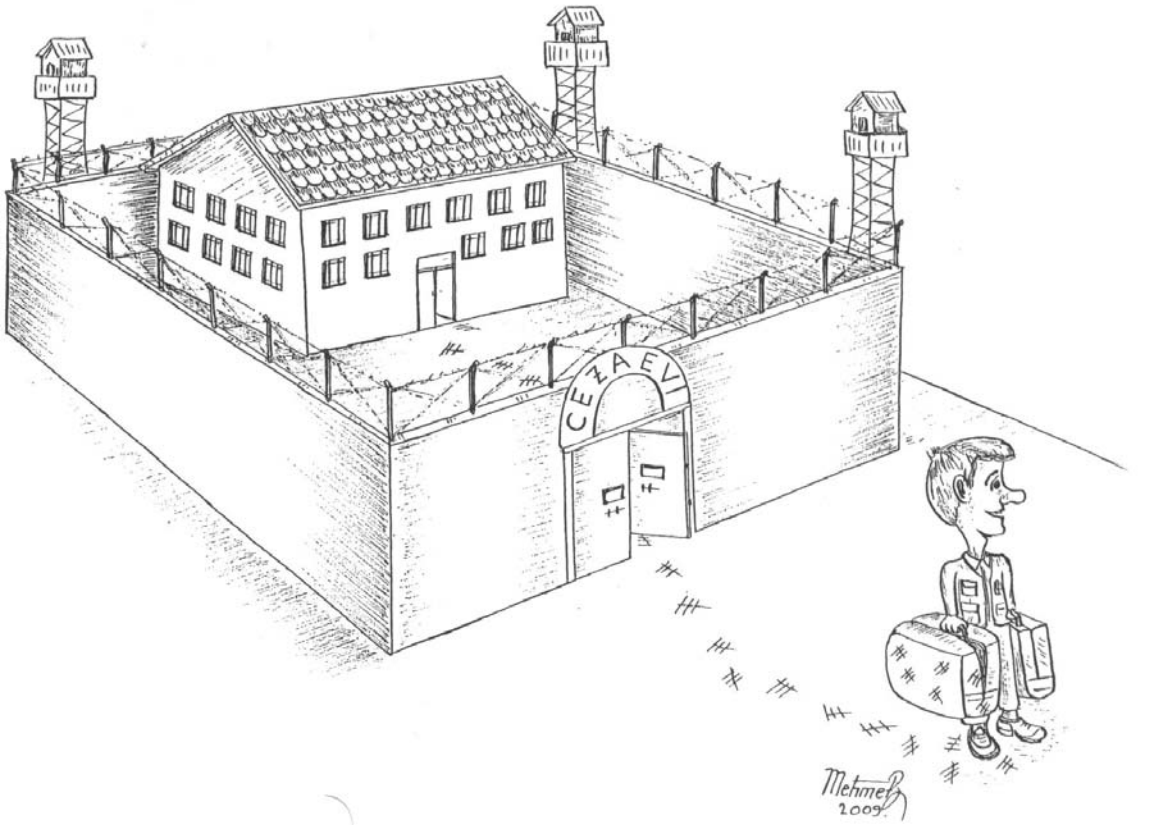

FÎTOK

Bilal Önen

Şev heliya, şiyar bûm
pêsira min î çepê getiya
sê ta yên porê t bi serê pênûs ve datînim
devê kesera xwe didirûm
nexwe, fîtok ji têr nakin

De Rabe

Dengê min di kefa destê te de fetisî
Dil l imin teviziye
Rabe
Ûsiv şiyar bike
Ji bîr a dilê wi av vekişîne
Roj av dixwaze
Roje av bide
De rabe

Mayıs 2010
F Tipi Kapalı Cezaevi
B2-6-B5 BOLU

SÖZ OLA

Ercan DOĞAN

Vad edilmiş yüreğinden bana ne
çarmıhlar yine doldu
dirilmen gerekmiyor artık
çünkü baban öldü o günden sonra

Hira'ya akın başladığından beri
yalanın biri bin oldu
aç'lar hala aç, tok'lar ise
ona Eşref-i mahlukat oldu

03.04.2011
F Tipi Kapalı Cezaevi
Bolu

Okurumuz Sayın İstayfo Saven'in dergimizde yayınlanan Dinini... ve Kitabını... İyi tanı! yazı dizimiz hakkında getirmiş olduğu iki eleştiriyi sizlerle paylaşıyoruz. Her iki eleştiriye verdiğimiz yanıtlarıda birlikte yayınlıyoruz.

1. Mektup

Sayın Güney dergisi, sorumlu ve değerli yöneticiler!

Güney dergisi bana göre bir gerçeğin ve vicdan sahibi insanların, aynı zamanda bu doğrultudaki okuyucuların dergisidir. Ne var ki dini kitabını iyi tanı bölümünde sap ile samanı birbirine karıştırdığınızı görüyoruz. Şunu bilmeliyiz ki Hıristiyanlar din kelimesini hiç kullanmazlar. Bunun yerine inanç veya iman sözü geçerlidir. Kaldı ki din sözcüğü daha çok İslam la ilişkilidir. Köken ise Süryanca hesap verme, yani ölümden sonra yapılan iyi ve kötü islerin birer karşılığı, fakat tüm insanların bunları benimseyip benimseyememesi tamamen özgür ve rahat bırakılması lazımdır. Onun ne cihada ne de haçlı seferlerine ihtiyacı vardır, bir taraftan dinde zorlama yoktur. Herkesin dini kendine deyip diğer taraftan biri diğerine kafir gavur deyip diyalog ve barış sağlanamaz. Diğer bir konu de İncil kitabini masaya yatırma şekli üzerine. Bu konu da herkesin bakış acısına göre bir düşünce üretmeye çalışması doğaldır. Çünkü İsa mesihin öğretisi daha çok inanç üzerine kurulmuştur. Kişilerin yaptığı yanlışı ona mal etmeye kalkışılırsa, o zaman tüm inancı rafa kaldırmak lazım. Kaldı ki kutsal kitaplar insanlara iyiliği ve kötülüğü birbirinden ayırt etmeye yardımcı oluyorlar. İsa kendisinden yardim isteyenlere her defasında "imanın seni kurtardı" diye karşılık verip mütevaziliği elden bırakmazdı. Şimdi de bizler eğer bu mütevazi sözleri herhangi bir zafiyetin işareti olarak kabul edersek, işte o zaman yanlış otobana girme gibi bir durumla karşı karşıya kalabiliriz. Detaylara girmek istemem. Çünkü makine ile yazma alışkanlığım pek yoktur. Fakat dinsel öğrenimde çok iddialı olduğumu ilan edebilirim.

Şimdilik bu kadar. Sizlere iyi yayınlar diliyorum.

İstayfo Saven
Almanya/Giessen

2. Mektup

Sayın Güney dergisi yayın kurulu ve sorumluları,

2011 yılının ilk çeyreğinde İncil karşısında yazdığınız yanlış ve yersiz değerlendirmeleri hoşgörü ile yaklaşmaya çalıştım. Fakat ikinci çeyrekte yazdıklarınız bir hayli saptırmalarla işi çığırından çıkarmış gibidir. Önce Markos'ta yazılan sözleri öndeki kelimeleri sona, sondaki kelimeleri öne almak suretiyle deyimdeki gibi şeytanın avukatlığına soyunuyorsunuz. İsa şeytan tarafından kırk gün kırk gece sizin yazdığınız gibi denenmedi. Ancak 40 gün 40 gece oruç bitince acıktığından da emin olduktan sonra ona yaklaşmaya cesaret edebildi. Yazılanlar bu şekilde. Sonra oruç sırasında melekler her gün ona hizmet ediyorlardı değil, ancak şeytan denemeden kaçtığı anda, ona gelip secdelerini sundular. Çünkü İsa Mesih bununla beraber cennette Adem ve Havva'ya karşı kazandığı mücadelenin bir nevi rövanşını almıştı. Bütün bir insanlık adına şeytanın 3 sorusu ve tuzağı nefs, kibir, tamahkarlık konularını içerir. Meleklerde elbette insan bedeninde bile olsa nablerini tanımazlar mı? Fakat şeytan acıkmasını bir zaaf olarak görür. Bundan cesaret almıştır. Şimdi bizim de onun durumuna düşmemeye dikkat etmemiz gerekmektedir. Biri size acaba niçin bir değil dört İncile ihtiyaç olduğunu açıklasa, acaba 4.şahit 1.şahitten daha fazla inandırıcı oldukları gerekmez mi? Matta ve Luka'ya müjdeci diyoruz kilisede. Markos ve Yuhanna vaiz. Çünkü yazılanlar o şekilde. Tabii ki sizin de inanmak gibi bir zorunluluğunuz yoktur. Fakat insaf diyoruz. Gerçekleri inkar etmeyelim. Tanrısal mucizelerle alay ediyorsunuz. Bu size zarar verebilir. İsrail oğlu Yusuf'un hayatına bakınız. Çünkü İsa'nın hayatına dair işaretlerle doludur. Kardeşlerinin onun sözlerini reddetmeleri, onu satmaları, kuyuya atmaları, ekmekle ilgili bulguları, bunların hepsi İsa mesihin yaşamını gizleyen sırlarla doludur. Ve sonunda kardeşlerin Yusuf'a gelip secde kılmaları aynı şekilde. İster inanınız, ister inanmayınız. Hepimiz onun huzuruna çıkma günümüz gelecek.

Sizlere selam ve saygılarımla.

İstayfo Saven
26.05.2011
Almanya/Giessen

Cevap

Sayın İstayfo Saven,

Değerli okuyucumuz dergimize gösterdiğiniz ilgiye sevindik. İlginin "Dinini ve Kitabını İyi Tanı" dosyamızla ilgili göndermiş olduğunuz inancınız doğrultusundaki "eleştirel" yaklaşımlarınızla hemfikir olmadığımızı hemen belirtelim.

Göndermiş olduğunuz her iki yazınıza da tavır takınmayı gerekli gördük.

Sayın okuyucumuz;

Dergimizle ilgili yapmış olduğunuz genellemede "gerçeğin ve vicdan, (bu kavramı metafizik çağrışım yapsa da) sahibi insanların dergisi" olduğumuza yapmış olduğunuz iltifat için teşekkürler.

2008 yılı 45. sayımızdan bu yana yayınladığımız ve 57. sayımızla 13. dosyaya ulaştığımız Dinini ve Kitabını İyi Tanı Dosyamıza başlarken 1. bölümde şöyle demiştik:

"Yeryüzündeki tüm kötülüklerin gerçek suçlusu sömürü sistemleri olduğu halde, bunun büyük çoğunluk tarafından fark edilmemesi işlevini de gören "ruhsuz dünyanın ruhu" "halkın afyonu" (K. Marx) olan din, çeşitli biçimleriyle emekçilerin hayatını önemli ölçüde belirliyor."

Bu yazımızda yapmak istediğimiz Tanrı ve Dini açıklamaktır. Amaç Tanrı ve Din konusunu Marksist bir yaklaşımla irdelemek günümüze uygun bir anahtar ortaya çıkarmaktır. Aynı zamanda sunduğumuz bu taslak aracılığı ile bölük pörçük bilgileri birleştirmek, bütünlük içinde elle tutulur hale getirmektir. Devrim için uğraşanların eline "halkın afyonu" ile de ideolojik olarak uğraşabilecek bir silah verebilmektir.

Dosya planımız olarak ilk etapta:

I. Giriş

II. Din nedir ve tarihi gelişmesine somut bakış,

III. İlkel ve antik çağ dinlerine bazı örnekler,

IV. Dört semavi din-tek tanrılı dinler,

a - Yahudilik- Tevrat üzerine,

b - Hıristiyanlık- İncil üzerine,

c - İslam- Kuran üzerine

d - Budizm ve Asya dinleri üzerine,

incelemeler yapacağımızı ilan etmiştik. Hıristiyanlıkla ilgili incelemeye başladığımız sayımız Güney 52'dir. Bugüne kadar planımızın vardığı nokta, Hıristiyanlık / Luka İncil`ini incelememizdir.

Okurumuzun "inancı" doğrultusunda kendisi açısından gördüğü problem Hıristiyanlık bölümüyle ilgilidir. Bu bölümde "sap ile samanı birbirine karıştırdığımız" eleştirisi doğru değildir. Çabalarımız gerçekten de sap ile samanın birbirlerinden ayrılmasının ötesinde, tarlaya ekilenin emekçi insanları nasıl uyuttuğunun anlaşılmasını sağlamaktır. İzlediğimiz yöntem dinlerin temeli olan birincil elden kitaplarına başvurarak, anlatılanı bütünlük içinde aktararak, bunları günümüz koşullarında emekçi sınıfların çıkarları doğrultusunda yorumlamaktır. İlkel, Antik çağdaki inançları ve tek tanrılı dinin başlangıcı olan Musa'nın dini ve kitabı Tevrat'ı bu anlayışla ele aldık ve değerlendirmeye tabi tuttuk. Objektiflikten uzaklaşmadan Hıristiyanlık için yaptığımız da budur. İslam ve sonrası için de yapacağımız bugüne kadar izlediğimizden farklı olmayacaktır.

Okurumuza göre; Hıristiyanlık için din dışında "inanç ve iman" (bu iki kavram da, biri Öztürkçe, diğeri Arapça: "emin olmak, güvenmek" (Misalli Büyük Türkçe Sözlük), anlamındadır ve aynı içeriktedir. BN) sözü geçerlidir. "Kaldı ki din sözcüğü daha çok İslamla ilişkilidir." şeklindeki değerlendirmeniz doğru değildir. Din inancın örgütlenmiş halidir. Bu durum Yahudilik için nasılsa, Hıristiyanlık, İslam ve Budizm vb. için hiç te farklı değildir. Her din Hıristiyanlık gibi "inanç ve iman" temeline dayanır, bu temelin olmadığı koşullarda, herhangi bir dinin varlığından söz edilemez. İnanç ve imanın "hesap verme yani ölümden sonra yapılan iyi ve kötü işlerin birer karşılığını" bekleme, adaletsizliğin kol gezdiği dünyamızda sömürü sistemini edebileştirmektir. Bizim kökten karşı olduğumuz da budur. Amacımız "Vicdansız dünyanın vicdanı" görünümündeki inancın, dinin (dini inancın); emekçiler üzerindeki uyutucu, hak aramayan, kaderci etkisini kırmaktır. Kötülüğün de iyiliğin de karşılığının bu yaşadığımız gerçek dünyada olduğunu kavramak ve kavratmaktır.

Okuyucumuz diyor ki, "insanlar inançlarını benimsemede özgür ve rahat bırakılmalı, ne cihada ne de haçlı seferine ihtiyaç yok, dinde zorlama yoktur. Herkesin dini kendine, biri diğerine kafir gavur deyip diyalog ve barış sağlanamaz" yoktur. Okuyucumuz vardığı yerde barıştan, özgürlükten yana savaşa karşı isteklerini dile getirmiş. Güzel bir istek ve dilek. Fakat okurumuzun inandığı ve iman ettiği İsa Peygamberin Hıristiyanlığının da temeli Musa Peygamberin Tevrat'ındaki gibi; barış ve özgürlüğe karşı savaş kışkırtıcısı, kendinden olmayana düşmanlıktır.

Bir taraftan;

“Size diyorum ki, kötüye karşı direnmeyin. Sağ yanağınıza bir tokat atana öbür yanağınızı da çevirin.” (Mat.5 : 39) “Sizden bir şey dileyene verin, sizden ödünç isteyeni geri çevirmeyin.” (Mat.5 : 42) Ama ben size diyorum ki, düşmanlarınızı sevin, size zulmedenler için dua edin.” (Mat.5 : 44)

Diğer taraftan;

"Benden yana olmayan bana karşıdır. Benimle birlikte toplamayan dağıtıyor demektir. (Mat.12: 30)

"Ben dünyaya ateş yağdırmaya geldim. Keşke bu ateş daha şimdiden alevlenmiş olsaydı! Yeryüzüne barış getirmeye mi geldiğimi sanıyorsunuz? Size hayır diyorum, ayrılık getirmeye geldim… Bundan böyle bir evde beş kişi, ikiye karşı üç, üçe karşı iki bölünmüş olacak. Baba oğluna karşı, oğul babasına karşı, anne kızına karşı, kız annesine karşı, kaynana gelinine karşı, gelin kaynanasına karşı olacaktır." (Luk.12: 36-53)

Söylenebiliyor. Kutsal kitap İncil’de birbirine zıt/temelden çelişmeli onca ayet var ki buraya aktarmak yerine yazdıklarımıza bakılmasını öneriyoruz. Yalnız İncil incelememize değil, O’nun temeli olan ve savunulan Yasa Kitabı Tevrat incelememize de bakmakta yarar var.

İsa’ya küfür eden bağışlanır, ama Kutsal Ruh’a küfür eden bağışlanmaz. Buradaki mantık: Ver bana vereyim sana, sev beni seveyim seni, inkâra inkâr, bir nevi kısasa kısas, hani düşmanını sevecektin,. Bohçada her türlü mal var, isteyen istediğini alsın misali.

Okurumuz "İsa Mesih’in öğretisinin daha çok inanç üzerine kurulduğunu" yazmaktadır. Doğru; bu inanca göre; insanlar bu dünyada, Rab’inden ne kadar korkar, ne kadar eziyet çeker ve rezil yaşarsa cennette yeri o kadar sağlamdır. Binlerce yıldır okunan maval budur. İnanırsan bu dünyada vay haline.

İncelemelerimizde Musa’da da İsa’da da işlerin acı çekmeden olmadığını gördük ve sanki o dönem insanlarının acı çekmeye şartlanmış yaratıklar gibi anlatılmasını yadırgadık.

Kutsal kitapların iyiyi kötüden ayırmanın ötesinde oynadığı en önemli rollerden biri de şudur:

"O da, 'Size şunu söyleyeyim, kimde varsa ona daha çok verilecek. Ama kimde yoksa, kendisinde olan da elinden alınacak' dedi… 'Beni kral olarak istemeyen o düşmanlarıma gelince, onları buraya getirin ve gözümün önünde kılıçtan geçirin!'" (Luk.19: 26-27/ Mat.25:14-30)

Yukarda aktardığımız gibi malın-mülkün kutsanması, fakirden alınıp zengine verilmesidir. Bu bizi çok rahatsız etti ve ediyor.

İsa’nın yardımının karşılıksız olduğu da doğru değildir. Okuyucumuza önerimiz yazdıklarımızı objektif bir dikkatle okumasıdır. Okuyucumuza göre; İsa Peygamberin mütevazi olmadığını ileri sürersek, "yanlış otobana girme durumuyla karşı karşıya kalabiliriz." Yanlış yolda olduğumuz söylenemez. Belki eksikliklerimiz vardır. Din konusunda iddialı olan okurlarımızdan yanlışlarımız konusunda somut eleştireler getirmesi bizleri asla rahatsız etmeyecektir. Bilakis destek olarak kavrayacağız.

İkinci yazınızda (26.05.2011) yazdıklarınız ve ileri sürdüğünüz, “saptırmalar” eleştirisine katılmıyoruz. Saptırma konusunda verdiğiniz İsa’nın 40 gün 40 gece çölde denendiği bağlamında söylediklerimiz İsa’nın şeytan-iblis tarafından denenmesidir. Siz bunu deneme olarak kabul etmiyor olabilirsiniz, İncil’de yazılanlar aynen şöyledir:

„İsa'nın Çölde Denenmesi

(Mat.4:1-11; Mar.1:12-13)

„Kutsal Ruh'la dolu olarak Şeria Irmağı'ndan dönen İsa, Ruh'un yönlendirmesiyle çölde dolaştırılarak kırk gün İblis tarafından denendi. O günlerde hiçbir şey yemedi. Dolayısıyla bu süre sonunda acıktı.„(Luk.4: 1-2)

Bu sorunu tartıştığımız Güney sayı 53, sayfa 49 “İsa deneniyor” (Mat:4:1-11) ve sayı 57 de “İsa’nın Çölde Denenmesi“ (Luk.4:1-2) de yazdıklarımız gayet açık ve nettir. Orada söylediklerimizde herhangi bir saptırma söz konusu değildir. Merak eden bir kez daha bakabilir. Okurumuzun bu “denemeyi” keyfi olarak Adem ve Havva’nın cennetten kovulmasına sebep olan “şeytandan” alınan rövanş olarak yorumlaması zorlamadır.

Okuyucumuz kendi kendine sorduğu “Neden 1 değil de dört İncil” şeklindeki soruya yine kendi keyfince dört “şahit” (vahiy) bir “şahitten” daha “inandırıcıdır” diyerek işin içinden çıkmaya çalışıyor. Biz bu sorunu Musa’nın beş kitabı var, İsa’ya ise dört İncil yazılması içinde yarış barındırıyor mu? şeklinde sormuştuk. Birbirini tekrarlayan “şahitlerin” (vahiylerin) inandırıcılığı kuvvetlenmez! Zaten yazanların birbirinden haberleri olmadığına da dikkat çekmiştik, yine çekiyoruz!

Okurumuz bizim "mucizelerle alay ettiğimizi" söylemesi bir derece haklıdır. Çünkü "gözü görmeyen" birine dokunmakla göz görmeye başlasaydı, göz doktorlarına gerek kalmazdı! Cüzamlıyı dokunmayla iyileştirme marifeti olsaydı, kölelik ve Ortaçağın karanlığında milyonlarca insan vebadan ölmezdi. Bizce okurumuz mucizelerle ilgili yazdıklarımızı bir kez daha göz gezdirsin, nerde gerçek dışı yorumlar yapmışsak bize göstersin. Çok memnun kalırız.

Bizim anti bilimsel, sadece inanma/iman temelinde bir şeyi kabul eden bir anlayış ile bilimsel bir temelde tartışma yürütme dert ve meşgalemiz yoktur. Bazıları müritler olarak inanmaya devam eder; bazıları ise bilimsel maddi temelde dünyayı açıklamaya ve değiştirmeye çalışır. Şuan kadar bunun ortaya yoluna rastlamış değiliz.

Okurumuz "ister inanın ister inanmayın hepimizin onun (İsa'nın - BN) huzuruna çıkma günü gelecek" diyor. Bu konuyu tartıştığımız yere tekrar baktığımızda bahsi geçen "günün" kıyamet günü olduğu yadsınamaz. Adaletsizlik, yoksulluk, sömürü ve talanın yanı sıra emperyalist barbarlığın dünyamızı felaketten felakete sürüklenmesini istemiyorsak, "vicdansız dünyanın vicdansız ezilenlerine" kıyamet gününü değil, emperyalist barbarlıktan kurtuluş yolu ve gününü kavratmaya çalışalım!

Okurumuza ve okuyucularımıza iyi okumalar dileğiyle saygılar.

04.06.2011

Dinini... ve kitabını... iyi tanı!

DİN ÜZERİNE – BÖLÜM XIII

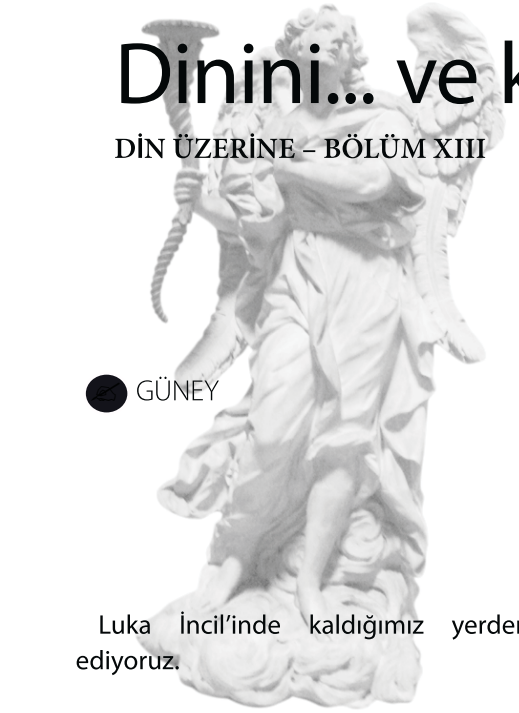

GÜNEY

Luka İncil'inde kaldığımız yerden devam ediyoruz.

İsa'nın Tapınakta Tanrı'ya Adanması
İncil'de yazılanlar;

"Sekizinci gün, çocuğu sünnet etme zamanı gelince, O'na İsa adı verildi. Bu, O'nun anne rahmine düşmesinden önce meleğin kendisine verdiği isimdi... Musa'nın Yasası'na göre arınma günlerinin bitiminde Yusuf'la Meryem çocuğu Rab'be adamak için Kuds'e götürdüler Nitekim Rab'bin Yasası'nda, "İlk doğan her erkek çocuk Rab'be adanmış sayılacak" diye yazılmıştır… Ayrıca Rab'bin Yasası'nda buyrulduğu gibi, kurban olarak "bir çift kumru ya da iki güvercin yavrusu" sunacaklardı... O sırada Kudüs'te Şimon adında bir adam vardı. Doğru ve dindar biriydi. İsrail'in avutulmasını özlemle bekliyordu. Kutsal Ruh onun üzerindeydi... Rab'bin Mesihi'ni görmeden ölmeyeceği Kutsal Ruh aracılığıyla kendisine bildirilmişti... Böylece Şimon, Ruh'un yönlendirmesiyle tapınağa geldi. Küçük İsa'nın annesi babası, Kutsal Yasa'nın ilgili kuralını yerine getirmek üzere O'nu içeri getirdiklerinde, Şimon O'nu kucağına aldı, Tanrı'yı överek şöyle dedi:… "Ey Rabbim, verdiğin sözü tuttun; Artık ben, kulun huzur içinde ölebilirim. Şimon onları kutsayıp çocuğun annesi Meryem'e şöyle dedi: "Bu çocuk, İsrail'de birçok kişinin düşmesine ya da yükselmesine yol açmak ve aleyhinde konuşulacak bir belirti olmak üzere belirlenmiştir… Bütün halkların gözü önünde hazırladığın kurtuluşu, Ulusları aydınlatıp Halkın İsrail'e yücelik kazandıracak ışığı Gözlerimle gördüm."… Senin kalbine de adeta bir kılıç saplanacak… Anna adında çok yaşlı bir kadın peygamber vardı.. Bütün bunlar, birçoklarının yüreğindeki düşüncelerin açığa çıkması için olacak Çocuk büyüyor, güçleniyor ve bilgelikte yetkinleşiyordu. Tanrı'nın lütfu O'nun üzerindeydi." (Luk.2: 21-40)

Öncelikle buradaki doğum olayı Matta ve Markos İncil'lerinde farklı olarak anlatılmaktadır. Yani masal özde aynı olsa da, değişik İncil'lerde anla-

İsa'nın doğumu ve Vaftizi- Troodos-Asinou/G.Kıbrıs

tımlarda belirli farklılıklar da vardır. Burada İsa isminin "ana rahmine düşmeden önce melek tarafından verilmiş olması" bugün birlikte yaşayan veya evli çiftlerin "çocuğumuz olursa ismini Ali, Veli koyalım" la tek farkı ismin içerdiği anlamla ilgilidir. Çocuk 8 günlükken sünnet edileceğine "sünnetli doğması" belki daha şık ve kutsanmış dururdu! Bu anlamda Musa'nın yasasına karşı bir üstünlük te içerirdi! Böylelikle bebeğe yapılan eziyete de ihtiyaç kalmazdı. Rab'in "oğlu" için o kadarını düşünememiş olsa gerek! Ya da "eziyet" kutsallığın bir parçası!

Çocuk "İsa" "Rab'be adanmak için" kutsal şehre götürülmektedir. Sebep "Rab'in Yasasın da" buyurulmuş olmasıdır. Anlaşılan Luka İncil'i "Rab'in Yasasıyla" ilgili olarak diğerlerine göre daha kuralcı.

Anlaşılan İsa tapınaktaki kutsayıcı ve Rab'in ile diyalog içinde olan Şimon'un yerine gelen konumundadır. Yoksa bu din adamın *"Artık ben, kulun huzur içinde ölebilirim* " demesinin anlamı yok. Anlatım içinde İsa'nın gelişinin asıl önemli bir olay olduğuna vurgu yapılırken, neden annesi Meryem'in "*kalbine de adeta bir kılıç saplanacak*" denilmesi korkutucu bir fonksiyona sahiptir. Bu korku daha sonra "bir çift güvercin" adağıyla giderilmeye çalışılır.

"Tanrı'nın lütfu O'nun üzerinde" olması da baştan adaletsizlik değil mi? Biliyoruz, bir çocuğun büyüyüp güçlenmesi ve "bilgelikte yetkinleşmesi" tanrı lütfu ile olacak iş midir? Bilim ile din burada karşı karşıya duruyor. Bu iş beslenme, çevre ve aldığı eğitim vb ile ilintilidir.

Yukardaki *"arınma günlerin"den* kasıt "*bir kadın, bir erkek çocuk doğurduktan sonra kırk gün süreyle dinsel açıdan kirli sayılırdı. Bu dönemin sonunda bir kurban sunarak tekrar temiz hale gelirdi* (Lev.12:1-4) Meryem'in doğumdan temizlenme safhasıdır. Yasa "arınmadan" tapınağa girmeyi, Rab'ine adak sunmayı yasaklamıştır. Meryemin temizlenme sunusu da "bir çift güvercin" olmuştur. Kadın kutsal birini dünyaya getirse de, bu kadın düşmanı yasadan muaf olamazdı.

İlk doğan "*"İlk doğan her erkek çocuk Rab'be adanmış sayılacak" diye yazılmıştır* " derken Yasa tahrifata uğratılmaktadır. Yasada yer alan *" RAB Musa'ya, "Bütün ilk doğanları bana adayın" dedi, "İsrailliler arasında insan olsun, hayvan olsun her rahmin ilk ürünü bana aittir." (Çık.13: 1-2)* Yasa erkek dişi ayrımı gözetmemektedir. Adamak aslında "kurban" etmektir. İbrahim Peygamber olayında gördük ki, adak çocuktan koyuna dönüşmüş, burada ise "*kurban olarak "bir çift kumru ya da iki güvercin yavrusu"* " indirgenerek tanrıya sunulan "rüşvet" in değeri oldukça düşürülmüştür. Bir anlamda da annenin "çocuğunu kaybetme korkusu" yumuşatılmış oluyor. Sonuçta İsa çarmıha gerilerek (yaş 30 başlarındaydı) yine adanmış gibi görünmesine rağmen, bu kurban olma, aynı zamanda İsa'nın peygamberliğinin-kutsal ruhluğunun vs. tescilli olmuş *"Bütün halkların gözü önünde hazırladığın kurtuluşu, Ulusları aydınlatıp Halkın İsrail'e yücelik kazandıracak ışığı"* öldükten sonra gündeme oturmuştur.

80 yaşında kendini tapınağa adamış Anna'ya peygamberlik payesi ile atıf, burada *" kadın peygamber de vardı"* incir yaprağı rolünü oynamaktadır..

İsa Tapınakta

İncil'de yazılanlar;

"İsa on iki yaşına gelince, bayram geleneğine uyarak yine gittiler (Kudüs'e BN)… Bayramdan sonra eve dönerlerken küçük İsa Kudüs'te kaldı. Bunu fark etmeyen annesiyle babası, çocuğun yol arkadaşlarıyla birlikte olduğunu sanarak bir günlük yol gittiler. Sonra O'nu akrabalar ve dostlar arasında aramaya başladılar.. Bulamayınca O'nu araya araya Kudüs'e döndüler... Üç gün sonra O'nu

tapınakta buldular. Din öğretmenleri arasında oturmuş, onları dinliyor, sorular soruyordu… O'nu dinleyen herkes, zekâsına ve verdiği yanıtlara hayran kalıyordu... Annesiyle babası O'nu görünce şaşırdılar. Annesi, "Çocuğum, bize bunu niçin yaptın? Bak, babanla ben büyük kaygı içinde seni arayıp durduk" dedi... O da onlara, "Beni niçin arayıp durdunuz?" dedi. "Babam'ın evinde bulunmam gerektiğini bilmiyor muydunuz?" Luk.2: 42-49)

Yine önceki İncil'lerde yer almayan farklı bir anlatım. Eğitim aldığı "din öğretmenleri", bilginleri diğer kitaplarda yozlaşmış olarak sunulmaktaydı. Burada anlatılanlar; İsa'nın çocukluk dönemini masallardırmak, O'nun üstün "zekasına" atıfta bulunmak için yazılmış olsa gerek. Bu anlatım aynı zamanda doğduktan sonra Kralın gazabından korunmak için Mısır'a kaçışı göz ardı eden bir anlatımdır.

Burada aynı zamanda Yusuf'un baba olduğuna yapılan açık bir vurgu vardır ki, bu İsa'nın tapınakta "Babamın evindeydim" cevabı, Rab'in olduğu vurgulaması ile reddedilmektedir.

BÖLÜM 3

Yahya Rab'bin Yolunu Hazırlıyor

(Mat.3:1-12; Mar.1:1-8; Yu.1:19-28)

İncil'de yazılanlar;

"Hanan ile Kayafa başkâhinlik ediyorlardı. Bu sırada Tanrı çölde bulunan Zekeriya oğlu Yahya'ya seslendi… O da Şeria Irmağı'nın çevresindeki bütün bölgeyi dolaşarak insanları, günahlarının bağışlanması için tövbe edip vaftiz olmaya çağırdı. (Bu Yahya Elizabeth'ten olma Yahya BN).. Nitekim Peygamber Yeşaya'nın sözlerini içeren kitapta şöyle yazılmıştır: "Çölde haykıran, 'Rab'bin yolunu hazırlayın, Geçeceği patikaları düzleyin' diye sesleniyor... 'Her vadi doldurulacak, Her dağ ve her tepe alçaltılacak. Dolambaçlı yollar doğrultulacak, Engebeli yollar düzleştirilecek... Ve bütün insanlar Tanrı'nın sağladığı kurtuluşu görecektir.'" Yahya, vaftiz olmak için kendisine gelen kalabalıklara şöyle seslendi: "Ey engerekler soyu! Gelecek gazaptan kaçmak için sizi kim uyardı.. Bundan böyle tövbeye yaraşır meyveler verin! Kendi kendinize, 'Biz İbrahim'in soyundanız' demeye kalkmayın. Ben size şunu söyleyeyim: Tanrı, İbrahim'e şu taşlardan da çocuk yaratabilir.*

Yahya onlara, "İki mintanı olan birini mintanı olmayana versin; yiyeceği olan yiyeceği olmayanla paylaşsın" yanıtını verdi. Yahya, "Size buyrulandan çok vergi almayın" dedi. ... Bazı askerler de, "Ya biz ne yapalım?" diye sordular. O da, "Kaba kuvvetle ya da yalan suçlamalarla kimseden para koparmayın" dedi, "Ücretinizle yetinin." Halk umut içinde bekliyordu. Yahya'yla ilgili olarak herkesin aklında, "Acaba Mesih* bu mu?" sorusu vardı... Yahya ise hepsine şöyle yanıt verdi: "Ben sizi suyla vaftiz ediyorum, ama benden daha güçlü Olan geliyor. Ben O'nun çarıklarının bağını çözmeye bile layık değilim. O sizi Kutsal Ruh'la ve ateşle vaftiz edecek..

Hirodes, kardeşinin karısı Hirodiya'yla ilgili olayı ve kendi yapmış olduğu bütün kötülükleri yüzüne vuran Yahya'yı hapse attırarak kötülüklerine bir yenisini ekledi. (Luk.3: 2-20)

Burada Yahya'yı diğer kitaplarda olmayan bir yüceltme söz konusudur. Zaten İsa'nın annesi Meryem ile Yahya'nın annesi Elizabeth ayı anda hamile ve yazılmamış olsa bile nerdeyse doğumları da aynı döneme denk düşmektedir. Adama biçilen görev dikkate alındığında bu Musa gibi çölde dolaşan gezginci dervişin de İsa'ya benzer, yer yer

İsa yerine konacak nitelikleri söz konusudur.

Peygamber Yeşaya'dan yapılan aktarmanın sonu Tevrat'ta *"Yşa.40: 5 O zaman RAB'bin yüceliği görünecek, Bütün insanlar hep birlikte onu görecek. Bunu söyleyen RAB'dir."* yazılanla çelişmektedir. Sonuç farklıdır. İzah edilen "cennettir". *"bütün insanlar Tanrı'nın sağladığı kurtuluşu" veya Rab'ini* görmesi o kadar engel kalktıktan sonra ancak sonsuz bir mutluluğun olduğu ortama işarettir. Bu ortamın binlerce yıldır Rab'in beklentisiyle sağlanmadığı bizlerce bilinen gerçektir. Yaptığımız bizim bildiğimiz ve kavradığımız bu gerçeği kavramayanlara anlatma çabalarıdır.

Aslında burada söylenenlerin tam tersi kıyamet

günü için de söylenir, zaten hem Tevrat ve hem de İncil'de neye karar vereceklerini tam kestiremiyorlar, Musa'nın Rab'i misali hem seviyor, hem de "dövüyor"lar. Hem gelin günahlarınızdan arının çağrıları, hem de gelenlere küfür etme! Eziyet etme, "gazap"tan dem vurma söz konusu. Eee bu kutsal kitap, olur.

Tanrının işi gücü bırakıp İbrahim'e nasıl çocuk (soy) yarattığı masalını Tevrat incelemesi sırasında görmüştük. Taşlardan çocuk değil ama "çamur'dan Adem ve O'nun kaburga kemiğinden Havva'nın yaratıldığını masalını da Tevrat'ta okumuştuk.

Kaba kuvvet ve yalanla toplanan "rüşvet"e yapılan atıf, mevcut yönetimin halk içinde bilinen yanlışlarına takınılan tavırdır. Ezilen çoğunluğu İsa/Tanrı arkasında birleştirmenin bir aracıdır bu tavır.

Yukarda bahsi geçen "mintan" paylaşımcılığının yoksulluğu paylaşmak olduğunu anlatmıştık.

Hirodes'in Hirodiya olayında (Mat. 14: 6-7) Yahya'nın kellesi gider. Elbette adama "kardeşinin karısı ile evlenme" denir mi? O da öyle yapar, kelleyi tepside sunar. Ama kardeşinin karısı ile evlenen ilk Kral Hirodes değil ki. Sorun Yasa'ya uyan bir Yahya resmi sunmak ise, peygamberlik vasfı taşıyanlara neden kayıtsız kalınır. Burada dert Yahya'yı önemli şahsiyet olarak sunmaktır. Aynı zamanda "kardeş karısı ile evlenmenin" yasaya aykırı olduğuna vurgudur.

İsa'nın Vaftiz Olması

(Mat.3:13-17; Mar.1:9-11)

"Bütün halk vaftiz olduktan sonra İsa da vaftiz oldu. Dua ederken gök açıldı ve Kutsal Ruh, bedensel görünümde, güvercin gibi O'nun üzerine indi. Gökten, "Sen benim sevgili Oğlum'sun, senden hoşnudum" diyen bir ses duyuldu. (Luk.3: 21-22) (Neden ilk o değil BN)

Matta İncil'inden farklı olarak vaftiz işini Yahya'nın yaptığı eksik olduğu gibi kimin kimi vaftiz edeceği tartışmasına da yer verilmediği gibi, İsa'nın Celile'den özel olarak vaftiz için geldiği burada yer almaz. Önce halkın sonra İsa'nın vaftiz edildiği anlatımı yenidir. Neden önce halk sonra İsa mutlaka bir sebebi hikmeti vardır!

İsa'nın Soyu(Mat.1:1-17)

"İsa görevine başladığı zaman otuz yaşlarındaydı. Yusuf'un oğlu olduğu sanılıyordu. Yusuf da Eli oğlu," ……. Enoş oğlu, Şit oğlu, Adem oğlu, Tanrı Oğlu'ydu. (Luk.3: 23- 38)

Eğer "göreve başlama"dan kasıt peygamberlikse bu diğer kitaplarla çelişen bir anlatımdır. Çünkü 30'unda öldüğü söylenir. Yok, Rab'in ona sunduğu kutsal görevi ise, bu ana rahmine indiği an vs. ile çelişir. Yukarda 12 sinde "büyük laflar" ettiğini "babasının evinde" olduğunu aktarmıştık. Burada bütün kutsal kitapların ortak bir özelliğiyle karşılaşıyoruz. Bir yerde söylenenin, bir başka yerde tersinin söylenmesi. Kutsal kitaplar hikmetinden sual olunmaz çelişkiler yumağıdır.

Soy sop bağlamında bugün bilimin DNA analizleriyle vardığı nokta, evrimimizin belirli bir aşamasında sonuçta hepimizin 200.000 yıl önce Afrika'da yaşamış olan Homo sapienslerin torunu olduğumuz söylenebiliyor. Bu anlamda hiç kimse soysuz sopsuz değildir. İsa'nın Adem veya Tanrının oğlu olması bugün açısından hiç te önem arz etmez. Eğer diğer peygamberlerle yarış söz konusu ise, o zaman soy ağacının tanrıya vardırılmasının bir anlamı olabilir mi? Bu soruna önceki bölümlerde yeterince değinmiştik.

BÖLÜM 4

İsa'nın Çölde Denenmesi

(Mat.4:1-11; Mar.1:12-13)

"Kutsal Ruh'la dolu olarak Şeria Irmağı'ndan dönen İsa, Ruh'un yönlendirmesiyle çölde dolaştırılarak kırk gün İblis tarafından denendi. O günlerde hiçbir şey yemedi. Dolayısıyla bu süre sonunda acıktı.. İblis, İsa'yı her bakımdan denedikten sonra bir süre için O'nun yanından ayrıldı." (Luk.4: 1-13)

Önceden anlattığımız gibi İblis (Şeytan) İsa'yı çölde 40 gün dener, sonuçta İsa bu denemeden başarıyla çıkar. Burada şeytana verilen özel görev, şeytanın Yasa kitabında "lanetli" kılınmış olması ve tanrının onun peygamberini deneme ve sınama göreviyle görevlendirmesi, kötü işlerin hep ona yüklenmesine rağmen, şeytanın önemini artırmaktadır. Şeytan/İblis karşımıza kutsanmış bir varlık olarak sunulmaktadır.

İsa Celile'de

(Mat.4:12-17; Mar.1:14-15)

İncil'de yer alanlar;

"İsa, büyüdüğü Nasıra Kenti'ne geldiğinde her zamanki gibi Şabat Günü havraya gitti. Kutsal Yazılar'ı okumak üzere ayağa kalkınca O'na Peygamber Yeşaya'nın Kitabı verildi. Kitabı açarak şu sözlerin yazılı olduğu yeri buldu.. "Rab'bin Ruhu üzerimdedir. Çünkü O beni yoksullara Müjde'yi iletmek*

için meshetti… Tutsaklara serbest bırakılacaklarını, Körlere gözlerinin açılacağını duyurmak için, Ezilenleri özgürlüğe kavuşturmak Ve Rab'bin lütuf yılını ilan etmek için beni gönderdi." "Size doğrusunu söyleyeyim" diye devam etti İsa, "Hiçbir peygamber kendi memleketinde kabul görmez… Yine size gerçeği söyleyeyim, gökyüzünün üç yıl altı ay kapalı kaldığı, bütün ülkede korkunç bir kıtlığın baş gösterdiği İlyas zamanında İsrail'de çok sayıda dul kadın vardı.* (Luk.4: 16-25)

Aktardıklarımızdan görülüyor ki İsa okuma yazma biliyor. İsa'nın okuma-yazma bilmesi, 12 yaşında tapınak ziyareti ve din bilginleriyle içli dışlı olmasından mı, yoksa diğer İncil'lerde belirtildiği gibi, Mısır'da mı öğrendiği açık değil. O dönemin şartları dikkate alındığında, okuma yazma bilmenin önemli bir ayrıcalık olduğu, anlatılanların doğruluğundan hareket edilirse, İsa'nın da bu ayrıcalıklı kişiliklerin içinde yer aldığı sonucunu çıkarmak yanlış olmaz.

Burada Yeşaya Peygamberin kitabından yapılan alıntıda Rab'in "Müjdeyi" iletme görevini Yeşaya'ya vermektedir. Luka İncil'ini yazanlar buradan İsa'ya görev çıkarmaktadırlar. Böyle bir görev ancak, öncekiler tarafından yerine getirilmediği için bir başkasının üstelenmesi gibi bir iştir. Burada yapılan da bizce budur. Edinilen görevde; hitap edilenler hep ezilenlerdir, yoksullardır. Vaatler hep onlara yapılmaktadır. Toplumun diğer kesimleri mevcut din adamlarının suyundan gittikleri için, oralarda "kurtarıcıya" ihtiyaç yoktur. Onlar statükonun kendisidir ve hallerinden memnundur. Derdi olan da, ezilenler, statükodan rahatsız olan da, çaresizler, çıkış ve çözüm arayanlar İsa'nın –ondan önceki ve sonraki peygamberlerin- esas müşterileri! Vaatler "vicdansız dünyanın vicdansız ezilenleri" ne yönelik! Her zaman olduğu gibi, din halkın afyonu.

Kendi memleketinde kabul görmeme ile ilgili olarak; iki ihtimal var: Ya yasa cinciliği yasakladığından dolayı ona aykırı hareket söz konusu, bunu memleketinde yapamaz. Ya da memleketindekiler anlatılan masallara inanmaz. Musa'da yetiştiği alanda değil, çok farklı alanlarda kabul görmüştü.

Gökyüzünün 3,5 yıl kapalı kalması acayip bir abartma. Bunun sonucu olan korkunç kıtlığın sebebi ve sorumlusu "çok sayıda dul kadın.."nın varlığı olarak açıklanır. Kadına yüklenen bu suç, kadın düşmanlığıdır.

İsa Kötü Bir Ruhu Kovuyor

(Mar.1:21-28)

İncil'de yazılanlar;

"Havrada cinli, içinde kötü ruh olan bir adam vardı. Adam yüksek sesle, "Ey Nasıralı İsa, bırak bizi! Bizden ne istiyorsun?" diye bağırdı. "Bizi mahvetmeye mi geldin? Senin kim olduğunu biliyorum, Tanrı'nın Kutsalı'sın sen!" İsa, "Sus, çık adamdan!" diyerek cini azarladı. Cin adamı herkesin önünde yere vurduktan sonra, ona hiç zarar vermeden içinden çıktı." (Luk.4: 33-35)

Bu tür eylemler konusuna değindik. Burada dikkatimizi çeken ve adamın sözlerinden anlaşılan İsa da bir uğursuzluğun olduğudur. Yoksa her cin kovma eyleminde aynı manzara, tersleme ile karşılaşmadık.

İsa Birçok Hastayı İyileştiriyor

(Mat.8:14-17; Mar.1:29-34)

Hasta iyileştirme doktorluk "becerileri" üzerine önceki bölümlerde epey durduk. Telkin işinin yegane yöntem olarak çokça tekrarlandığını anlattık, devam edelim.

BÖLÜM 5

İsa'nın İlk Öğrencileri

(Mat.4:18-22; Mar.1:16-20)

Anlatılanlar İsa'nın balıkçılara bolca balık tutturma eylemidir. Bütün gece ağlara takılmayan ba-

Elçiler- Tróodos-Asinou/G.Kıbrıs

lıklar İsa'nın yüzü suyu hürmetine iki tekneyi dolduracak kadar takılırlar. (Luk.5:3-7). Tabii balıkçılık sırasında Petrus ve bir dizi öğrenci *"Sonra onlar tekneleri karaya çektiler ve her şeyi bırakıp İsa'nın ardından gittiler."* (Luk.5: 11) ve ilk öğrenciler olurlar. Buradaki anlatım bizim Karadeniz'de balıkçılarımızın boş zamanlarında kahvelerde anlattıkları balıkçılık masallarına benziyor.

İsa Bir Cüzamlıyı İyileştiriyor

(Mat.8:1-4; Mar.1:40-45)

Bu vb. hikayeler üzerine önceki kitaplarda değindik. Burada dikkatimizi çeken; *"Kalabalıktan ötürü onu içeri sokacak yol bulamayınca dama çıktılar, kiremitleri kaldırıp adamı yatakla birlikte orta yere, İsa'nın önüne indirdiler."* (Luk.5: 19) Önceki anlatımlardan farklı. Diğerlerinde kiremit yok yerleşik yapılaşmada ilerleme olmuş olsa gerek! Çünkü aynı hikaye ile ilgili olarak; (Mat. 9:1-8) da "adamı getirdiler" var, (Mar. 2:1-12) de "adamı damı delip içeri" sokuyorlar. Bu ve benzeri küçük değişiklikler yeniden yazma-ayrı ayrı kişilerin kaleme almasından kaynaklansa gerek, hep keyfi şeyler.. Neden tüm bu "iyileştirmeler" veya "cin kovmalar" İsa'yı yüceltmenin malzemeleri olmasınlar? Zaten verilen mesaj da budur!

Levi'nin Öğrencilere Katılması

(Mat.9:9-13; Mar.2:13-17)

İncil'de yer alanlar;

"O da kalktı, her şeyi bırakıp İsa'nın ardından gitti… Sonra Levi, evinde İsa'nın onuruna büyük bir şölen verdi. Vergi görevlileriyle başka kişilerden oluşan büyük bir kalabalık onlarla birlikte yemeğe oturmuştu. (Bu Levi zengin biri olsa gerek! BN).. Ferisiler'le onların din bilginleri söylenmeye başladılar. İsa'nın öğrencilerine, "Siz neden vergi görevlileri ve günahkârlarla birlikte yiyip içiyorsunuz?" dediler… İsa onlara şu karşılığı verdi: "Sağlıklı olanların değil, hastaların hekime ihtiyacı var… Ben doğru kişileri değil, günahkârları tövbeye çağırmaya geldim." (Luk.5: 28-32)

Anlaşılan İsa zenginleri de günahlarından arındırmayı kendine görev edinmiş, ayrım yok.. Ferisiler haklı soru soruyorlar.. Yukarda Yeşaya peygamberin kitabından aktardığımız yerde *"Çünkü O beni yoksullara Müjde'yi iletmek için meshetti*…* (Luk.4 :16) söyledikleriyle taban tabana zıt işlerle meşgul. Ferisilere karşı uydurulan gerekçe de berbat, önceki ayetlerde hitap ettiği yoksul ve hastalıklı kişilerin doğru kişiler olduğu ne malum? Kim hangi günahı işlemiş de İsa onları "tövbeye" çağırıyor. Önceki bölümlerde bu konuya yeterli değindik devam edelim.

Oruçla İlgili Soru

(Mat.9:14-17; Mar.2:18-22)

Bu sorunla ilgili olarak önceki bölümlerde yeterince durduk. İlginç olan burada şarap tartışmasında gayet açık ve net olarak şarap içilmesinde herhangi bir yasak söz konusu değildir. "Üstelik hiç kimse eski şarabı içtikten sonra yenisini istemez. 'Eskisi güzel' der." (Luk.5: 39) de şarabın yıllanmışından anlıyor olsa gerek.

BÖLÜM 6

Şabat Günü Sorunu

(Mat.12:1-14; Mar.2:23-3:6)

"Bir Şabat Günü* İsa ekinler arasından geçiyordu. Öğrencileri başakları koparıyor, avuçlarında ufalayıp yiyorlardı." (Luk.6: 1)

Anlatım önceki bölümlerde üzerinde durduğumuz Şabat günü (tatil günü) çalışmayla ilgilidir. İsa çalışmaya karşı değil, zamanın din bilginleri yasaya aykırı olduğu için İsa'nın yasayı çiğnediğini ve günah işlediğini ileri sürerler. Anlattık devam ediyoruz.

İsa On İki Elçisini Seçiyor

(Mat.10:1-4; Mar.3:13-19)

İsa ve 12 Havarisi-Paphos-G.Kıbrıs

Melek- Vatikan Müzesi Roma

"Gün doğunca öğrencilerini yanına çağırdı ve onların arasından, elçi diye adlandırdığı şu on iki kişiyi seçti: Petrus adını verdiği Simun, onun kardeşi Andreas, Yakup, Yuhanna, Filipus, Bartalmay, Matta, Tomas, Alfay oğlu Yakup, Yurtsever diye tanınan Simun, Yakup oğlu Yahuda ve İsa'ya ihanet eden Yahuda İskariot."* (Luk.6: 13-16)

Önceki bölümlerde anlattık. Burada dikkat çeken bir isim; Yakup oğlu Yahuda Matta ve Markos'ta Taday olarak geçmektedir. Bahsi geçenin aynı kişi olup olmadığını bilmiyoruz. Çünkü Taday ismi sonra hiç geçmemektedir. Kulaktan dolma bilgilerde bu kadar eksiklik olur!

Mutlular ve Mutsuzlar

(Mat.5:1-12)

"İsa, gözlerini öğrencilerine çevirerek şöyle dedi: "Ne mutlu size, ey yoksullar! Çünkü Tanrı'nın Egemenliği sizindir."(Luk.6: 20)

Bu sorunla ilgili olarak Matta İncil'ini anlatırken uzunca değinmiştik. Bu bölüm; nefretle mutluluğun iç içe geçtiği, nerede gülünecek nerede doyulacak vs. boş lafların bol olduğu, gökte ödüllerin sunulduğu, neden ödüllerin yerde sunulmadığı, vaad edilen hayallerin bol kepçe olarak karşımıza çıktığı bölümdür., Yoksulları avutmanın kutsallık adına ilan edildiği yer, İslam'a da temel olan düşünceler mevcuttur. Zenginler için söylenenler ise*; "Vay halinize, şimdi karnı tok olan sizler, Çünkü açlık çekeceksiniz! Vay halinize, ey şimdi gülenler, Çünkü yas tutup ağlayacaksınız!"*(Luk.6: 25) Ne zaman! Öldükten sonra mı neye yarar!

Düşmanlarınızı Sevin

(Mat.5:38-48; 7:12)

"Ama beni dinleyen sizlere şunu söylüyorum: Düşmanlarınızı sevin, sizden nefret edenlere iyilik yapın, size lanet edenler için iyilik dileyin, size hakaret edenler için dua edin. Bir yanağınıza vurana öbür yanağınızı da çevirin. Abanızı alandan mintanınızı da esirgemeyin. Sizden bir şey dileyen herkese verin, malınızı alandan onu geri istemeyin. İnsanların size nasıl davranmasını istiyorsanız, siz de onlara öyle davranın.. . Ama siz düşmanlarınızı sevin, iyilik yapın, hiçbir karşılık beklemeden ödünç verin. Alacağınız ödül büyük olacak, Yüceler Yücesi'nin oğulları olacaksınız. Çünkü O, nankör ve kötü kişilere karşı iyi yüreklidir… Babanız merhametli olduğu gibi, siz de merhametli olun." (Luk.6: 27-36)

Burada bol keseden savurulur. Geçimini üretim dışı dilencilikle sağlayanların bu tür lafları etmesi çok kolay. Bu sorunlar üzerine de önceki bölümlerde durduk. Burada tekrar durmamızın yegane sebebi insanları en fazla etkileyen bölüm olduğu içindir.

Yukarda aktardıklarımızı savunanlara sormak

lazım: Bütün Hıristiyanlık adına bugüne kadar yürütülen savaşlar neden? Yoksa onlar İsa'nın haçı adına yapılmadı mı? Yapılmıyor mu? Yasa kitabında anlatılan o savaşlar yalan mı? Din adına yürütülen savaşlarda ölen milyonlar yalan mı? Emeği çalanlardan nasıl hesap sorulacak? Öbür dünyada mı? Burada yazanlar emeğin sömürüsünü onaylayıp katmerleştirmiyor mu? İnsanların davranışlarını belirleyen onların sosyal yaşantıları değil mi? Aynı kubbe altında sömürü, açlık yoksulluk tanrıdan reva mı demek istiyorsunuz? Her vurana bir başka yanımızı çevirirsek, bu zülüm, bu gaddarlık, ızdırap, felaketler biter mi? Sömürü sonsuza kadar devam etmez mi? Sömürü sistemleri merhametsiz, bir de kutsanıyorsa ne yapmalı? Kadere boyun mu eğmeli? Olmayan şey ödünç verilir mi? Çalanın çaldığı yanına kar mı kalmalı? Daha nice sorular, sorular, sorular.. Cevapları bizde mevcut. Zaten yeri gelince veriyoruz.

Başkasını Yargılamayın

(Mat.7:1-5)

"Başkasını yargılamayın, siz de yargılanmazsınız. Suçlu çıkarmayın, siz de suçlu çıkarılmazsınız. Başkasını bağışlayın, siz de bağışlanırsınız." (Luk.6: 37)

Yargılayanları ne yapalım, suçlu çıkaranları ne yapmalı? Bağışlamayanı ne yapmalı? Kadere rıza mı öneriyorsunuz? Bu hale gelinmesinde günahların artmasında sebep "şükretmek" değil midir? Varlığınızı sürdürmenizin sebebi hikmeti şükretmek değil midir? Bizim sömürü sistemini bağışlama diye bir derdimiz yoktur. Zaten sömürü sistemi yıkılmadan, yargılayanlar yargılanmadan emeğe vurulmuş zincirler kırılamaz! Emekçinin kurtuluşu gerçekleşemez.

Bu bölümde söylenenler diğer iki tek tanrılı dinlerde güçsüz oldukları zaman söylenenlerdir, bu noktada İsa ve takımının en iyi halde pasifist akım olduğu sonucuna varılabilir. Ama güçlendiklerinde onların da saldırganlaşmaları işin doğası gereğidir. Aynı anlayış İslam'a da yansımış, başlarda İsa gibi barışçı-hoşgörülü saldırgan olmayan iyiliksever bir görünüm sergilemektedirler. Güçlendiklerinde nasıl saldırgan oldukları da bilenen gerçeklerdir.

Ağaç ve Meyvesi

(Mat.7:16-20; 12:33-35)

"İyi ağaç kötü meyve, kötü ağaç da iyi meyve vermez… Her ağaç meyvesinden tanınır. Dikenli bitkilerden incir toplanmaz, çalılardan üzüm devşirilmez. İyi insan yüreğindeki iyilik hazinesinden iyilik, kötü insan içindeki kötülük hazinesinden kötülük çıkarır. İnsanın ağzı, yüreğinden taşanı söyler" (Luk.6: 43-45).

Değinmiştik. Yalnız geçerken tekrar belirtelim; üretim aletleri üzerindeki mülkiyet hırsı kötülük hazinesinin deposudur, Ona dokunmadan bu iş olmaz.

BÖLÜM 7

Yüzbaşının İmanı

(Mat.8:5-13)

"İsa, kendisini dinleyen halka bütün bu sözleri söyledikten sonra Kefarnahum'a gitti… Orada bir yüzbaşının çok değer verdiği kölesi ölüm döşeğinde hasta yatıyordu… Ben de buyruk altında bir görevliyim, benim de buyruğumda askerlerim var. Birine, 'Git' derim, gider; ötekine, 'Gel' derim, gelir; köleme, 'Şunu yap' derim, yapar.".. Bu sözleri duyan İsa yüzbaşıya hayran kaldı. Ardından gelen kalabalığa dönerek, "Size şunu söyleyeyim" dedi, "İsrail'de bile böyle iman görmedim.".. Gönderilenler eve döndüklerinde köleyi iyileşmiş buldular." (Luk.7: 1-10)

Bu soruna da değinmiştik. Eksik bıraktığımız bir nokta; Yüzbaşının imanına gösterilen saygı bugüne uyarlandığında, herkes kendine verilen veya biçilen görevini yapıyor, herkes emir kuludur. Yani polis emir kulu, mahkemelerde hakimler savcılar emir kulu, parlamento keza öyle, ordu baştan aşağı emir kulu vs. uzadıkça uzar. İncil'de yazana uyarsak ve sistemi ayakta tutan kurumlara dokunmamak gereklidir. Çünkü hepsindekiler emir kulu, saygı duyulmalı! Evet, sonuçta tüm sömürüye dayanan sistemlerde tüm emir kullarının paha biçilmez/kutsallaştırılan görevi üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti koruma görevidir. Bu görev köleci toplumdan günümüz kapitalist/emperyalist sisteme kadar hep böyleydi. Emekçiler tarafından yıkılmadıkça bu durum varlığını sürdürecek, daha çok imanlı yüzbaşılar olacaktır.

Yani anlaşılan İsa'nın duyduğu saygı köleye değil sahibinedir. Buradaki köle sembolik incir yaprağıdır.

İsa Bir Dulun Oğlunu Diriltiyor

"İsa kentin kapısına tam yaklaştığı sırada, dul annesinin tek oğlu olan bir adamın cenazesi kaldırılıyordu. Kent halkından büyük bir kalabalık da kadınla birlikteydi… Rab kadını görünce ona acıdı. Kadına, "Ağlama" dedi… Yaklaşıp cenaze sedyesine dokununca sedyeyi taşıyanlar durdu. İsa, "Delikanlı"

dedi, "Sana söylüyorum, kalk!".. Ölü doğrulup oturdu ve konuşmaya başladı. İsa onu annesine geri verdi." (Luk.7: 12-15)

Bu İncil'i yazanların dul kadınlarla ilgili bir sorunu olsa gerek. Ölüyü diriltmeye önceki kitaplarda pek rastlamadık. Bu efsaneyi Musa'nın efsaneleriyle karşılaştırdığımızda, İsa ya yakıştırılanın daha bireysel olduğunu söyleyebiliriz. İsa daha çok ben merkezlidir. O en büyükten oynayamazdı, Çünkü kendinden önce Yasa kitabı Musa vardı. Onları reddetme durumunda başarı şansı sıfıra yakındı. İslam'da da aynı sorun mevcuttur. Muhammed Peygamber de Musa ve İsa'yı yadsımamıştır.

İsa ve Vaftizci Yahya

(Mat.11:2-19)

"Sonra Yahya'nın öğrencilerine şöyle karşılık verdi: "Gidin, görüp işittiklerinizi Yahya'ya bildirin. Körlerin gözleri açılıyor, kötürümler yürüyor, cüzamlılar temiz kılınıyor, sağırlar işitiyor, ölüler diriliyor ve Müjde yoksullara duyuruluyor Size şunu söyleyeyim, kadından doğanlar arasında Yahya'dan daha üstün olanı yoktur. Bununla birlikte, Tanrı'nın Egemenliği'nde en küçük olan ondan üstündür." Yahya tarafından vaftiz edilen halk, hatta vergi görevlileri bile bunu duyunca Tanrı'nın adil olduğunu doğruladılar. Oysa Yahya tarafından vaftiz edilmeye yanaşmayan Ferisiler'le Kutsal Yasa uzmanları, Tanrı'nın kendileriyle ilgili tasarısını reddettiler."* (Luk.7: 22-30)

Yahya meselesinde Matta İncili'yle burada anlatılanlar arasında farklılıklar olmasına rağmen anlayış hemen hemen aynı. Farklı olan Matta'da Yahya'nın hapiste olduğuna vurgu var, burada yok, Matta İncil'inde sonuçta İsa, *" Öyleyse ne görmeye gittiniz? Bir peygamber mi? Evet! Size şunu söyleyeyim, gördüğünüz kişi peygamberden de üstündür."* (Mat.11: 9). Peygamber ötesi nedir? Rab'in dışında bir şey olabilir mi? Burada yok. Neyse tüm burada anlatılanlar anlatıldığı dönem açısından normal karşılanabilir, ama bugün için normal olabilir mi? Eğer birini övmek ve yüceltmek istiyorsan illa da tüm insanların içinde en iyisidir demeye gerek var mı? Her anaya kendi yavrusu şahandır. Onlar da benim malım en iyisi deme hakkına sahip değiller mi? Yok olmaz illa da benimki en iyisi diyecek ki taraftar bula. Vaftizin tanrının adilliğiyle ne ilgisi olduğunu sormayın! İşte kutsal kitabın bizleri uğraştırdığı saçmalıklar değil mi bunlar?

İsa ve Günahkâr Kadın

"O sırada, kentte günahkâr olarak tanınan bir kadın, İsa'nın, Ferisi'nin evinde yemek yediğini öğrenince kaymaktaşından bir kap içinde güzel kokulu yağ getirdi. İsa'nın arkasında, ayaklarının dibinde durup ağlayarak, gözyaşlarıyla O'nun ayaklarını ıslatmaya başladı. Saçlarıyla ayaklarını sildi, öptü ve yağı üzerlerine sürdü. İsa'yı evine çağırmış olan Ferisi bunu görünce kendi kendine, "Bu adam peygamber olsaydı, kendisine dokunan bu kadının kim ve ne tür bir kadın olduğunu, günahkâr biri olduğunu anlardı" dedi...

"Tefeciye borçlu iki kişi vardı. Biri beş yüz, öbürü de elli dinar borçluydu... Borçlarını ödeyecek güçte olmadıklarından, tefeci her ikisinin de borcunu bağışladı. Buna göre, hangisi onu çok sever?" … Sonra kadına bakarak Simun'a şunları söyledi: "Bu kadını görüyor musun? Ben senin evine geldim, ayaklarım için bana su vermedin. Bu kadın ise ayaklarımı gözyaşlarıyla ıslatıp saçlarıyla sildi… Sen beni öpmedin, ama bu kadın eve girdiğimden beri ayaklarımı öpüp duruyor… Bu nedenle sana şunu söyleyeyim, kendisinin çok olan günahları bağışlanmıştır. Çok sevgi göstermesinin nedeni budur. Oysa kendisine az bağışlanan, az sever.".. Sonra kadına, "Günahların bağışlandı" dedi... İsa ise kadına, "İmanın seni kurtardı, esenlikle git" dedi." (Luk.7: 37-50)

İşte size yeniden kadın düşmanı iğrenç bir anlatım. Bir kere kadını aşağılama o derece ki pis ayak-

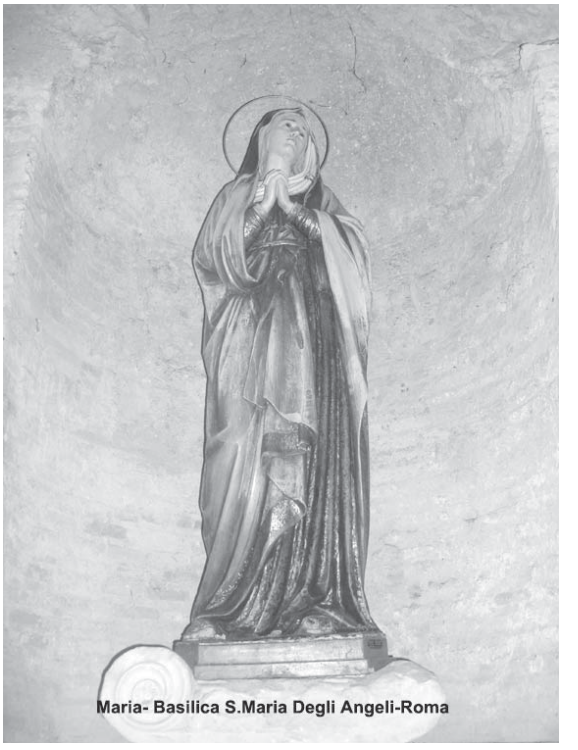

Maria- Basilica S.Maria Degli Angeli-Roma

lar öptürülüyor. Karşılığında kadın günahlarından arındırılıyor. Kadının ne günahı olduğu da belli değil yoksa bu Mecdeli Meryem mi? Hırsız mı? Fahişe mi? vs. Olsa bile böyle aşağılayıcı olmak gerekmez. İsa tam bir asalak. Günah affetmenin karşılığı ayağını yıkatma ve öpmeler. Saçla kurutmalar, yapılan bağışlar. Ortaçağda bilindiği gibi bu günahlardan arındırma işi parayla yapılmaya başlandı. Mantıki bir sonuçtur bu. Musa'da da arınmanın karşılığı konulmamış mıydı? Ayrıca evinde yemek yediği bir insana hakaret etmesi neden. Adam yemek vermiş daha nedir bu nankörlük. Peygamberlik vasfı da ev sahibine beyin okumayla söyletiliyor. Tefecilerin borç bağışlamasıyla, kadının günahkar olmasının ne ilişkisi var diye sormayın, yazan öyle yazmış bir sebebi hikmeti vardır. Hani "*İnsanların size nasıl davranmasını istiyorsanız, siz de onlara öyle davranın.. "* .deniliyordu, karşılığı bu mudur? İncelediğimiz Tevrat ve İncil'in hiçbir yerinde ne Musa ne de İsa'nın bir kadına kadının kendisine davrandığı gibi davrandığına rastlamadık. Söylemlerle pratik yaşam arasında korkunç bir dengesizlik ve tutarsızlık söz konusudur. İşte din budur!

BÖLÜM 8

İsa'yı İzleyen Kadınlar

"Kötü ruhlardan ve hastalıklardan kurtulan bazı kadınlar, içinden yedi cin çıkmış olan Mecdelli denilen Meryem, Hirodes'in kâhyası Kuza'nın karısı Yohanna, Suzanna ve daha birçokları İsa'yla birlikte dolaşıyordu. Bunlar, kendi olanaklarıyla İsa'ya ve öğrencilerine yardım ediyorlardı.* (Luk.8: 2-3)

7 cinin (7 günahın) neler olduğunu önceki bölümlerde anlatmıştık. Burada ilginç olan ve diğer kitaplarda olmayan bir anlatımda sayıları ve isimleri yukarda aktarılan kadınların "kendi olanaklarıyla" İsa'yla birlikte dolaştıklarıdır. Diğer kitaplarda Meryem dışındaki isimlere hiç rastlanmıyor.

İsa Fırtınayı Dindiriyor

(Mat.8:23-27; Mar.4:35-41)

"Gidip İsa'yı uyandırarak, "Efendimiz, Efendimiz, öleceğiz!" dediler. İsa kalkıp rüzgarı ve kabaran dalgaları azarladı. Fırtına dindi ve ortalık sütliman oldu." (Luk.8: 24)

Ne güç ne beceri değil mi? İnanmayan biri için bu mümkün mü? İnanan için niçin olmasın! Buradaki ilkellik mi yoksa aptallık mı? Bu devirde aklı başında kaç kişiye inandırabilirsin böyle bir saçmalığı?

Dirilen Kız, İyileşen Kadın

(Mat.9:18-26; Mar.5:21-43)

"On iki yıldır kanaması olan bir kadın da oradaydı. Varını yoğunu hekimlere harcamıştı; ama hiçbiri onu iyileştirememişti… İsa'nın arkasından yetişip giysisinin eteğine dokundu ve o anda kanaması kesildi… İsa bunu duyunca havra yöneticisine şöyle dedi: "Korkma, yalnız iman et, kızın kurtulacak" (Luk.8: 43-50)

Buna hekim düşmanlığından başka bir şey söylenemez. İman etme ile hastalıktan kurtulunsaydı, şimdiye kadar iman eden hiçbir insan hastalıktan ölmezdi.

BÖLÜM 9

Petrus'un Mesih'i Tanıması

(Mat.16:13-28; Mar.8:27-9:1)

" İsa onlara, "Siz ne dersiniz" dedi, "Sizce ben kimim?" Petrus, "Sen Tanrı'nın Mesihi'sin" yanıtını verdi… İsa, onları uyararak bunu hiç kimseye söylememelerini buyurdu… İnsanoğlu'nun* çok acı çekmesi, ileri gelenler, başkâhinler ve din bilginlerince reddedilmesi, öldürülmesi ve üçüncü gün dirilmesi gerektiğini söyledi. Sonra hepsine, "Ardımdan gelmek isteyen kendini inkâr etsin, her gün çarmıhını yüklenip beni izlesin" dedi, "Canını kurtarmak isteyen onu yitirecek, canını benim uğruma yitiren ise onu kurtaracaktır."* (Luk.9: 20-24)

Burada insan olarak ölme, sonra tanrının oğlu, kutsal ruh, tanrı olarak yeniden dirilme masalı İsa'ya önceden anlattırılıyor ki, sonradan olanın "olması gerektiği için olduğu" ve İsa tarafından zaten önceden bilindiği inanılır olsun. İlginç olan tabii 12'lerden hiç birinin "canını İsa uğruna yitirme"yi göze almamış olmasıdır!

İsa'nın Görünümü Değişiyor

(Mat.17:1-8; Mar.9:2-8)

"Buluttan gelen bir ses, "Bu benim Oğlum'dur, seçilmiş Olan'dır. O'nu dinleyin!" dedi. " (Luk.9: 35)

Musa'daki seçilmiş halk bu defa yerini "seçilmiş oğula" bırakmış.

Cinli Bir Çocuğun İyileştirilmesi

(Mat.17:14-23; Mar.9:14-32)

"Bir ruh onu yakalıyor, o da birdenbire çığlık atıyor. Ruh onu, ağzından köpükler gelene dek şiddetle sarsıyor. Bedenini yara bere içinde bırakarak güç bela ayrılıyor. Ruhu kovmaları için öğrencilerine yalvardım, ama başaramadılar.".. İsa şöyle karşılık verdi: "Ey imansız ve sapmış kuşak! Sizinle daha ne ka-

dar kalıp size katlanacağım? Oğlunu buraya getir." (Luk.9: 39-41)

Sara nöbeti olsa gerek. Şimdi tüm kuşağın ne günahı var demeyin, Musa da aynısı yok muydu, İsa'nın kilerde taklit ediyorlar ama berbat bir taklit beceremiyorlar! İsa'yı yüceltme anlatımı!

En Büyük Kim?

(Mat.18:1-5; Mar.9:33-40)

"Öğrenciler, aralarında kimin en büyük olduğunu tartışmaya başladılar. Akıllarından geçeni bilen İsa, küçük bir çocuğu tutup yanına çekti ve onlara şöyle dedi: "Bu çocuğu benim adım uğruna kabul eden, beni kabul etmiş olur. Beni kabul eden de beni göndereni kabul etmiş olur. Aranızda en küçük kim ise, işte en büyük odur." (Luk.9: 46-48)

Yine İsa'nın hem tanrının oğlu, hem kendisi olduğundan ve aslında her insanda Tanrı'dan bir parça olduğuna -yeter ki İsa'ya, dolayısı ile tanrıya inansın- vurgu. Böylece bir yandan tanrıya, diğer yandan iman eden insana övgü düzülerek, iman eden insan avutuluyor, kendini üstün görmesi sağlanıyor.

Samiriyeliler İsa'yı İstemiyor

"Ama Samiriyeliler İsa'yı kabul etmediler. Çünkü Yeruşalim'e doğru gidiyordu… Öğrencilerden Yakup'la Yuhanna bunu görünce, "Rab, bunları yok etmek için bir buyrukla gökten ateş yağdırmamızı ister misin?" dediler… Ama İsa dönüp onları azarladı. " (Luk.9: 53-55)

Bir nevi Musa ya atıf. Demek ki İsa'yı yalnızca memleketinde değil, başka yerlerde de kabul etmiyorlarmış. Öğrencilerin tavrı Sodom ve Gomora'ya yapılan cezalandırmayla paralellik arz etse de İsa'ya frenleyici rol biçilmiş. Musa'dan öğrenilmiş anlaşılan. Biraz daha çoğulcu rol daha uygun görülmüş. İsa'ya inanmayanların da yaşam hakkı kerhen de olsa kabul ediliyor, edilmek zorunda kalınıyor. Çünkü İsa'cılar azınlıkta.

BÖLÜM 10

Yetmişler'in Görevlendirilmesi

"Bu olaylardan sonra Rab yetmiş kişi daha görevlendirdi. Bunları ikişer ikişer, kendisinin gideceği her kente, her yere kendi önünden gönderdi… Ama bir kente girdiğinizde sizi kabul etmezlerse, o kentin caddelerine çıkıp şöyle deyin: 'Kentinizden ayaklarımızda kalan tozu bile size karşı silkiyoruz. Yine de şunu bilin ki, Tanrı'nın Egemenliği yaklaştı.'… Size şunu söyleyeyim, yargı günü o kentin hali Sodom Kenti'nin halinden beter olacaktır. Ya sen, ey Kefarnahum, göğe mi çıkarılacaksın? Hayır, ölüler diyarına indirileceksin! (Gök ve karşıtı ölüler diyarı-Hades yeraltı dünyası BN).. "Sizi dinleyen beni dinlemiş olur, sizi reddeden beni reddetmiş olur. Beni reddeden de beni göndereni reddetmiş olur"

"İsa onlara şöyle dedi: "Şeytan'ın gökten yıldırım gibi düştüğünü gördüm… Ben size, yılanları ve akrepleri ayak altında ezmek ve düşmanın bütün gücünü alt etmek için yetki verdim. Hiçbir şey size zarar vermeyecektir. (Soya çekim devam ediyor BN).. "Babam her şeyi bana teslim etti. Oğul'un kim olduğunu Baba'dan başka kimse bilmez. Baba'nın kim olduğunu da Oğul'dan ve Oğul'un O'nu tanıtmak istediği kişilerden başkası bilmez." (Baba-Oğul-Baba BN)... Size şunu söyleyeyim, nice peygamberler, nice krallar sizin gördüklerinizi görmek istediler, ama göremediler. Sizin işittiklerinizi işitmek istediler, ama işitemediler." (Luk.10: 1-24)

Fakat görüldüğü gibi İsa'nın "barışçıllık"ının sınırı var! İnanmayanları tehditten geri durmuyor. Sodom'dan beter olmakla tehdit ediyor.! Sodom'un kaderini biliyoruz "*Yar.19: 24 RAB Sodom ve Gomora'nın üzerine gökten ateşli kükürt yağdırdı. (Yar.19: 25) Bu kentleri, bütün ovayı, oradaki insanların hepsini ve bütün bitkileri yok etti."* Yani, özde yoktur birbirlerinden farkları, biri Musa biri İsa, sonrakileri de göreceğiz.

Benden olmayan bana karşı düşmandır düşüncesi Musa'dan yadigar. Soya çekim bugün de devam ediyor! ABD'nin Obama'dan önceki başkanı Bush Junior da en son "Haçlı seferi"nde alternatifi böyle koymuş, iyi bir Hristiyan olduğunu göstermişti.

"Nice peygamberler" bağlamında söylenenler geçmişe bir sünger çekmek içindir. Çünkü başka türlü kendini kabul ettirmek zordu. Tabii bu yaklaşım yasa kitabına olan bağlılığı zayıflatan ve aynı zamanda çelişen yaklaşımdır.

"Şeytan"nın gökten yıldırım gibi düşmesi/inmesi, olumlu anlatılır. Bu anlatımda Şeytan'ın aynı zaman, Rab'ine yakın olduğu, diğer yandan bunlara yardım için geldiği anlamını da çıkarmak mümkündür. Yoksa düşmanın (düşmanlar en iyi ihtimalle inanmayan gavur-kafirler olsa gerek) gücünü alt etmek mümkün görünmüyor. Fakat işin ilginç yanı, alt edilmek istenenlerin içinde akrep ve yılanlar da var. Geçmiş kitaplardan biliriz ki, yılan aynı zamanda şeytanın bir sembolüdür. Burada yı-

lan şeytandan ayrı olumsuz konulmakta, düşmandan yana durmaktadır. Zavallı hayvan insanlardan çok çekmiş!

İyi Samiriyeli (Bugünkü Batı-Şeria - BN)

"İsa şöyle yanıt verdi: "Adamın biri Yeruşalim'den Eriha'ya inerken haydutların eline düştü. Onu soyup dövdüler, yarı ölü bırakıp gittiler… Bir rastlantı olarak o yoldan bir kâhin geçiyordu. Adamı görünce yolun öbür yanından geçip gitti… Bir Levili de oraya varıp adamı görünce aynı şekilde geçip gitti… O yoldan geçen bir Samiriyeli* ise adamın bulunduğu yere gelip onu görünce, yüreği sızladı… "Sence bu üç kişiden hangisi haydutlar arasına düşen adama komşu gibi davrandı?".. Yasa uzmanı, "Ona acıyıp yardım eden" dedi. İsa, "Git, sen de öyle yap" dedi."* (Luk.10: 30-37)

Burada Samireli insani olanı yapmıştır. Genelleştirmeler dinde bol. Tüm Levili'leri suçlamak haksızlık olmaz mı?, Yardımcı olmayanın kendi derdi, insani olanı ruhla karıştırarak yükü nesiller sonrasına yıkana ne demeli? Elbette haydutlara karşı müdahale etme vb. tavırlar güçle de orantılıdır. Öyle durumlar olur ki, canı kurtarmak için mintanı veya paltoyu vermek zorunda kalınır. Sorun yalnız başına acıma hissinden hareket ile yardım etmeyle açıklanamaz. Kahin ve Levili güçleri elvermediği, beladan uzak durmak için de yol değiştirmiş olamazlar mı? Bizce burada komşuluk konusunda verilen örnek çok keyfidir.

İsa, Marta ve Meryem'in Evinde

"Marta'nın Meryem adındaki kızkardeşi, Rab'bin ayakları dibine oturmuş O'nun konuşmasını dinliyordu... Marta ise işlerinin çokluğundan ötürü telaş içindeydi. İsa'nın yanına gelerek, "Ya Rab" dedi, "Kardeşimin beni hizmet işlerinde yalnız bırakmasına aldırmıyor musun? Ona söyle de bana yardım etsin."… Rab ona şu karşılığı verdi: "Marta, Marta, sen çok şey için kaygılanıp telaşlanıyorsun. Oysa gerekli olan tek bir şey vardır. Meryem iyi olanı seçti ve bu kendisinden alınmayacak." (Luk.10: 39-42)

Nedense hep kadın erkeğin ayak dibindedir. Bu kadının alçaltılması değil de nedir? Komşusuna yardımcı olmayı görev edinen birilerinden kardeşine yardım etmeyi talep edene haydi haydi yardım etmesini "söylemesi" beklenirken, Rab'in verdiği cevap acayip muğlak. Meryem'in seçtiği "iyi şeyin" ne olduğu tam belli değil. Ancak kardeşine yardım etmeyi seçmediği açık gibi duruyor! Çünkü ayak dibinde oturmuş Rab'ini dinleyen Meryem'dir. Seçtiği tek şey de bu olsa gerek! Burada bir yanda yapılması gereken işler, diğer yanda vaaz dinleme vardır. Ve vaaz dinleme yapılması gereken işlerden önemli görülmektedir. Bu durumda kuşkusuz en makul insan, işi gücü bırakıp, tanrı yolunda sabah akşam dua eden, vaaz dinleyen kişidir. Çalışmadığına göre asalak yaşayacaktır. Burada asalak yaşam tarzı kutsanmaktadır.

BÖLÜM 11

Nasıl Dua Etmeli

(Mat.6:9-13; 7:7-11)

"İsa onlara, "Dua ederken şöyle söyleyin" dedi: " Baba, adın kutsal kılınsın. Egemenliğin gelsin.

Sizler kötü yürekli olduğunuz halde çocuklarınıza güzel armağanlar vermeyi biliyorsanız, gökteki Baba'nın, kendisinden dileyenlere Kutsal Ruh'u vereceği çok daha kesin değil mi?" Luk.11: 2-13)

Baba kendi adını kutsal kılamıyor mu da O'nun için böyle bir taleple dua edilsin? Baba'nın egemenliği dua ile gelecekse, beklemek boşuna değil mi? Baba hem diliyor ve hem de dileyenlere veriyor! İçi boş olan karın doyurmayan kutsal ruhu kim ne yapsın!

İsa ve Baalzevul

(Mat.12:22-30; Mar.3:20-27)

"Tepeden tırnağa silahlanmış güçlü bir adam kendi evini koruduğu sürece, malları güvenlik içinde olur… Benden yana olmayan bana karşıdır, benimle birlikte toplamayan dağıtıyor demektir.. İsa bu sözleri söylerken kalabalığın içinden bir kadın O'na, "Ne mutlu seni taşımış olan rahme, emzirmiş olan memelere!" diye seslendi." (Luk.11: 21-27)

Barışçı! Peygamberimizde güvenliğin nasıl sağlandığını ve malın-mülkün nasıl korunduğunu çok iyi anlamış. Hem de tepeden tırnağa silahla. Anlaşılan "adam öldürmeyeceksin" yasası malmülk söz konusu olduğunda geçerli değil, ona göz koyan oldu mu, tepeden tırnağa silahlanmış bir şekilde malın güvenliği sağlanır. Bugünkü sömürü sistemlerinin "tepeden tırnağa silahlanmış" hali dünden yadigar! Bu mal-mülk kimden korunur, olmayandan değil mi? Olmayanlar kimler yoksullar-emekçiler yani büyük çoğunluk! Büyük Ozan Nazım Hikmet'in dediği gibi "demeğe de *dilim varmıyor* ama — kabahatin çoğu senin, canım kardeşim!" emekçiler, sizdeki yokluk onlardaki varlıktır! Bak din adına bu varlık nasıl güvenlik altına

alınıyormuş öğren! Kalabalığın içindeki kadın eksik söylemiş, ne mutlu malın-mülkün kutsallığına!

Vay Halinize, Ferisiler!

(Mat.23:1-36; 12:38-40)

"Vay halinize! Peygamberlerin anıtlarını yaparsınız, oysa onları sizin atalarınız öldürmüştür... Böylece bu kuşak, Habil'in kanından tutun da, sunakla tapınak arasında öldürülen Zekeriya'nın kanına değin, dünyanın kuruluşundan beri akıtılan bütün peygamberlerin kanından sorumlu tutulacaktır. Evet, size söylüyorum, bu kuşak sorumlu tutulacaktır." (Luk.11: 47-51)

Ataları öldürmüş ise onlara ne! Geçmişe sahip çıkıp geçmişteki olumsuzlukları savunmadıkları sürece neden geçmiştekilerin yaptığından sonraki nesiller sorumlu tutulur? İncelediğimiz geçmişte (Musa dönemi) burada bahsi geçenlerin öldürdükleri peygambere pek rastlamadık. Hemen hemen hepsi eceliyle veya iktidar dalaşı içinde ölmüştür. Önceden değindik. Musa'daki sorumluluk mantığı o da öncekilerin günah yükünü sonrakilere yüklemedi mi? Buradaki adaletsizliği belirleyip devam edelim.

BÖLÜM 12

Uyarılar ve Teşvikler

(Mat.10:26-31)

"Ferisiler'in mayasından -yani, ikiyüzlülükten- kaçının.. "Siz dostlarıma söylüyorum, bedeni öldüren, ama ondan sonra başka bir şey yapamayanlardan korkmayın… Kimden korkmanız gerektiğini size açıklayayım: Kişiyi öldürdükten sonra cehenneme atma yetkisine sahip olan Tanrı'dan korkun. Evet, size söylüyorum, O'ndan korkun.. İnsanoğlu'na karşı bir söz söyleyen herkes bağışlanacak. Oysa Kutsal Ruh'a küfreden bağışlanmayacaktır. " (Luk.12:1-10)

Ferisilerin yerine göz koymuşlar ya onları ne kadar kötüleseler yeridir. Neden Çünkü onların yerini almak istiyorlar da ondan! Burada İncil'de tam bir anti-Ferisi Irkçılık söz konusu. Bütün olumsuzluklar yükleniyor onlara.

İnsan insanı öldürebilir, bunun korkulacak yanı yokmuş! Çünkü insanın insanı öldürmesi sadece bedenseldir. Bu anlamda insanın öldürme yetkisi sınırlıdır. Kişiyi öldürdükten sonra cehenneme atma yetkisi olandan, tanrıdan korkmalı. Çokça söyledik, insan beyinsel-bedensel olarak öldü mü, iş bitmiştir! Gerisi palavra! Ölen beyin artık çalışmadığı için hiç kimseden korkacak bir durumda söz konusu olamaz! Cennete mi gider, cehenneme mi gider işin bu yanı fasa fisodur. Çünkü insanın korkuları yaşadığı müddetçe varolmuştur, varolacaktır.

Sorunun bir diğer yanı ise, Rab'in gaddarlığıdır. Hem öldürüyor, hem de cehenneme atıyor. Hani af eden, bağışlayandı!

İsa'ya küfür eden bağışlanır, ama Kutsal Ruh'a küfür eden bağışlanmaz. Buradaki mantık: Ver bana vereyim sana, sev beni seveyim seni, inkara inkar, bir nevi kısasa kısas, hani düşmanını sevecektin,. Bohçada her türlü mal var, isteyen istediğini alsın misali.

Zengin Budala

"Kalabalığın içinden biri İsa'ya, "Öğretmenim, kardeşime söyle de mirası benimle paylaşsın" dedi… İsa ona şöyle dedi: "Ey adam! Kim beni üzerinizde yargıç ya da hakem yaptı?"… "Ama Tanrı ona, 'Ey akılsız!' dedi. 'Bu gece canın senden istenecek. Biriktirdiğin bu şeyler kime kalacak?' "Kendisi için servet biriktiren, ama Tanrı katında zengin olmayan kişinin sonu böyle olur." (Luk.12: 13-21)

Adam seni kerametli, sözü dinlenir sanmış ve yardım bekliyor, neden esirgersin! Peygamberliğe yakışır bir tavır değildir, bu verilen cevap! Fakat esas zenginliğin "öbür dünya"da olduğu anlatılmak istendiğinden, bu cevabın verilmesi de kaçınılmazdır.

Biriktirilenlerin öldükten sonra kime kalacağı sorusunun tüm toplumlar açısından bir tek cevabı vardır! Ölenden sonrakilere, onun temsilcilerine, ya da topluma kalır. Eski Mısır'da ölümden sonra yaşama inanan zenginler-firavunlarla birlikte gömülenler daha sonraki nesiller tarafından ortaya çıkarıldı. Bunların çoğu bugün arkeolojik malzeme olarak müzelerde şimdi ve sonraki nesillere sergileniyor.

Unutulmamalı ki, tanrı adına ve O'nun için yaratılan zenginlikler (kültürel anlamda) den de artık müzelik olanlar var. İncil'i yazanların yukardaki mantığıyla hareket edilirse, varılması gerekli sonuç, zenginlerin kökünün kurumasıdır ki, bugün bunun gerçek olmadığı, bilakis kökleri kuruyacağına sayenizde de daha da sağlamlaşmıştır. Köklerinin kurumasının hızını emekçilerin bilinç ve örgütlenme düzeyi belirleyecektir. Bu iş asla kendiliğinden olmayacaktır.

Kaygılanmayın

(Mat.6:25-34)

"Kargalara bakın! Ne eker, ne biçerler; ne kilerleri, ne ambarları vardır. Tanrı yine de onları doyurur. Siz kuşlardan çok daha değerlisiniz! Bu küçücük işe bile gücünüz yetmediğine göre, öbür konularda neden kaygılanıyorsunuz? (Küçüğü beceremeyen büyüğü hiç yapamazmış BN)..'Ne yiyeceğiz, ne içeceğiz?' diye düşünüp tasalanmayın. Mallarınızı satın, sadaka olarak verin. Kendinize eskimeyen keseler, göklerde tükenmeyen bir hazine edinin. Orada ne hırsız ona yaklaşır, ne de güve onu yer. Hazineniz neredeyse, yüreğiniz de orada olacaktır." (Luk.12: 24-34)

Bu sorun üzerinde önceki bölümlerde yeterince durmuştuk. Karga misali asalak oldukları için yaşam biçimleri gibi düşünmek durumundalar. Tabii ekmeyenin-biçmeyenin kuraklıktan derdi olmaz misali, dilenen asalak için "bir kapı kapanırsa biri açılır" misali yaşayandan farklı öğüt beklenir mi? Yaşama uygun teşvik, neden hiçbir yerde hakkı olanın hakkını almasını engellemeyin denmez?

Hazine kapitalistlerin bankasında, fabrikasında, tarlasında yani toplam üretim araçları mülkiyetinde, gönül ister yürek te orada olsun, onları paylaşmak için el koysun. Fena da olmaz, o zaman kutsal ruha da ihtiyaç kalmaz, ruhla doymayan karın emek gücü ile doyar olur.

Uyanık ve Hazırlıklı Olun

(Mat.10:34-36; 24:42-51; Mar.10:38; 13:34-36)

"Düğün şenliğinden dönecek olan efendilerinin gelip kapıyı çaldığı an kapıyı açmak için hazır bekleyen köleler gibi olun. Efendileri geldiğinde uyanık bulunan kölelere ne mutlu! Size doğrusunu söyleyeyim, efendileri beline kuşağını bağlayacak, kölelerini sofraya oturtacak ve gelip onlara hizmet edecek. Efendi gecenin ister ikinci, ister üçüncü nöbetinde gelsin, uyanık bulacağı kölelere ne mutlu!. Size gerçeği söyleyeyim, efendisi onu bütün malının üzerinde yetkili kılacak. Ama o köle içinden, 'Efendim gecikiyor' der, kadın ve erkek hizmetkârları dövmeye, yiyip içip sarhoş olmaya başlarsa, efendisi, onun beklemediği günde, ummadığı saatte gelecek, onu şiddetle cezalandırıp imansızlarla bir tutacaktır. "Efendisinin isteğini bilip de hazırlık yapmayan, onun isteğini yerine getirmeyen köle çok dayak yiyecek..

"Ben dünyaya ateş yağdırmaya geldim. Keşke bu ateş daha şimdiden alevlenmiş olsaydı! Yeryüzüne barış getirmeye mi geldiğimi sanıyorsunuz? Size hayır diyorum, ayrılık getirmeye geldim... Bundan böyle bir evde beş kişi, ikiye karşı üç, üçe karşı iki bölünmüş olacak Baba oğluna karşı, oğul babasına karşı, anne kızına karşı, kız annesine karşı, kaynana gelinine karşı, gelin kaynanasına karşı olacaktır." (Luk.12: 36-53)

Efendi şenlikten dönecek ve hem de ne zaman döneceği hiç te önemli değil, köle onu kapıda uyanık halde bekleyecek bu o köleye mutluluk olacak. Bu mutluluk değil köleyle alay etmektir. Olmaz olsun böyle eziyeti içinde barındıran bir mutluluk. Benzetmeler bile sınıfsal! Efendinin istediği şekilde hazır olmayan imansız kölenin vay haline! Dün bunu kutsallık diye yutturabilirlerdi! Ama bugün bunun gerçek anlamını kavrayan "modern köleler" sanıyoruz pek kanmazlar. Efendi köleye *"malının üzerinde yetkili kılacak"* vay be ne de güzel, ne de tatlı rüya değil mi? Tarih rastlamış mı acaba böyle bir efendiye? Kölenin köleliğine isyan ettiği köleci dönemden orta çağa, feodal derebeylik sistemine geçişte, köleleri onları kılıçtan geçiren köle sahibi kralların iktidarının elinde ne vardı biliyor musunuz? İsa'nı haçı değil miydi? Sonuçta hizmette kusur etmeyen iyi köledir! Efendi dostu İsa ve takımının sevdiği de bu köledir. Burada resmen inananları köle olarak değerlendiriyor, köle gibi uysal olun, efendinize sadık kalın deniyor. İslam bu işi daha da ileri götürüyor, göreceğiz. Ya demedik mi bunlar da aynı Musa'nın takımı gibi, inanmayanın hakkı "kötektir" diyorlar ne de olsa aynı soydanlar!

Açık ilamla, niçin geldiklerini söylüyorlar.. Demek ki Matta ve Markos henüz inşa aşamasının kitapları olduğu için orda biraz da olsa yumuşaktılar. Dikkat güçlendikçe seslenme yöntemleri de değişiyor. İsa ve İncil'inde barış arayanlara iyi bir örnek.

Herkesi birbirine düşman etme, nifak tohum-

Vatikan 2011

ları ekme konusunda önce de değindik devam edelim..

BÖLÜM 13

Tövbe Ediniz

"İsa onlara şöyle karşılık verdi: "Böyle acı çeken bu Celileliler'in, bütün öbür Celileliler'den daha günahlı olduğunu mu sanıyorsunuz?... Size hayır diyorum. Ama tövbe etmezseniz, hepiniz böyle mahvolacaksınız. " (Luk.13: 2-3)

Tövbe etmeyen hep acı çekecek. Musa'da benzerini söylememiş miydi? Musa ve İsa bir yumurta ikizleri adeta!

Ey Kudüs!

(Mat.23:37-39)

"Tam o sırada bazı Ferisiler gelip İsa'ya, "Buradan ayrılıp başka yere git. Hirodes seni öldürmek istiyor" dediler. Yine de bugün, yarın ve öbür gün yoluma devam etmeliyim. Çünkü bir peygamberin Yeruşalim'in*

İsa'nın ölümü- Troodos-Asinou/G.Kıbrıs

dışında ölmesi düşünülemez! " (Luk.13: 31-33)

Diğer kitaplarda Kral Hirodes öldüğü için çocuk İsa Mısır'dan geri getirilmiş masalı anlatılmıştı. Burada İsa peygamberlik işleriyle uğraşırken hala Hirodes sağ!

Burada yine İsa'nın ölüme –dolaysıyla yeniden doğuşa, göğe yükselmeye, kutsal ruh, tanrı olmaya- bilerek yürüdüğü masalı anlatılıyor. O Kudüs'te öleceğini bildiği halde Kudüs'e gidiyor. *"Çünkü peygamberin Kudüs'ün dışında olması düşünülemez".*

Bu bölümler aslında İsa'nın ölümünden sonra yaratılan bir ölüm efsane/masalını işaret ediyor. Tabii İncil yazıcıları bu masalı anlatırken daha önce yazılmış kimi masallarla çelişmeye düşmekten de kaçınamıyorlar. Örneğin burada açıkça güya İsa'nın ağzından *"Kudüs'te ölme"*nin peygamber olmanın bir işareti olduğunu açıklıyor. Hal böyle ise, Musa'yı ne yapacağız. Musa Kudüs'te ölmedi! Ama peygamber! Yoksa değil mi?

BÖLÜM 14

İsa Bir Ferisi'nin Evinde

"İsa, Kutsal Yasa uzmanlarına ve Ferisiler'e, "Şabat Günü bir hastayı iyileştirmek Kutsal Yasa'ya uygun mudur, değil midir?" diye sordu… Onlar ses çıkarmadılar. İsa adamı tutup iyileştirdi, sonra eve gönderdi… İsa onlara şöyle dedi: "Hanginiz oğlu ya da öküzü Şabat Günü kuyuya düşer de hemen çıkarmaz?.. " Onlar buna hiçbir karşılık veremediler… Yemeğe çağrılanların başköşeleri seçtiğini farkeden İsa, onlara şu benzetmeyi anlattı: "Biri seni düğüne çağırdığı zaman başköşeye kurulma. Belki senden daha saygın birini de çağırmıştır. İkinizi de çağıran gelip, 'Yerini bu adama ver' diyebilir. O zaman utançla kalkıp en arkaya geçersin... Bir yere çağrıldığın zaman git, en arkada otur. Öyle ki, seni çağıran gelince, 'Arkadaşım, daha öne buyurmaz mısın?' desin. O zaman seninle birlikte sofrada oturan herkesin önünde onurlandırılmış olursun. Kendini yücelten herkes alçaltılacak, kendini alçaltan yüceltilecektir." (Luk.14: 3-11)

Bir Öküz ya da çocuğun "Şabat Günü" başına gelen bir kaza ile normal çalışmama arasında ne alaka var? Zorlama benzetmeler! Yeni dinin kurucusu İsa, eski dinin geleneklerinden kopup yeni gelenekler kurma peşinde, fakat henüz bunu açıkça yapacak konumda değil. Sorularla, alakasız benzetmelerle vb. eski gelenekleri sorguluyor.

Başköşenin adamı olma bağlamındaki sohbette görünürde alçak gönüllülüğe övgü var. Fakat bu alçak gönüllülüğe övgü içinde "ben başköşenin adamıyım" övgüsü ve kendini yüceltme de gizli.

İsa'nın Öğrencileri

(Mat.10:37-38)

"Kalabalık halk toplulukları İsa'yla birlikte yol alıyordu. İsa dönüp onlara şöyle dedi: "Biri bana gelip de babasını, annesini, karısını, çocuklarını, kardeşlerini, hatta kendi canını bile gözden çıkarmazsa, öğrencim olamaz." (Luk.14: 25-26)

Mutlak itaat, kendini tanrıya, peygambere adama. Bütün dinlerin iman edenlerden temel ta-

lebi bu.

BÖLÜM 15

Kaybolan Koyun Benzetmesi

(Mat.18:12-14)

"Bütün vergi görevlileriyle günahkârlar İsa'yı dinlemek için O'na akın ediyordu… Ferisiler'le din bilginleri ise, "Bu adam günahkârları kabul ediyor, onlarla birlikte yemek yiyor" diye söyleniyorlardı. .. Bunun üzerine İsa onlara şu benzetmeyi anlattı: "Sizlerden birinin yüz koyunu olsa ve bunlardan bir tanesini kaybetse, doksan dokuzu bozkırda bırakarak kaybolanı bulana dek onun ardına düşmez mi?"* (Luk.15: 14)

Her yerde, her kesimde kurtarılacak, kaybolmuş ruhların peşinde İsa! Görünürde öyle. Burada aslında tavır takınılan İsa'ya gerçekte yoksullardan yönelebilecek eleştirilerdir. Nasıl olur da yoksullardan yana olduğunu söyleyen İsa, varsıllarla birlikte yemek yer. Ferisilere mal edilen bu soru, aslında yoksullardan gelebilecek haklı bir sorudur. Burada bu haklı soruya karşı tedbir alınmakta, açıklama yapılmaktadır:" Bozkırda kaybolan yüzüncü koyun" aranmaktadır. İman edenlerin koyuna benzetilmesi de dinde çokça vardır ve aslında iyi bir benzetmedir de!

Kaybolan Oğul Benzetmesi

"İsa, "Bir adamın iki oğlu vardı" dedi… "Bunlardan küçüğü babasına, 'Baba' dedi, 'Malından payıma düşeni ver bana.' Baba da servetini iki oğlu arasında paylaştırdı… "Bundan birkaç gün sonra küçük oğul her şeyini toplayıp uzak bir ülkeye gitti. Orada sefahat içinde bir yaşam sürerek varını yoğunu çarçur etti. (Sonra aç kaldı ve imana gelerek baba evine geri döndü, babası onu şölen ve eğlenceyle karşıladı. BN)

"Büyükoğul (küçük oğula yapılanlara BN) öfkelendi, içeri girmek istemedi. Babası dışarı çıkıp ona yalvardı. Ama o, babasına şöyle yanıt verdi: 'Bak, bunca yıl senin için köle gibi çalıştım, hiçbir zaman buyruğundan çıkmadım. Ne var ki sen bana, arkadaşlarımla eğlenmem için hiçbir zaman bir oğlak bile vermedin… Oysa senin malını fahişelerle yiyen şu oğlun eve dönünce, onun için besili danayı kestin.'.. "Babası ona, 'Oğlum, sen her zaman yanımdasın, neyim varsa senindir' dedi… 'Ama sevinip eğlenmek gerekiyordu. Çünkü bu kardeşin ölmüştü, yaşama döndü; kaybolmuştu, bulundu!'" (Luk.15: 11-32)

Masalı kısa kestik ama özü yukardaki gibi. Şimdi soruyoruz: Babanın küçük oğula tavrı karşısında öfkelenen büyük oğul haklı değil mi? İsa'ya göre haklı değil. İşte İsa'nın ve onun savunduğu babanın adaleti bu kadar. Biri har-vurup harman savuracak ve aç kaldığında "pişmanlık duyup" imana gelip geri dönecek ve baba da bunun için şölen-eğlence düzenleyecek! Adalet bunun neresinde? Bu tür adaletsizlikleri onaylamanın kutsallık neresinde? Bizce Dede Korkut Masalları bu masallardan daha inandırıcı, zevkli, erdemli ve daha adaletli değil mi? Gariplik hikayenin kendisinde değil, bunun kutsallık olarak yutturulmasında.

BÖLÜM 16

Kurnaz Kâhya

*"İsa öğrencilerine şunları da anlattı: "Zengin bir adamın bir kâhyası vardı. Kâhya, efendisinin mallarını çarçur ediyor diye efendisine ihbar edildi… "Adam, 'Yüz ölçek** zeytinyağı' karşılığını verdi. "Kâhya ona, 'Borç senedini al ve hemen otur, elli ölçek diye yaz' dedi... "Sonra bir başkasına, 'Senin borcun ne kadar?' dedi.. "'Yüz ölçek buğday' dedi öteki… "Ona da, 'Borç senedini al, seksen ölçek diye yaz' dedi... "Efendisi, dürüst olmayan kâhyayı, akıllıca davrandığı için övdü. Gerçekten bu çağın insanları, kendilerine benzer kişilerle ilişkilerinde, ışıkta yürüyenlerden* "Işık oğullarından".* daha akıllı oluyorlar."* (Luk.16: 1-8)

Şimdi soruyoruz buradaki övgü kime? Üçkağıtçı kahyaya mı? Yoksa borcunu gerçek söyleyene mi? Yoksa efendiye mi? Kahyanın akıllı davrandığını söyleyebilmek mümkün mü? Akıllıysa akıl bunun neresinde? Eğer üçkagıtçı kahya gibiler "ışıkta yürüyenlerden" (ışık oğullarından) daha akıllı iseler, o zaman sizin aklınıza ne gerek var! Herkes kahya gibi olsun mesele hal olur! Bu üç kağıtçı ile çağın insanlarını toptan aynı kefeye koymak işin cabası. İşte kutsal kitabın uğraştıkları kutsallıklar.

Servet ve Güvenilirlik

"Kutsal Yasa ve peygamberlerin devri Yahya'nın zamanına dek sürdü. O zamandan bu yana Tanrı'nın Egemenliği müjdeleniyor ve herkes oraya zorla girmeye çalışıyor.

"Zengin bir adam vardı. Mor, ince keten giysiler giyer, bolluk içinde her gün eğlenirdi. Her tarafı yara içinde olan Lazar adında yoksul bir adam bu zenginin kapısının önüne bırakılırdı; zenginin sofrasından

düşen kırıntılarla karnını doyurmaya can atardı. Bir yandan da köpekler gelip onun yaralarını yalardı… "Bir gün yoksul adam öldü, melekler onu alıp İbrahim'in yanına götürdüler. Sonra zengin adam da öldü ve gömüldü… Ölüler diyarında ıstırap çeken zengin adam başını kaldırıp uzakta İbrahim'i ve onun yanında Lazar'ı gördü… 'Ey babamız İbrahim, acı bana!' diye seslendi. 'Lazar'ı gönder de parmağının ucunu suya batırıp dilimi serinletsin. Bu alevlerin içinde azap çekiyorum.'.. "İbrahim, 'Oğlum' dedi, 'Yaşamın boyunca senin iyilik payını, Lazar'ın da kötülük payını aldığını unutma. Şimdiyse o burada teselli ediliyor, sen de azap çekiyorsun. (Luk.16: 16-25)

Bu ayetlerden öğreniyoruz ki "*Kutsal Yasa ve peygamberlerin devri Yahya'nın zamanına dek"* sonrası bozulma, kutsal yasadan sapma. Yani yeni bir peygamberin gerekliliği. Buradaki sözler İncil incelememize başladığımızda yapmış olduğumuz tespitleri onaylar niteliktedir. Güney sayı 52 sf. 40-41 de söylediklerimiz: "Öncelikle dönemin özelliklerine göz atmak gerekmektedir. Buna göre (bir dizi tespitin yanında BN) Kahinlerin ve din adamlarının halktan kopuk sefahat içindeki yaşamı, Rab'in ile yapılan anlaşmaya uymayan, yasaları çiğneyen yozlaşma içindedir." dediğimizde haklıymışız.

Savunulan sonuçta; Yahya'dan itibaren yapılanlar İsa'nın peygamberliğine ihtiyaç yaratmaktadır.

Zengin adam Lazar masalıyla anlatılan ve çıkan sonuç cennet ve cehennem vardır. Verilen mesaj herkes hazırlığını ona göre yapsın! Bu sorun üzerine çokça durduk. İsa mitosuna göre, gerçek hayatta ne kadar rezil yaşarsan, ne kadar iyi dilenciysen ve muhtaçsan tanrı katında cennette yerin o kadar sağlamdır. Varlığın ve zenginliğinle yerin cehennemdedir. Birine teselli, birine azap yeri. Binlerce yıldır okunan maval. İnanırsan bu dünyada vay haline!

BÖLÜM 17

Günah, İman ve Görev

(Mat.18:6-7; Mar.9:42)

"İsa öğrencilerine şöyle dedi: "İnsanı günaha düşüren tuzakların olması kaçınılmazdır. Ama bu tuzaklara aracılık eden kişinin vay haline! Günde yedi kez size karşı günah işler ve yedi kez size gelip, 'Tövbe ediyorum' derse, onu bağışlayın." .. Elçiler Rab'be, "İmanımızı artır!" dediler. Siz de böylece, size verilen buyrukların hepsini yerine getirdikten sonra,.. 'Biz değersiz kullarız; sadece yapmamız gerekeni yaptık' deyin." (Luk.17: 1-10)

Hem Musa'nın hem de İsa'nın kutsal kitaplarında günah tuzaklarını kuran ve onaylayan Rab'in kendisidir. Çünkü kutsal kitaplar Rab'in her şeyi gördüğü, her şeye muktedir olduğu ve her şeyi düzenlediği yüzlerce kez tekrarlanmıştır. O zaman "günahlar" için aracıya hiç te gerek yoktur. Öldürmeyeceksin diyen de Rab'in, "kökünden kazıyın diyen" de Rab'in.

Günde 7 kez günah işleyip 7 kez tövbe eden bağışlanıyorsa (biz Rab'in hakkının 3 olduğunu bilirdik) o zaman cehennem azabına ne gerek var. Zengin de günah işleyen de "tövbe" ederse bu iş hal olur. Zaten işin ticarete döküldüğü orta çağda günahların satın alındığı bilindiğinden, parası olan için zaten bu işten sıyrılmak onca zor değilmiş. Fakat birileri çıkar da pazarlık eder, 7 yetmez 10 olmaz mı? 10 yetmez , 20 olmaz mı? Derse ne diyeceğiz? Zaten bu dünyada buyrukların hepsini yerine getirenler "en değersizler" değil mi? Yani yine anlatılan kölesiniz köle kalın!

Tanrı'nın Egemenliği Ne Zaman Gelecek?

(Mat.24:23-28,37-41)

"Şimşek çakıp göğü bir ucundan öbür ucuna dek nasıl aydınlatırsa, İnsanoğlu kendi gününde öyle olacaktır. Ama önce O'nun çok acı çekmesi ve bu kuşak tarafından reddedilmesi gerekir. .. Nuh'un gemiye bindiği güne dek insanlar yiyip içiyor, evlenip evlendiriliyorlardı. Sonra tufan gelip hepsini yok etti… Lut'un günlerinde de durum aynıydı. İnsanlar yiyip içiyor, alıp satıyor, tohum ekiyor, ev yapıyorlardı.. Ama Lut'un Sodom'dan ayrıldığı gün gökten ateşle kükürt yağdı ve hepsini yok etti.. Lut'un karısını hatırlayın! " (Luk.17: 24-32)

Acaba tanrılar tanrısı Zeus'tan haberdarlar mıydı? Çünkü ona özenme çokça karşımıza çıkıyor. Yiyip içen, evlenenlerin günahı ne ki tufan gelip hepsini yok etmiş? Hepsi yok olduysa siz nerden geldiniz? Rab'in yeni Adem mi yarattı? Çünkü gemiye binen Nuh'a ne olduğu belli değil. Anlatımlardan biliyoruz o kurtuldu. Lut'un kurtulduğu gibi. Lut'un karısını iyi hatırlıyoruz. O taş oldu ki, Lut kızlarıyla yalnız kalsın ve mağarada kızlarıyla "zina" yapıp çocukları olsun! Tövbe tövbe..!

Neden felaket ve eziyet bu derece kutsanıyor? Bir şeylerin yüceleştirilmesi için eziyet zorunlu mu? Neden Musa'da da İsa'da da işler acı çekmeden ol-

maz, yoksa insanlar o dönemde acı çekmeye şartlanmış yaratıklar mıydı? Başka yolu yok muydu? Bunun sebebini çokça açıkladık. Korkuyla inancın yayılmasının sağlanmasıdır.

BÖLÜM 18

Sürekli Dua

"Yine o kentte bir dul kadın vardı. Yargıca sürekli gidip, 'Davacı olduğum kişiden hakkımı al' diyordu… "Yargıç bir süre ilgisiz kaldı. Ama sonunda kendi kendine, 'Ben her ne kadar Tanrı'dan korkmaz, insana saygı duymazsam da, bu dul kadın beni rahatsız ettiği için hakkını alacağım. Yoksa sürekli gelip beni canımdan bezdirecek' dedi.".. Rab şöyle devam etti: "Adaletsiz yargıcın ne söylediğini duydunuz… Tanrı da, gece gündüz kendisine yakaran seçilmişlerinin hakkını almayacak mı? Onları çok bekletecek mi?" (Luk.18: 1-2-7)

Böyle bir benzetme ne kadar doğru bilemeyiz ama, biz de benzetelim; farzı misal tanrıyı bezdirene kadar, "ya Rab'in şu sömürü düzenini yerle bir et!" her gün milyonlarca insan böyle bir "dua" etse, birgün "tanrı canından bezip" bu işi yapar mı? Bizim ki olmayacak duaya amin demek olur değil mi? Binlerce yıldır Rab'inden yardım bekleyen "seçilmiş" seçilmemiş milyonlarca insan hala bekle-

mede, bekliyor, bu saçmalıklar beyinden silinmedikçe daha çok bekleyecek.

Bu arada yine benzetme için kullanılan figür nedense "dul kadın". Din kitaplarının bu dul kadın takıntısı nerden geliyor acaba? Erkek egemen toplumun egemen yazarlarını kadınlar içinde görece bağımsız olan dul kadın biraz korkutuyor olmasın?

Ferisi ve Vergi Görevlisi

"Ferisi ayakta kendi kendine şöyle dua etti: 'Tanrım, öbür insanlara -soygunculara, hak yiyenlere, zina edenlere- ya da şu vergi görevlisine benzemediğim için sana şükrederim… Haftada iki gün oruç tutuyor, bütün kazancımın ondalığını veriyorum.'.. "Vergi görevlisi ise uzakta durdu, gözlerini göğe kaldırmak bile istemiyordu, ancak göğsünü döverek, 'Tanrım, ben günahkâra merhamet et' diyordu… "Size şunu söyleyeyim, Ferisi değil, bu adam aklanmış olarak evine döndü. Çünkü kendini yücelten herkes alçaltılacak, kendini alçaltan ise yüceltilecektir." (Luk.18: 11-14)

Önceki kitaplarda ve bu kitabın aktardığımız bir dizi yerinde vergi görevlileriyle Ferisiler aynı kefeye konup, "günahkar" değerlendirmesi yapılmaktadır. Öyle günahkardır ki Ferisiler , onların duasında bile mutlaka bir kötülük bulunmakta, günahları af edilmemektedir Şimdi burada birden vergi görevlisi aklanıyor, niye tövbe ettiği için,. Diğeri ise Rab'in yolunda O'na inandığı için aklanmak bir yana adam "alçaltılıyor". Niye kendini övdüğü için. Kendini övüyorsa kimin karşısında bu işi yapıyor? Rab'in karşısında. Rab'in bu damı görmüyor mu? Bizce burada yine keyfi bir yaklaşım söz konusudur. Rab'ine inanmış iman getirmiş biri bile olsa, deyim yerindeyse ağzıyla kuş ta tutsa, Ferisi aşağılanmaktan kurtulamaz Bu ne biçim tavır diye sormayın, gayet tanrısal bir tavırdır, hikmetinden sual olunmaz!

Zenginlik ve Sonsuz Yaşam

(Mat.19:16-30; Mar.10:17-31)

Birbiri arkasından gelen ayetlerdeki zıtlaşmaya bakınız: 18. Surenin 20. Ayetinde *": 'Zina etmeyeceksin, adam öldürmeyeceksin, çalmayacaksın, yalan yere tanıklık etmeyeceksin, annene babana saygı göstereceksin.'"* (Luk.18:20) yazarken, yine aynı 18. Surenin 29-30. Ayetinde "*Size doğrusunu söyleyeyim, Tanrı'nın Egemenliği uğruna evini, karısını, kardeşlerini, annesiyle babasını ya da çocuklarını bırakıp da bu çağda bunların kat kat fazlasına ve gelecek çağda sonsuz yaşama kavuşmayacak hiç kimse yoktur."* . Söylenen babaya anneye karşı saygı güme gidiyor. Neden Rab'in egemenliği için illa da anne-baba-kardeş-karı-çocuk terk edilmeli? Onlarla birlikte olmaz mı? Belki onlar da iman eder, Rab'in egemenliğini kabul eder. Niçin bunlar birbirinin alternatifi gibi konmaktadır? Rab'in böyle istiyorsa, çok adaletsiz bir isteğe sahip değil mi? Fazlasıyla değinmiştik devam edelim..

BÖLÜM 19

İsa ile Zakkay

"Orada vergi görevlilerinin başı olan, Zakkay adında zengin bir adam vardı... "Bugün senin evinde kalmam gerekiyor." dedi.. Bunu görenlerin hepsi söylenmeye başladı: "Gidip günahkâr birine konuk oldu!" dediler.* (Luk.19: 2-7)

Bu vergi görevlileri nedense hep zengin. Bir Sure önce söylenenlerle; "*Nitekim devenin iğne deliğinden geçmesi, zenginin Tanrı Egemenliği'ne girmesinden daha kolaydır."* (Luk.18: 25) burada söylenenlere bakıyoruz acayip bir tutarsızlık. Zenginler Rab'in egemenliğine giremiyor ama, Peygamber İsa, nedense hep onların evine girebiliyor. Bunlar günahkarlığın da ötesinde değil mi! Herkes bilir ki, "deve iğne deliğinden" geçemez! O zaman İsa'nın bunlarla ne alış-verişi var. İsa dualarıyla onların mal ve mülklerini nazardan koruyor olsa gerek. Yoksa o evlerde yeme içme bedava da ondan mı? Soruyoruz yalnızca!

Güvenilirlik Sınavı

(Mat.25:14-30)

"O da, 'Size şunu söyleyeyim, kimde varsa ona daha çok verilecek. Ama kimde yoksa, kendisinde olan da elinden alınacak' dedi… 'Beni kral olarak istemeyen o düşmanlarıma gelince, onları buraya getirin ve gözümün önünde kılıçtan geçirin!'" (Luk.19: 26-27)

Hani olmayanı *"Bir gün yoksul adam öldü, melekler onu alıp İbrahim'in yanına götürdüler"* (Luk.16:22) İbrahim'in tahtında güzel yaşam sürecekti. Niye bu dünyada adamcağızın yokluğu yetmiyormuş gibi elinde olanda alınıyor. Bu alınanlar kime veriliyor? Anlaşılan olanlara veriliyor. Böylelikle olan da daha çok oluyor. Adalet bunun neresinde diye sormayın! İşte bunun için dinini ve kitabını iyi tanı diyoruz.

Sonuçta var olan Kral olacak, karşı gelen de "kılıçtan geçirilecek" işte İsa'nın egemenliğinin anlamı budur. .. Musa "süt ve bal akan" yeri vaad eder ve oraya gittiklerinde oradakileri "kılıçtan geçirdi. İsa ise zahmet olmasın diye "kılıçtan geçirmek" için ayağına çağırıyor. Ne barışçı değil mi?

İsa Kudüs için ağlıyor

"Seni de, bağrındaki çocukları da yere çalacaklar. Sende taş üstünde taş bırakmayacaklar. Çünkü Tanrı'nın senin yardımına geldiği zamanı farketmedin." (Luk.19: 44)

Burada bahsi geçen Davut ve Süleyman'ın yaptığı tapınakların yıkılmasıdır. Zaten bir kere Babil'liler yıkmış, bir kez de Roma'lılar, bunları söylemek için kahin olmaya gerek yok, masalları elbette dinlemiştir, okuması olduğuna göre okumuştur, yasa kitabından haberi olanların Kudüs'ün yıkımından haberi olması kadar doğal bir şey olamaz. İşin garibi tanrının yardıma geldiğinin fark edilmemesi, nasıl olursa biz anlayamadık. Bilinen gerçek, bu tanrı evlerinin Babil ve Romalılar tarafından yıkılırken hiçbir gücün bu yıkıma engel olamadığıdır.

Bir dahaki sayıda Luka İncili'nin 20. bölümünden devam edeceğiz.

Sinema Notları

Anuş Pazarcıyan

İnarritu'dan yeni bir baş eser

BİUTİFUL

| BİUTİFUL
(Meksika/İspanya 2010)
Yönetmen: Alejandro González Iñárritu
Senaryo: Alejandro González Iñárritu ve Nicolás Giacobone
Oyuncular: Javier Bardem (Uxbal), Maricel Álvarez (Marambra),Hanaa Bouchaib (Ana) , Guillermo Estrella, Eduard Fernández ,Cheikh Ndiaye vd.

Bir İspanyol çocuğun hayattan beklentisini, kötü İngilizcesi ile ifade etmesi "Biutiful". O madde bağımlısı, manik depresif annesi Marambra'dan ayrı, babası Uxbal ve kardeşi ile birlikte yoksul bir kiralık evde yaşayan bir çocuktur. Hayali bir bahçeli ev içinde huzurlu -ana babalı-, mutlu " harika" bir aile hayatıdır. İçinde yoksulluk, kavga, şiddet olmayan, insanların birbirini sevdiği, gülen insanlarla dolu bir hayat. Çok şey mi istemektedir; çok şey mi beklemektedir hayattan?

İnarritu yeni filminde Uxbal'i odak alan bir öykü çerçevesinde, sınıflara ayrılmış bir toplumda "en alttakiler"e çeviriyor kamerasını. Onların zenginlik içindeki yoksullukta hayata nasıl tutunmaya çalıştıklarını, onlar için hayatla-ölüm arasındaki çizginin ne kadar ince olduğunu anlatıyor.

Uxbal iki çocuğunu annesiz büyütmeye çalışan bir baba. İki çocuğunun annesini manik depresif ataklardan ve bağımlılıktan kurtarmak için çaba sarf eden bir eski eş. Babasının yaşında ölmesinin, onu hiç tanımamış olmanın acısını taşıyan çaresiz bir evlat. Hayatını, bir yandan kendinden de kötü durumda olan "kağıtsız" kaçak işçiler üzerinden, onlar ve onları çalıştıran küçük patronlarla-polis arasında rüşvet işlerine aracılık yapmakla, diğer yandan ölülerin ruhları ile "konuşup", geride kalanlara mesaj ulaştırmakla kazanan bir tip. Ölümcül hasta. Başındaki sorunlar nedeniyle kendi ölümcül hastalığı son sırada geliyor onun için. En başta o

"Biutiful"u özleyen çocukları, kendisi öldüğünde onların yaşamı var.

Anlatılan hayatlar hemen hiçbir şansı ve geleceği olmayanların hayatları.

Onlar bir yandan birbirlerinin kurtları: Örneğin Uxbal'ın geçim kaynağı ondan da kötü durumda olan "kağıtsız" kaçak işçiler. Büyük umutlarla geldikleri Avrupa'da her an yakalanma ve geri gönderilme tehdidi altında en düşük ücretlerle, en ağır işlerde çalışan; en fahiş fiyatlarla en kötü koşullarda ikamet eden; ırkçıların baş saldırı hedefi olan, çoğunluk toplumlarının dışladığı, unuttuğu, yok saydığı, düşmanca davrandığı insanlar bunlar. Örneğin Uxbal'ın diğer geçim kaynağı ölülerin konuştuğuna inanan, onlardan haber almaya çalışan, dinde, dini hurafelerde çözüm arayan, onlar ile avunan en yoksul insanlar. Uxbal da onlardan biri. O da onlar kadar inançlı. Ve hatta evet sübjektif olarak ölüleri duyuyor (duyduğuna inanıyor) da. Fakat bu onun bu "yetisi"ni kendi kadar, belki kendinden yoksul olanlardan para almasının engeli değil gaipten haberler karşılığında.

Diğer yandan fakat bu en alttakilerin hayatlarını sürdürebilmek için birbirlerine, birbirlerinin insani dayanışmasına ihtiyacı var. Uxbal aslında iyi bir insan. Aslında kendi çocuklarının "biutiful"u için, sömürülerine katılmak zorunda olduğu insanlara sempati duyuyor. Onlara yardımcı olmaya çalışıyor. Örneğin Barselona'nın merkezinde aslında satın alınmış polisin anlaşmayı bozarak, kaçak göçmenlere karşı yürüttüğü sürek avında, onları polisin elinden kurtarmak için, kendisi sopa yemeyi, gözaltına alınmayı vb. göze alıyor. Küçük patronlara karşı kaçak işçilerin haklarını savunuyor. Ya da kışın ortasında ısıtılmamış bir mekânda onlarca kaçak işçinin kaldığı mekâna katalitik soba temin edip getiriyor. Onlar üşümesin diye. Sonuçta o katalitik soba o mekândaki bütün insanların zehirlenip ölmesine sebep oluyor. İyilik yapma isteğinin sonucu felaket oluyor. Fakat sonuç felaket de olsa, bunlar en alttakilerin birbirlerinin halinden anlamasının, birbirleriyle dayanışmasının, sonuçta büyük insanlığın insanlığının örnekleri.

Anlatılan hal berbat bir hal. Büyük insanlığın en alttakilerinin, en çaresizlerinin, en umutsuzlarının hali. Sonuçta Uxbal'ın kısa süre içinde öleceğini, kendisi bakıma muhtaç annenin çok istediği halde çocukların sorumluluğunu alamayacağını, yakalanıp sürülen kaçakların geri gelme imkanlarının olmadığını vs. biliyoruz filmin sonunda. Yine de umutsuz bir film değil Biutiful. O çaresizlik içinde bile insanlığın, insani dayanışmanın mümkün olduğunu görüyoruz. Uxbal, yakalanıp Afrika'ya geri gönderilen kaçak işçinin gebe eşine ve çocuklarına açıyor daracık evini, paylaşıyor. Ve o Afrikalı kadın emekçi, anne sevgisini paylaştırıyor Uxbal'ın çocuklarına. Yoksulların paylaşacakları şeyler de var: İnsanlıkları, dayanışmaları, sevgileri.

İnarritu iki buçuk saate yakın süren filminde izleyicileri, onların büyük bir bölümünün bilmediği, ya da -belki daha doğrusu- bilmek istemediği bir "başka dünya"ya götürüyor. O dünyayı belgesele yakın bir gerçekçilikle gösteriyor. Barselona'nın turistik merkezinde polisin kaçak -çoğu Afrikalı- emekçiyi kovaladığı, sübjektif kamerayla çekilmiş sürek avı sahnelerinde örneğin seyirci bu avın içinde neredeyse. Inarritu'nun "Biutuful"u, tek tek resimlerinde olduğu gibi, bütününde de seyircinin karın boşluğuna vurulan bir yumruk gibi. Bir çağrı bu film: Büyük insanlığın gerçekliğine gözlerini kapamamaya bir çağrı. O Avrupa'nın cicili bicili, koca AVM'li koca şehirlerinin (burada Barselona), koca turistik meydanlarında alış verişe çıkan, Kapuçino'larını, Latte'lerini, kokteyllerini yudumlayan insanlara, yanı başlarında seyyar satıcılık yapan, belki gelip dilenen insanların insan olduğunu hatırlatan, onların durumunu anlamaya çalışmaları çağrısı yapan, çığlığını atan bir film.

İnarritu'nun bu filmi, öncekilerden ("Ameros perros", "21 Gram", "Babil") değişik olarak, belli bir an/mekanda kesişen, paralel, değişik düzeylerde anlatılan, ayrı hayat öykülerinin anlatılması biçiminde kurgulanmamış. Kurgu açısından önceki İnarritu filmlerine göre daha "kolay", daha düz, klasik anlatımlı bir film. Anlatılan öyküde bir merkezi figür var. Uxbal. Fakat anlatılan bu merkezi figürün şahsında ve onun ilişkide olduğu insanların somutunda o kadar çok dramatik öykü, an, olay, o kadar çok toplumsal gerçeklik var ki, içerik olarak Biutiful bugüne kadarkiler içinde belki en zoru, en ağırı.

Biutiful senaryosu ile (o da İnarritu), seyirciyi öykünün içine çeken kamerasıyla, filme belgesellik havası katan mükemmel oyuncuları (Javier Bardem; Cannes'da 2010'da haklı olarak en iyi erkek oyuncu ödülünü aldı. Maricel Álvarez'in adını da ilerde çok duyacağımızı düşünüyorum.) ile, rahatsız etmeyen işlevsel müziği ile, kurgusu ile 2010 un en iyi filmlerinden biri, İnarritu'nun yeni bir baş yapıtı bence.

Bu da başka Amerika

Winters Bone

| Gerçeğin Parçaları
(ABD 2010)
Yönetmen: Debra Granik
Senaryo: : Debra Granik, Anne Rosellini, Daniel Woodrell
Kamera: Michael McDonough
Oyuncular: John Hawkes, Jennifer Lawrence, Lauren Sweetser, Shelley Waggener, Kevin Breznahan vd.

White Trash, Beyaz Çöp demek. Bu ABD'de beyaz çoğunluk toplumu içinde en alt kesim, en yoksul ve güvencesiz kesim için kullanılan argo bir kavram. Bu kesim aslında –siyahların alt kesimi ile birlikte- dünyanın en zengin ülkesinde nüfusun üçte birini oluşturuyor. Toplumun orta ve üst kesimlerinin varlığına gözlerini kapadığı, unutmak ve unutturmak istediği, güya çalışmak istemedikleri için, yoksulluklarının sebebi kendileri olan, toplumun "kaybedenleri" bunlar. Bunların yaşamı, dünyanın en zengin ülkesinde, geri ülkelerin yoksullarının yaşamından pek farklı değil. Sosyal güvenliğin devletin işi olmadığı ABD'de bu insanlar açlık sınırında yaşıyor, kimi zaman aç yatıyor, büyük çoğunluğunun hastalık sigortası, sosyal sigortası vb. yok. Birçoğu evsiz. Toplumun orta üst kesiminin tepeden baktığı, dışladığı, yok saydığı bu kesim, kendi paralel dünyasında yaşıyor. Zengin veya güya demokrat ABD'nin diğer, karanlık yüzünü oluşturuyor bu kesim. Bu insanlar için devlet, tutuklamak için, mahkemeye çağırmak için, av yasağını deklare etmek için vs. polis üniforması ile arada bir kendini gösteren düşmandır. Polisle işbirliği ya da poliste "ötmek" bu insanların dünyasında en aşağılanacak, en alçakça tavırdır. Bu insanlar kendi gelenekleri temelinde yaşarlar. Siyasi olarak genelde en tutucu, öncelikle siyahlara karşı en ırkçı kesimi oluştururlar. Bu insanların büyük bölümü seçimlerde oy kullanmaz. Yenilen kahramanların öykülerini, mekan olarak ABD'nin güney eyaletlerini kapsayan "vatan" sevgisini, imkansız, mutsuz aşkları vb. konu alan Country müziği (Bizim arabesk müziğin gördüğü işleve sahip) bu kesimin kültürünün bir parçasıdır. Dünya sinemasını belirleyen Amerikan filmlerinde genelde bu insanların, toplumun bu en yoksul üçte birinin adı sanı anılmaz. O insanların öyküleri yoktur genelde ABD sinemasında. Country müziği ile ve üzerine yapılan filmlerde de, bu müzik genelde orijinal işlevinden uzaklaştırılmış, ana akım kültürünün bir parçası haline getirilmiş biçimiyle sunulur. Winter's Bone (Gerçeğin Parçaları!!! Yine harika!!! bir Türkçe isimlendirme!) isimli, büyük film şirketlerinden bağımsız, çok küçük bir bütçe ile çekilmiş film, kural dışı bir film. Winter's Bone bu insanların öyküsünü anlatan bir film.

Senaryoyu da yazan kadın yönetmen Debra Granik, Winters's Bone'da Misuri'nin güneyinde Ozak dağlarında yaşayan kimi insanların öyküsünü anlatıyor. Buradaki insanlar tahta dağ evlerinde ya da eski karavanlarda açlık sınırında yaşıyorlar. Hemen herkes birbirini tanıyor. Hemen herkes birbiri ile akraba, Akraba evlilikleri yanında ensest yaygın. Hiç kimsenin doğru dürüst bir işi yok. 'Çekilmez

hayat'tan kaçabilmek ve biraz para kazanabilmek için uyuşturucu üretimi, kullanımı, satımı yaygın. Doğa belki çok güzel. Ama yarınını nasıl çıkaracakları kaygısı içindeki insanların bunu görecek hali yok. Kamera da onların gözünden bakıyor çevreye. Davetkâr olmayan adeta düşman bir çevre.

Filmin baş kişisi 17 yaşındaki bir genç kız; Ree. (Jenifer Lawrence). Yoksul bir evde sinir hastası annesi ve iki küçük kardeşi Sony ve Ashlee ile birlikte yaşıyor, yaşamaya çalışıyor. Baba Jessup yok evde. Zaten bütün film boyunca bir kez bile görmüyoruz hakkında konuşulan ve aranan Jessup'u. 17 yaşındaki Ree yoktan var ederek, hayatı sürdürmenin sorumlusu. Hayat günü kurtarma çabaları içinde akıp gidiyor. Günün birinde devlet bir polisin şahsında evin kapısında beliriyor. Polisi görenlerin mimik ve jestleri görülmeye değer. İlk tepki herkesin elinin silahına gitmesi. Sonra önce bakışlarla, sonra sözle sorular: Ne işiniz var? Ne istiyorsunuz. Neden geldiniz? Evin evde olmayan babası Jessup bir dava için aranmaktadır. Bir hafta içinde hakim karşısına çıkmaz ise, ipotek altındaki eve el konacaktır. Ree, iki kardeşi ve sinir hastası anne için bu kışın ortasında sokakta kalmak anlamına gelmektedir. Ree bir hafta içinde babasını bulmak zorundadır. Sağ ise, onun hakim karşısına çıkması için ikna etmek, ölü ise öldüğünü belgelemek zorundadır. Winter's Bone' da Ree'nin babasının izin sürmesini izliyoruz. Bu bölgedeki yaşamın belgelendiği, bir yayanın yavaşlığında bir yol filmi, Amerika'nın yoksul-karanlık yüzünün filmi Winter's Bone. Babasını aramada düşmanca bir suskunluk duvarı ile karşılaşır Ree. Sonunda bu düşmanca suskunluk duvarının nedenini de öğreniriz: Jessup poliste konuşmuş, polise bilgi vermiştir. Ve gammazladığı bir kişinin ailesi tarafından cezalandırılmış, öldürülmüştür. Ree'nin buna bir itirazı yoktur. Yalnızca babasının öldüğünün belgesi gereklidir ona. Babasını arama işinde vardığı her durakta o yoksul insanların bir ortak noktası olduğunu görürüz: Conutry müziği. Bu haliyle bu yol filmi aynı zamanda bir Conutry filmidir. Fakat ana akım kültürünün bir parçası olarak değil, orijinal işlevi ile Country müziği filmi.

Winter's Bone Jenifer Lawrence isimli genç oyuncunun mükemmel oyunu ile bir belgeselci, gözlemci konumundaki mükemmel kamerasıyla (Michael Mc Donough) ve tabii en başta anlattığı öykü ile sezonun en iyi, en etkileyici filmlerinden biri bence.

Monthy Python ..yeni/den mi ?

Four Lions

| Dört Aslan

(İngiltere 2010)
Yönetmen: Christopher Morris
Senaryo: : Christopher Morris ,Jesse Armstrong, Sam Bain Produktion Mark Herbert
Oyuncular: Riz Ahmed (Ömer) , Arsher Ali (Hasan), Nigel Lindsay (Barry), Kayvan Novak (Waj), Adeel Akhtar (Faysal)

Four Lions' ta Christopher Morris İngiltere'nin Sheffield şehrinde yaşayan ve "emperyalist, yozlaşmış batı dünyasına karşı sürdürülmesi gereken Cihad'a karınca kararınca katkıda bulunmak isteyen, bunun için ölümü seve seve göze aldıklarını söyleyen üç Arap-Müslüman gencin, Ömer,Waj ve Faysal'ın ve Hıristiyanlıktan dönme –ve bütün dönmeler gibi çok daha laf radikali- İngiliz Müslüman Barry'nin öyküsünü anlatıyor. Sorun şu ki, aslında "Paki" leri (Pakistanlılarla, Pakistanlı olmayanların verdiği ırkçı isim) aşağılayan bu Müslüman kardeşlerimiz, oldukça -hadi salak demiyeyim- bilgisiz, deneyimsiz ve beceriksizdirler. Beceriksizlik-salaklık konusunda İngiliz polisi ile yarışabilir durumdadırlar!

İngiltere'de kendi başlarına kurdukları bir grupla ses getirici eylemler ile Cihad'a katkıda bulunup, cenneti kendilerine mekan yapmak isteyen dört kafadardan ikisi, grubun aslında başı olan Ömer ve onun her dediğini yapmaya hazır saf –mental olarak biraz geri kalmış, fakat imanı sağlam olan- Waj, aslında aşağılayarak baktıkları Pakistan'a, Al Kaida kampına, eğitime gidiyorlar. Ve orada yaptıkları salaklıklarla davaya büyük zarar veriyorlar! Örneğin Waj geri döndüğünde hava atmak için, klaşinle havaya ateş ederken, kendini cep telefonu ile kayda alıyor. Böylece kampın yerinin tespit edilmesini sağlıyor istemeden. Ardından bir roket atarla insansız bir hava aracını vurmaya çalışırken, roket atarın hangi yöne ateşleneceğini bilmediklerinden ters yöne ateş edip, kampı vurup, Emiri (Bin Ladin'i!) öldürüyorlar yanlışlıkla!

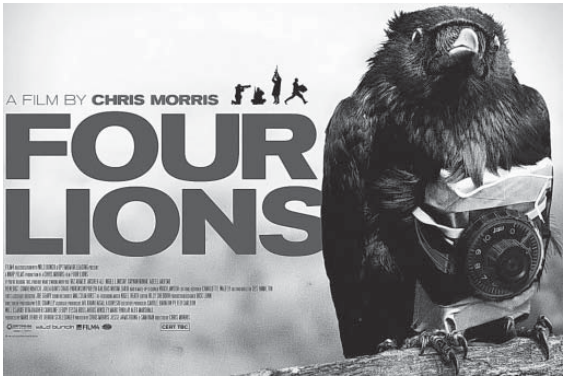

(Bilindiği gibi şimdilerde internette Bin Ladin'in kısa süre önce bir ABD operasyonu ile öldürüldüğü haberi üzerine onlarca komplo teorisi dolaşıyor. Hadi bir teori de ben üreteyim: Aslında Bin Ladin yanlışlıkla Four Lions'ın çekimleri sırasında niyazi oldu. Filmdeki sahneler aslında belgesel! ABD de filmin piyasaya çıkmasıyla bu gerçeğin yayılacağını bildiğinden, alelacele, filmin piyasaya çıktığı günlerde çakma bir operasyon haberi ile Bin Ladin'i kendisinin öldürdüğünü duyurdu !!!! Nasıl ama uydu mu?)

Ömer ve Waj Pakistan'da eğitim alırken, Barry'da boş durmuyor. Laf radikali Arap Müslüman, rapçı Hasan'ı kazanıyor gruba.

Ömer ve Waj Pakistan'dan geri döndükten sonra eylem planları somutlaşmaya başlıyor. İki alternatif var: Bombalı suikast eylemleri ya da intihar eylemleri. Hedeflerde de anlayış birliği yok. Örneğin dönme Müslüman Barry için, Müslüman kardeşlerin ayaklanmasını tetikleyecek cami bombalanması iyi hedeftir. Buna karşı Ömer cami bombalanmasını Müslümanlığa uygun görmemektedir. vs. Faysal kargaları bomba taşıyıcısı olarak kullandıkları eylemleri öneriyor. Ve kargalı bomba eylemlerinin hazırlığı içinde bir gün yanlışlıkla kendi havaya uçuyor. Faysal'ın trajikomik ölümü ertesinde, grup içinde, vücudunun parçaları, birlikte havaya uçtuğu bir koyunun parçaları ile birbirine karışan Faysal'ın şehit olup olmadığı üzerine yürüyen bir tartışma var. Herhalde tarihe geçmeye aday!

Faysal'ın beklenmedik 'şehadet'iyle, grup intihar eylemi saldırısı yapmaya karar veren "dört aslan"a iniyor. Eylem yeri ve hedefi olarak da maraton koşusu belirleniyor. İntihar eylemcileri kostümlü olarak koşuya katılacak ve kostümleri altında gizledikleri bombaların pimini çekeceklerdir. Sonrası beceriksizlikler ve dört aslanın da, nasıl yanlışlıkla havaya uçup, niyazileştiklerinin öyküsü. Bu arada bir de ellerindeki muazzam haber alma örgütü üzerinden "İslamcı teröristlerin" nefes alışını bile izleyen İngiliz polisinin de, aslında terör ile hiç ilgisi olmayan, şiddeti reddeden Müslümanları kapsamlı bir operasyonla nasıl kıskıvrak yakalayıp, hukuksuzluğunu açıkça ilan ettikleri, Guantanamo usulü bir "sorgulama" ile terörist! yaptıklarını görüyoruz.

Burada tabii yine mizahın sınırı nedir sorusu çıkıyor ortaya. Örneğin kimilerinin Allah yolunda cenk olarak kutsadıkları cihad üzerine, kimilerinin Allah yolunda şehadet olarak adlandırdıkları bombalı intihar saldırıları üzerine, kimilerinin uğrunda ölmeye hazır oldukları kesin inançları üzerine mizah yapılabilir, bunların komiklikleri üzerine gülünebilir mi? Benim bu soruya verdiğim cevap şudur: Mizah'ta sınır yoktur. Onu sınırlamaya kalkmak mizahın sonudur. Tabii ki bir mizahi yapıtın, içinde bulunulan ortamda objektif olarak neye hizmet ettiği, kaliteli olup olmadığı vs. üzerine tartışılabilir. Bunlar sorgulanabilir. Four Lions için de, bugün batıda egemen olan İslamofobi ortamında, böyle bir filmin İslamofobi kampanyaların bir parçası olarak kavranılma, kullanılma tehlikesi üzerine ciddi olarak düşünülmelidir. Ancak ben bu filmin böyle bir kampanyanın parçası olarak kullanılamayacağını düşünüyorum.

İman etmiş, kesin inançlı beceriksizlerin maceralarının filmi bence Four Lions. Bu maceraları anlatım içinde Christopher Morris insanı, aslında büyük trajik görünümlü olaylara katıla katıla güldürürken aslında yalnızca fanatik İslamı değil, her türlü kör inancı; bu kör-kesin inançlıları yaratan toplumsal atmosferi, egemen ırkçı şablonları, yaygın ırkçılığı da teşhir ediyor. Bu arada bu mizahtan en büyük paylardan biri de İngiliz polisinin salaklığına düşüyor. Ben sevdim "Dört Aslan" ı.

Tabii kesin inançlı Müslüman kardeşlerimizin bu filmi yanlış anlama, bu filmi İslamın yüce değerlerine saldırı, zındıklık vs. olarak yorumlayıp, filmi aforoz etmeleri; filmin yapımcıları için ölüm fetvaları çıkarmaları, filmi gösteren sinemaları basmaları vs. mümkündür. Nitekim ABD'de dağıtıcı bulamadı film. Hal böyle olduğu için de filmin Türkiye'de gösterime gireceğini sanmıyorum. Geriye videosunu bulup seyretmek kalıyor.

Ben Four Lions'u seyrederken Monty Phyton'u hatırladım.

Monthy Python 1970'li yıllarda İngiliz mizah anlayışının -kara mizah- en iyi örneklerini sunan Gra-

ham Chapman, John Cleese, Eric Idle, Michael Palin, Terry Gilliam ve Terry Jones adlı komedyen ve bir bölümü animasyon sinemacısı olan sanatçılardan oluşan bir grup idi. BBC için yaptıkları "Monty Python's Flying Circus" isimli, bir TV dizileri vardı. Bu dizide skeçler ve animasyon filmler sunuluyordu. Grup kendine özgü mizah anlayışını sergilediği bir dizi filmle de ünlendi. Öyle ki bunların kendine özgü mizahlarını adlandırmak için kullanılan "pythonesk" sözcüğü sözlüklere girdi. Grubun sinema filmleri sırasıyla şunlardı:

1971 – "And Now For Something Completely Different" (Ve Şimdi bütünüyle başka bir şey)

1975 – "Monty Python and the Holy Grail" (Monty Python ve Kutsal Kupa)

1979 – "Life of Brian " (Brian'ın hayatı) .Bu en ünlü filmlerinde Monty Python Hıristiyanlığın tarihini yeniden yazarak, kimi yanlışları düzeltti! Benim gördüğüm en iyi din tarihi filmlerinden biridir bu. Tabii klisenin büyük protestoları ile karşılanma kaderinden, Hıristiyanların boykotundan kurtulamadı.

1982 – "Live at the Hollywood Bowl" "Hollywood leğeninden canlı yayın"

1983 – The Meaning of Life (Hayatın anlamı)

Grup1983'deki "The Meaning of Life" ertesi, kendini tekrar gerekçesiyle, kendi kendini dağıttı. Grubun kimi üyeleri komedyen olarak tek başlarına kariyerlerini sürdürdüler.Terry Gilliam örneğin Brasil isimli filmi; 12 Maymun'u vb. yaptı. John Cleese bir dizi filmde oynadı. Grup dağıldıktan sonra, onun yerini dolduracak başka, o kalitede benzer bir grup çıkmadı. Phytonesk mizah öksüz kaldı.

Four Lions'u seyrederken işte bu Monthy Python'u hatırladım. Yeni/den Monty Phyton dedirtecek bir mizahla karşı karşıyayız Four Lions'ta . Umarım bu ekip dağılmaz ve yeni yapıtlarla çıkar karşımıza.

Derviş Zaim'den.

Gölgeler ve Suretler

| Gölgeler ve Suretler

(Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti / Türkiye 2010)
Yönetmen ve senaryo: Derviş Zaim
Oyuncular: Settar Tanrıöğen, Buğra Gülsoy, Nadi Güler, Ahmet Karabiber, Cem Yardımcı, Cihan Tarıman, Ekrem Yücelten, Erol Refikoğlu, Hazar Ergüçlü, Konstantinos Gavriel, Osman Alkaş, Pantelis Antonas, Popi Avraam vd.

Kıbrıs kökenli Derviş Zaim ilginç, tutarlı, yetenekli bir filmci. Filmlerini birbirini tamamlayan bir bütünün parçaları olarak kurguluyor. Son olarak çektiği "Gölgeler ve Suretler", bir minyatür sanatı/sanatçısının öyküsünü anlattığı"Cenneti Beklerken"; Hat sanatı/sanatçına dayandığı "Nokta" ertesinde, gölge sanatı ve sanatçısının öyküsünü anlattığı bir film. Bir anlamda ölüp giden el sanatlarına selam gönderen bir üçlemenin son filmi Gölgeler ve Suretler. Felsefi olarak ise üçlemenin bütün filmlerinde gerçeklik nedir, gerçeklik ile onun sanatsal yansıması ne ölçüde uyum içindedir soruları gündemde.

Gölgeler ve Suretler'de Derviş Zaim, Kuzey Kıbrıs'ta bir gölge sanatı ustası ile kızının somutunda 1963'de Kıbrıs Rumları ile Kıbrıs Türkleri arasında yaşanan olayları anlatıyor. Kuşkusuz bu zor, milliyetçiliğe düşme tehlikesi büyük olan bir konu. Aslında aynı gölge oyunundaki gibi, tek boyutlu gölgeyi, çok boyutlu gerçek sanmak mümkündür. Ve gölge oyuncusu ne kadar usta ise, gölgeyi gerçeğin yerine koyma tehlikesi o kadar büyüktür.

Derviş Zaim, "Gölgeler ve Suretler"de 1963 olay-

larını anlatırken, tek yanlılığa, milliyetçiliğe düşmemeyi beceriyor. Bunu öyküyü her iki taraftan değişik insanların perspektiflerinden anlatarak yapıyor. Her iki tarafta da çatışmayı körükleyenler olduğu gibi, ayrı etnik grupların barış içinde bir arada yaşamasından yana olan insanlar olduğunu, yer yer çatışmaların diyalogsuzluktan kaynaklanan yanlış anlamalar, tesadüfler vb. den de kaynaklandığını; Kıbrıslı Türklerin azınlık olarak esasta haksızlığa uğrayan taraf olduğunu, hem Yunanistan'ın, hem Türkiye'nin doğrudan işin içinde olduğunu, İngiltere'nin olayların geri planındaki güç olduğunu vs. ortaya koyuyor. Gölgeler ve Suretler her ne kadar Kıbrıs'ta bir tarihi kesitteki olayları konu alan bir film gibi görünüyorsa da, dünyadaki bütün etnik çatışmalar için derslere sahip bir film. Gölgeler ve Suretler, insanların milliyetler temelinde birbirlerine karşı kışkırtılmalarına, birbirlerine düşman edilmelerine isyan eden, halkları dostluğa , kardeşliğe, insanlığa çağıran bir film. Bunu slogan atmadan; ajitasyon çekmeden, sessiz sedasız yapan etkileyici bir film.

Derviş Zaim'i ve ekibini kutlamak gerek.

İsim ve benlik üzerine neşeli/hüzünlü /romantik bir Fransız filmi

Le nome des gens

| Diğerlerinin isimleri…

(Fransa 2010)
Yönetmen: Michel Leclerc
Senaryo: Baya Kasmi und Michel Leclerc
Oyuncular: Sara Forestier (Bahia Benmahmud), Jacques Gamblin (Arthur Martin), Carole Franck (Cécile Benmahmud), Zinedine Soualem (Mohamed Benmahmud), Michèle Moretti (Annette Martin), Jacques Boudet (Lucien Martin), ve Lionel Jospin! vd.

Bir insanın ismi, onun hakkında ne kadar bilgi vericidir, isim benliği ne ölçüde yansıtır? Latince ünlü "Nomen est omen" (İsim işarettir/ İsim Programdır) deyiminin gerçeklik payı nedir?

Örneğin Fransa'da yaşayan genç bir kadının ismi "Bahia" olsa, ilk sorduğunuz soru ne olur ? Bahia? Bahia? Bu Bir Brezilya ismi değil mi? Brezilya kökenli misiniz? Ya da soyadınız "Benmahmud" ise, aslında Arap kökenlisinizdir.

Senaryosunu birlikte yaşadığı Baya Kasmi ile beraber kaleme aldığı "Diğerlerinin isimleri" adlı filminde Michel Leclerc'in kadın baş kahramanı Bahia Benmahmud isimli bir genç kadın. Ön isminin çağrıştırdığı kakao renkli Brezilyalı klişesine de; soyadı Benmahmud'un çağrıştırdığı siyah, kıvırcık saçlı Arap klişesine de uymuyor. Hele hele gerek tipi, gerek hayat tarzı ile Benmahmud'un çağrıştırdığı Müslüman kadın tipine hiç mi hiç uymuyor. Beyaz tenli, kızıl saçlı anarşist ruhlu, kendini solcu olarak tanımlayan bir genç kadın Fransız Bahia Benmahmud. Annesi 68 kuşağından - ve 68in özüne sadık kalmış- bir Fransız, babası aslında yetenekli bir ressam, fakat geçim gailesi ile çok sevdiği resimle uğraşamayan "her işi yapan" bir Cezayir göçmeni. Bahia'nın çocukluğu, aile dostu bir piyano öğretmeninin Bahia'yı cinsel tacizi dışta tutulursa, mutlu bir çocukluk. "Aile dostu"nun cinsel tacizi evde üzerinde konuşulmayan bir tabu. Bahia cinselliğine yönelen bu erkek saldırısı karşısında, yetiştiğinde psikologların vs. hiç öngörmediği bir tavır takınıyor: Cinselliğini bir silah olarak kavrayıp, kullanıyor. Genelde beğendiği sağcıları bu hastalıklarından

kurtarıp, insanlaştırmak -bu Bahia'ya göre solculaşmakla eş anlamlıdır- için kullanıyor cinselliğini. (Filmin içeriğindeki en sorunlu yan da burası bence. Çocuklara yönelik cinsel tacizin insanlarda yaptığı tahribat bilindiğinde, Bahia somutunda onun bu saldırıdan adeta güçlenerek çıkması, çocuklara yönelik cinsel tacizin sonuçlarının fazla ciddiye alınmaması anlamına gelebilir.)

Bir başka isim: Arthur Martin. Fransa'da en çok kullanılan ön isimlerden biri Arthur. Fransa'da en çok kullanılan soy adlarından biri Martin. Bizde mesela Ali Demir filan gibi bir isim. Üstelik Arthur Martin aynı zamanda ünlü bir mutfak malzemeleri firmasının da adı. Böyle bir ismi duyduğunuzda o insan hakkında ne düşünürsünüz? Tipik, ortalama bir Fransız? İsmine uygun bir görüntüsü ve işi var Arthur Martin'in. Tipik bir devlet memuru. Koyu renk takım elbise, kravat. Sağlık Bakanlığında çalışan, bulaşıcı hayvan hastalıkları konusunda uzman bir veteriner. Fakat onun da "ortalama"nın dışında bir gizi var. Ninesi ve dedesi Yunanistan göçmeni Yahudiler. Ve Fransa'nın işgali döneminde Naziler tarafından toplama kampına sürülerek, katledilmişler. Evde bu geçmiş üzerine konuşmak, bu geçmişi hatırlatabilecek kelimeleri kullanmak vs. tabu. Bu yüzden de sessiz-konuşulmayan bir ev Yahudi-göçmen kökenli ortalama-tipik Fransız Arthur'un anne-baba evi!

İlk bakışta birbirine zıt bu iki tip, Arthur Martin'in uzman olarak katılıp, kuş gribi konusunda uyarılarda bulunduğu bir radyo programında karşılaşıyor, çatışıyorlar. Bahia bu radyo programında telefon bağlantılarını kuran bir yardımcı olarak çalışmaktadır. Arthur'un anlattıkları –ki ona göre panikçiliktir Arthur'un yaptığı- iyice kızdırır Bahia'yı. Telefon işini bırakıp stüdyoyu, yayını basar Bahia ve Arthur'un gereksiz panik yarattığını bağıra çağıra açıklar. İlk tanışma budur. Ertesinde birlikte radyodan çıktıklarında, genelde erkeklerin sorduğu klasik soru Bahia'dan gelir: "sana mı, yoksa bana mı gideceğiz". Bu kadar doğrudanlık karşısında ne yapacağını bilemez Arthur. Aslında bir yanlış anlama vardır. Arthur sağcı değil, sıkı bir Jospin'cidir kendi deyimi ile.

"Diğerlerinin isimleri" bu birbirine zıt iki insanın birbirlerine aşık olmalarının öyküsünü anlatan neşeli, romantik bir komedi. Ama yalnızca bu değil, aynı zamanda Fransa'daki güncel siyaset konusunda da reformist sol'un ağlanacak haline" güldüren bir film. Örneğin bir sahnede Bahia ağlayarak çıkıyor oy verdiği kabinden. Başını sevgilisinin omuzuna yaslayıp hüngür hüngür ağlıyor. "Düşünebiliyor musun, ben Chirac'a oy verdim!". Seçim Le Pen ile Chirac arasında olunca ve oy kullanmak da vatandaşlık görevi olarak kavranınca, hem ağlayıp hem de ehven-i şeri seçmek dışında bir alternatif kalmıyor Bahia gibilere!

Diğerlerinin isimleri, bunların yanında çıplaklığın da en az giyinik olmak kadar –hatta ondan daha doğal- bir hal olduğu konusunda düşündüren, başoyuncusunun unutkanlıkla çıplak olarak metroya binebildiği, çıplaklığın rahatsız etmediği bir film.

Başta Sara Forestier ve Jaques Gamblin olmak üzere oyuncular da çok başarılı.

Bir balerinin dayanılmaz yükü

Black Swan

| Siyah Kuğu
(ABD 2010)
Yönetmen: Darren Aronofsky
Oyuncular: Natalie Portman (Nina Sayers), Vincent Cassel (Thomas Leroy), Mila Kunis (Lily), Barbara Hershey (Erica Sayers), Winona Ryder (Beth MacIntyre),Toby Hemingway (Tom) vd.

Siyah Kuğu, 2010 yapımı filmler içinde en çok reklamı yapılan, büyük beklentiler yaratılan filmlerden biri idi. 2010 Venedig Film Festivalinin açılış filmi olarak gösterilen Siyah Kuğu, 2011 Oscarları için de en büyük favorilerden biri olarak tanıtılıyordu.

Darren Aronofsky'nin Siyah Kuğu'sunda Natalie Portman, bütün amacı sonuçta bütün sanat dünyasının ayaklarına kapandığı baş balerin olmak isteyen, bunun için kelimenin gerçek anlamında korkunç bir disiplinle, ölesiye çalışan, hırslı bir genç balerini- Nina Sayers- canlandırıyor. Onun aslında çocukluğunu ve gençliğini yaşamasını engelleyen bu hırs, kendisi bir zamanlar benzer bir konumda olan ve fakat Nina'nın doğmasıyla kariyeri sonlanan annesi tarafından da olabildiğince körükleniyor.

Bu disiplinli hırs, baleden ve orada öne konan

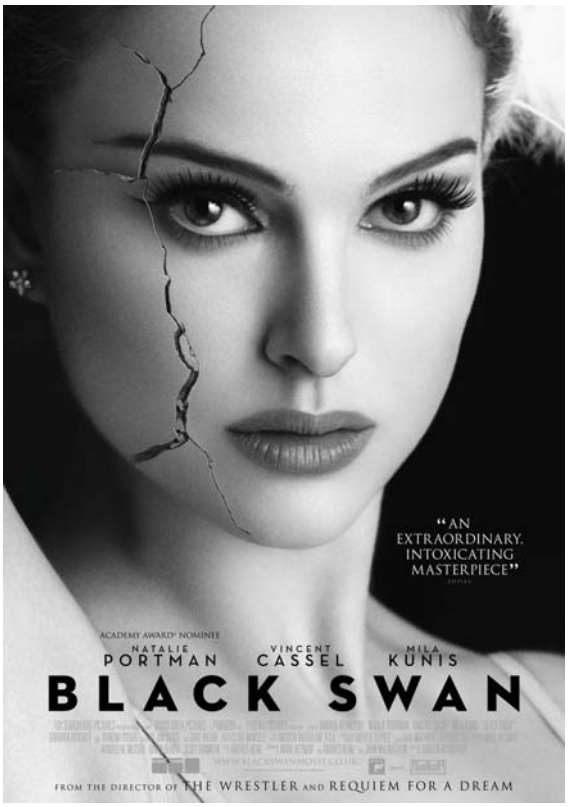

hedeften başka bir şey tanımama, onun dışındaki hayattan kopukluk, fakat aynı zamanda sahnede mutlaka gerekli olan öz güvenin geliştirilmesinin de engeli. Nina, oyunun yöneticisi tarafından yapmacıklıktan uzaklaşıp, oynadığı rolü kendisi ile özdeşleştirmeye, bu anlamda "kendisi olma"ya çağrılıyor.

Nina'nın önüne sonunda Kuğu Gölü balesindeki çifte rolü -saf ve günahsız beyaz kuğu/ tutkulu, baştan çıkarıcı siyah kuğu- oynama fırsatı çıkıyor. Siyah Kuğu rolünün hakkını verebilmek, Nina'nin varmak istediği "mükemmel"liğe varabilmek, ancak Nina'nın kendi kişiliğinin karanlık yanları ile tanışması, bunları kabullenmesi, yaşaması ile mümkün olacaktır. Siyah Kuğu Nina'nın kişiliğinin karanlık yanlarına yolculuğunun, öyküsü. Ve bu yolculuk aslında çıldırmanın sınırlarını zorlayan, halüsinasyonlarla dolu, gerçekle Nina'nin bilinç altının, korkularının, bastırılmış tutkulu duygularının birbirine karıştığı bir yolculuk.

Siyah Kuğu, baledeki (belki bütün güzel sanatlardaki) "mükemmel"liğin, yalnızca yetenek işi olmadığını, büyük bir disiplinle çalışmak ve hırs olmaksızın "mükemmel"liğin yakalanamayacağını, mükemmele varmanın aynı zamanda çılgınlık sınırlarını zorlamakla mümkün olduğunu anlatan bir film.

Üzerine çok çalışılmış, düşünülmüş olduğu belli olmasına rağmen, "mükemmel"liği yakalayan bir film değil Siyah Kuğu.

Natalie Portman iyi oyuncu, fakat iyi bir balerin değil. Bunun sonucunda onun dans ettiği sahnelerde yakın çekimlerde hep belden üzerini görüyoruz. Dans adımlarını gördüğümüz sahnelerde ise Natalie Portman yok. Bir bale filmi için tabii bu rahatsız edici, filmin inandırıcılığını sarsan bir durum.

Remake olacaksa böylesi olmalı

The next three days

| Kaçış Planı
(ABD 2010)
Yönetmen ve senaryo: Paul Haggis
Oyuncular: Russell Crowe (John Brennan), Elizabeth Banks (Lara Brennan), Liam Neeson (Damon Pennington), Olivia Wilde (Nicole), Michael Buie (Mick Brennan), Daniel Stern (Meyer Fisk), Brian Dennehy(George Brennan),Moran Atias, Jonathan Tucker vd.

Kaçış Planı, Hollywood'un en yetenekli senaryo yazarlarından Paul Haggis'in L.A Crash ve Elah Vadisi'nden sonra yönettiği üçüncü filmi. Bu kez bir Fransız polisiye filminin, (Pour elle, 2008) ABD ye taşınmış yeniden yapımı.

Öykü kısaca şu:

Profesör John Brennan', eşi Lara Brennan, bir

çocuklu orta sınıf, mutlu Amerikan ailesidir. Lara Brennan bir gece hiç beklenmedik bir şekilde polis tarafından cinayet suçlaması ile evden alıp götürülür. Lara'nın iş yerindeki şefini öldürdüğü iddia edilmektedir. Bir dizi delil bu suçlamayı desteklemektedir. İyi bir Amerikan vatandaşı ve aile babası olan Profesör John Brennan suçsuzluğuna kesinlikle inandığı eşinin Amerikan adaleti tarafından aklanacağına emindir. O bu aklanmayı sağlamak için hukuki bütün yolları sonuna kadar kullanır. Ancak Lara Brennan Mahkeme tarafından inandırıcı deliller temelinde mahkum edilir.

Çok güvendiği Amerikan adaletinden umudu kesen John Brennan, bir eski mahkumun yardımı ile bir kaçış planı hazırlar. Ancak eşinin 3 gün sonra bir başka hapishaneye aktarılacağı haberi ile uygulama için 72 saat kalır.

Haggis bu 72 saatin öyküsüne odaklandığı filminde, Hitchcock tarzı bir gerilimle seyirciyi 2 saat 15 dakika koltuğa bağlıyor. O bunu Hollywood sinemasının gürültülü efektlerine ihtiyaç duymaksızın, kronolojik, klasik anlatımlı bir filmle yapmayı beceriyor. Kuşkusuz en başta Russel Crowe'ın mükemmel oyunu da filmin başarısına büyük katkı sunuyor.

Kaçış Planı, benim açımdan bazen yeniden yapımların orijinalden iyi olabileceğine bir örnek. Haggis yalnızca senaryoda değil, yönetmenlikte de ustalar arasında "ben de varım" diyor.

Hoş bir filme keyifli devam

Eyvah Eyvah 2

| Eyvah Eyvah 2
(Türkiye 2010)
Yönetmen : : Hakan Algül
Oyuncular: Demet Akbag, Ata Demirer, Özge Borat Sakrak, Tanju Tunçel, Salih Kalyon, Bican Günalan, Tarik Ünlüoglu, Ayse Nil Samlioglu, Meray Ülgen, Caner Alkaya vd.

Eyvah Eyvah 1, 2'nin habercisi idi. Hüseyin (Ata Demirer) babasına kavuştuğu 1. bölümden sonra, Geyikli'deki sevgisinden habersiz yavuklusu Müjgan'a kavuşmazsa mutluluk tam olmazdı.

Eyvah Eyvah 2, Hüseyin'in mutluluğa yolculuğunun ikinci bölümü.

Bu yolculukta tabii Firuzan ve babası onun yol arkadaşları. Ve tabii bir dizi macera ertesi sevgi yolunu buluyor.

Eyvah eyvah 2, sevimli, insancıl, hoş, romantik bir aşk filmi. Sevgiyi ciddiye alan, fakat aynı zamanda gülen bir film. . İliklere kadar işlemiş militarizm; evde kadın egemenliği; kaçak insanların durumu vb. gibi toplumsal bir dizi soruna da geçerken değiniliyor.

Küfürü mizah sanan bir anlayıştan uzak (Recep İvedik!), seviyeli bir mizah için iyi bir örnek Eyvah Eyvah 2.

Zincirlerinden kurtulan "Süs Eşyası"

Potiche

| Kadın İsterse
(Fransa 2010)
Yönetmen : Francois Ozon
Senaryo : Francois Ozon, Pierre Barillet, Jean-Pierre Grédy
Oyuncular: Judith Godrèche, Gérard Depardieu, Fabrice Luchini, Catherine Deneuve, Jérémie Renier

Francois Ozon, yine Catherine Deneuve'lü yeni filminde 1970'li yıllarda Fransa'da bir fabrikatör eşi/ev kadınının şahsında dönemin cinsiyetler arası ilişkilerini, toplumdaki kadın erkek resmini, gelişen kadın hareketinin bu resmi ve ilişkileri değiştirmede oynadığı rolü vb. bir komedi formunda anlatıyor.

Suzanne Pujol (Catherine Deneuve) görünürde mutlu, sadık bir ev kadınıdır. İlk gördüğümüzde, o bir orman içinde gayet yavaş hareketlerle, düz koşu yapmakta, güzelliklere takılıp durmakta, yazdığı şiirler için notlar almaktadır. Hayatından memnundur. Eşi, babasından miras kalmış olan şemsiye fabrikasını yöneten bir iç güveysidir. Egemen olan ve bunu hiç sorgulama ihtiyacı duymayan patron -despot- erkektir. Patron olarak yanında çalıştırdığı sekreter kadını metresi olarak kullanması onun için adeta bir haktır. Suzanne onun için filme ismini de veren -"potiche"– bir süs eşyasıdır. Görünürde imrenilecek, tasasız, lüks içinde bir hayattır Suzanne'in hayatı. Çocuklar çoktan büyümüş, her biri kendi hayatını kurmuştur. Hayat öyle akıp giderken, fabrikada patlayan bir grev ve ertesinde gelişen olaylar bu akışı altüst eder. Grevci işçiler taleplerini duyurmak ve elde edebilmek için fabrikayı işgal eder ve despot patronu rehin alırlar. Onu kurtarmak Suzanne'a düşer. Suzanne her zamanki şıklığı ve makyajı ile fabrikaya giderek grevci işçilerle ve onların sözünü dinledikleri bölgenin Komünist Belediye Başkanı ile (İyice şişmanlamış ve ihtiyarlamış haliyle Gérard Depardieu, sanki kendi karikatürünü oynuyor.) pazarlığa oturur. Bu arada onların arasında Suzanne'in evliliğinin ilk yıllarında tutkulu bir ilişki yaşanmış olduğunu öğreniriz. Suzanne işçilerin taleplerinin önemli bölümünü kabul ederek, hem kocasını kurtarır, hem de grevi sonlandırır. Aslında burada onun bir süs eşyası olmadığı, aslında kocasından daha iyi bir yönetici olduğu görülür.

Bu olayların hemen ardından gelen bir kalp krizi, kocasını fabrikanın yönetilmesi konusunda bütünüyle devre dışı bırakır. Fabrikanın yönetimi Suzanne'a kalır. Onun yönetiminde, fabrika –filmin gelişmesi içinde eşcinsel olduğunu ve aslında babasının Suzanne'in gençliğindeki- yine evli iken – girdiği bir başka ilişkiden olduğunu öğreneceğimiz- oğlunun modernleştirme önerileri ile çok daha büyür, gelişir. Bu arada kocasının ve komünist eski sevgilisinin Suzanne'i kendilerine bağlama çabalarını, kocasının fabrikayı yeniden ele geçirmek için kızı ile birlikte kurduğu kumpası ve bunların özgürlüğünün ve kendi değerinin farkına varan Suzanne tarafından geri çevrilmesini yaşarız.

Sonunda Suzanne özgürleşme konusunda bir adım daha atar ve öncelikle kadın hakları olmak üzere, sosyal hakların savunucusu bir aday olarak seçimlere, eski sevgilisinin rakibi olarak katılır ve kazanır.

Filmi kapatan seçim partisinde Catherine Deneuve'in ve parti davetlilerinin birlikte söylediği şarkı, erkek egemenliğinin çok daha zarif, çekici ve güçlü bir alternatifi olduğunun neşeli bir habercisi adeta. Kuşkusuz biraz idealist ve kuşkusuz Catherine Deneuve çıkarıldığında geriye ortalama bir Fransız filminden başka bir şey kalmayacak bir film "Süs Eşyası". Fakat görünen o ki, Francois Ozon, filmi zaten en başından Catherine Deneuve filmi olarak, ona, onun oyunculuğuna anıt dikme filmi olarak kurgulamış. Bu haliyle keyifle seyredilebilir bir film.

"En zor" üzerine dört film…

İnsan tuhaf bir varlık. Kolay olanı zorlaştırmakta üzerine yok. Aslında insanların, hele hele aynı sınıftan olanların birlikte yaşaması teorik olan en kolay olan şeylerden biri olması gerekir. Öyle ya, düşünen, yaşamak için birbirine muhtaç, toplumsal bir varlık olarak insanların birlikte barış içinde yaşamaları, birbirleriyle dayanışmaları vs. en tabii, en normal, en kolay şey olmalı. Fakat öyle olmuyor. İnsanların özellikle dar alanda birlikte yaşaması, öncelikle bireyciliğin iyice körüklendiği gelişmiş kapitalist toplumlarda, hele hele bir de işin içine cinsellik girince "en zor"lardan biri haline geliyor. Bu

yüzden örneğin batının büyük şehirlerinde "single" (yalnız- tek başına) yaşama, çocukların genelde anne yanında, bazen baba yanında yalnız büyümesi, giderek genel geçer yaşam biçimi haline geliyor. Tabii bu gelişme karşısında burjuva ailenin idealize edilip "aile dağılıyor" yaygarası ile geriye dönüş çağrıları ve çabaları da çoğalıyor. Ülkelerimizde hatta aile savunusu adına, daha da gerilere gidilip feodal yaşam tarzı bile "yozlaşmaya karşı mücadele" "kültürel değerlerimize sahip çıkma" "halkımızın değerlerine sahip çıkma" vs. adına, -bazen kendine solcu, hatta devrimci diyenler tarafından da!- savunulabiliyor. Özellikle büyük şehirlerde –cinselliği de içeren birlikteliklerde- canım cicim ayları, nadiren yılları ertesinde zor olan, daha da zorlaşıyor. Burada genel tavır kendi hayatını başkalarına norm olarak, ahlaklı olan olarak dayatma. Kendine bu konuda tanıdığı özgürlükleri birlikte yaşanılana tanımamak vs. Sonuç yalanlar üzerine kerhen sürdürülen birliktelikler, ya da yalnız yaşam biçimleri. Tabii bir de yine, idealize edilen, tertemiz, ve mutsuz sonlu büyük aşklar ("batsın bu dünya" modu) var! 1968'li yılların birlikte getirdiği, tartıştırdığı alternatif komünal yaşam biçimleri ne yazık ki bugünlerde moda dil ile "out"! Sinema toplumsal hayatın hem yansıtıcısı -hem de ana- egemen akım düşüncesinin en etkin propaganda araçlarından biri olarak insani ilişkiler konusunda üzerine düşeni yapıyor. İşte son dönemden dört film:

ABD den Bir "mutlu evlilik" hali

Last Night

| Son Gece
(ABD 2010)
Yönetmen ve senaryo : Massy Tadjedin
Oyuncular: Keira Knightley(Joanna Reed), Eva Mendes(Laura), Sam Worthington (Michael Reed), Daniel Eric Gold (Andy), Griffin Dunne (Truman), Guillaume Canet (Alex Mann), Scott Adsit, Stephanie Romanov vd.

"Son Gece" İran kökenli Amerikalı kadın Yönetmen Massy Tadjedin'in ilk uzun metraj sinema filmi. Senaryosu da kendisinin anlattığı öykü klasik

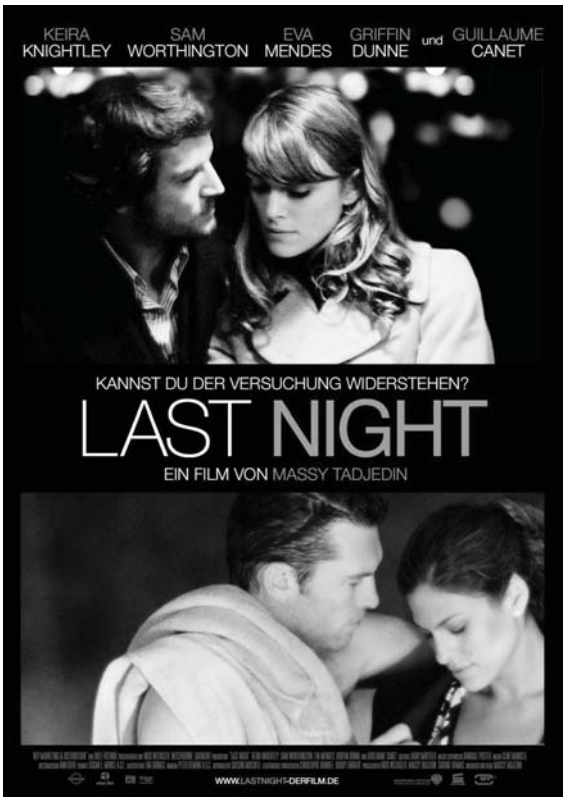

bir orta sınıf "mutlu evlilik" öyküsü.

Joanna und Michael Reed 3 yıldır evli, çocuksuz, her ikisi de iyi para getirdiği belli olan iyi işlerde çalışan genç, güzel bir çifttir. Mutlu bir evlilik görüntüsü çizmektedirler.

Bir partide, Joanna Michael'in yeni iş arkadaşlarından Laura ile tanışır. Oldukça çekici bir kadın olan Laura ile Michael arasında gayet samimi bir ilişki olduğunu düşünür. Parti dönüşünde Michael'i Laura konusunda adeta sorgular. Michael Laura'nın çekici bir kadın olduğunu, fakat kendisinin onunla bir ilişkisi olmadığını, olamayacağını, Joanna'yı sevdiğini açıklar.

Joanna için, Laura hakkında kocasının yaptığı "çekici kadın" açıklaması, aslında onun kıskançlığını daha da körükleyen bir açıklamadır. Michael için ise eşinin onun sadakatini sorgulaması bir güvensizlik açıklamasıdır. Fakat diğer yandan olmayan bir ilişkinin olabilirliğinin de seslendirilmesidir.

Bu olayın bir süre ertesinde Michael, içinde Laura'nın da yer aldığı bir heyetle iş görüşmesi için bir başka şehre gitmek, o şehirde gecelemek durumunda kalır. Onun iş seyahatinde olduğu günün sabahı Joanna'da –şu tesadüfe bakın ki- eski Fransız sevgilisi Alex'le karşılaşır. Akşam bir lokantada buluşmak üzere randevulaşırlar. Cep telefonu üzerin-

den Laura/Michael'in birbirlerine ulaşma çabaları, -yine tesadüflerle- başarısız kalır. Sonuç Michael'in Laura ile; Joanna'nın Alex ile geçirdiği gecedir.

Sonra "Son Gece"nin ertesi günü gelir. Genç karı–koca lüks evlerinde yan yana gelirler. Şimdi birbirlerine karşı söyleyecekleri yalanları vardır ikisinin de.

Massy Tadjedin, mutlu bir evliliğin bu karşılıklı "ilk kaçamak" öyküsünü, paralel montajla anlatırken hiçbir biçimde suç ve suçlu aramıyor, her şey kendi doğallığı içinde gelişiyor. Film bu haliyle tek eşli evlilik içinde tutkulu aşkın giderek eksilmesinin, yeni heyecanlar aramanın işin doğasında olduğu, sadakat denen şeyin çok zor olduğu tezine destek olarak okunabilir. Şimdilik bu çift şimdilik küçük yalanlar temelinde sürdürecektir birlikteliği. Sonrasında ne oluru açık bırakıyor film.

Estetik olarak ilginç olan bir şey var filmde: Sevişme sahnelerinde de aslında erkek kabalığı yerine kadın duyarlılığı, kadın bakışı net olarak görülebiliyor. Filmin iyi yanı bence bu.

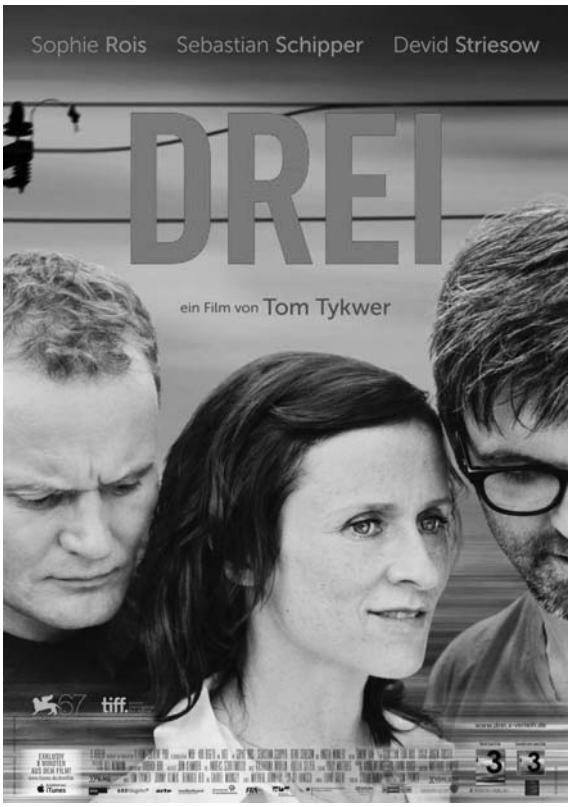

Neden Olmasın'ın Almancası

DREI

| Üç
(Almanya 2010)
Yönetmen ve senaryo : Tom Tykwer
Oyuncular: Sebastian Schipper, Angela Winkler, Devid Striesow, Sophie Rois, Annedore Kleist.

Coline Serreau'nun 1977'de çektiği ve tek eşli kadın-erkek ilişkisinin, insanların birlikte yaşaması için tek biçim olup olmadığını sorgulayan çok sevdiğim bir filmi vardı: "Pourqoi pas?" (Neden Olmasın). Bir evde birlikte oturan, evi ve yatağı paylaşan iki erkek, bir kadının öyküsü idi anlatılan. Üçlü'nün kadını Alexa, burjuva ailesinde "aile reisi"nin yaptığı işi yapıyor, dışarıda bir işte çalışıp, para kazanıp, evin giderlerini karşılıyordu. İki erkekten Fernand isimli karakter, tipik ev kadını rolünü üzerleniyor, ev işlerini yapıyordu. İkinci erkek karakter Louis isimli bir müzisyeni canlandırıyordu. O da yeni kompozisyonlar yaratma sancıları içinde kıvranan bir sanatçı idi ve ev arkadaşlarının yardımına, desteğine muhtaçtı. İki erkek hem Alexa'yı; hem birbirlerini seviyorlardı. Alexa'da her ikisini de seviyordu. Ufak tefek, günlük hayat zorluklarından da kaynaklanan çelişmeler olsa da, toplumun değer yargılarının "ahlaksız" olarak değerlendirdiği, kimseye zararı olmayan, yetişkin insanların kendi istekleri ile kurdukları dünyalarında, oldukça mutlu ve uyumlu bir hayat sürüyorlardı.

Bu mutluluk Louis'in Sylvie isimli kadında "hayatının aşkını" bulduğunu düşünmesi ile son bulur gibi oluyor, ev dağılıyor; sonunda Sylvie'nin 3'lüye katılması ile, 4'lü ve herkesin herkesi sevdiği bir evle sonlanıyordu. "Neden olmasın" aslında içinde zorlama olmayan, yetişkinlerin kendi karşılıklı istekleri temelinde kurdukları her türlü ilişkinin, yaşam tarzının olabilirliğini anlatan, burjuvazinin iki yüzlü, sahtekar dar görüşlü ahlakçılığını tiye alan, cesur bir filmdi. 68'in cinsellik konusunda da özgürlükçülüğünün ürünü olan yeni yaşam biçimlerine bir övgü idi.

Şimdi üzerinden 30 yıl geçtikten sonra, Tom Tykwer "neden olmasın"ı 2010'un Berlin'ine taşıyor. Evli, birbirini seven 30'lu yaşların sonlarına varmış bir çift var. Hanna (Sophie Rois) ve Simon (Sebastian Schipper). Maddi dertleri yok. İkisi de iyi mes-

lekli, orta sınıf insanları. Çocuk yapıp yapmamayı tartışıyorlar. Bir yandan bireysel tatmin aracı çocuk, fakat diğer yandan da özgürlüğü kısıtlayacak bir yük!

Sonra günün birinde Simon Berlin'in en "cool" mekanlarından birinde, nehir gemisinden bozma yüzme havuzu ve sauna'da Simon, Adam (Devid Striesow) ile tanışıyor. Bir Genetikçi olan Adam'la tanışma, Simon için aynı zamanda kendindeki Homoseksüel yanın keşfi oluyor. Adam ile Simon bir aşk ilişkisine giriyorlar. Bu Simon ile Hanna arasındaki ilişki için de olumlu bir rol oynuyor. Ardından – tesadüf bu ya- Hanna da bir vesileyle Adam ile tanışıyor. O da Adamla bir aşk ilişkisi yaşamaya başlıyor. Bu arada Anna/Simon ilişkisi de eskisinden daha iyi bir biçimde sürüyor. Adam ile doyasıya yaşanan cinsellik, Simon Hana arasındaki cinselliğin de daha iyi yaşanmasını beraberinde getiriyor. Sonra günün birinde yine bir tesadüfle bu üçlü ilişki çıkıyor ortaya. İlk anda şaşıran üçlü, sonunda bu üçlü ilişkiyi gizlilik zırhından soyundurup, birlikte yaşıyorlar. Simon gebe kalıyor. Filmin son sahnesinde bir yatakta sevişen üçlü üzerinden hızla yükselen kamerada üçlü sonunda beyaz bir dünyada bir siyah noktaya kadar küçülüyor.

Tykwer Üç'te estetik olarak yönetmenlik döneminin başlangıcındaki (Lola rennt) bölünmüş perdede paralel anlatım tekniğine dönüyor. Mekan da yine herhalde en iyi bildiği kent olan Berlin. Film tekniği ve oyuncuları ile iyi. İçerik olarak ise Üç aslında gelişmiş kapitalist ülkelerdeki bencil bireyciliğin, aslında gelecek hayalsizliğinin, günü yaşamanın ve bu yaşamın yüzeyselliğinin, boşluğunun filmi. Tykwer'in amacı bunu göstermek mi idi, yoksa yalnızca büyük şehir insanının cinsel arayışlarını sorgulayan hafif bir komedi mi idi – böyle de okunabilir film- bilemem.

Tykwer'in Üç'ü, fakat çıkış noktasında her halde bir yeniden yapım. Başta anlattığım "neden olmasın" ın, 33 yıl sonraki Alman versiyonu. Bu haliyle film, aslında toplumsal hareketin geldiği yeri de gösteriyor: 1977'nin toplumsal değerleri sorgulayan ve toplumsal alternatifleri tartışan yaklaşımının yerini, her şeyin zaten mümkün olduğu bir ortamda –ki bu aslında 68 hareketinin bir kazanımı- bireyselliği öne çıkaran çözümler almış. Toplumsal sorunlar geçerken aydın gevezeliğinin konusu olarak tartışılıyor.

Başkalarını mutlu etme mutluluğu

Another Year

| Bir Başka Yıl
(İngiltere 2010)
Yönetmen : : Mike Leigh
Oyuncular: Jim Broadbent, Imelda Staunton, Ruth Sheen, Lesley Manville, Peter Wight vd.

Mike Leigh yeni filminde 60'lı yaşlarında, gerçek anlamda birbirlerini tamamlayan, gerçek anlamda mutlu bir çiftin öyküsünü anlatıyor: Gerri (Ruth Sheen) ve Tom (Jim Broadbent)'un öyküsü. Aslında kendi kendine yeten bir büyük aşk öyküsü onların öyküsü. Nesli tükenen bir ilişki, kural dışı bir ilişki anlatılan. Fakat onlar mutluluğu yalnızca kendileri için isteyen bencil, bireyci insanlar değil. Çevrelerinde ilişki içindeki oldukları ve aslında her biri şu veya bu şekilde mutsuz insanların da mutlu olmalarını istiyorlar. Başkalarının dertlerini dinliyor, onlara yardımcı olmaya çalışıyorlar. Belki de gerçek mutluluğun sırrı burada: Mutluluğu yalnızca kendisi için istememek. Onu paylaşmak.

Mike Leigh'ın "Bir başka Yıl"ı, Tom ve Jery ilişkisini, bu ilişkiyi neredeyse çelişmesiz bir ilişki olarak gösterirken, onu idealize ediyor. Bu fakat aslında egemen mutsuz ilişkiler, mutsuz insanlar, mutsuz toplumu resmetmek için kullanılan bir araç bence. "Another Year" ismiyle de, aslında var olan bu mutsuz toplum'un kendini hep yeniden ürettiğini ortaya koyan toplumun acıklı, acınacak halini gösteren bir film.

Ve Türkiye'den Tesadüfün bu kadarı

Aşk Tesadüfleri Sever

| Aşk Tesadüfleri Sever
(Türkiye 2010)
Yönetmen : Ömer Faruk Sorak
Oyuncular: Mehmet Günsür, Belçim Erdoğan, Altan Erkekli, Şebnem Sönmez, Ayda Aksel, Cezmi Baskın, Batuhan Karacakaya, Yiğit Özşener, Hüseyin Avni Danyal, Öykü Çelik, Caner Karamukluoğlu, Reyhan Asena Keskinci, Arif Keskiner, Yılmaz Gruda, Zafer Demircan, Ayşe Arman, Berkant Keskin, Berna Konur, Hakan çimenser, Pınar Çağlayan, Ümit Bülent Dinçer vd.
Müzik: Şebnem Ferah, Teoman, Demir Demirkan, Müslüm Gürses, Bülent Ortaçgil, Ozan Çolakoğlu, Redd, Tanju Okan, Tnk, R.e.m.

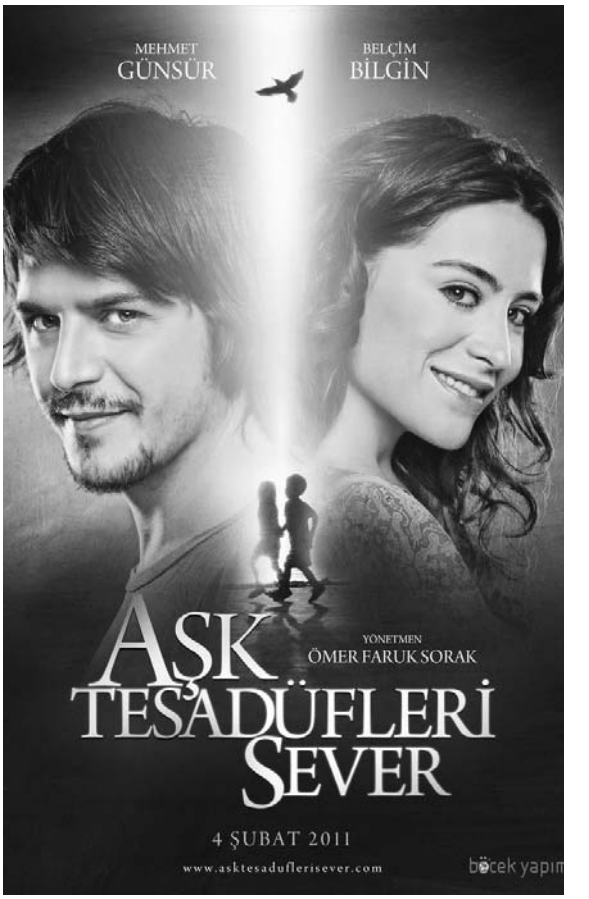

Bu yıl Türkiye'de oldukça büyük bir seyirci kitlesine ulaşan "Aşk Tesadüfleri Sever", benim yukarıda değişik ilişkiler bağlamında "idealize edilen, tertemiz, ve mutsuz sonlu büyük aşklar ("batsın bu dünya" modu)" olarak adlandırdığıma bir örnek.

Anlatılan tabii yine maddi dertleri olmayan orta sınıf insanları. Anlatılan, aynı hastanede, aynı gün doğan, hayatları daha doğumda kesişen ve fakat bundan haberleri olmayan; sonra çocukluklarında birbirinden habersiz bir çocuk aşkı yaşayan; sonra bir çok kez rastlaşmalarına rağmen, bir türlü tanışmayan; sonunda 2010 yılında İstanbul'da artık ünlü bir fotoğraf sanatçısı olan Özgür'ün (Mehmet Günsür) sergi açılışında tanışan, birbirlerine kelimenin gerçek anlamında ölesiye aşık olan Özgür ve Deniz'in (Belçim Bilgin) öyküsü. Film geri dönüşlerle Özgür ve Deniz'in bugününü yaratan ve onları bir türlü birleştirmeyen geçmişlerine gidiyor. Türkiye'nin 70'li, 80'li, 90'lı ve 2000'li yıllarındaki Özgür ve Deniz'in sürekli kesişen ve fakat tesadüfen bir türlü birleşmeyen hayat çizgileri anlatılırken, o yılların müzikleri, yaşam biçimleri vb. de ortaya konuyor. Sonunda birleşir gibi olan sevgililer, -kader utansın, batsın bu dünya- birleşemiyor. Tesadüfen kan uyuşması sonucu, tesadüfen tam buluşacakken kazaya uğrayan ve beyin ölümü gerçekleşen Deniz'in kalbi takılan, yaşamı böylece kurtulan Özgür ile Denizin buluşması herhalde "kader ayırsa bile mahşerde buluşuruz" a kalıyor!

Son yıllarda gördüğüm en ağdalı melodram "Aşk Tesadüfleri Sever".

Bir de belki en gürültülü olanlardan biri. Yukarıda filmin kimliğinde Müzik bölümünü özel olarak aldım. Orda görüldüğü gibi müzikte yok yok adeta. O yukarıda saydıklarım yanında bir de hemen her resmin arkasında resmi yorumlayan "özgün film müziği" var. Resimlerinin gücüne ve seyircilerinin aklına güvenmeyen yönetmenlerin yaptığını yapıyor Ömer Faruk Solak. Kötü yapıyor!

Aslında oyuncular iyi, çekim temiz, montaj düzgün ve çıkış noktasında öykü iyi bir aşk filmi çıkarmaya uygun, ama sonuç tam bir "batsın bu dünya", tesadüfün bu kadarı fazla filmi.

Yazık olmuş.

25 Mayıs 2011

Yağmur Zamanı

Tuncay KARADENİZ

Cıvıldak kuşlarının sessizliği içinde yaşayarak geçiyordu günlerimiz. Yağmurlar da bir türlü dinmek bilmiyordu. Ablam ve ben üşüyen ayaklarımızı biraz olsun ısıtabilmek için kömür sobasının dibinden hiç ayrılmıyorduk. Okul dönüşü eve vardığımızda çoraplarım su içinde olurdu. Annem önce ıslanan çoraplarımı ayaklarımdan çıkarır, kuruması için soba borusuna tutturduğu tel şişlere asardı. Babamın sözü vardı, bu ay ki ikramiyesiyle bana su geçirmeyen çizmelerden alacaktı. Şimdilik idare etmemi istemişti benden. Çoraplarımın kurumasını bekleyip, öğlen yemeğimizin ardından ablamla birlikte teyzemizin yanına gidecektik. Yarın evinde yapacağı namazlık için ablamın kendisine yardım etmesini istemişti. Annem kuruyan çoraplarımı ayağıma giydirdi. Islanacağını bildiği için bir çift yedek çorap daha cebime sokuşturdu ve her ikimizi de yolda dikkatli olmamız için uyardı. Dışarıda yağmur çiseliyordu, yürüdüğümüz yollar su içindeydi ve henüz kuruyan çoraplarımın tekrardan ıslandığını hisseder olmuştum. Her seferinde çoraplarımın ıslanıp çıkarmak zorunda kalmaktan usanmıştım. Çorapsız gezsem çok daha iyidir diye düşünürdüm. Nasıl olsa birazdan teyzemlere geçince o da çoraplarımı çıkarıp kurutacaktı. Dolmuş yanaştı. İçeri girdiğimizde ağır bir rutubet havası içimize dek işlemişti. Yağmur sanki dışarıya değil de dolmuşun içine yağıyordu.

Teyzem köy de yaşıyordu. Çocukları, eşi ve kendisi vazgeçememişlerdi köy yaşamından. Annem ve babam birçokları gibi köy hayatından uzaklaşıp, evlendikten sonra şehrin içinde bir mahalleye yerleşmişler. Babam bir ayakkabı fabrikasında çalışıyordu. Ayakkabı ustasıydı. Su geçirmeyen, kışın karlı yollarda kaymayan ve ayakları sıcak tutan ayakkabılardan yapardı. Yaptığı ayakkabılar çok pahalı olduğu için kendisine bile yılda bir ayakkabı alabiliyordu. Babamın ikramiyesini almasına az zaman kalmıştı. Belki ayakkabılardan sonra da gocuk alır diye geçirirdim aklımdan.

Dolmuşçu önünü daha rahat görebilmesi için arabanın buğulanan ön camını siliyordu. Çoraplarımın ıslaklığı ayaklarımı çok rahatsız etmişti.

Parmak uçlarımın sızladığını hissediyordum. Eğilip biraz ovalamak istedim ve yanı başımda oturan adamın ayakkabıları dikkatimi çekti. Kuru ve sağlam ayakkabılardı. Babam mı yaptı? Diye aklımdan geçirdim. Böylesi güzel ayakkabılarla sulu yollarda rahatça yürüyebilirdim, çamurların içinden korkmadan geçebilirdim. Güzel ayakkabılara bakarken de bir taraftan üşüyen parmaklarımın sızısını dindirmeye çalışıyordum. Köye varmamıza az zaman kalmıştı. Kasabadan uzaklaştıkça yağmurun şiddeti de artıyordu. Buralarda açık alanlar daha çok yağmur alırdı. Yol boyu sağlı, solu tarlalarla çevriliydi. Köylüler yağmur mevsimlerinde daha çok marul, patlıcan ve lahana ekerlerdi. Yaz geldiği vakit de bütün bu topraklar pamuk, domates, susam fideleriyle dolup taşardı. Uzun tarlaların arasından geçip sonunda köyün girişine varmıştık. Dolmuştan iner inmez ablamla birlikte teyzemlere doğru koşturmaya başladık. Çamurlara saplanan ayakkabılarıma baktıkça o güzel ayakkabıları düşündüm. Öylesi ayakkabılarım olsaydı bu çamurlu yolda çok rahat yürüyebilirdim.

Namazlık için her şey hazırlanmıştı. Evden içeri girer girmez etli bulgur ve kavrulmuş soğan kokuları yüzümüze çarpıyordu. Teyzem ve gelini Nermin abla çoktan işe koyulmuştu. Evin diğer kalanları yağmurlu günlerde köy kahvesinde olurlardı. Teyzemin iki oğlu vardı. Biri evli diğeri bekârdı. Bütün aile bu evde yaşarlardı. Teyzem ıslanan çoraplarımı fark etiğinde hemen annem hakkında söylenmeye başladı ve çoraplarımı çıkarıp sobanın kenarına koydu. Yedeklerini giyindikten sonra yavaş yavaş ayaklarımın ısındığını hissetim. Üşümüyordum artık. Kocaman ve güzel bir ev di burası. Duvarlarında annemin ve diğer kardeşlerinin resimleri asılıydı. Anne ve babasının da yan yana çekilmiş iki fotoğrafı bütün resimlerin ortasında dururdu. Nenem öldükten çok kısa bir süre sonra dedemi de kaybetmişiz. Onun yokluğuna dayanamadı öldü derdi annem. Çok bağlıymış neneme. Yarın verilecek namazlıkta onların anısına olacaktı. Her yıl yapardı bunu teyzem. Halleri çok iyiydi teyzemlerin. Kocasının büyük bir tarlası ve bahçeleri vardı. Yaz olunca ablam ve ben köyden hiç ayrılmazdık. Teyzemde çok severdi bizi. Onun ikinci çocukları gibi olduğumuzu söylerdi.

İşleri azalmış ve yarın için bütün hazırlıklar bitmişti. Havada iyice kararmıştı artık. Annemler yarın geleceklerdi. Bu geceyi ablamla birlikte burada geçirecektik. Akşam yemeği için sofra kurulmuştu. Bütün aile sofradaydık. Enişteminin yemek yerken uzun bıyıklarına bakmaktan kendimi alamıyordum. Çorbayı her yudumladığında bıyıkları çorbaya bulanırdı. Bu hali bana sokak köpeğimizi hatırlatıyordu. O da çöplükleri kurcalarken ağzını, yüzünü yiyeceklerle batırır, sonrasında temizlemek için uğraşırdı. Hadi o sokak köpeğiydi. Bir sokak köpeği için gayet normal davranıştı, ama enişteme bu koca yaşına rağmen bıyıklarını çorbaya bulayabiliyordu.

Sabah olup annemlerde geldikten sonra sofralar hazırlandı. Gelen misafirler ağırlandı ve yorucu bir günün ardından eve döndük. Neyse ki bu kez ayaklarım ıslanmamıştı. Yol boyu yürürken ıslak yollarda babam kucağına almıştı beni. Rahattım. Yarın yeni bir iş günü olacaktı. Yine sabahın erken saatinde kalkıp okula gitmek herkes için çok zordu. Ama yarın yeni çizmelerim gelecekti. Babam söyledi. Yıllık ikramiyeleri verilecekti ve bana söz verdiği çizmeleri getirecekti. Heyecanla akşamın olmasını bekledim. Son kez daha çoraplarımı kurutacaktım. Akşam olmuştu artık babam her an içeri girip elleri arkasında yanıma gelecek ve bana çizmelerimi uzatacaktı. Kapı vuruldu. Koşarak kapıyı açmaya gittim. Kocaman iri cüssesiyle karşımdaydı babam. Başı öne eğikti. Tuhaf bir hali vardı. Gözüm elindekilere ilişti. Bana uzattığı çantanın içinde çizmelerim vardı. Sevgiyle saçlarımı okşadı ve anemin yanına gitti. Beklediğim gibi alamamıştım çizmelerimi ama olsun diye geçirdim içimden. Koşarak salona gittim ve paketinden çıkardığım çizmelerimi giyindim. Çok güzellerdi. İçi yünlü ve sıcaktı. Artık üşümeyecekti ayaklarım. Korkmuyordum artık ıslak ve çamurlu yollardan. Çizmelerimi ayağıma geçirip, anneme ve babama göstermek için yanlarına gittim. Babam anneme bir şeyler anlatıyordu. Yüzü asık ve mutsuzdu. Mutfak kapısının önünden duyuyordum ne konuştuklarını. Babam işten çıkarıldığını söylüyordu anneme. Bundan sonra nasıl yaparım, iş bulmakta hiç kolay değil diyordu. Üçümüzün de keyfi yoktu artık. Dışarıda yağmurun sesi geliyordu. Odaya geçip yeni çizmelerime bakınıp durdum. Sıcaktılar. Babam yapmıştı bu çizmeleri. Dünyanın en sıcak ayakkabılarını yapıyordu babam. Dışarıda yağmurun sesi yükseliyordu. Evin içi sıcaktı. Korkuyordum.

Mart 2011

Süzgün ve Sürgün

Jan ZİRYAN

"süzgün ve uzun şeylerden korkmalı bana kalırsa
uzun süren devrimlerden süzgün aşklardan"
T. Uyar

korkmalı asıl susunca şiirler ve şairler
kısa kesince sözü.
sesine sığınır işte o zaman yağmurun
gürültüsü, akşam karanlığına
çatırdar penceresi dünyanın
sarsılır yalnız bir kadının kucağı
rüzgar sessizce unutulur. kendini böldüren
nehir çaresiz, kudurur
kaybolur denizini arayan balığın umudu
kaybeder sesini o eskimemiş insanlığın
uğultusu, öldürülmüşse eğer bütün
kuşlar, uzun ve hiç bitmeyen
devrimlerden sonra, küller savruk
yeniden doğmamak, küller yitik, yeniden
ölmemek adına!

bir çocuk eskitir yaşamı ilk adımlarıyla
lirik gözleri esrik, ürkek nefesi eksik
kentsiz bedeni üzgün
süzgün dili lal, uzak bir cümleye sığınır

sürgün.

biter. ve her bitişte kırılır en önce aşklar
kısadır bütün şiirler ve yaşamak

uzundur hep hüzün ve alışmak

Sizlerden Güney'e

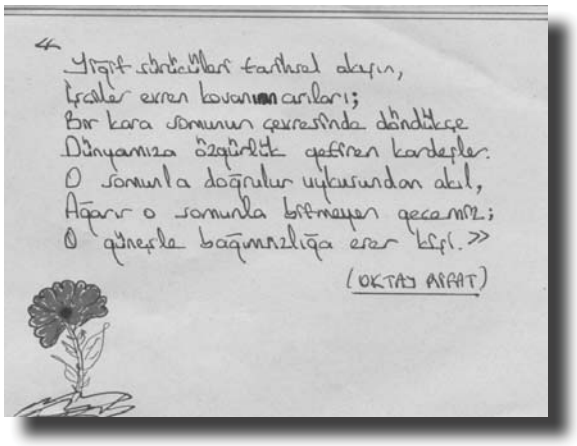

"Yiğit sürücüleri tarihsel akışın,
İşçiler evren kovanının arıları;
Bir kara somunun çevresinde döndükçe
Dünyamıza özgürlük getiren kardeşler.
O somunla doğrulur uykusundan akıl,
Ağarır o somunla bitmeyen gecemiz;
O güneşle bağımsızlığa erer kişi."
Oktay RİFAT

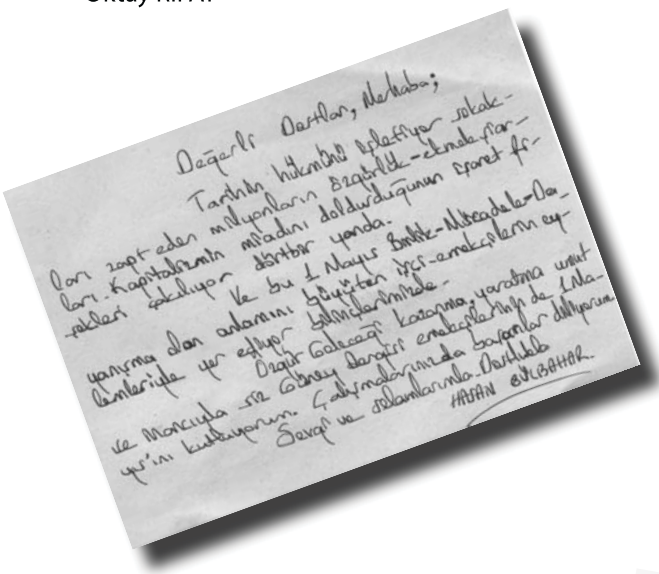

Değerli Dostlar, Merhaba;

Tarihin hükmünü işletiyor sokakları zapt eden milyonların özgürlük-ekmek şiarları. Kapitalizmin miadını doldurduğunun işaret fişekleri çakıyor bir yanda. Ve bu 1 Mayıs Birlik-Mücadele-Dayanışma olan anlamını büyüten işçi-emekçilerin eylemleriyle yer ediyor bilinçlerimizde. Özgür geleceği kazanma, yaratma, umut ve inancıyla siz Güney Dergisi emekçilerinin de 1 Mayıs'ını kutluyorum. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Sevgi ve selamlarımla. Dostlukla.

Hasan GÜLBAHAR.

MERHABALAR!

Sevgili Çağrı ve Güney Emekçileri

Öncelikle palandökenin bahar tazeliğindeki eteklerinden bahar kadar coşkun ve taze selam ve sevgilerimizi yolluyorum.

2011 yılında esaret koşullarında karşıladık, bu bayramı da burada kutlayacağız. Her 1 Mayıs Bayramında en fazla üç kişiden oluşan halaylar kurup dışarıda düşlerimizi gerçekleştirmeye çalışan düşdaşların kurduğu büyük halayların parçası yapıyoruz.

Bu yılda bedenen esir olsak bile düşlerin sınır ve engel tanımazlığıyla 1 Mayıs alanında yüzbinlerin arasına

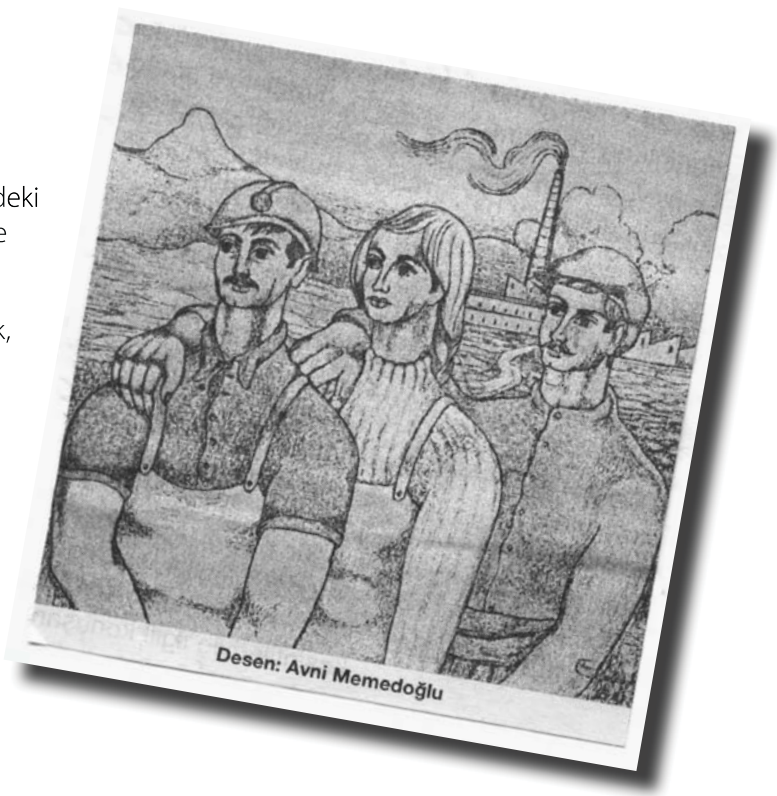
Desen: Avni Memedoğlu

karışacak, simit yiyecek, çay içecek, çocuklara balonlar (….. renkli) hediye edecek, kurulan her renkten halaya tereddütsüz dahil olacak şiarlarımız, marşlarımız ve türkülerimizle rengimizi damıtacağız. Bunu yapmamızı hiçbir güç ve kuvvet engelleyemedi, engelleyemeyecektir.

Bu coşkun duygular ile işçi ve emekçi sınıfların birlik dayanışma ve mücadele günü 1 Mayıs Bayramınızı kutluyoruz! Biji Yek Gulan! Diyoruz.

Sevgili dostlar özgür yarınlarda düşlerimizi gerçek kılacağımıza olan inancımızla, buluşmak umuduyla…

Gürüşünceye değin, sağlık, direnç ve umutla kalın!

Not: Sevgili dostlar dergiler düzenli geliyor. Çok teşekkürler. Ama sizden isteğim yayın evinden yayınlanmış eserlerinizide (kitap) göndermenizdir. Özellikle H. Yeşil'in Sosyo Ekonomik Yapı İncelemesi olmak üzere…

Sevgilerimle

Haydar SÖNMEZ

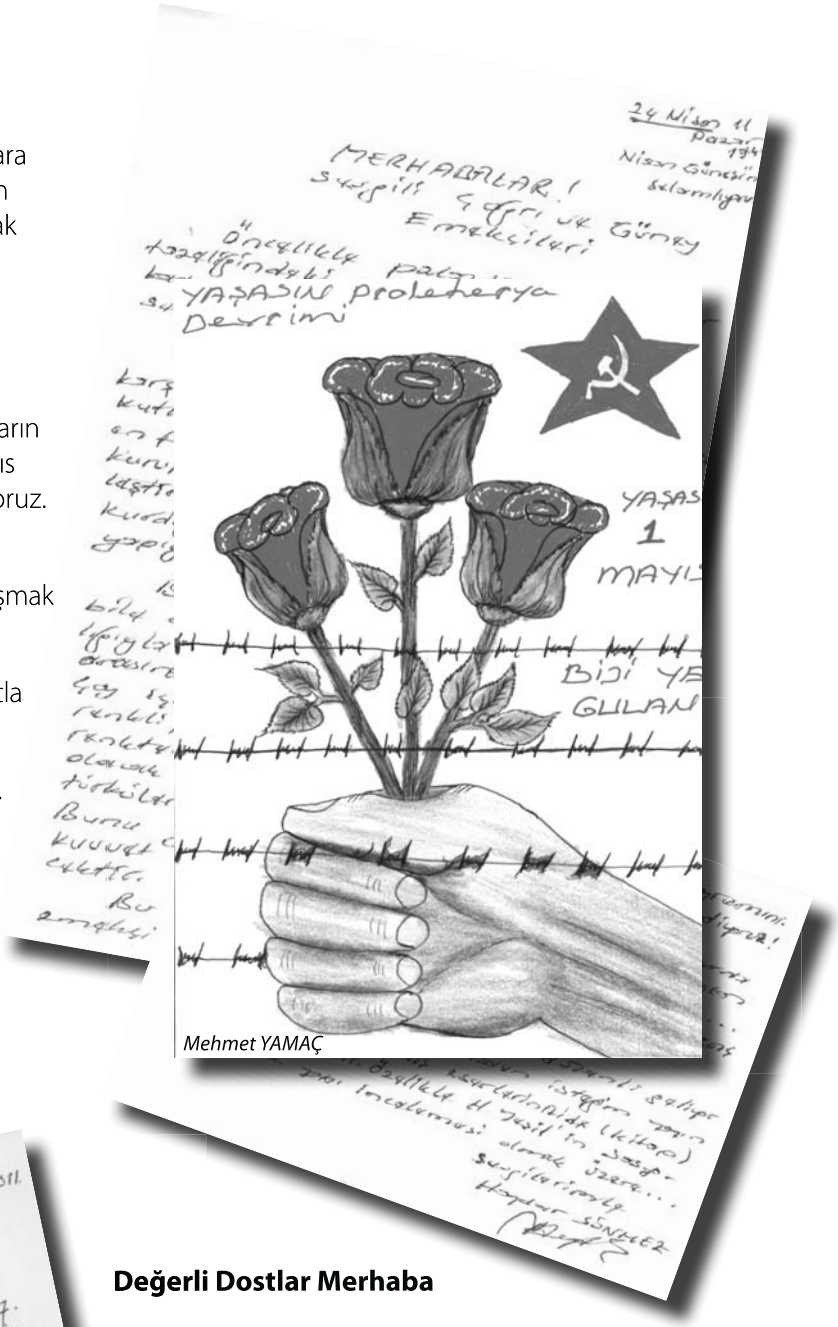

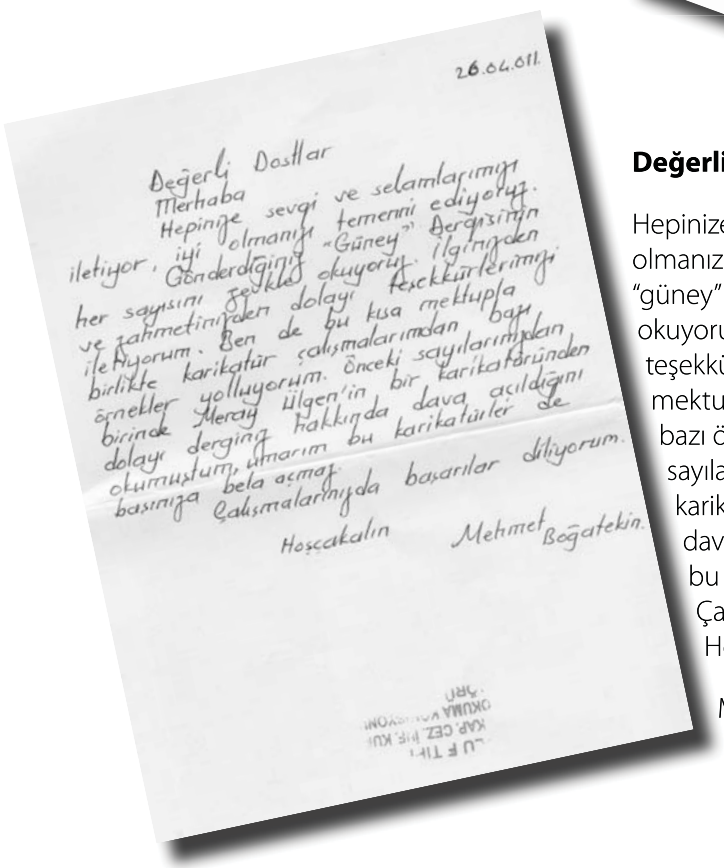
26.04.011

Değerli Dostlar
Merhaba
Hepinize sevgi ve selamlarımızı iletiyor, iyi olmanızı temenni ediyoruz. Gönderdiğiniz "Güney" dergisinin her sayısını zevkle okuyoruz. İlginizden ve zahmetinizden dolayı teşekkürlerimizi iletiyorum. Ben de bu kısa mektupla birlikte karikatür çalışmalarımdan bazı örnekler yolluyorum. Önceki sayılarınızdan birinde Meray Ülgen'in bir karikatüründen dolayı derginiz hakkında dava açıldığını okumuştum, umarım bu karikatürler de başınıza bela açmaz. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Hoşcakalın Mehmet Boğatekin.

Değerli Dostlar Merhaba

Hepinize sevgi ve selamlarımızı iletiyor, iyi olmanızı temenni ediyoruz. Gönderdiğiniz "güney" dergisinin her sayısını zevkle okuyoruz. İlginizden ve zahmetinizden dolayı teşekkürlerimizi iletiyorum. Bende bu kısa mektupla birlikte karikatür çalışmalarımdan bazı örnekler yolluyorum. Önceki sayılarınızdan birinde Meray Ülgen'in bir karikatüründen dolayı derginiz hakkında dava açıldığını okumuştum, umarım bu karikatürler de başınıza bela açmaz. Çalışmalarınızda başarılardiliyorum.
Hoşcakalın.

Mehmet Boğatekin.

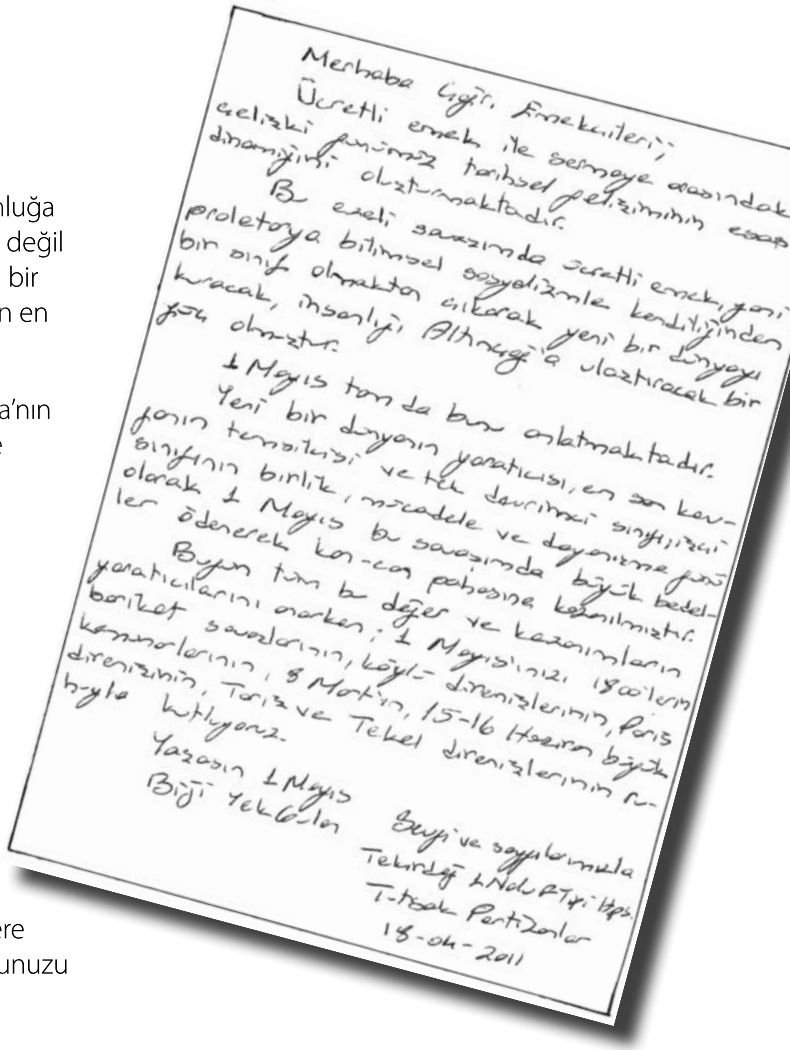
Merhaba Çağrı, Emekçileri;
Ücretli emek ile sermaye arasındaki
çelişki günümüz tarihsel gelişiminin esas
dinamiğini oluşturmaktadır.
Bu eşitsiz savaşımda ücretli emek, yeni
proletarya bilimsel sosyalizmle kendiliğinden
bir sınıf olmaktan çıkarak yeni bir dünyayı
kuracak, insanlığı Aydınlığa ulaştıracak bir
güç olmuştur.
1 Mayıs tam da bunu anlatmaktadır.
Yeni bir dünyanın yaratıcısı, en son kav-
ganın temsilcisi ve tek devrimci sınıf; işçi
sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma gün
olarak 1 Mayıs bu savaşımda büyük bedel-
ler ödenerek kan-can pahasına kazanılmıştır.
Bugün tüm bu değer ve kazanımların
yaratıcılarını anarken; 1 Mayıs'ınızı, 1800'lerin
barikat savaşlarının, köylü direnişlerinin, Paris
Komünlerinin, 8 Mart'ın, 15-16 Haziran büyük
direnişinin, Toriz ve Tekel direnişlerinin ru-
huyla kutluyoruz.
Yaşasın 1 Mayıs
Biji Yek Gulan
Sevgi ve saygılarımızla
Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Hps.
T-Tsak Partizanlar
18-04-2011

Merhaba Çağrı emekçileri,

Şafağın ve gecenin karanlığının coşkunluğa sessiz çığlıklara boğulduğu zamanların değil uyanış ve direniş şafağının yükseltildiği bir zamanı anlatır Newroz. İnsanlık tarihinin en güzel kavga destanlarından biridir.

Yüzyıllardır Ortadoğu ve Mezopotamya'nın ezilen, sömürülen halklarının direniş ve zafer bilincini ışıtan, harlandıran güç kaynağı olmuştur Newroz. Bize doğa ile birlikte ezilenlerin dirilişini anlatır. Newroz; serhildanlarda Kürt ulusunun mücadelesinin yeniden anlam kazanmasıdır.

Demirci Kava'nın isyan ve özgürlük çığlığının zirveleştiği direniş ve yeniden doğuş ayının coşkusuyla günümüzün zalim Dehak'larına karşı Kürt-Türk ve çeşitli milliyetlerden tüm ezilen ve sömürülen halkların mücadele bayrağının dahada yükseklere çekileceğine olan inancımızla Newroz'unuzu kutluyoruz. Sevgilerimizle

Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Hps.

Tutsak Partizanlar

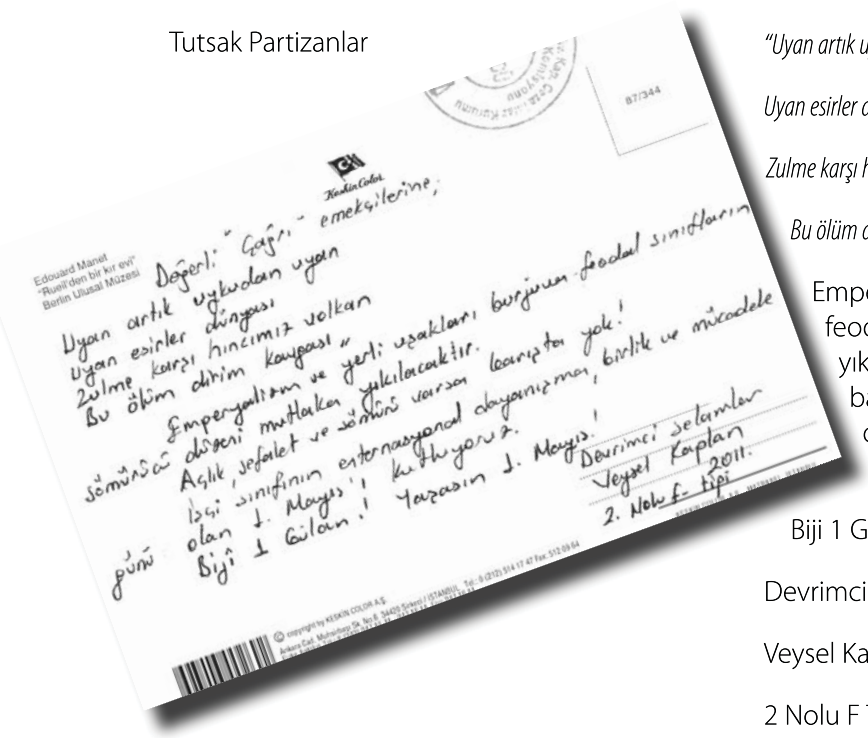
Edouard Manet
"Ruelli'den bir kır evi"
Berlin Ulusal Müzesi
87/344
Değerli Çağrı emekçilerine;
Uyan artık uykudan uyan
Uyan esirler dünyası
Zulme karşı hıncımız volkan
Bu ölüm dirim kavgası"
Emperyalizm ve yerli uşakları burjuva feodal sınıfların
sömürücü düzeni mutlaka yıkılacaktır. Açlık, sefalet ve sömürü varsa
barışta yok! İşçi sınıfının enternasyonal dayanışma, birlik ve mücadele
günü olan 1. Mayıs'ı kutluyoruz.
Biji 1 Gulan! Yaşasın 1. Mayıs
Devrimci selamlar
Veysel Kaplan
2. Nolu F tipi
2011.

Değerli Çağrı emekçilerine

"Uyan artık uykudan uyan

Uyan esirler dünyası

Zulme karşı hıncımız volkan

Bu ölüm dirim kavgası"

Emperyalizm ve yerli uşakları burjuva, feodal sınıfların sömürücü düzeni mutlaka yıkılacaktır. Açlık, sefalet ve sömürü varsa barışta yok! İşçi sınıfının enternasyonal dayanışma, birlik ve mücadele günü olan 1 Mayıs'ı kutluyoruz.

Biji 1 Gulan! Yaşasın 1 Mayıs

Devrimci selamlar

Veysel Kaplan

2 Nolu F Tipi

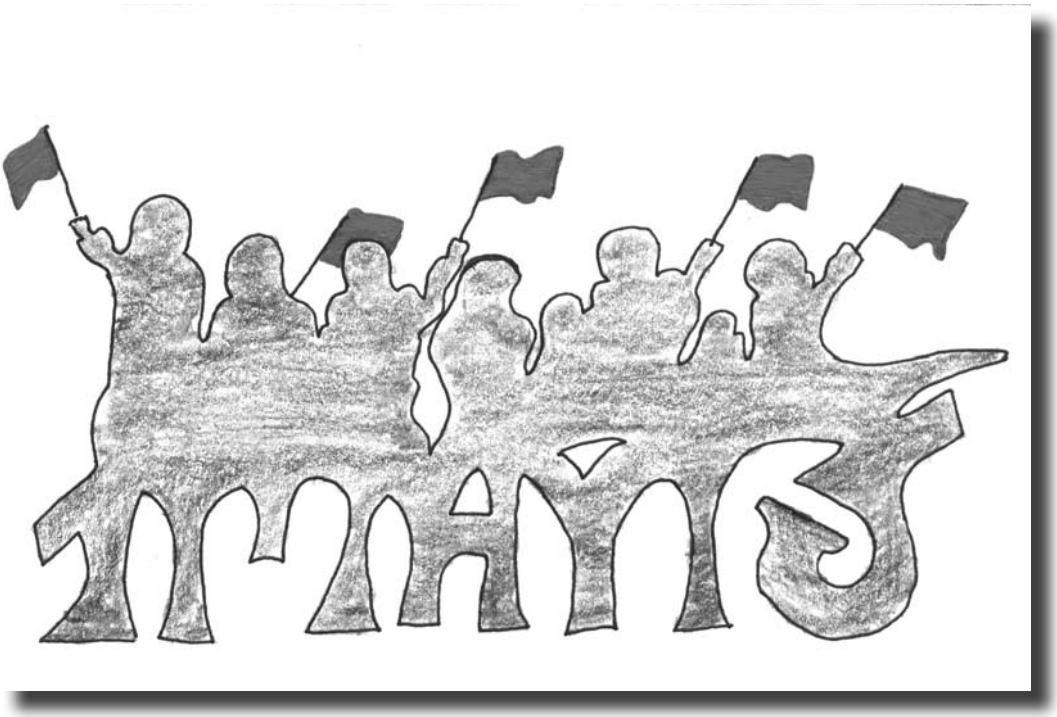

BİJİ YEK GULAN!

Sevgili Aziz Hewal

Emeği sömürülen, umutları yıkılmak istenen yürekler çıkıyor Taksime, Özgürlüğe, dağlara. Bu duyguyla senin şahsında bütün "GÜNEY" Dergisi çalışanlarını ve bütün işçi-emekçilerin 1 Mayıs'ını yürekten kutlar, sömürüsüz bir dünya dileğiyle…

Sevgi ve saygılarımla

Yılmaz DEMİR

ADIYAMAN

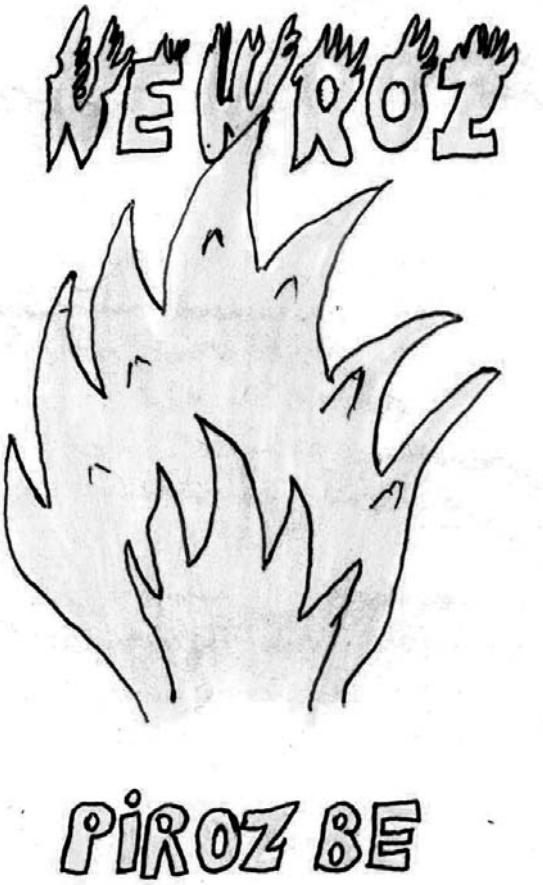

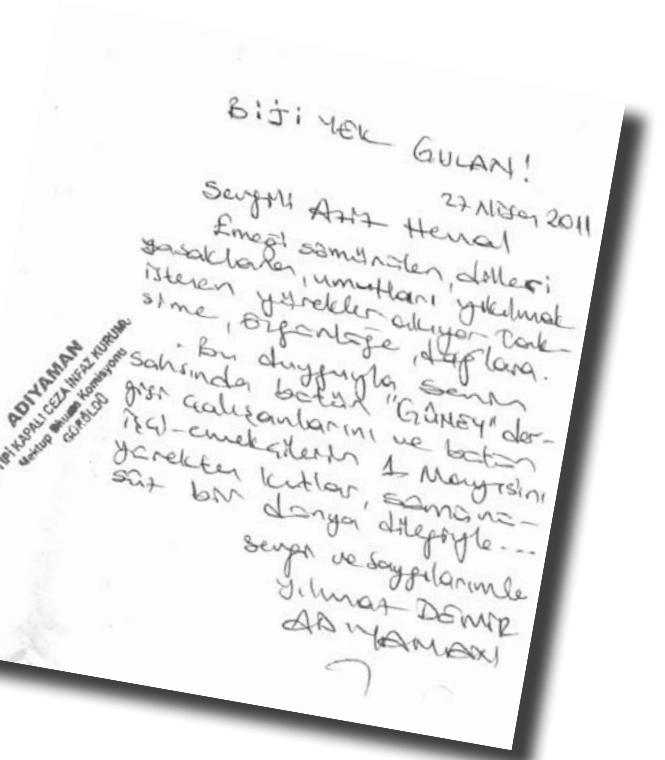

MERAY ÜLGEN

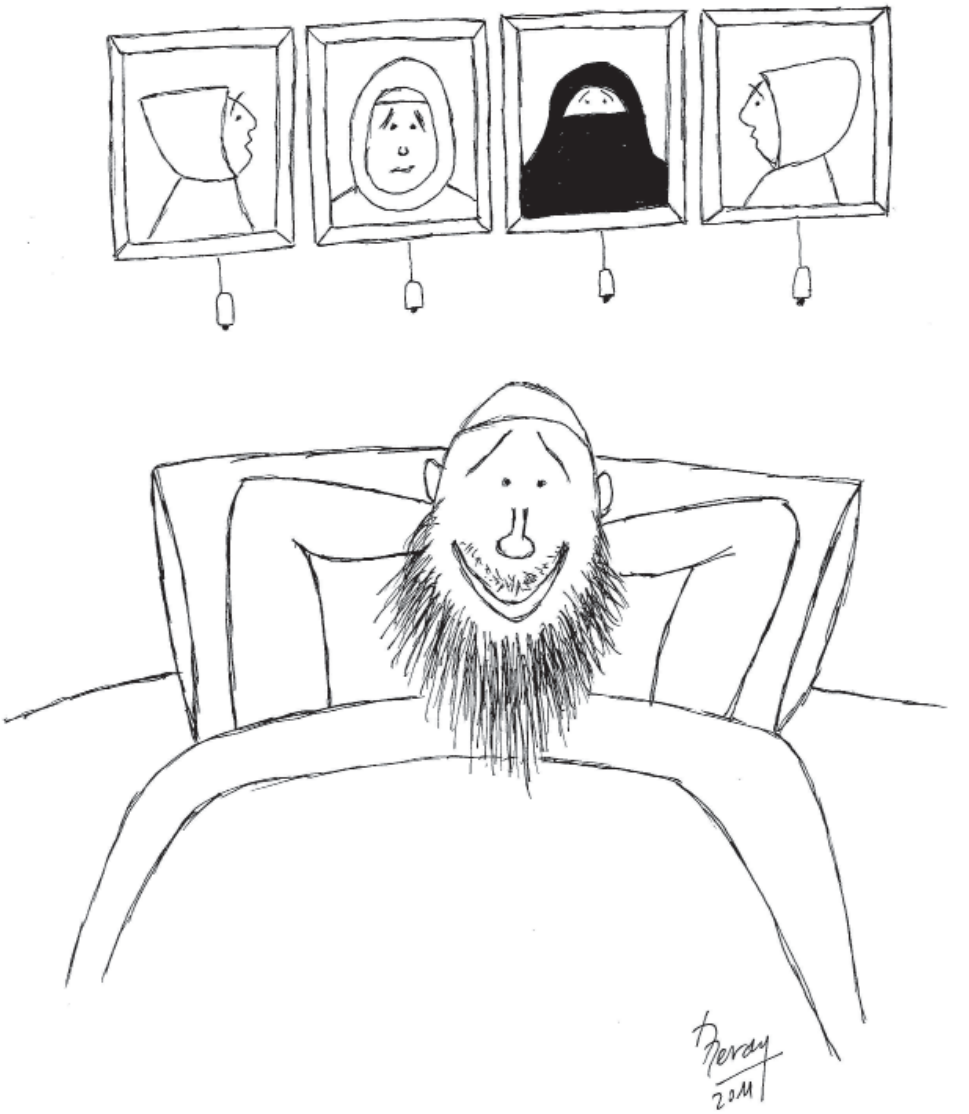

DÖNÜŞÜM YAYINLARINDAN YENİ BİR KİTAP

DEMOKRATİKDEVRİMMİ, SOSYALİST DEVRİM Mİ? DEVRİM AŞAMALARI TARTIŞMASI

ÖNSÖZDEN:

"Devrim aşaması tartışması yeni bir tartışma değil.

Bu tartışma yalnızca ülkelerimiz açısından değil, aynı zamanda bütün dünyada devrimci ve Marksist-Leninist hareket içinde yürüyen önemli bir tartışma. Öncelikle emperyalizme bağımlı ülkeler açısından kapitalist üretim ilişkilerinin egemenliği şartlarında bu tartışma kaçınılmaz olarak kendini dayatıyor. Ülke eğer kapitalistse, buna rağmen devrim aşaması demokratik devrim olabilir mi? Bağımlılık, ülkede burjuvazinin yapısı, egemenliğinin biçimi, devrimin öznesi olan sınıf(lar)ın durumu ve karşılıklı ilişkileri, işçi sınıfının bilinç seviyesi, yoksul köylülükle ittifak seviyesi vb. devrim aşamasının belirlenmesinde ne ölçüde; nasıl rol oynar? Bu ve benzeri sorular bugün hemen emperyalizme bağımlı ve kapitalist üretim ilişkilerinin egemen hale gelmiş olduğu tüm ülkelerde devrimci ve Marksist-Leninistler arasında hararetle tartışılıyor.

Bu tartışma burada toparlayıp yayınladığım belgelerden de görüleceği gibi, bundan bir süre ülkelerimizde Bolşevik Örgüt içinde de yürütülmüş olan bir tartışmadır. Ülkelerimiz Bolşevikleri, aslında kendi içlerinde yıllardan beri süren, 8. ve 9. Kongreleri arasında teorik çalışmanın merkezinde duran bu tartışmayı 9. Kongrelerinde sonuçlandırarak demokratik devrim aşamasını temel alan bir programı kabul etmişlerdir.

9. Kongre belgelerinden görüleceği gibi, onlar, aynı zamanda örgütün içinde ve yakın çevresinde yürüyen bu tartışmanın, geniş devrimci kamuoyu önünde açıkça yürütülmemiş olmasının bir hata olduğunu özeleştirel olarak tespit etmişlerdir. Bu özeleştirel tespit temelinde elime geçen belgeleri devrimci kamuoyunun bilgisine sunmayı önemli bir görev olarak kavrıyorum."

Dönüşüm Yayınları
Fatih Mah. Bahçeyolu Cad. Ülbeği İş Merkezi No:9 Kat:4 Esenyurt/İstanbul
Tel&Fax: (0212) 620 67 57

"Mistik Süprematizm", (kızıl oval üzerine siyah haç),
Amsterdam, Stedelijk Müzesi